

2nd Edition

Routledge Grammar Workbooks

Basic Polish

A Grammar and Workbook

Dana Bielec

BASIC POLISH

Basic Polish presents concise explanations of grammar with related exercises, to build confidence in using the modern language.

Assuming no previous knowledge of Polish, the book's step-by-step approach guarantees a thorough grounding in the basics of grammar. Each of the forty units introduces particular grammar points. Clear and concise explanations are supported by a wide range of examples and exercises to allow students to practise and consolidate their learning. Later units also reinforce material taught in earlier ones.

Key features include:

- clear, accessible format
- many useful language examples
- jargon-free explanations of grammar
- abundant exercises with a full answer key
- notes on the Polish alphabet, pronunciation and stress
- Polish–English vocabulary
- subject index.

This second edition has been revised to include updated examples and explanations. It also offers five new appendices containing a comprehensive summary of grammar functions, guidance on studying an inflected language, and helpful information on question words, the important verbs *być* and *mieć* and perfective and imperfective verb aspects.

Written by an experienced language teacher and author, *Basic Polish* is the ideal introduction to the structures and expressions most widely used in spoken and written Polish. It is suitable for both independent use and classroom study.

Dana Bielec is the author of the popular *Polish: An Essential Grammar* and *Intermediate Polish: A Grammar and Workbook*, both published by Routledge.

Other titles available in the Grammar Workbooks series are:

Basic Arabic

Basic Cantonese

Intermediate Cantonese

Basic Chinese

Intermediate Chinese

Basic German

Intermediate German

Basic Irish

Intermediate Irish

Basic Italian

Basic Japanese

Intermediate Japanese

Basic Korean

Intermediate Korean

Basic Persian

Intermediate Persian

Basic Polish

Intermediate Polish

Basic Russian

Intermediate Russian

Basic Spanish

Intermediate Spanish

Basic Welsh

Intermediate Welsh

Basic Yiddish

Titles of related interest published by Routledge

Polish: An Essential Grammar by Dana Bielec

Polish: A Comprehensive Grammar by Iwona Sadowska

BASIC POLISH: A GRAMMAR AND WORKBOOK

2nd edition

Dana Bielec

First published 2002 by Routledge

This second edition published 2015

by Routledge

2 Park Square, Milton Park, Abingdon, Oxon OX14 4RN

and by Routledge

711 Third Avenue, New York, NY 10017

Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group, an informa business

© 2002, 2015 Dana Bielec

The right of Dana Bielec to be identified as author of this work has been asserted by her in accordance with sections 77 and 78 of the Copyright, Designs and Patents Act 1988.

All rights reserved. No part of this book may be reprinted or reproduced or utilised in any form or by any electronic, mechanical, or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, without permission in writing from the publishers.

Trademark notice: Product or corporate names may be trademarks or registered trademarks, and are used only for identification and explanation without intent to infringe.

British Library Cataloguing in Publication Data

A catalogue record for this book is available from the British Library

Library of Congress Cataloging in Publication Data

Bielec, Dana, 1948–

Basic Polish : a grammar and workbook / Dana Bielec. – Second edition.
pages cm. – (Grammar workbooks Series)

Includes bibliographical references and index.

1. Polish language–Textbooks for foreign speakers–English. 2. Polish language–Grammar. I. Title.

PG6112.B26 2014

491.8'582421–dc23

2014011036

ISBN: 978-0-415-72602-3 (hbk)

ISBN: 978-0-415-72601-6 (pbk)

ISBN: 978-1-315-75452-9 (ebk)

Typeset in Times Ten

by Graphicraft Limited, Hong Kong

To John Moule, my wonderful best friend and
constant encourager, who patted the rabbits and
dreamed up the treats.

This page intentionally left blank

CONTENTS

Introduction	ix
List of abbreviations	xi
Alphabet; pronunciation; stress	1
1 Noun genders; adjective agreement; personal pronouns; być ; address forms	6
2 Nouns and adjectives in the plural	12
3 Plural of ‘men’ nouns and adjectives	18
4 Direct object (feminine and neuter)	23
5 Verbs with present tense -am, -a, -aja	26
6 Direct object of masculine nouns (accusative case)	28
7 Prepositions followed by accusative case	31
8 Direct object (singular) of masculine ‘alive’ nouns	34
9 Direct object (plural) of masculine ‘men’ nouns	37
10 Direct object pronouns; prepositional pronouns (accusative)	39
11 Possession (singular nouns)	43
12 Possession (plural nouns); whose	50
13 Genitive case of adjectives	55
14 Prepositions followed by genitive case	59
15 Verbs with genitive case object; prepositional pronouns (genitive)	63
16 Verbs with present tense -em, -e, -eja/-edza	67
17 Cardinal numbers 1 to 4	70
18 Numbers 5 to 20; indefinite numbers; quantities	74
19 Ordinal numbers 1 to 20; name; age	80
20 Questions	84
21 Verbs ending in -ować, -iwać, -awać, -ywać ; verb aspects	87
22 Negation; simple conjunctions; there is/are; something	92

23	Indirect object (singular); verbs with present tense -ę, -y, -ą	99
24	Indirect object (plural); dative case prepositions	106
25	More verbs with present tense -ę, -y, -ą	109
26	Dative case of pronouns	112
27	Pronoun się ; verbs with present tense -ię/-ę, -i, -ią/-ą	116
28	Instrumental case (nouns, adjectives)	121
29	Other uses of instrumental case	126
30	Prepositions followed by instrumental case	129
31	Verbs with two imperfective forms	133
32	Locative case (nouns, prepositions)	137
33	Locative case (adjectives, pronouns)	145
34	This, that, such, what like, which	149
35	My, your, etc., own	153
36	Each, every, all	158
37	Clock time	161
38	Być (past, future); days	166
39	Months; seasons; time expressions	170
40	Dual-case prepositions	176
	Appendix 1: How grammar works	180
	Appendix 2: Studying an inflected language	195
	Appendix 3: Question words	204
	Appendix 4: Verbs być and mieć – all tenses	206
	Appendix 5: Perfective and imperfective verb aspects	210
	Key to exercises	216
	Polish–English vocabulary	242
	Index	253

INTRODUCTION

This grammar workbook is designed for English speakers. It assumes no previous knowledge of Polish and so covers, in its vocabulary and grammar, the most important areas of Polish social and cultural experience. You will easily learn the language structures and expressions most widely used in spoken and written Polish. On completion, armed only with a good basic dictionary, you will communicate effectively in the present tense with Polish speakers.

Polish is difficult for those not familiar with inflected languages. The exercises accompanying each grammar unit progress from simple to more complex. They are designed so that they can be completed successfully with a good grasp of the inherent grammar points. Each unit presents new material but also strongly reinforces that taught in previous units. Therefore, you are advised to complete Units 1 to 4, then revise Units 1 and 2; complete Units 5 and 6, revise Units 3 and 4, and so forth. By doing so, you will gain most from the cumulative and structured teaching methods applied in this book. You will build a solid foundation of basic Polish, which can later be extended. Above all, by allowing time for revision, you will grow in confidence and, unhampered by incomplete learning, actually absorb new information more easily and more rapidly.

This book has no accompanying tape recordings. There are, however, enough examples of current usage in each unit for you to record them for use at your leisure. Perfect pronunciation is not critical. You will benefit immensely from hearing *yourself in your own voice* repeating the examples. To master the pronunciation of a language you must listen and repeat. Your pronunciation will, thereby, become sufficiently good for you to *enjoy* speaking the language; enjoyment itself will lead to further improvement.

A word of caution. Regional variations in vowel sounds exist in all languages, so you may not immediately understand every inhabitant of a small village or a person from the mountains. However, they will understand you and usually adapt their regional sounds to reflect standard pronunciation.

Recommended reference works

(Always use the latest published edition.)

Dana Bielec, *Polish: An Essential Grammar*, and *Intermediate Polish: A Grammar and Workbook*, both published by Routledge.

Klara Janecki, *301 Polish Verbs* (Barron's Educational Series, New York). This lists the most useful verbs alphabetically, giving their imperfective and perfective aspects, in all their tenses.

4-volume English–Polish: Polish–English Dictionary (2 volumes each way) published by Wydawnictwo Naukowe PWN, Warsaw.

A word about pocket dictionaries

When choosing a dictionary, ensure that it gives the kind of information needed by English students of Polish, i.e. pronunciation of the Polish word, genitive singular (difficult to predict in masculine nouns) and an indication of whether a verb is perfective or imperfective. If not, the dictionary is aimed at Polish students of English. Consider:

Size. An adequate dictionary lists around 45,000 words. Smaller ones not only list fewer words but are also more likely to list only the most common meanings of a word. Take several dictionaries of different size, look up some common English words and then cross-check by looking up each given Polish word. How much information is given? Does it make sense?

Content. For each word, a dictionary should state the part of speech (e.g. noun, verb) and any unusual features of the word like unexpected plural forms (e.g. dziecko: dzieci). Many users miss out by not understanding this information.

Print size and colour. The print size must be large enough to read clearly (e.g. *ż* and *z* may look identical in a small print size). Dictionaries with headwords in a different colour are easier to use quickly.

Age. Language changes as new words appear. Ideally, use a dictionary no older than 3 years.

Dana Bielec is an experienced multilingual language tutor with a specialist qualification in the teaching of dyslexic students.

ABBREVIATIONS

acc.	accusative case
adj.	adjective
adv.	adverb
conj.	conjunction
dat.	dative case
dir. obj.	direct object
f./fem.	feminine gender
gen.	genitive case
imperf.	imperfective verb
indir. obj.	indirect object
inst./instr.	instrumental case
loc.	locative case
m./masc.	masculine gender
n./neut.	neuter gender
nom.	nominative case
obj.	object
perf.	perfective verb
pl.	plural
prep.	preposition
pron.	pronoun
sing.	singular
subj.	subject

This page intentionally left blank

Alphabet; pronunciation; stress

Alphabet

a ą b c ć d e ę f g h i j k l ł m n ó p (q) r s ś t u (v) w (x) y z ż ź

() marks letters imported in foreign words. The diacritical mark found on letters ć, ń, ś, and ź is, for simplicity, referred to as an ‘accent’ in this book.

Pronunciation

Polish has no silent letters. All are said separately, except **ch, cz, sz, dź, dż, rz**. In a few words, like *marznąć* from *mróz*, **rz** is two separate letters.

Single vowels			Nasal vowels		
	[as in]			[as in]	
a	hat	matka, aleja	ą	don	mąka, książka
e	met	tekst, jestem	ąb, ap	Tom	ząb, kąpiel
i	feet	blisko, ostatni	ę	ten	ręka, pić
o/oo	pot	Polska, zoo	ęb, ep	them	zęby, tępy
u	food	student, ulica	final ę	approx. e	idę, daję
ó	put	góra, pokój	final ie	approx. ie	się, imię
y	dim	syn, dobry			

i plus following vowel – softens preceding consonant and adds hint of y to it:
pies, miasto, anioł, piątek, Mariusz [pyes, myasto, anyow, pyontek, Maryoosh]

ci, si, zi, dzi plus following vowel – **i** only softens preceding consonant:
pociąg, siano, ziarno, dziadek [pochong, shano, zeearno, jadek]

Consonants – as in English except

	[as in]			[as in]	
w	van	wino, kawa	ś, si	<i>sheet</i>	środa, siedem
l	last	lampa, ból	sz	<i>show</i>	szynka, grosz
ł	full or w	mały, Wiśła	szcz	<i>fresh</i>	deszcz,
j	yes	jesień, jajko		<i>cheddar</i>	szczyćście
ch	hat	chleb, chory	ść, ści	<i>Finnish</i>	sześć,
ń, ni	onion	Gdańsk, nikt		<i>cheese</i>	dwieście
c	cats	noc, cytryna	dz [<i>not dzi</i>]	<i>goods</i>	dzwon, bardzo
ć, ci	<i>cheese</i>	ciemno, mieć	dź, dzi	<i>jeans</i>	dźwig, godzina
cz	<i>chair</i>	czas, wieczór	dż	<i>jam</i>	dżem, dżinsy
ck	<i>tsk</i>	dziecko, grecki	ż, zi	<i>Rhodesia</i>	źle, zielony
			ż, rz	<i>measure</i>	róża, rzeka

Double vowels are said separately:

Haiti, kakao, pauza, teatr, kofeina, Teodor, muzeum, poeta, toaleta, choinka, poufny, statua, duet, truizm, uosobić

Colloquially, **ł** is lost between consonants and at word end: **jabłko, pomysł.**

dż is rare, existing mostly in foreign words.

Soft consonants **ć, ci, ń, ni, ś, si, ź, zi**, have no direct equivalent; they are softer than the nearest English sound.

Two identical consonants together are said separately: **An-na, lek-ki.**

Knowing the following rules will help you to understand spoken and written Polish.

Voicing and devoicing of consonants

1 A voiced consonant is pronounced as its unvoiced equivalent:

- At the end of a word
- If it stands before or after an unvoiced consonant (which may be in another word). Most often occurs with **b, d, w, z.**

<i>Voiced</i>		<i>Unvoiced</i>	<i>Examples</i>	
b	→	p	chleb [hleɸ]	babka [bapka]
d	→	t	naród [naroot]	od Tomka [ot Tomka]
			wódka [vootka]	
g	→	k	Bóg [book]	
w	→	f	krew [kref]	święto [shfyento]
			wtorek [ftorek]	
z	→	s	wóz [voos]	z Piotrem [s Pyotrem]
ź	→	ś	wież [vyesh]	buźka [booshka]
dz	→	c	wódz [voots]	
dź	→	ć	chodź [hochsh]	idźcie [eechche]
ż, rz	→	sz	też [tesh]	lekarz [lekash]
dż	→	cz	bridż [brich]	

- 2 These unvoiced consonants are voiced when in front of voiced consonants except **w** and **rz**:

<i>Unvoiced</i>		<i>Voiced</i>	<i>Examples</i>
ś	→	ź	prośba [proźba]
cz	→	dż	liczba [lidźba]
k	→	g	także [tagże]

Vowel and consonant changes

- 1 There are two vowel pairs – **ó** and **o**; and **ą** and **ę**. These vowels often swap depending on the noun ending. An **e** is often lost or gained before the final consonant. These changes are pointed out in the text.

Add ending:

Main vowel **ó** → **o**; main vowel **ą** → **ę**; **e** is lost
róg – rogi **zab – zęby** **dzwonek – dzwonki**

Lose ending:

Main vowel **o** → **ó**; main vowel **ę** → **ą**; **e** is gained
droga – dróg **święto – święt** **matka – matak**

- 2 Consonant changes occur when ending **e** is added, mainly in the dative and locative cases. The vowels often change as above. Also, main vowel **a** may become **e**.

miasto – miēście **światło – świetle**

- 3 Vowel **i** softens the preceding consonant. So, hard consonants **c, n, s, z** + **i** sound just like soft consonants **ć, ń, ś** and **ź**.

If, when adding endings, we place an **i** after a consonant with ´ accent, the consonant loses its accent because the **i** performs the required softening. Thus, Polish does not have the combinations **ci**, **ni**, **si**, **ści**, **dzi** or **zi**. This is most clearly seen in plurals:

<i>Singular</i>	<i>Plural</i>	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
miłość (love)	miłości	gość (guest)	goście
wieś (village)	wsie	koń (horse)	konie
łódź (boat)	łodzie	artysta (artist)	artyści

An **i**, placed after a consonant without ´ accent, softens the consonant which, in turn, softens the preceding consonant if that can be softened by the addition of an ´ accent. The softening effect continues backwards through the word until we reach a vowel, or a consonant which cannot take an ´ accent. This is best seen in adverbs made from adjectives, and in the comparative of adjectives and adverbs:

mężczyzna (man)	mężczyźni (men)	n becomes ni , so z becomes ź
wczesny (early-adj.)	wcześniej (early-adv.)	n becomes ni , so s becomes ś
ciasny (tight)	ciaśniej (tighter)	
jasno (brightly)	jaśniej (more brightly)	

Stress

- 1 We usually stress the second last syllable. Stress often moves to another part of the word when endings are added:

matka telefon adres rower but na rowerze, z rowerami

- 2 In most words ending in **-ia** or **-io**, the **i** is pronounced as ‘y’, causing the **-ia** or **-io** to become one syllable **ya** or **yo**. So, we stress the syllable before the **-ia** or **-io**:

suknia geografia radio

But, in words ending in **-sia**, **-cia**, **-zia**, **-dzia** the **i** softens the preceding letter. So, the group is pronounced as **śa**, **ća**, **źa**, **dźa** and we stress the preceding syllable:

mamusia Zosia babcia buzia Magdzia

3 We stress the third last syllable in:

- (a) Greek and Latin words: **gramatyka, botanika.**
- (b) The four numbers: **czterysta, siedemset, osiemset, dziewięćset. *Sta* and *set* are simply tagged on.**
- (c) Past tense verbs in the *we* and *you* (plural) parts: **bylismy, czytaliscie, bylismy, czytaliscie.** This is because the ending itself has two syllables.

4 Prepositional phrases are treated as one unit. If a monosyllabic preposition, e.g. **dla, u**, is followed by a monosyllabic pronoun, e.g. **nas, mnie**, the stress is on the preposition:

dla nas u mnie za nim [for us, at my house, after him]

In monosyllabic prepositions an **e** is often added to aid pronunciation of a difficult consonant group, e.g. **bez + e = beze**. To some extent, this is a matter of personal preference. In this case, the stress is normally on the **e**:

beze mnie przede mną [without me, before me]

Normal stress may be retained if the preposition with the extra **e** stands before a noun:

przede wszystkim [above all/before everything]

5 **Nie** and its verb are treated as one unit. If the verb has one syllable, the stress is on **nie**:

nie mam nie był nie idź

If the verb has more than one syllable, the stress is as normal:

nie mamy nie była nie idziemy

UNIT 1

Noun genders; adjective agreement; personal pronouns; **być**; address forms

Polish has three genders: masculine, feminine and neuter. Each noun has a gender. All male persons are masculine; female persons are feminine. The gender of all other nouns, with a few exceptions, is governed by their endings.

Polish is an inflected language. Nouns, pronouns and adjectives **change their endings** to show their relationship to other words in the sentence (i.e. their *case*). So, Polish does not need the articles *a/an/the* or *some/any*. Unless needed for clarity, *my*, *your*, *his*, etc. are usually omitted too.

Mam syna. Syn jest chory.	I have a son. My son is ill.
Samochód jest drogi.	A/the/my etc. car is expensive.
Gdzie są dzieci?	Where are the/my etc. children?
Czy masz pieniądze?	Do you have the/some/any money?

Nominative (subject) case of nouns

The subject of a sentence stands in the nominative case. Dictionaries, and the vocabulary in this book, list nouns, pronouns and adjectives in their nominative case form.

In Polish, after the verbs 'be' and 'become', a noun (and any associated adjective), stands in the *instrumental* case (Unit 28). So:

	We (nom.) are tired (nom.).
<i>but</i>	I (nom.) am <u>a good student</u> (instr.).
	Jack (nom.) has become <u>a doctor</u> (instr.).

Masculine nouns in the nominative singular

These have no ending. Their stems end in a *consonant*, e.g. **stół**, **kot**, **pokój**, **chłopiec** (table, cat, room, boy).

A few nouns referring to males end in **-a**, e.g. **kolega, dentysta, mężczyzna** (friend, dentist, man). **-a** is a feminine ending. Such nouns behave as feminine in the singular but as masculine in the plural.

Feminine nouns in the nominative singular

These have the ending **-a**, e.g. **kobieta, ulica, Polska** (woman, street, Poland). Very few have the ending **-i**, e.g. **pani, gospodyni** (lady, landlady).

Exceptions: Some feminine nouns end in a consonant, e.g. **noc, część, jesień, wieś, mysz** (night, part, autumn, village, mouse). Abstract nouns ending in **-ść** are feminine, e.g. **miłość, ciekawość** (love, curiosity).

Neuter nouns in the nominative singular

The following endings occur:

- o** **okno, dziecko** (window, child)
- e** **życie, morze** (life, sea)
- ię** **imię, szczenię** (name, pup)
- ę** **zwierzę, niemowlę** (animal, baby)
- um** **muzeum, gimnazjum** (museum, academy). These never change in the singular.

Nouns in **-ię** and **-ę** do not show their stems in the nominative. For example, the stem of **imię** is **imien-** (sing.) and **imion-** (pl.); the stem of **zwierzę** is **zwierzęc-** (sing.) and **zwierzęt-** (pl.).

Nominative case (singular) of adjectives

An adjective qualifies a noun or pronoun, and agrees in gender, number and case with it. Adjectives of nationality are *not* capitalised. Adjectives *precede* the noun if they refer to an incidental feature of it. They *follow* the noun when referring to an intrinsic feature.

Mamy biały samochód.

We have a white car. [Not all cars are white]

Język polski jest trudny.

Polish is difficult. [Only one Polish language exists]

Most adjectives end in **-y**, **-a**, **-e** in the nominative singular.

<i>Masculine -y</i>	<i>Feminine -a</i>	<i>Neuter -e</i>	
duży	duża	duże	big
mały	mała	małe	little
dobry	dobra	dobrze	good
zły	zła	złe	bad
dobry student a/the good student	mała dziewczynka a/the little girl	duże okno a/the big window	

Some adjectives have a **k** or **g** in the nominative singular. *k/g* never stand before *y* or *e*, except in foreign words (e.g. *kelner*, *geologia*). So, the **-y** and **-e** endings become **-i** and **-ie**.

<i>Masculine -i</i>	<i>Feminine -a</i>	<i>Neuter -ie</i>	
wysoki	wysoka	wysokie	tall, high
niski	niska	niskie	short, low
polski	polska	polskie	Polish
długi	długa	długie	long
drogi	droga	drogie	beloved, expensive
drugi	druga	drugie	second
wysoki most a/the high bridge	polska pani a/the Polish lady	długie pole a/the long field	

A few adjectives end in **-ci**, **-pi** or **-ni**. Here, all genders have an **-i** in the nominative singular.

<i>Masculine -i</i>	<i>Feminine -ia</i>	<i>Neuter -ie</i>	
głupi	głupia	głupie	stupid
tani	tania	tanie	cheap
trzeci	trzecia	trzecie	third
ostatni	ostatnia	ostatnie	last
średni	średnia	średnie	medium
trzeci dzień the third day	głupia kobieta a/the stupid woman	tanie mięso cheap meat	

Adjectives used predicatively (i.e. *not* in front of a noun) behave in the same way:

Płaszcz jest biały. Książka jest tania. Miasto jest małe.
The coat is white. The book is cheap. The town is small.

Personal pronouns in the nominative case

These are: I you (sing.) he/she/it we you (pl.) they
ja ty on/ona/ono my wy oni/one

Use **oni** with masc. nouns (or masc. and fem. mixed), **one** with fem. nouns (or fem. and neut. mixed).

Ja, ty, my and **wy** can usually be omitted in all tenses because the verb itself makes it clear who the subject is, e.g. **jem** (I eat) cannot be confused with **jesz, jemy** or **jecie** [you (sing.)/we/you (pl.). eat.] **On/ona/ono** and **oni/one** can be omitted only if the subject has already been mentioned or if the verb is in the past tense (all parts) because the verb ending in the past tense identifies the subject. For example, if the subject is unknown, **je** could mean 'he eats' or 'she eats' so you need to say **on je** and **ona je**. In the past tense **jadł** (he ate) and **jadła** (she ate) cannot be confused so we can omit the pronoun.

The verb *być* (to be) (Often omitted in short questions/answers)

Note that, in all verbs, the word 'to' is contained within the infinitive.

ja	jestem	I am	my	jesteśmy	we are
ty	jesteś	you are	wy	jesteście	you are
		(sing.)			(pl.)
on/ona/ono	jest	he/she/it is	oni/one	są	they are

Kasia jest mała. Kate is little.

Jestem chory. I am ill.

Drzewa są piękne. The trees are lovely.

Kto to [jest]? To ja. Who's that? It is I.

Polite forms of address

The *singular* forms **pan** (to one man) and **pani** (to one lady) use the *on/ona* part of all verbs:

Pan jest chory?/Pani jest chora? Are you ill?

The *plural* forms **panowie** (to several men), **panie** (to several ladies) and **państwo** (to mixed gender company) use the *oni/one* form of all verbs:

Panowie/Państwo są głodni? Panie są miłe.

Are you hungry?

You are kind.

1

Genders;
adjective
agreement;
być

What like?

To ask what something/someone is like, use:

<i>Masculine</i> jaki?	<i>Feminine</i> jaka?	<i>Neuter</i> jakie?
Jaki jest dom? What's the house like?	Jaka jest pani? What's the lady like?	Jakie jest dziecko? What's the child like?

Exercise 1

Correct any adjective which does not agree correctly with its noun.

1 młoda kobieta	9 młoda pani
2 piękny twarz	10 piękna wieś
3 małe dziecko	11 stara dentysta
4 dobre kawiarnia	12 małe zdjęcie
5 dobry rzecz	13 stare muzeum
6 małe okno	14 małe miasto
7 stary imię	15 młody chłopiec
8 piękna zwierzę	16 piękny noc

Exercise 2

In Col. A, link each adjective with the most suitable noun in Col. B.
Complete the question in Col. C, then answer it in Col. D.

A	B
1 szeroka	(a) ciasto
2 trudna	(b) zwierzę
3 małe	(c) pan
4 smaczne	(d) pani
5 wysoki	(e) dzień
6 zimna	(f) sklep
7 miła	(g) droga
8 duży	(h) noc
9 słoneczny	(i) praca

C

Jak_ jest ciasto?
 Jak_ jest zwierzę?
 Jak_ jest pan?
 Jak_ jest pani?
 Jak_ jest dzień?
 Jak_ jest sklep?
 Jaka jest droga?
 Jak_ jest noc?
 Jak_ jest praca?

D

Ciasto jest _____
 Zwierzę jest _____
 Pan jest _____
 Pani jest _____
 Dzień jest _____
 Sklep jest _____
 Droga jest *szeroka*.
 Noc jest _____
 Praca jest _____

Exercise 3

Use *jest* (is) to make sentences. Replace the noun with the pronoun *on*, *ona* or *ono*:

Example: pani (piękny) *Ona jest piękna.*

1 blok (wysoki)	5 mysz (biały)
2 miasto (stary)	6 kraj (duży)
3 autor (znany)	7 dziecko (smutny)
4 dziewczynka (ładny)	8 mężczyzna (inteligentny)

Exercise 4

Find two adjectives which fit best in front of each noun, e.g. *małe głupie dziecko*

małe duży stary słodkie młoda czerwony ładna zimowa
cicha polska stara wesoły drogie warszawskie głupie pyszne

1 samochód	3 mieszkanie	5 pieśń	7 dziewczyna
2 pan	4 ciasto	6 noc	8 dziecko

Exercise 5

What are these girls saying about themselves? Follow the example.

Marysia – chudy, wysoki *Jestem chuda i (and) wysoka.*

1 Ola – młody, mądry	4 Julka – miły, wesoły
2 Marta – biedny, głupi	5 Anka – bogaty, inteligentny
3 Kasia – niski, piękny	6 Anna – głodny, zmęczony

UNIT 2

Nouns and adjectives in the plural

Masculine nouns (including animals but not men)

Notice how the last vowel **ó** becomes **o** and the last vowel **ą** becomes **ę**.
An **e** before the last consonant is usually lost.

<i>Ending</i>	<i>When used</i>	<i>Examples</i>
y	After hard consonant except k, g .	dom: domy kot: koty stół: stoły sklep: sklepy ząb: zęby kościół: kościoły samochód: samochody
i	After k, g .	bank: banki ptak: ptaki dzwonek: dzwonki róg: rogi pociąg: pociągi
e	After j, l .	kraj: kraje pokój: pokoje parasol: parasole hotel: hotele szpital: szpitale
e	After c, cz, sz, rz, ż, dż, dz .	pałac: pałace tysiąc: tysiące pieniądz: pieniądze grosz: grosze nóż: noże miesiąc: miesiące talerz: talerze klucz: klucze
ie	After ´ accent (accent lost, i added).	koń: konie ogień: ognie tydzień: tygodnie liść: liście niedźwiedź: niedźwiedzie
ie	In a few nouns ending in -b, -p .	gołąb: gołębie karp: karpie
<i>Example</i>	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
	Kościół jest cudowny. The church is magnificent.	Kościóły są cudowne. The churches are magnificent.
	Hotel jest drogi. The hotel is expensive.	Hotele są drogie. Hotels are expensive.

Feminine nouns

Ending	When used	Examples
y	After hard stem (except k, g) + -a .	kobieta: kobiety szkoła: szkoły gwiazda: gwiazdy ryba: ryby siostra: siostry kielbasa: kielbasy
i	After k, g stem + -a .	matka: matki córka: córki droga: drogi Polka: Polki figa: figi <i>But:</i> ręka: ręce
i	Nouns in -ść , and some in -ć, -ń, -dź (accent lost).	miłość: miłości opowieść: opowieści nić: nici pieśń: pieśni przyjaźń: przyjaźni
i	Some nouns in -l, -w .	myśl: myśli brew: brwi <i>But:</i> chorągiew: chorągwie
e	After j, l , often followed by -a .	lekcja: lekcje kolej: koleje kąpiel: kąpiele chwila: chwile aleja: aleje sala: sale
e	After consonant + -i (usually followed by -a).	babcia: babcie pani: panie kuchnia: kuchnie historia: historie gospodyni: gospodynie
e	After c, ca, cza, rz, rza, sza, ź, za, dź .	noc: noce ulica: ulice tęcza: tęcze burza: burze wieża: wieże podróż: podróże owca: owce róża: róże grusza: grusze
y	Nouns in -cz, -sz .	rzecz: rzeczy mysz: myszy
ie	After ´ accent (accent lost, i added). Vowels may change from ó to o , from ą to ę . An e before last consonant may be lost.	jabłoń: jabłonie łódź: łodzie gałąź: gałęzie wieś: wsie
Example	Singular	Plural
	Lekcja jest łatwa. The lesson is easy.	Lekcje są łatwe. The lessons are easy.
	Kielbasa jest dobra. The sausage is good.	Kielbasy są dobre. The sausages are good.

Neuter nouns

Ending	When used	Examples
a	Nouns in -o, -e, -ie, -um .	jabłko: jabłka morze: morza krzesło: krzesła pole: pola zdjęcie: zdjęcia muzeum: muzea
iona	Most nouns in -ię extend -ię to -iona .	imię: imiona ramię: ramiona <i>But:</i> jagnię: jagnięta źrebie: źrebięta prosię: prosięta
ęta	Nouns in -ę alone extend -ę to -ęta .	kurczę: kurczęta pisklę: pisklęta zwierzę: zwierzęta dziewczę: dziewczęta niemowlę: niemowlęta
Example	Singular	Plural
	Niemowlę jest głodne. The baby is hungry.	Niemowlęta są głodne. The babies are hungry.
	To jest ładne krzesło. That's a nice chair.	To są ładne krzesła. These are nice chairs.
	Zbych to polskie imię. Zbych is a Polish name.	Polskie imiona są trudne. Polish names are difficult.

Nouns existing only in the plural

These are items usually consisting of two or more parts:

sanie, sanki	sleigh	manatki	belongings
usta	lips	organy	organ
skrzypce	violin	dzieje	history
spodnie	trousers	plecy	back
rajstopy	tights	nosze	stretcher
kajdany	handcuffs	urodziny	birthday
finanse	finances	imieniny	name day
drożdże	yeast	chrzciny	christening
nożyce/nożyczki	scissors	bliźnięta	twins
schody	stairs	rodzice	parents
drzwi	door	grabie	rake
wrote	gate	wakacje/ferie/	holiday(s)
okulary	spectacles	wczasy	

Many towns, countries and mountain ranges are plural: **Kielce, Katowice, Suwałki, Niemcy, Włochy, Węgry, Tatry, Alpy**.

Adjectives

The nominative plural of adjectives referring to masculine objects and animals (but not to men), and to all feminine and neuter nouns is exactly as the nominative neuter singular, i.e.

<i>Adjective ending</i> (Nom. neut. sing.)	<i>Example</i> (Nom. plural, all genders)	
-e		
duże okno	małe domy (masc.)	small houses
	młode kobiety (fem.)	young women
	duże okna (neut.)	big windows
-ie		
głupie dziecko	niskie stoły (masc.)	low tables
	drogie książki (fem.)	expensive books
	głupie dzieci (neut.)	silly children

What like?

To ask what things/people (excluding men) are like, use **jakie?**

<i>Masculine</i> jakie?	<i>Feminine</i> jakie?	<i>Neuter</i> jakie?
Jakie są domy? What are the houses like?	Jakie są panie? What are the ladies like?	Jakie są dzieci? What are the children like?

Exercise 1

Write each noun in the plural. Does it end in **i**, **y**, or **a**?

ptak, okno, kwiat, dziewczyna, muzeum, numer, pole, telefon,
droga, morze, kobieta, sklep, siostra, zdjęcie, pociąg, szkoła,
jabłko, koleżanka, mieszkanie, sąsiadka

2

Nouns and
adjectives in
the plural

Exercise 2

Write the plurals of these feminine nouns. Then answer the question, using the adjective which fits best in its correct plural form.

1	<i>róża</i>	<i>róże</i>	Jakie są róże? Róże są <i>żółte</i> .	<i>wąski</i>
2	<i>ulica</i>	_____	_____	<i>miły</i>
3	<i>aleja</i>	_____	_____	<i>biały</i>
4	<i>owca</i>	_____	_____	<i>szeroki</i>
5	<i>kuchnia</i>	_____	_____	<i>trudny</i>
6	<i>lekcja</i>	_____	_____	<i>zajęty</i>
7	<i>sala</i>	_____	_____	<i>żółty</i>
8	<i>babcia</i>	_____	_____	<i>ciepły</i>

Exercise 3

Put these phrases into Polish. Choose the most suitable of these adjectives:

**niebieskie smaczne piękne małe smutne ciemne duże krótkie polskie
długie kolorowe wygodne**

1 big hats	7 tasty fruits
2 Polish palaces	8 blue plates
3 colourful umbrellas	9 long months
4 comfortable hotels	10 small keys
5 pretty countries	11 sad faces
6 dark nights	12 short journeys

Exercise 4

Write the plural of each noun. Does it end in *i* or *ie*?

1 koń (m.)	7 opowieść (f.)
2 miłość (f.)	8 ogień (m.)
3 jabłoń (f.)	9 tydzień (m.)
4 liść (m.)	10 wieś (f.)
5 nić (f.)	11 gałąź (f.)
6 pieśń (f.)	12 łódź (f.)

Exercise 5

Complete the sentences, then rewrite them as negative opposites using **nie** (not).

Example:

Spodnie są czyste One nie są brudne.
(The trousers are clean.) (They are not dirty.)

- 1 Drzwi są _____ (open).
- 2 Skrzypce są _____ (expensive).
- 3 Wakacje są _____ (short).
- 4 Organy są _____ (new).

Exercise 6

Insert the plural of the noun, then translate the sentence.

- 1 niemowlę _____ The babies are tired.
- 2 imię _____ Polish names are difficult.
- 3 zwierzę _____ The animals are friendly.
- 4 dziewczę _____ English girls are pretty.
- 5 kurczę _____ Little chicks are yellow.

UNIT 3

Plural of 'men' nouns and adjectives

Plural of nouns

The nominative plural ending for 'men' nouns is officially **-i**. However, because it is decided by the last consonant of the singular, more plurals actually end in **-e**, **-y** and **-owie**. An **e** before the last consonant is usually lost in the plural, e.g. *dziadek*: *dziadkowie*. The endings **-i** and **-y** cause consonant changes to the plural noun (see table following). This aids pronunciation.

<i>Ending</i>	<i>When used</i>	<i>Examples</i>
i	Nouns ending in hard consonant other than k, g, r , with/without -a .	Francuz: Francuzi mężczyzna: mężczyźni chłop: chłopci
i	<i>Note:</i> In nouns ending in t, st, ch, d and ł , the 'i' softens the final consonant to ci, ści, si, dzi and li .	See 4–8 in table below.
owie	Titles, jobs, family members, a few nationalities, surnames (except in -ski, -cki, -dzki).	pan: panowie syn: synowie mąż: mężowie Belg: Belgowie profesor: profesorowie <i>But:</i> brat: bracia ksiądz: księża
iowie	<i>Note:</i> After ´ accent, ending is -iowie .	uczeń: uczniowie więzień: więźniowie <i>But:</i> gość: goście
ie	Nationals in -in drop the ending.	Rosjanin: Rosjanie Amerykanin: Amerykanie
e	After rz, sz, cz, j, ł and ´ accent.	lekarz: lekarze złodziej: złodzieje towarzysz: towarzysze słuchacz: słuchacze nauczyciel: nauczyciele góral: górale <i>But:</i> król: królowie

Ending	When used	Examples
y	After k, g, r .	Final k, g, r change. See 1–3 in table below. <i>Note:</i> człowiek: ludzie
y	After c, ca, iec, niec . Ending iec shortens to cy ; niec to ńcy .	kierowca: kierowcy chłopiec: chłopcy sprzedawca: sprzedawcy Niemiec: Niemcy mieszkaniec: mieszkańcy
Example	Singular	Plural
	Lekarz jest dobry. The doctor is good.	Lekarze są dobrzy. The doctors are good.
	Amerykanin jest bogaty. The American is rich.	Amerykanie są bogaci. (The) Americans are rich.
	To jest polski uczeń. This is a Polish student.	To są polscy uczniowie. These are Polish students.

Consonant changes caused by plural ending -i and -y

Original consonant	Consonant + ending =	Examples
1 k	cy	Polak: Polacy Chińczyk: Chińczycy Anglik: Anglicy kaleka: kalecy
2 g	dzy	Norweg: Norwedzy kolega: koledzy
3 r	rzy	inżynier: inżynierzy kelner: kelnerzy
4 t	ci	doktor: doktorzy student: studenci architekt: architekci poeta: poeci
5 st	ści	dentysta: dentyści specjalista: specjaliści turysta: turyści
6 ch	si	Czech: Czesi Włoch: Włosi
7 d	dzi	sąsiad: sąsiedzi Szwed: Szwedzi
8 ł	li	diabeł: diabli

Plural of 'men' adjectives

The nominative plural of adjectives referring to men, or to mixed male/female company, ends in **-i** (**-y** after **k** and **g**). The consonant changes below also occur. Ending **-oni** changes to **-eni**.

3

Plural
of 'men'
nouns and
adjectives

Note that, in 'men' nouns, the nominative singular and plural of adjectives in **-ni** and **-pi** therefore become identical, e.g. *głupi syn/synowie* (stupid son/sons); *ostatni chłopiec/chłopcy* (last boy/boys)

<i>Plural change</i>	<i>Non-men</i>	<i>Men</i>
de : dzi	młode	młodzi
łe : li	miłe, małe, wesole	mili, mali, weseli
złe : źli	złe, byłe	źli, byli
ne : ni	biedne, smutne zadowol one zmęc zone	biedni, smutni zadowol eni zmęc zeni
kie : cy	polskie, wysokie brzydkie, bliskie	polscy, wysocy brzydcy, bliscy
re : rzy	dobrze, stare	dobrzy, starzy
te : ci	zajęte, bogate	zajęci, bogaci
sze : si	pierwsze, lepsze	pierwsi, lepsi
że : zi	duże	duzi
we : wi	gotowe, ciekawe	gotowi, ciekawi
gie : dzy	drogie, ubogie	drodzy, ubodzy

Exercise 1

Put these (a) occupations and (b) family members into the plural

- (a) malarz, poeta, fryzjer, kierowca, ogrodnik, specjalista
(b) syn, brat, ojciec, wujek, chłopiec, kolega

Exercise 2

(a) Write the correct form of the adjective for each of these nouns:

- Dentyści _____ (biedny).
- Panie _____ (chory).
- Angielki _____ (szczęśliwy).
- Dziadkowie _____ (zmęczony).
- Nauczyciele _____ (dobry).
- Nauczycielki _____ (zajęty).
- Panowie _____ (smutny).
- Turyści _____ (głodny).

(b) Put in the correct form of the given adjective.

- 9 Matka i dziecko są _____ (satisfied).
 10 Pan i pani są _____ (old).
 11 Tadeusz i Maria są _____ (young).
 12 Teresa i Anna są _____ (rich).

(c) In (a) and (b) above, replace the subjects with *oni* or *one* (they) as required.

Exercise 3

Select the most suitable adjective for each noun (check the gender of the noun first).

1 dziewczynki	6 lekarki
2 lekarze	7 babcie
3 panowie	8 chłopcy
4 studenci	9 panie
5 dziadkowie	10 studentki

(a) starzy	(f) wysocy
(b) głupie	(g) źli
(c) złe	(h) stare
(d) wysokie	(i) biedni
(e) biedne	(j) głupi

Exercise 4

(a) Change these adjectives of nationality to agree with the noun *lekarze* (doctors).

1 polski	4 norweski	7 włoski	10 francuski
2 rosyjski	5 angielski	8 japoński	11 grecki
3 szkocki	6 niemiecki	9 belgijski	12 hiszpański

(b) Can you link them to their cities?

(a) Berlin	(d) Rzym	(g) Londyn	(j) Madryt
(b) Paryż	(e) Tokio	(h) Oslo	(k) Edynburg
(c) Warszawa	(f) Moskwa	(i) Ateny	(l) Bruksela

3

Plural
of 'men'
nouns and
adjectives

Exercise 5

Select the correct form of the verb for these nouns or pronouns.

(a) *jestem* (b) *jest* (c) *jestemy* (d) *jesteście* (e) *są*

1 my	5 Piotr	9 ja	13 ludzie
2 matka	6 wy	10 Magdalena	14 one
3 studenci	7 oni	11 dzieci	15 samochód
4 ona	8 córki	12 on	

UNIT 4

Direct object (feminine and neuter)

The direct object (noun or pronoun) of a verb stands in the *accusative* case. Remnants of the accusative case remain in English pronouns, e.g. I love *him*. He saw *me*.

Feminine nouns and adjectives

In the accusative singular, nouns ending in a consonant do not change, e.g. *rzecz, podróż, noc, miłość, twarz, kolej*. In the accusative plural, all nouns and adjectives are the same as the nominative plural.

Ending	When used	Examples
Nouns (singular)		
ę	Nouns in -a change -a to -ę .	matka: matkę Irena: Irenę kobieta: kobietę babcia: babcię szkoła: szkołę Polska: Polskę
ę	Nouns in -i add -ę .	gospodyni: gospodynię But: pani: panią
Adjectives (singular)		
ą	All adjectives	duża: dużą piękna: piękną tania: taną głupia: głupią polska: polską

Nominative

Babcia jest mądra.

Grandmother is clever.

Torba jest duża i tania.

The bag is big and cheap.

To są polskie książki.

These are Polish books.

Accusative

Tomek ma mądrą babcię.

Tom has a clever grandmother.

Mam dużą taną torbę.

I have a big cheap bag.

Mamy polskie książki.

We have (some) Polish books.

Neuter nouns and adjectives

The accusative singular and plural is the same as the nominative.

Nominative

Accusative

Drzewo jest małe, ale piękne.

The tree is small but lovely.

Mamy małe, ale piękne drzewo.

We have a small but lovely tree.

Duże mieszkania są drogie.

Big flats are expensive.

Oni mają duże i drogie mieszkania.

They have big expensive flats.

The verb *mieć* (to have)

ja	mam	I have	my	mamy	we have
ty	masz	you have	wy	macie	you have
		(sing.)			(pl.)
on/ona/ono	ma	he/she/it has	oni/one	mają	they have

Use **oni** with masc. nouns (or masc. and fem. mixed), **one** with fem. nouns (or fem. and neut. mixed).

Kasia ma zabawkę.

Kate has a toy.

Mamy piękny ogród.

We have a nice garden.

Chłopcy mają rowery.

The boys have bikes.

Mam córkę.

I have a daughter.

Exercise 1

Write the correct form of the verb *mieć* for these nouns and pronouns.

1 ojciec	7 wy	13 panie
2 dzieci	8 one	14 ona
3 pies	9 ty	15 panowie
4 my	10 koledzy	16 pani
5 oni	11 ja	17 on
6 matka	12 kot	18 studentki

Exercise 2

Rewrite these sentences using the correct direct object forms of the adjective and noun.

Example: Dziecko ma (*matka, piękny*). Dziecko ma *piękną matkę*.

1 Oni mają _____	(jajko, czekoladowy)
2 Anna ma _____	(książka, polski)
3 Wy macie _____	(nazwisko, trudny)
4 Pani ma _____	(córka, mały)
5 Ty masz _____	(suknia, zielony)
6 Ogród ma _____	(drzewo, wysoki)
7 Miasto ma _____	(rzeka, szeroki)
8 Ja mam _____	(imię, angielski)

Exercise 3

Put the italicised words into the plural.

1 Dom ma <i>białe okno</i> .	5 Oni mają <i>duże pole</i> .
2 My mamy <i>smaczną kielbasę</i> .	6 Dzieci mają <i>trudną lekcję</i> .
3 Ja mam <i>dobrą siostrę</i> .	7 Wy macie <i>stare mieszkanie</i> .
4 Miasto ma <i>wąską ulicę</i> .	8 Matka ma <i>dobre dziecko</i> .

Exercise 4

Insert the correct form of the given adjective. Then, make the subject of the first sentence act as the object of the second sentence.

Example:

Gazeta jest *interesująca* (interesting). Paweł ma *interesującą gazetę*.

1 Masło jest _____ (fresh).	Wy macie _____.
2 Ciocia jest _____ (nice).	Ja mam _____.
3 Mleko jest _____ (cheap).	Sklep ma _____.
4 Żona jest _____ (old).	Marek ma _____.
5 Mięso jest _____ (expensive).	Supermarket ma _____.
6 Nauczycielki są _____ (young).	Bracia mają _____.
7 Suknie są _____ (pink).	Dziewczęta mają _____.

UNIT 5

Verbs with present tense **-am, -a, -aja**

A conjugation is a group of verbs which form their tenses identically or similarly. In Polish, the conjugation of a verb is decided, not by its infinitive ending, but by the endings in the *I, he* and *they* parts of its *present tense*. As in all languages, some verbs are irregular.

In the largest Polish conjugation the infinitive ends in **-ać**. The notable present tense endings are **-am, -a, -aja**. Unusually, *mieć* (Unit 4) also belongs here.

Person	Ending	<i>mieszkać</i> (live)	
ja	-am	mieszkam	I live, am living, do live
ty	-asz	mieszkasz	
on/ona/ono	-a	mieszka	
my	-amy	mieszkamy	
wy	-acie	mieszkacie	
oni/one	-aja	mieszkają	

One Polish present tense translates three English present tenses, e.g. *live, am living, do live*.

Omit *nominative* case personal pronouns, unless the meaning is unclear, e.g. *My jemy jabłka* (we eat apples) could be heard as *Myjemy jabłka* (we wash apples). It is better to say *Jemy jabłka* (we eat apples) and *My myjemy jabłka* (we wash apples).

These useful verbs all behave like *mieszkać*:

czytać	to read	kochać	to love
odwiedzać	to visit (person)	zwiedzać	to visit (place)
zamykać	to close	otwierać	to open
pamiętać	to remember	witać	to greet
śpiewać	to sing	znać	to know

'Look alike' verbs do not always behave identically; *spać, lać, stać* become *śpię* (I sleep), *leję* (I pour) and *stoję* (I stand). Verbs in **-ować, -ywać, -iwać, -awać** are also in a different group (Unit 21).

Exercise 1

Put the correct part of the given verb in the gap.

- 1 ja _____ (śpiewać)
- 2 oni _____ (otwierać)
- 3 Kasia _____ (odwiedzać)
- 4 on _____ (znać)
- 5 ty _____ (pamiętać)
- 6 Joanna _____ (śpiewać)
- 7 my _____ (witać)
- 8 one _____ (kochać)
- 9 wy _____ (zwiedzać)
- 10 Piotr i Marek _____ (czytać)
- 11 siostra _____ (zamykać)
- 12 państwo Wajda _____ (pamiętać)

Exercise 2

Find the best verb for each sentence.

- (a) **zwiedzamy** (c) **kocha** (e) **czytają** (g) **zna**
 (b) **otwierasz** (d) **śpiewają** (f) **zamykam** (h) **odwiedza**

- 1 Dziecko _____ matkę.
- 2 Maria i Julia _____ książki.
- 3 Ty _____ drzwi.
- 4 Marysia _____ babcię.
- 5 Dzieci _____ pieśni.
- 6 My _____ Polskę.
- 7 Ja _____ okno.
- 8 On _____ miasto.

Exercise 3

- (a) Insert the correct part of the verb and put the direct object (*italicised*) into the accusative case.
 (b) Then rewrite the sentences in the plural.

- 1 Lekarz czytać *trudna książka*.
- 2 Kolega zwiedzać *nowa szkoła*.
- 3 Ja znać *biedna sąsiadka*.
- 4 Ona pamiętać *stara kawiarnia*.
- 5 Chłopiec kochać *piękna dziewczyna*.
- 6 Mężczyzna odwiedzać *młoda pani*.
- 7 Dziecko śpiewać *polska pieśń*.
- 8 Ty witać *miła koleżanka*.

UNIT 6

Direct object of masculine nouns (accusative case)

Singular nouns (with or without adjectives)

We have seen that the direct object is expressed with the accusative case. In a singular masculine ‘non-alive’ noun denoting an object or abstract concept, e.g. **dom, ogród, spokój** (house, garden, peace) the accusative is identical to the nominative.

Plural nouns (with or without adjectives)

A direct object which is a plural masculine ‘non-alive’ noun, e.g. *domy*, or a masculine ‘non-men’ noun denoting a living creature, e.g. *koty*, is identical to the nominative plural.

Units 8 and 9 explain the accusative singular of masculine ‘alive’ nouns denoting male persons or other living creatures, and the accusative plural of masculine ‘men’ nouns denoting male persons.

Exceptions

For unknown reasons, these groups of ordinary nouns have an accusative case which ends in **-a** in the singular and yet is identical to the nominative case in the plural.

1 Fruit and vegetables	banan, pomidor
2 Vehicles	ford, polonez
3 Units of currency	dolar, funt
4 Games and dances	tenis, walc
5 Cigarettes (& brands)	papieros, (camel)

<i>Pomidor (nom.) jest smaczny.</i>	<i>but</i>	<i>Jem pomidora.</i>
The tomato is nice.		I am eating a tomato.

<i>Pomidory (nom.) są smaczne.</i>	<i>and</i>	<i>Jem pomidory.</i>
The tomatoes are nice.		I eat tomatoes.

	<i>Non-alive</i>	<i>Alive (non-men)</i>	<i>Alive (men)</i>
		<i>Singular</i>	
<i>Subject</i>	Dom jest duży. The house is big.	Kot jest mały. The cat is small.	Lekarz jest dobry. The doctor is good.
<i>Dir. Obj.</i> (<i>Acc.</i>)	Mamy duży dom. We have a big house.	See Unit 8.	
		<i>Plural</i>	
<i>Subject</i>	Domy są duże. The houses are big.	Koty są małe. The cats are small.	Lekarze są dobrzy. The doctors are good.
<i>Dir. Obj.</i> (<i>Acc.</i>)	Mamy duże domy. We have big houses.	Mamy małe koty. We have small cats.	See Unit 9.

An adjective always stands in the same case as the noun to which it belongs.

Watch Out! If the verb is *negative*, e.g. *I don't have a cat*, the direct object stands in the *genitive* case (Unit 22) unless the verb itself is one of not many which demand use of a different case.

Exercise 1

The italicised noun is the subject of the sentence. Change it into the object as shown.

Koty są czarne. Ja . . . (kochać) *Ja kocham czarne koty.*

1 <i>Dom</i> jest duży i piękny.	Paweł . . . (mieć)
2 <i>Dobre ołówki</i> są drogie.	Dzieci . . . (mieć)
3 <i>Zamek</i> jest stary.	My . . . (zwiedzać)
4 <i>Białe króliki</i> są miłe.	Dziecko . . . (witać)
5 To jest <i>hymn narodowy</i> .	Ludzie . . . (śpiewać)

Exercise 2

Which of these singular nouns *do not* change their form when acting as the direct object.

1 brat	5 nauczyciel	9 talerz	13 lekarz
2 samochód	6 stół	10 hotel	14 ser
3 rower	7 paszport	11 ojciec	15 kraj
4 pies	8 syn	12 pociąg	

Exercise 3

Translate into Polish. Use one of the given nouns as the direct object (italicised).

gazeta okno dziecko zamek pieśń miasto

- 1 Zosia is singing *a happy song*.
- 2 Antek knows *the old castle*.
- 3 I am reading *a Polish newspaper*.
- 4 They are visiting *the pretty town*.
- 5 The boy opens *the big window*.
- 6 Granny visits *the poor child*.

Exercise 4

Translate. The direct object is italicised.

- 1 He is closing *the big windows*.
- 2 We love *grey rabbits*.
- 3 Franek remembers *the old cars*.
- 4 We know *the new shops*.
- 5 We are visiting *Granny*.
- 6 They read *French books*.
- 7 She loves *the Polish houses*.
- 8 He visits *German towns*.

UNIT 7

Prepositions followed by accusative case

Some Polish verbs are always followed by a preposition and the accusative case form of nouns and pronouns, e.g. *to wait for* or *to complain about*. Here are some such verbs.

na

czekać	wait for
mieć czas	have time for
narzekać	complain about
zapraszać	invite [for/to]
patrzeć	look at

przez

iść	go through
patrzeć	look through
rozmawiać	speak via

w

grać	play [a game]
------	---------------

za

dziękować	thank for
przepraszać	apologise for

o

pytać	ask about
prosić	ask for

po

dzwonić	ring for
iść	go for/fetch (on foot)
jechać	go for/fetch (by car)

To aid pronunciation an **e** can be added to the prepositions **przez** and **w** before difficult consonant groups.

All the above are *-am*, *-a*, *-aję* verbs (Unit 5) with the exception of 6, of which we need only the 'I' part in this unit:

dziękować: dziękuję	iść: idę	patrzeć: patrzę
dzwonić: dzwonię	jechać: jadę	prosić: proszę

Nominative

kawa (coffee)
obiad (lunch)
dziewczynka (girl)
pieniądze (money)
karty (cards)

Accusative

Mam czas na kawę.
Dziękuję za obiad.
Patrzę na dziewczynkę.
Proszę o pieniądze.
Graję w karty.

Nominative

las (forest)
urlop (holiday)
rynek (market place)
korytarz (corridor)
Warszawa (Warsaw)
piłka nożna (football)

Accusative

Idę przez las.
Jadę na urlop.
Idę na rynek.
Idę przez korytarz.
Jadę przez Warszawę.
Gramy w piłkę nożną.

Exercise 1

Answer Yes (*Tak*) to these questions, using the 'I' or 'we' form of the verb, as appropriate.

Masz czas na kawę? Tak, mam czas na kawę.
 Czekacie na autobus? Tak, czekamy na autobus.

1 Gracie w karty?	4 Narzekacie na dziecko?
2 Pytasz o adres?	5 Pytacie o drogę?
3 Zapraszasz na przyjęcie?	6 Grasz w piłkę nożną?

Exercise 2

Insert the correct form of the verb.

- 1 On _____ (narzekać) na córkę.
- 2 Ja _____ (przepraszać) za kłopot.
- 3 Chłopcy _____ (narzekać) na pogodę.
- 4 Ja _____ (dziękować) za wino.
- 5 Oni _____ (zapraszać) na herbatę.
- 6 Ja _____ (patrzeć) na zwierzę.
- 7 Wy _____ (pytać) o nauczycielkę.
- 8 Ja _____ (jechać) przez Kraków.

Exercise 3

Example: Marek czeka (czekać) na Annę (Anna).

- 1 My _____ (pytać) o _____ (siostra).
- 2 Wy _____ (czekać) na _____ (babcia).
- 3 Marysia _____ (przepraszać) za _____ (spóźnienie).

- 4 Nauczycielka _____ (pytać) o _____ (godzina).
- 5 Chłopcy _____ (grać) w _____ (piłka nożna).
- 6 Dziewczynka _____ (narzekać) na _____ (matka).
- 7 Rodzice _____ (rozmawiać) przez _____ (telefon).

Exercise 4

Translate into Polish, selecting the appropriate preposition for 'for'.

- 1 The boy waits for the train.
- 2 Marta apologises for the trouble.
- 3 Agata has time for coffee.
- 4 I am ringing for a taxi.
- 5 I am going for the bread.
- 6 I am thanking for lunch.
- 7 Tomek invites the girl for a party.
- 8 I am asking for money.

Exercise 5

Select the most suitable noun for each gap. (Feminine nouns change in the accusative case.)

prezent spacer zdjęcie taksówka las
gazeta pieniądze Teresa Warszawa okno

- 1 Idę po polską _____.
- 2 Jadę przez _____.
- 3 Dziękuję za ładny _____.
- 4 Patrzę przez duże _____.
- 5 Dzwonię po tanią _____.
- 6 Proszę o _____.
- 7 Patrzę na stare _____.
- 8 Jadę po _____.
- 9 Idę przez zielony _____.
- 10 Idę na długi _____.

UNIT 8

Direct object (singular) of masculine ‘alive’ nouns

Direct object of most masculine ‘alive’ nouns

We have seen that the direct object is expressed with the accusative case. The direct object of masculine singular nouns denoting men and *not ending in -a* (e.g. *syn*, *dziadek*), and of nouns denoting living creatures (e.g. *kot*, *ptak*) ends in **-a**.

The noun often changes its original ending slightly. An **e** before the final consonant is often lost. Vowel **a** often changes to **e**, especially in single-syllable words.

<i>Noun Ending</i>	<i>Becomes</i>	<i>Examples</i>
Consonant other than those listed below	a	pan: pana brat: brata kelner: kelnera królik: królika Polak: Polaka sąsiad: sąsiada <i>Note: mąż: męża</i> ksiądz: księdza pies: psa
iec/ec	ca	chłopiec: chłopca ojciec: ojca
niec	ńca	siostrzeniec: siostrzeńca
ek	ka	dziadek: dziadka Janek: Janka
ier (sometimes)	ra	szwagier: szwagra <i>But: inżynier: inżyniera</i>
Soft accent (e.g. ń , ść). Accent lost, -i added.	ia	koń: konia gość: gościa

Syn [nom.] **jest wysoki**. **Kot** [nom.] **jest mały**.

My son [subject] is tall. The cat [subject] is small.

Mam wysokiego* syna i małego* kota.

I have a tall son [direct object] and a small cat [direct object].

Direct object of masculine 'men' nouns ending in -a

Masculine 'men' nouns *ending in -a* like *kolega*, *artysta*, *kierowca*, behave as feminine in the singular, so their direct object ends in **-ę**.

Mój dobry polski kolega [nom.] **jest chory**.

My good Polish friend [subject] is ill.

Oni znają mojego* dobrego* polskiego* kolegę [acc.].

They know my good Polish friend [direct object].

* The accusative (direct object form) of adjectives referring to singular masculine 'alive' nouns ends in **-ego**. It is the same as the genitive case which we meet in Unit 13.

Exercise 1

Write the direct object form of these nouns:

syn, młodzieniec, malarz, Anglik, dentysta, Tomek, nauczyciel, pies, kot, sprzedawca, mąż, chłopiec, gość, kolega, wujek, fryzjer, ojciec, uczeń.

Exercise 2

The direct object of **kto?** (who?) is **kogo?** (whom?). Ask questions using 'you' (singular), and answer using 'I', e.g.

Znać, nauczyciel. *Kogo znasz? Znam nauczyciela.*

1 Brat, kochać.	5 Mężczyzna, znać.
2 Dziadek, pamiętać.	6 Gość, witać.
3 Mąż, kochać.	7 Pies, kochać.
4 Kolega, odwiedzać.	8 Chłopiec, odwiedzać.

8

Direct object
(sing.) –
masc. 'alive'
nouns

Exercise 3

Rewrite, putting the italicised words into their feminine equivalents, e.g.

Czekamy na *ojca*. Czekamy na *matkę* (matka).

- 1 *Synowie* narzekają na *nauczyciela*. _____ narzekają na _____.
- 2 *Pan* czeka na *kolegę*. _____ czeka na _____.
- 3 *Wujek* narzeka na *syna*. _____ narzeka na _____.
- 4 Patrzę na *brata*. Patrzę na _____.
- 5 Idę po *sąsiada*. Idę po _____.
- 6 Dzwonię po *lekarza*. Dzwonię po _____.
- 7 *Wnuk* pyta o *dziadka*. _____ pyta o _____.
- 8 *Polacy* czekają na *Anglika*. _____ czekają na _____.

UNIT 9

Direct object (plural) of masculine 'men' nouns

The direct object (accusative case) of masculine plural nouns denoting men (e.g. *synowie, koledzy*) usually ends in **-ów**, though **-i** and **-y** also occur.

The ending is added to the nominative singular (not plural) of the noun. An **e** before the final consonant is often lost (*dziadek: dziadków*). Nouns ending in **-in** lose this in the plural (*Amerykanin: Amerykanów*).

Ending	When used	Examples
ów	Most nouns denoting males including nouns ending in -a .	syn: synów ojciec: ojców Polak: Polaków chłopiec: chłopców Amerykanin: Amerykanów kolega: kolegów dentysta: dentystów <i>But:</i> mąż: mężów brat: braci ksiądz: księży człowiek: ludzi kaleka: kalek mężczyzna: mężczyzn
iów	After ´ accent except ść . Accent lost, -i added.	uczeń: uczniów więzień: więźniów
i	After l, j, ść (accent lost, -i added). j and i merge to give i .	gość: gości nauczyciel: nauczycieli złodziej: złodziei <i>But:</i> przyjaciel: przyjaciół
y	After cz, rz, sz .	lekarz: lekarzy słuchacz: słuchaczy listonosz: listonoszy żołnierz: żołnierzy

Synowie [nom.] **są wysocy.** **Koty** [nom.] **są małe.**
My sons [subject] are tall. The cats [subject] are small.

Mam wysokich* synów i małe koty.
I have tall sons [direct object] and small cats [direct object].

* The accusative (direct object form) of adjectives referring to plural 'men' nouns ends in **-ich** or **-ych**. It is the same as the genitive case which we meet in Unit 13.

Exercise 1

Write the direct object case of these nouns (find the nominative singular first):

profesorowie, malarze, Anglicy, koledzy, artyści, towarzysze,
Rosjanie, żołnierze, nauczyciele, sklepikarze

Exercise 2

Put the given noun into the direct object case, e.g.

Anglicy (I greet). *Witam Anglików.*

1	Francuzi	(they [fem.] love)
2	lekarze	(we know)
3	Amerykanie	(she knows)
4	bracia	(he has)
5	nauczyciele	(I love)
6	studenci	(they [masc.] remember)
7	listonosze	(I remember)
8	inżynierzy	(you [pl.] know)
9	przyjaciele	(you [sing.] visit)
10	specjaliści	(we remember)

Exercise 3

Translate into Polish. Use verbs and prepositions from Unit 7.

- 1 Wives complain about husbands.
- 2 Martha is waiting for a male friend.
- 3 I am looking at the dog.
- 4 The fathers complain about the boys.
- 5 We are waiting for friends.
- 6 I'm going for [to fetch] my husband.
- 7 The English ladies ask about the guests.
- 8 I'm ringing for the doctor.
- 9 The little children ask about Grandfather.
- 10 The Polish tourists wait for the driver.

UNIT 10

Direct object pronouns; prepositional pronouns (accusative)

Each subject pronoun (nominative case), e.g. *I, he, they*, has an equivalent for each of the grammatical cases in Polish (here *me, him, them*).

Accusative case pronouns

You know that a noun which is the **direct object** stands in the accusative case. We often replace this noun by a **direct object pronoun**.

Direct object		Direct object pronoun
We eat bread (masc.).	Jemy chleb .	Jemy go .
Mary loves Mark (masc. 'men').	Maria kocha Marka .	Maria go kocha.
She greets the aunt (fem.).	Wita ciocię .	Wita ją .
He loves the child (neut.).	Kocha dziecko .	Kocha je .
I eat bananas (masc.).	Jem banany .	Jem je .
I know the boys (masc. 'men').	Znam chłopców .	Znam ich .
You visit the ladies (fem.).	Odwiedzasz panie .	Odwiedzasz je .
I love children (neut.).	Kocham dzieci .	Kocham je .

The table of equivalents is:

	Singular					Plural			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they (men)</i>	<i>they (non-men)</i>
Nom.	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
Acc.	mnie	cię	go	ją	je	nas	was	ich	je
	<i>me</i>	<i>you</i>	<i>him</i>	<i>her</i>	<i>it</i>	<i>us</i>	<i>you</i>	<i>them</i>	<i>them</i>

Note: *Je* means both *it* and *them*. It is also the *he/she/it* part of the verb *jeść* (to eat).
Anka *je* jabłko/gruszeki. (Annie eats an apple/the pears). Anka *je je*. (Annie eats it/them).

The pronouns **cię** and **go** cannot start a sentence or carry the sentence stress. In such situations use the *emphatic* forms, **ciebie** and **jego**.

Ciebie Marek kocha (Mark loves *you*.) *not* Cię Marek kocha.
Jego znam. (I know *him*.) *not* Go znam.

Accusative case prepositional pronouns

A different set of pronouns is used after accusative case prepositions (e.g. *na, do, za*). They all begin with ‘n’, a historical remnant (e.g. *on + jego = niego*). Only *him, her, it* and *them* exist. For other persons, use the accusative forms shown below.

Singular					Plural				
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they (men)</i>	<i>they (non-men)</i>
Nom.	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
Acc.	MNIE	CIEBIE	niego	nią	nie	nas	was	nich	nie
	<i>me</i>	<i>you</i>	<i>him</i>	<i>her</i>	<i>it</i>	<i>us</i>	<i>you</i>	<i>them</i>	<i>them</i>

Preposition plus noun	Preposition plus pronoun
Czekam na <i>brata</i> .	Czekam na <i>niego</i> .
Narzekam na <i>siostrę</i> .	Narzekam na <i>nią</i> .
Dzieci czekają na <i>przyjaciół</i> .	Dzieci czekają na <i>nich</i> .
Marta pyta o <i>dzieci</i> .	Marta pyta o <i>nie</i> .
	Ojciec narzeka na <i>mnie</i> .
	Kolega pyta o <i>ciebie</i> .

Exercise 1

Write the given word in the direct object case. Then, replace it with a direct object pronoun.

- 1 Antoni kocha *Martę* (Marta). Antoni *ją* kocha.
- 2 Marysia śpiewa (pieśń). Marysia _____ śpiewa.
- 3 Matka zna (nauczycielka). Matka _____ zna.
- 4 Ja mam (ołówek). Ja _____ mam.
- 5 My witamy (ciocia). My _____ witamy.
- 6 Ojciec otwiera (okna). Ojciec _____ otwiera.

- 7 Pani zamyka (drzwi). Pani _____ zamyka.
- 8 Ja witam (kolega). Ja _____ witam.
- 9 My kochamy (wujek). My _____ kochamy.
- 10 Dzieci pamiętają (dziadek). Dzieci _____ pamiętają.
- 11 Kasia czyta (gazeta). Kasia _____ czyta.
- 12 Babcia kocha (dziecko). Babcia _____ kocha.

Exercise 2

Put the correct pronoun in the gap. Use each given pronoun once only.

go go ją je je ich
niego niego nią nie nie nich

- 1 Halina ma siostrę. Ja _____ znam. Pytam o _____.
- 2 Barbara zna Andrzeja. Ona _____ zna. Czeki na _____.
- 3 Jadwiga ma dzieci. Ja _____ kocham. Pytam o _____.
- 4 Tadek ma braci. On _____ nie odwiedza. Narzeka na _____.
- 5 Studenci znają nauczycielki. Oni _____ znają. Narzekają na _____.
- 6 Marta kocha Łukasza. Ona _____ odwiedza. Pyta o _____.

Exercise 3

Write the correct form of the given pronoun, e.g.

Pamiętasz (ja)? Pamiętasz *mnie*?
Czekacie na (ona)? Czekacie na *nią*?

- 1 Zapraszam (wy) na koncert.
- 2 Paweł narzeka na (oni).
- 3 Marysia i Ola czekają na (on).
- 4 Ania pyta o (ona).
- 5 Basia odwiedza (ona).
- 6 Pan i pani Kwiecień witają (on).
- 7 Feliks zna (my).
- 8 Pamiętamy (ty).
- 9 Maryla kocha (ja).
- 10 Olek zaprasza (ty) na zabawę.

Exercise 4

Rewrite in the plural.

1 Nauczycielka narzeka na nią.	6 Kolega zaprasza ją.
2 Chłopiec kocha mnie.	7 Kocham ciebie.
3 Czekam na ciebie.	8 Ojciec narzeka na niego.
4 Pamiętasz mnie?	9 Pytam o nią.
5 Znam go.	10 Zapraszam cię na lody.

Exercise 5

Match one item from Col. 1 with one item from Col. 2 as shown.

1 Mam duże okna.	a Czeka ją na niego.
2 Kocham ciocię.	b Czeka na niego.
3 Czytam książkę.	c Idę po niego.
4 Tadek kocha dziewczynkę.	d Dzwonię po niego.
5 Matka ma kota.	e <i>Pyta o nie.</i>
6 Mąż jest silny.	f Czekam na nią.
7 Piotr ma siostry.	g Dziękuję za nią.
8 <i>Koleżanka kocha dziecko.</i>	h Patrzę przez nie.
9 Rodzice znają dentystę.	i Pytają o nią.
10 Lekarz jest dobry.	j Czeka na nie.
11 Sąsiedzi znają Halinę.	k Narzeka na niego.
12 Chłopiec kocha kolegę.	l Czeka na nią.

UNIT 11

Possession (singular nouns)

In English we show possession with an *apostrophe*, e.g. the boy's book, our children's toys, or with *of*, e.g. the top of the hill. Sometimes we form a compound noun, e.g. passport number (the number of the passport). In Polish we show possession with the genitive case.

Genitive case of masculine nouns

- 1 The genitive singular ending of masculine nouns denoting men and *not ending in -a* (e.g. *syn, ojciec*), and of nouns denoting living creatures (e.g. *kot, ptak*), is **-a**. This is exactly as the accusative case (direct object) which you met in Unit 8.

<i>Nominative</i>	<i>Direct Object</i>	<i>Genitive</i>
Brat jest miły. My brother is pleasant.	Ty znasz brata. You know my brother.	Córka brata jest śliczna. My brother's daughter is beautiful.
Dziadek jest stary. Grandad is old.	Kocham dziadka. I love Grandad.	Żona dziadka jest gruba. Grandad's wife is fat.
Królik to ładne zwierzę. A rabbit is a lovely animal.	Mam królika. I have a rabbit.	Ogon królika jest krótki. My rabbit's tail is short.

- 2 The genitive singular ending of masculine nouns denoting *men* and ending in **-a** is either **-y** or **-i**.

Ending	When used	Examples
y	Nouns not ending in ka, ga .	turysta: turysty mężczyzna: mężczyzny kierowca: kierowcy
i	Nouns ending in ka, ga .	kolega: kolegi kaleka: kaleki
Example	Nominative	Genitive
	Mężczyzna czeka. The man is waiting.	To jest samochód mężczyzny. This is the man's car.
	Kolega ma dom. My friend has a house.	Dom kolegi jest duży. My friend's house is big.

- 3 The genitive singular ending of masculine nouns *not* denoting men and animals is officially **-u**, but some nouns use **-a**. They tend to fall into the categories in List A below. Strict rules are impossible but, if in doubt, write **-u**. Good dictionaries give the genitive singular. It is best to learn it along with the noun.

Ending	When used	Examples
u	Nouns not in List A.	obiad: obiadu bank: banku sklep: sklepu dom: domu pokój: pokoju wiatr: wiatru
a	Nouns in List A. Vowels in last syllable often change from ó to o and from ą to ę especially in one-syllable nouns. Usually, e before last consonant is lost.	koszyk: koszyka nóż: noża palec: palca kwiatek: kwiatka ząb: zęba Kraków: Krakowa
Example	Nominative	Genitive
	To jest Paryż. This is Paris.	Kościół Paryża są cudowne. The churches of Paris are magnificent.
	Hotel jest mały. The hotel is small.	Znam numer hotelu. I know the telephone number of the hotel.

List A – Masculine ‘non-alive’ nouns taking ending -a in genitive singular

- 1 Fruit and vegetables, **banan, pomidor**
- 2 Vehicles, **ford, mercedes** (car names have no capitals).
- 3 Units of currency, **dolar, funt, frank**.
- 4 Games, **brydż, tenis** and dances, **krakowiak, walc**.
- 5 Cigarettes, **papieros, salem** (brand names have no capitals).
- 6 Tools/containers, **młotek, klucz, ołówek, talerz**.
- 7 Parts of the body, **nos, brzuch**.
- 8 Most Polish towns, **Wrocław, Szczecin**.
- 9 All months except February [**luty**]. This was originally a masculine adjective meaning ‘bleak’ and takes **-ego**.
- 10 Units of day, **dzień, wieczór**. *But:* The four masculine days (Unit 38) take **-u**.
- 11 Nouns ending in **-ek, -ik, -yk**, like **zegarek, słoik, język**. *But:* Nouns in **-ek** derived from verbs take **-u** (e.g. **majątek** from verb *mieć*).

Genitive case of feminine nouns

The ending -y

In the genitive singular, nouns not ending in **-ka** or **-ga** usually take the ending **-y**, as do nouns ending in the consonants shown below.

Ending	When used	Examples
y	After hard stems (except k/g) + -a . Same as nom. plural.	lampa: lampy szkoła: szkoły kobieta: kobiety siostra: siostry łza: łzy kielbasa: kielbasy
y	After c, ca, cz, cza, sz, sza, rz, rza, ż, ża . Same as gen. plural.	noc: nocy ulica: ulicy tęcza: tęczy mysz: myszy twarz: twarzy burza: burzy róża: róży grusza: gruszy rzecz: rzeczy podróż: podróży
Example	Nominative	Genitive
	Siostra jest zmartwiona. My sister is worried.	Dziecko siostry jest chore. My sister's child is ill.
	Ulica nie jest długa. The street is not long.	To jest koniec ulicy. This is the end of the street.

The ending -i

In the genitive singular, nouns ending in **-ka** or **-ga** take the ending **-i**, as do nouns ending in a soft accent, e.g. **-ń** or in **-ia**. Notice the smaller odd groups of nouns also.

Ending	When used	Examples
i	After k/g + -a . Same as nom. plural.	matka: matki córka: córki droga: drogi
i	After ´ accent (accent lost, -i added). Same as nom. plural unless that ends in -ie .	pieśń: pieśni nić: nici pamięć: pamięci gałąź: gałęzi łódź: łodzi miłość: miłości wieś: wsi jesień: jesieni opowieść: opowieści
i	After c, s, z, b, m, n, p, w + -ia . Also after nouns in -i . The two i's merge into one.	babcia: babci Kasia: Kasi kuchnia: kuchni Zuzia: Zuzi pani: pani <i>But:</i> Some foreign nouns in b, m, n, p, w + -ia use -ii , e.g. Libii, chemii.
i	After vowel + -j or -ja . J merges with i .	aleja: alei szyja: szyi nadzieja: nadziei kolej: kolei żmija: żmii
i	Nouns in -la, -l, -w and foreign nouns in -ea, -ua .	cebula: cebuli chwila: chwili chorągiew: chorągwi krew: krwi myśl: myśli sól: soli idea: idei statua: statui
Example	Nominative	Genitive
	Matka kocha dzieci. The mother loves her children.	Oczy matki są zielone. The mother's eyes are green.
	To jest polska pieśń. This is a Polish song.	Melodia pieśni jest piękna. The melody of the song is pretty.
	Babcia ma kota. Granny has a cat.	Kot babci jest biały. Granny's cat is white.

The endings *-ii* and *-ji*

-ii occurs in nouns ending in specific consonants + **-ia**; **-ji** occurs in foreign nouns.

Ending	When used	Examples
ii	After d, ch, f, g, k, l, r, t + -i (usually followed by -a).	melodia: melodii Belgia: Belgii Anglia: Anglii historia: historii sympatia: sympatii
ji	Foreign words in -cja, -sja, -zja . J is kept.	telewizja: telewizji lekcja: lekcji poezja: poezji Francja: Francji stacja: stacji Szkocja: Szkocji procesja: procesji
Example	Nominative	Genitive
	Lekcja jest trudna. The lesson is difficult.	Jest koniec lekcji. It is the end of the lesson.
	Anglia to piękny kraj. England is a lovely country.	Historia Anglii jest trudna. The history of England is difficult.

Neuter nouns

The genitive singular of neuter nouns ending in **-o**, **-ie** or **e** ends in **-a**.

Ending	When used	Examples
a	Nouns in -o , -e , -ie . Same as nom. plural.	okno: okna jabłko: jabłka krzesło: krzesła morze: morza mieszkanie: mieszkania
Example	Nominative	Genitive
	Miasto jest stare. The town is old.	Ulice miasta są wąskie. The streets of the town are narrow.
	Dziecko narzeka na siostrę. The child complains about its sister.	Siostra dziecka ma zabawkę. The child's sister has a toy.

But nouns ending in **-ę** and **-ię** use **-ienia** and **-ęcia** in the genitive singular.
Nouns ending in **-um** do not change.

Ending	When used	Examples
ienia	Most nouns in -ię extend -ię to -ienia .	imię: imienia ramię: ramienia <i>But:</i> jagnię: jagnięcia źrebię: źrebięcia prosię: prosięcia (young animals, by analogy with <i>zwierzę</i>)
ęcia	Nouns in -ę alone extend -ę to -ęcia .	zwierzę: zwierzęcia dziewczę: dziewczęcia
<i>Example</i>	<i>Nominative</i>	<i>Genitive</i>
	Niemowlę ma zabawki. The baby has some toys.	Zabawki niemowlęcia są tanie. The baby's toys are cheap.
	Prosię ma siano. The piglet has some straw.	Siano prosięcia jest mokre. The piglet's straw is wet.

Exercise 1

Write the genitive singular of these masculine nouns.

- 1 kot (cat)

2 stół (table)

3 dzban (jug)

4 samochód (car)

5 garnek (pot)

6 baran (sheep)

7 słoik (jar)

8 chleb (bread)
- 9 ser (cheese)

10 obiad (lunch)

11 but (shoe)

12 kalafior (cauliflower)

13 sklep (shop)

14 dywan (carpet)

15 grzyb (mushroom)

16 ziemniak (potato)

Exercise 2

Rewrite the sentences to express possession as shown.

Brat ma (mieć) zielony samochód. Samochód *brata* jest zielony.

- 1 Siostra _____ (mieć) ładny dom.

2 Dziecko _____ (odwiedzać) starą babcię.

3 Ojciec _____ (mieć) małe pole.

4 Wujek _____ (kochać) stary rower.

- 5 Teresa _____ (czytać) trudną książkę.
6 Kot _____ (mieć) świeże mleko.
7 Antek _____ (kochać) piękną dziewczynę.
8 Kierowca _____ (mieć) nową taksówkę.

Exercise 3

Translate into Polish

1 the end of the storm	6 the start of the holidays
2 the start of the lesson	7 the end of the story
3 the end of the avenue	8 the beginning of the melody
4 the start of the journey	9 the end of the autumn
5 the end of the song	

UNIT 12

Possession (plural nouns); whose

Masculine nouns

The genitive plural of masculine nouns usually ends in **-ów**, though **-y** and **-i** also occur. It is made from the genitive singular, so vowel changes which occurred there (**ó** to **o**, **ą** to **ę**, and loss of **e** before last consonant) recur here.

You already know the genitive plural of masculine nouns denoting men (e.g. *synowie*, *lekarze*) because it is exactly the same as the accusative plural (Unit 9).

Ending	When used	Examples
ów	After hard consonant including k and g , and also after c .	bank: banków pociąg: pociągów ptak: ptaków koniec: końców chłopiec: chłopców pies: psów syn: synów zegarek: zegarków ząb: zębów
	(Note vowel changes and loss of e .)	stół: stołów miesiąc: miesiący tysiąc: tysięcy pieniądz: pieniędzy samochód: samochodów
Example	Nominative	Genitive
	To są ładne domy. These are nice houses.	Cena domów jest wysoka. The price of the houses is high.

The ending **-y** and **-i** occurs in nouns ending in some consonants, including accented ones. See overleaf.

Ending	When used	Examples
y*	After cz, sz, rz, ż, dż.	klucz: kluczy kapelusz: kapeluszy talerz: talerzy grosz: groszy lekarz: lekarzy nóż: noży garaż: garaży płaszcz: płaszczy kosz: koszy
i*	After l, j, J merges with i.	hotel: hoteli parasol: parasoli pokój: pokoi nauczyciel: nauczycieli <i>But:</i> kraj: krajów
i	After ´ accent (accent lost, -i added).	koń: koni łabędź: łabędzi liść: liści gość: gości <i>But:</i> tydzień: tygodni ogień: ogni

* Many alternative forms in **-ów** occur, e.g. **pokojów, hotelów, koszów, garażów.**

Example	Nominative	Genitive
	Hotele są nowe. The hotels are new.	Zdjęcia hoteli są ładne. The photographs of the hotels are nice.

Feminine nouns

Most feminine nouns form their genitive plural by dropping their **-a** or **-i** ending. If the stem has one syllable, especially if it contains **o** or **ę**, a vowel change often occurs. If the stem ends in a difficult consonant group an extra **e** is added.

Ending	When used	Examples
–	After consonant + a (except nouns in -cja, -sja, -zja).	gwiazda: gwiazd ulica: ulic żona: żon orkiestra: orkiestr kobieta: kobiet chwila: chwil <i>But:</i> aleja: alei nadzieja: nadziei
–	Note vowel changes and addition of e .	droga: dróg głowa: głów szkoła: szkół siostra: siostr ręka: rąk córka: córek panna: panien cegła: cegieł łąka: łąek
–	Nouns in -i, -ia (but not -nia or foreign nouns in -ia). -i is lost, accent added if possible.	gospodyni: gospodyń ziemia: ziem pani: pań ciocia: ciocie babcia: babć
Example	Nominative	Genitive
	Kobiety kochają brata. The women love their brother.	Brat kobiet jest miły. The women's brother is kind.
	Siostry mają rower. The sisters have a bicycle.	Rower siostr jest nowy. The sisters' bicycle is new.

Nouns ending in **c, cz, sz, rz, ż** (*noc, twarz, rzecz, mysz, podróż*), in **-nia** (*kuchnia, suknia*) and foreign nouns ending in **-cja, -sja, -zja, -ia** (*stacja, procesja, poezja, tragedia*) are easy. The genitive plural is the same as the genitive singular (Unit 11).

Therefore, to avoid confusion, alternative ‘no ending’ forms for **-nia** nouns now occur (*sukien, księgarń, kuchen* for *sukni, księgarni, kuchni*). **Kolor sukni jest piękny** could mean ‘The colour of the dress is nice’ or ‘The colour of the dresses is nice’. So, the plural often becomes **Kolor sukien jest piękny**.

Neuter nouns

Most neuter nouns form their genitive plural by dropping their **-o, -e** or **-ie** ending. If the stem has one syllable, especially if it contains **o** or **ę**, a vowel change often occurs. If the stem ends in a difficult consonant group (e.g. **-żk, -sł, -tr, -tk, -czk**) an extra **e** is added.

Ending	When used	Examples
–	Nouns in -o, -e, -ie .	drzewo: drzew pióro: piór jezioro: jezior miasto: miast serce: serc lato: lat
–	Note vowel changes and addition of e .	morze: mórz pole: pól słowo: słów święto: świąt okno: okien jabłko: jabłek piętro: pięter krzesło: krzesel <i>But:</i> dziecko: dzieci (same as nom. plural).
–	In nouns in -cie or -nie , loss of ending exposes soft consonants ci, ni . These become ć, ń .	zdjęcie: zdjęć mieszkanie: mieszkań śniadanie: śniadań
Example	Nominative	Genitive
	Polskie miasta są piękne. Polish towns are pretty.	Historia miast jest ciekawa. The history of the towns is interesting.
	Dzieci mają zabawki. The children have toys.	Zabawki dzieci są nowe. The children’s toys are new.

Less frequently, endings **-ion** or **-ą** occur. Endings **-i**, **-y** and **-ów** are rare.

Ending	When used	Example
ion	Most nouns in -ię use plural stem -ion .	imię: imion ramię: ramion <i>But:</i> (young animals, by analogy with zwierzę) jagnię: jagniąt żrebie: żrebiąt prosię: prosiąt
ą	Nouns in -ę alone. Plural stem -ęt becomes -ą .	dziewczę: dziewcząt zwierzę: zwierząt książkę: książąt
i, y	A few nouns, usually of 3 syllables, with <i>soft</i> consonant before ending.	narzędzie: narzędzi wybrzeże: wybrzeży
ów	Nouns in -um .	muzeum: muzeów gimnazjum: gimnazjów
Examples	Nominative	Genitive
	Dziewczęta mieszkają tutaj. The girls live here.	Dom dziewcząt jest duży. The girls' house is large.

Asking 'whose?'

Whose? is **czyj?** It agrees in number and gender with the item possessed, not with the possessor.

	Singular			Plural	
	Masc.	Fem.	Neut.	Non-men	Men
Nom.	czyj	czyja	czyje	czyje	czyi

Czyj dom jest stary?

Whose house is old?

To jest czyja matka?

Whose mother is that?

Czyje dziecko jest chore?

Whose child is ill?

To są czyje książki?

Whose books are these?

Czyi koledzy czekają?

Whose friends are waiting?

Exercise 1

Write the genitive singular and plural of these nouns [All end in **-ka** (fem.) or **-ko** (neut.)].

1 matka	3 lekarka	5 córka	7 nazwisko
2 wojsko	4 jabłko	6 łóżko	8 bluzka

Exercise 2

Write the genitive singular and plural of these masculine nouns.

- 1 wujek 2 słoik 3 kieliszek 4 patyk 5 czajnik 6 sznurek

Exercise 3

Using *czyj, czyja, czyje*, rewrite the sentences as shown. The item possessed is singular, the possessor is plural. Watch the gender.

Pokój (singular), nauczyciele (plural). *Czyj to jest pokój?*
To jest *pokój nauczycieli*.

1 dom, studenci	8 lalka, córki
2 zabawka, bracia	9 zdjęcie, koleżanki
3 jedzenie, psy	10 obiad, dzieci
4 ciocia, siostry	11 sypialnia, synowie
5 klub, Polacy	12 mieszkanie, panie
6 czasopismo, rodzice	13 sąsiadka, koledzy
7 autobus, turyści	14 miasto, przyjaciele

Exercise 4

Use the vocabulary to enter your details, in English, on this form (no answers given).

Data urodzenia	_____	Miejsce zamieszkania	_____
Miasto urodzenia	_____	Adres mieszkania/domu	_____
Numer telefonu	_____	Kod pocztowy miasta	_____
Adres pracy	_____	Zawód	_____
Typ wykształcenia	_____	Znajomość języków	_____
Imię ojca	_____	Imię matki	_____
Nazwisko matki	_____	Zawód męża/żony	_____
Data ślubu	_____	Ilość dzieci	_____

UNIT 13

Genitive case of adjectives

An adjective associated with a noun which is in the genitive case must also be in the genitive case.

Below are the genitive case endings of adjectives. Adjectives in **-y, -a, -e** differ from those in **-i, -a, -ie** (notice the **i**). Masculine and neuter singular are identical. The plural is identical for all genders. Consonant changes present in the nominative plural for men *do not* appear in the genitive plural (*dobrzy, polscy* but *dobrych, polskich*).

Adjectives in -y, -a, -e

	Singular			Plural	
	Masc.	Fem.	Neut.	Non-men	Men
Nom.	dobry	dobra	dobre	dobre	dobrzy
Gen.	-ego dobrego	-ej dobrej	-ego dobrego	-ych dobrych	-ych dobrych

Adjectives in -i, -a, -ie, and those few ending in -i, -ia, -ie

	Singular			Plural	
	Masc.	Fem.	Neut.	Non-men	Men
Nom.	polski ostatni	polska ostatnia	polskie ostatnie	polskie ostatnie	polscy ostatni
Gen.	-iego polskiego ostatniego	-iej polskiej ostatniej	-iego polskiego ostatniego	-ich polskich ostatnich	-ich polskich ostatnich

Genitive case of adjectives

Exercise 1

Fill in the genitive cases of these adjectives.

<i>Sing. – Masc./Neut.</i>	<i>Sing. – Fem.</i>	<i>Plural – All genders</i>
wesoły		
drogi		
młody		
głupi		
ciekawý		
chory		
wielki		
bogaty		
biedny		
angielski		

Exercise 2

Write the genitive singular of:

1 brytyjski chłopiec	7 niska dziewczynka
2 miły wujek	8 ładna siostra
3 mały brat	9 piękne zwierzę
4 zmęczony pan	10 niebieskie morze
5 czarny pies	11 nowe miasto
6 młoda matka	12 duże museum

Exercise 3

Write a sentence to link the subject and verb (Col. 1) with the most sensible object (Col. 2). Then write another sentence in which the original *object* is now the *subject*, e.g.

Młoda nauczycielka czyta *Stary dziadek kocha*
ciekawą książkę. *inteligentnego wnuka.*

Książka młodej *Wnuk* starego dziadka jest
nauczycielki jest *ciekawa.* *inteligentny.*

1 malutkie niemowlę	ma	trudne czasopismo
2 bogaty biznesmen	ma	<i>ciekawa książka</i>
3 miła babcia	kocha	siwe włosy
4 małe dziecko	ma	drogi samochód
5 <i>młoda nauczycielka</i>	<i>czyta</i>	duże mieszkanie
6 stary pan	ma	ładna suknia
7 <i>stary dziadek</i>	<i>kocha</i>	nowa zabawka
8 piękna pani	ma	niskie łóżeczko
9 biedna studentka	czyta	młoda żona
10 duża rodzina	ma	czarny kot
11 polski profesor	czyta	<i>inteligentny wnuk</i>
12 młody mąż	kocha	tania gazeta

Exercise 4

Complete the sentence giving the possessive (genitive singular) of the words in brackets, e.g.

Praca *młodego dentysty* (młody dentysta) jest trudna.

- 1 Rower _____ (nowy kolega) jest drogi.
- 2 Wóz _____ (stary kierowca) jest zielony.
- 3 Obraz _____ (polski artysta) jest znany.
- 4 Sklep _____ (bogaty sprzedawca) jest wielki.
- 5 Samochód _____ (włoski turysta) jest czerwony.

Exercise 5

Enter the word for *whose*? Then answer using the genitive plural of the bracketed words.

Czyj to jest autobus? To jest autobus *polskich turystów* (polscy turyści).

- 1 _____ to jest mieszkanie? To jest mieszkanie (polskie studentki).
- 2 _____ to są słowniki? To są słowniki (starzy profesorowie).
- 3 _____ to są zabawki? To są zabawki (młodzi bracia).
- 4 _____ to jest samochód? To jest samochód (dobrzy koledzy).
- 5 _____ to są gazety? To są gazety (angielscy nauczyciele).
- 6 _____ to jest czasopismo? To jest czasopismo (piękne panie).
- 7 _____ to jest miska? To jest miska (białe króliki).
- 8 _____ to są zdjęcia? To są zdjęcia (śliczne siostry).

Exercise 6

Rewrite correctly. The phrase in italics refers to 'men' (see Units 8 and 9).

- 1 My (czekać) na *mądrych nauczyciele*.
- 2 Żona (kochać) *dobry mąż*.
- 3 Ja (dzwonić) po *znajomy lekarz*.
- 4 Paweł (witać) *miły wnuk*.
- 5 Ty (pytać) o *stary dziadek*.
- 6 Profesorowie (znać) *nowi studenci*.
- 7 Ja (patrzeć) na *przystojni chłopcy*.
- 8 Wy (pamiętać) *młodzi panowie*.
- 9 Marysia (narzekać) na *leniwi synowie*.
- 10 My (odwiedzać) *grzeczni koledzy*.

UNIT 14

Prepositions followed by genitive case

Many prepositions *always* cause the following noun or pronoun, and any associated adjective, to change from its nominative to its genitive case form. Many of these prepositions show the *static* position of one object relative to another. Note that **od** is optional after **niedaleko**.

blisko, koło	near	naprzeciw[ko]	opposite
obok	beside, next to	u	at house, shop of
daleko od	far from	wśród	among
niedaleko [od]	near	wzdłuż	along length of
w pobliżu	near	dokoła, naokoło	around

Examples (brackets show nominative case)

Kościół jest blisko ratusza
(ratusz).
The church is near the town hall.

Ola mieszka obok cukierni
(cukiernia).
Ola lives next to the sweet shop.

Mieszkam daleko od kościoła
(kościół).
I live far from the church.

Park jest niedaleko [od] dworca
(dworzec).
The park is not far from the station.

Domy są w pobliżu łąk (łąka).
The houses are near meadows.

Pocztą jest naprzeciw apteki
(apteka).
The post office is opposite the chemist's.

Bolek mieszka u babci (babcia).
Bolek lives at his grandmother's.

Jesteś wśród przyjaciół (przyjaciół).
You are among friends.

Idę wzdłuż rzeki (rzeka).
I'm going along the river.

Pies lata naokoło dziecka (dziecko).
The dog is running round the child.

Some other prepositions *always* followed by the genitive case are:

do	to, towards, into	podczas	during
od	from	w ciągu	in the course of
dla	for	według	according to
z(e)	out of, from	zamiast	instead of
bez	without	[o]prócz	apart from, except
mimo	despite	z powodu	because of, due to

Examples (brackets show nominative case)

Idę od domu do domu (dom).

I go from house to house.

Włóż lody do lodówki

(lodówka).

Put the ice cream into the fridge.

To jest dla Pawła od brata

(Paweł, brat).

This is for Paul from his brother.

Dzwonię z hotelu (hotel).

I ring from the hotel.

Idę do miasta bez pieniędzy

(pieniądz).

I'm going to town without money.

Mimo śniegu jadę do cioci

(śnieg, ciocia).

Despite the snow I'm travelling to my aunt's.

Czytam podczas lekcji (lekcja).

I read during the lesson.

Mam czas w ciągu tygodnia

(tydzień).

I have time during the week.

Według Kasi zupa jest

smaczna (Kasia).

According to Kate the soup tastes nice.

Zamiast chleba jem bułkę (chleb).

Instead of bread I am eating a roll.

Oprócz matki jest tu ojciec

(matka).

Apart from mother, father is here too.

Nie idę z powodu grypy

(grypa).

I'm not going because of 'flu.

To aid pronunciation an **e** is added to **bez**, **od** and **z** before the personal pronoun **mnie** (Unit 15) and before difficult consonant groups, e.g.

Wracam ze szkoły.

I return from school.

On gra beze mnie.

He plays without me.

Prezent jest ode mnie.

The present is from me.

Wracać (to return) [behaves like *mieszkać*]

wracać z (from a place or activity)

Wracamy z miasta/z pracy.

We return from town/from work.

Dzieci wracają ze szkoły.

The children return from school.

wracać od (from visiting a person)

Wracam od wujka/od dentysty.

I return from uncle's/from the dentist's.

Magda wraca od koleżanek.

Magda returns from her girlfriends' [house, understood].

Exercise 1

Change each noun into its genitive case form as required by the preposition *do*.

Example: Idę *do miasta* (miasto). Complete. *Idę do* _____

- (a) teatr, bank, kościół, dom, zamek, ogród, las.
- (b) koledzy, bracia, rodzice, przyjaciele, studenci.
- (c) kwiaciarnia, apteka, szkoła, księgarnia, toaleta.
- (d) kino, muzeum, mieszkanie, dziecko, łóżko.

Exercise 2

Andrzej is unhappy with his basic facilities. Complete his statement.

- (a) Tutaj mam pokój bez _____
telefon, radio, magnetowid, telewizor, światło, lodówka, centralne ogrzewanie.
- (b) Miałem (I had) wszystko u _____
wujek, ciotka, babcia, siostra, brat, syn, córka, Mama, ojciec, dziadek.

Exercise 3

Rewrite the plural nouns (in brackets) in the form required by the preposition.

- 1 Wśród (Polacy) i (Polki) jest miło.
- 2 Mam list od (siostry) i od (bracia).
- 3 Według (nauczyciele) i (nauczycielki) Kasia jest inteligentna.
- 4 Dziadek ma prezenty dla (wnukowie) i (wnuczki).
- 5 Piotruś mieszka naprzeciwko (sklepy), (banki) i (biura).
- 6 Zamiast (bułki) i (jaja) mam chleb i ser.
- 7 Podczas (koncerty) i (sztuki) nie rozmawiamy.

Exercise 4

Change the phrase in brackets to the form required by the preposition.

- 1 Idę do (nowa szkoła).
- 2 Dzwonię do (dobra koleżanka).
- 3 Mieszkam obok (ładny park).
- 4 Zamek jest blisko (stare muzeum).
- 5 Antoni mieszka u (miły kolega).
- 6 Wracamy z (długi koncert).
- 7 Oprócz (mała siostra) mam dużego brata.
- 8 Zamiast (czerwone róże) mam żółte tulipany.
- 9 Mamy cukierki dla (grzeczne dzieci).
- 10 Babcia wraca od (młody wnuk).

Exercise 5

Complete each phrase with a preposition, then find their meanings.

do dla z od do z od bez od do

1 Student _____ liceum.	a Currant wine.
2 Pokój _____ widoku.	b Hairbrush.
3 Proszek _____ bólu głowy.	c Writing paper.
4 Szczotka _____ włosów.	d Coat collar.
5 Łóżeczko _____ dziecka.	e Headache powder.
6 Wino _____ porzeczek.	f Toothbrush.
7 Klucz _____ garażu.	g Viewless room.
8 Papier _____ listów.	h High school student.
9 Szczoteczka _____ zębów.	i Child's crib.
10 Kołnierz _____ płaszcza.	j Garage key.

UNIT 15

Verbs with genitive case object; prepositional pronouns (genitive)

The genitive case is vital in Polish. It shows possession, but also expresses the direct object after some positive verbs (for no clear reason) and after *all* negative verbs (Unit 22) unless the verb itself is one of not many which demand use of a different case.

Genitive case verbs

Four common verbs which use the genitive case for the direct object are:

słuchać listen to
szukać look for

Słucham radia. (radio)
I listen to the radio.

Szukam pracy. (praca)
I'm looking for a job.

potrzebować need
używać use

Potrzebuję spokoju. (spokój)
I need peace.

Używam farby. (farba)
I use paint.

Genitive case pronouns

The direct object of genitive case verbs like the above is often replaced by genitive case pronouns.

	<i>Singular</i>					<i>Plural</i>			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they</i> (men)	<i>they</i> (non-men)
<i>Nom.</i>	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
<i>Gen.</i>	mnie <i>me</i>	cię <i>you</i>	go <i>him</i>	jej <i>her</i>	go <i>it</i>	nas <i>us</i>	was <i>you</i>	ich <i>them</i>	ich <i>them</i>

The pronouns **cię** and **go** cannot start a sentence or carry the sentence stress. In such situations use the *emphatic* forms, **ciebie** and **jego**.

Słucham ojca. I listen to my father.	Słucham go. I listen to him.	Jego słucham. I listen to <i>him</i> .
Szukam matki. I'm looking for mother.	Szukam jej. I'm looking for her.	
Potrzebuję książek. I need books.	Potrzebuję ich. I need them.	Ciebie potrzebuję. I need <i>you</i> .
Używam masła. I use butter.	Używam go. I use it.	

Genitive case prepositional pronouns

A different set of pronouns is used after genitive case prepositions (e.g. *bez, dla, od*). They all begin with ‘n’, a historical remnant (e.g. *on + jego = niego*). Only *him, her, it* and *them* (shown in bold italics below) exist. For other persons, use the genitive forms shown below.

	Singular					Plural			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they</i> (men)	<i>they</i> (non-men)
Nom.	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
Gen.	MNIE <i>me</i>	CIEBIE <i>you</i>	niego <i>him</i>	niej <i>her</i>	niego <i>it</i>	nas <i>us</i>	was <i>you</i>	nich <i>them</i>	nich <i>them</i>

Note: To aid pronunciation an **e** is added to **bez, od** and **z** before **mnie**.

Preposition plus noun	Preposition plus pronoun
Piotr ma prezent <i>dla brata</i> .	Piotr ma prezent <i>dla niego</i> .
Idę do miasta <i>bez siostry</i> .	Idę do miasta <i>bez niej</i> .
Mam list <i>od rodziców</i> .	Mam list <i>od nich</i> .
	Pieniądze są <i>ode mnie</i> .
	Oni grają <i>beze mnie</i> .
	To jest list <i>do ciebie</i> .
	Wy mieszkacie <i>obok nas</i> .
	Ciocia mieszka <i>naprzeciwko was</i> .

Exercise 1

Insert the direct object, e.g. Maciej słucha *radia* (radio).

- 1 Szukamy (tani słownik).
- 2 Dzieci słuchają (matka) i (ojciec).
- 3 Studenci szukają (dobre książki).
- 4 Marta szuka (cukierki) i (czekoladki).
- 5 Polacy słuchają (polskie kolędy).
- 6 Bracia szukają (czarny pies).

Exercise 2

Insert the verb and direct object, e.g. Koleżanki *słuchają* (słuchać) *telewizji* (telewizja).

- 1 Student (szukać) (ołówki).
- 2 Ty (słuchać) (muzyka).
- 3 Wy (słuchać) (program).
- 4 Łukasz (szukać) (kot).
- 5 Ludzie (słuchać) (orkiestra).
- 6 Ja (szukać) (dobra kawiarnia).
- 7 Marysia (słuchać) (polska pieśń).
- 8 Ty (szukać) (nowe mieszkanie).

Exercise 3

Select the best object to complete each sentence after **potrzebuję**, as shown.

1 <i>Praca jest trudna;</i>	potrzebuję	a miłości
2 <i>Jestem zmęczony;</i>		b płaszcza
3 <i>Mam ból głowy;</i>		c chleba
4 <i>Jestem smutna;</i>		d autobusu
5 <i>Jestem chory;</i>		e pieniędzy
6 <i>Pogoda jest brzydka;</i>		f pomocy
7 <i>Mieszkam daleko pracy;</i>		g odpoczynku
8 <i>Jestem głodna;</i>		h parasolki
9 <i>Jest deszczowa pogoda;</i>		i spokoju
10 <i>Jestem biedny;</i>		j lekarza.

Exercise 4

Write the correct form of the *direct object* after the verb *używam*.

- 1 Do kanapek używam *chleb, masło, kiełbasa, ser, ogórek, cebula, pomidory i jajka*.
- 2 Do pracy używam *ołówki, kredki, papier, długopisy, linijka i komputer*.

Exercise 5

Write the correct form of the noun and pronoun, e.g. *Piszę do ciotki* (ciotka). *Piszę do niej*.

Piszę = I write, *Mówię* = I speak/say.

- 1 Mówię do (brat). Mówię do _____.
- 2 Piszę do (babcia) i (dziadek). Piszę do _____.
- 3 Mówię do (Agata). Mówię do _____.
- 4 Piszę do (panowie) i (panie). Piszę do _____.
- 5 Jestem zadowolony z (samochód). Jestem zadowolony z _____.
- 6 Olga jest zadowolona z (mieszkanie). Olga jest zadowolona z _____.
- 7 Jesteśmy zadowoleni z (dzieci). Jesteśmy zadowoleni z _____.
- 8 Jesteście gotowi do (praca)? Tak. Jesteśmy gotowi do _____.

Exercise 6

ciebie	niego	niej	nich
cię	go	jej	ich

Select *one* pronoun from *each pair* to fit the sentences below.

- 1 Dzieci słuchają nauczycieli. Słuchają _____.
- 2 Piszę do Piotra. Piszę do _____.
- 3 Mówię do Heleny. Mówię do _____.
- 4 Matka kocha _____. (you, sing.)

UNIT 16

Verbs with present tense

-em, -e, -eja/-edzą

Verbs in this tiny group end in **-ieć** (but *some -ieć* verbs belong to other groups). It has two subdivisions; the ending used by the *they* part is different. The verb **jeść** also belongs here.

Umieć and rozumieć

Person	Ending	umieć (know how to)	rozumieć (understand)
ja	-em	umiem	rozumiem
ty	-esz	umiesz	rozumiesz
on/ona/ono	-e	umie	rozumie
my	-emy	umiemy	rozumiemy
wy	-ecie	umiecie	rozumiecie
oni/one	-eja	umieja	rozumieja

Umieć is followed by the infinitive.

Umiem pływać. (I can swim.)

Rozumieć takes a direct object.

Rozumiem lekcję. (I understand the lesson.)

Wiedzieć and jeść

Person	Ending	wiedzieć (know a fact)	jeść (eat)
ja	-em	wiem	jem
ty	-esz	wiesz	jesz
on/ona/ono	-e	wie	je
my	-emy	wiemy	jemy
wy	-ecie	wiecie	jecie
oni/one	-edzą	wiedzą	jedzą

Wiedzieć contrasts with *znać* (to know a person, country, language).

Link words *gdzie, kiedy, że*

Many verbs of knowing, remembering, understanding, asking, believing, etc. introduce subordinate clauses starting with link words. Notice that the

verb in the subordinate clause often stands right after the link word. The comma is necessary. Unlike in English, we cannot omit the word 'that'.

gdzie (*where*)

Wiem, gdzie mieszkasz.

I know where you live.

Wiemy, gdzie jest bank.

We know where the bank is.

Pyta, gdzie jest matka.

He asks where mother is.

kiedy (*when*)

Pamiętam, kiedy masz urlop.

I remember when your holiday is.

On wie, kiedy mam urodziny.

He knows when my birthday is.

Pyta, kiedy jest matka.

He asks when mother is at home.

że (*that*)

Rozumiem, że jesteś chory.

I understand (that) you are ill.

Oni wiedzą, że mam syna.

They know (that) I have a son.

Pamiętam, że są biedni.

I remember (that) they are poor.

Exercise 1

Correct the error in each sentence.

- 1 My rozumiemy nauczyciel.
- 2 Ja umie grać w karty.
- 3 Chłopiec je kielbasa.
- 4 Dziewczynki jedą jabłka.
- 5 Ojciec wie, gdzie kolega mieszkać.
- 6 Koleżanki umiedzą pływać.
- 7 Ja wiem, kiedy sklep są otwarty.
- 8 Marysia umiem czytać.

Exercise 2

Insert the best link word, *kiedy*, *gdzie*, or *że* and translate the sentence.

- 1 Córka wie, _____ jest autobus do Krakowa.
- 2 Nie wiem, _____ jest poczta.
- 3 Turyści wiedzą, _____ wycieczka jest droga.
- 4 Nie pamiętamy, _____ oni mieszkają.
- 5 Ojciec wie, _____ syn jest leniwy.
- 6 Nie wiecie, _____ macie egzamin?
- 7 Dziecko rozumie, _____ owoce są zdrowe.
- 8 Pani nie wie, _____ bank jest czynny?

Exercise 3

Translate, using the correct verb for 'to know' (*znać, umieć, wiedzieć*).

- 1 Anka knows Warsaw and Kraków.
- 2 Kasia can read and write.
- 3 The mother knows when the child is ill.
- 4 The boy knows how to swim.
- 5 I know that you have time for coffee.
- 6 I know where Piotr lives.
- 7 The men know the teachers (masc.)
- 8 We know that you (sing.) know Magda.

Exercise 4

Find the correct verb for each sentence.

a rozumie	b umiecie	c znasz	d wie
e jedzą	f znam	g znają	h wiemy

- 1 Profesorowie _____ studentów.
- 2 Dzieci _____ bułki na obiad.
- 3 On _____, gdzie mieszkają koledzy.
- 4 Ja _____ Pawła i Tomka.
- 5 Wy _____ grać w tenisa.
- 6 Ty _____ język polski.
- 7 My nie _____, gdzie jest szpital.
- 8 Teresa _____ lekcję.

Exercise 5

Write the correct form of the verb, and of the nouns (italicised) following the genitive prepositions.

- 1 Synowie (jeść) obiad u *wujek*. Wujek mieszka niedaleko *rodzina*.
- 2 Ja (rozumieć) lekcję bez *pomoc*.
- 3 Dzieci (wiedzieć), że prezent jest od *ciocia*.
- 4 Idę do *bank*. (Wiedzieć), że bank jest blisko *szkoła*.
- 5 Mimo *brzydka pogoda* Krysia (jeść) lody na deser.
- 6 Wy (umieć) pływać. Basen jest naprzeciwko *park* obok *kościół*.
- 7 Lekarz (wiedzieć), że pacjent (znać) dentystę.
- 8 Pasażerowie (rozumieć), że pociąg do *Warszawa* jest opóźniony.

UNIT 17

Cardinal numbers 1 to 4

These behave like adjectives, agreeing in number, gender and case with the noun following. Most complex are 'one' and 'two'. 'Three' and 'four' are easier. Numbers from 'five' onwards have only two forms.

From 'three' onwards, the number does not change when referring to masculine (non-men), feminine and neuter nouns in the nominative and accusative cases.

Jeden/jedna/jedno (one)

'One' agrees in gender and case with its associated noun. It also means 'a certain'. The plural *jednel/jedni* means 'some' (from a total number). Use *jedne* before 'plural only' nouns, e.g. *jedne spodnie* (one pair of trousers).

	Singular			Plural	
	Masc.	Fem.	Neut.	Non-men	Men
Nom.	jeden	jedna	jedno	jedne	jedni
Acc.	jeden [non-alive] jednego [alive]	jedną	jedno	jedne	jednych
Gen.	jednego	jednej	jednego	jednych	jednych

Nominative	Accusative	Genitive
jeden brat, kot, stół one brother, cat, table	Mam jednego brata, kota. I have one brother, cat.	Szukam jednego brata, kota. I'm looking for one brother, cat.
jedna siostra, jedno dziecko, jedne drzwi one sister, child, door	Mam jeden stół, jedną siostrę, jedno dziecko. I have one table, sister, child.	Szukam jednego stołu, jednej siostry, jednego dziecka. I'm looking for one table, sister, child.
Jedni chłopcy czekają. Some boys are waiting.	Czekam na jednego pana, jedną panią, jedno dziecko. I'm waiting for one gentleman, one lady, one child.	Piszę do jednej córki, jednego wnuka. I write to one daughter, grandson.
Jedne dzieci śpiewają. Some children sing.		
<i>Jedyny, jedyna, jedyne</i> means <i>only one</i> . To jest mój jedyny długopis.		<i>Jeszcze jeden/jedna/jedne</i> means <i>one more</i> . Mam jeszcze jeden długopis.

Dwaj/dwie/dwa (two)

'Two' agrees in gender and case with its associated noun. For groups of mixed gender, children, *young* animals and 'plural only' nouns, there is a collective form.

	<i>Masc. (men)</i>	<i>Masc. (non-men) and neut.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Collective</i>
<i>Nom.</i>	dwaj*	dwa	dwie	dwoje**
<i>Acc.</i>	dwóch	dwa	dwie	dwoje
<i>Gen.</i>	dwóch	dwóch	dwóch	dwojga

* **Dwaj**, and **trzej**, **czterej** below, have a subject in the nominative plural and a plural verb. Colloquially, **dwaj**, **trzej**, **czterej** are replaced by **dwóch**, **trzech**, **czterech** which have a subject in the genitive plural and a singular verb.

Dwaj/trzej/czterej panowie czekają. BUT **Dwóch/trzech/czterech panów czeka.**
(2/3/4 men are waiting.)

** **Dwoje**, and **troje**, **czworo** below, have a subject in the genitive case and a singular verb, e.g. *dwoje nożyc leży na stole* (lit. two of scissors is lying on the table).

<i>Nominative</i>	<i>Accusative</i>	<i>Genitive</i>
dwaj synowie	Mam dwóch synów, dwie córki.	Szukam dwóch braci, dwóch
dwa ołówki	I have two sons, daughters.	sióstr, dwojga dzieci.
dwie matki	Mam dwoje dzieci.	I'm looking for two brothers,
dwa drzewa	I have two children.	sisters, children.
dwoje dzieci	Pokój ma dwa okna, dwoje drzwi.	Piszę do dwóch panów,
dwoje drzwi	The room has two windows, doors.	dwóch pań, dwojga dzieci.
Two sons, pencils,	Czekam na dwóch panów,	I write to two men, ladies,
mothers, trees,	dwie panie, dwoje dzieci.	children.
children, doors.	I'm waiting for two gentleman, ladies, children.	

Trzej/trzy (three) and czterej/cztery (four)

Here, nouns divide into two groups – masculine (men), and all others. Differences exist only in the nominative and accusative cases. For groups of mixed gender, children, *young* animals and 'plural only' nouns, there are collective forms. For * and ** see under *dwaj* above.

	<i>Masc. (men)</i>		<i>Other nouns</i>		<i>Collective</i>	
<i>Nom.</i>	trzej*	czterej*	trzy	cztery	troje**	czworo**
<i>Acc.</i>	trzech	czterech	trzy	cztery	troje	czworo
<i>Gen.</i>	trzech	czterech	trzech	czterech	trojga	czworga

<i>Nominative</i>	<i>Direct object</i>	<i>Genitive</i>
trzej/czterej panowie three/four men	Mam trzech synów, cztery córki. I have three sons, four daughters.	Pokój dla trzech/ czterech panów, pań. A room for three/ four men, ladies.
trzy/cztery koty, kobiety, okna three/four cats, women, windows	Mam troje/czworo dzieci. I have three/four children. Pokój ma troje drzwi. The room has three doors.	Prezent od trojga/ czworga dzieci. A present from three/ four children.

Exercise 1

Put the correct form of *jeden* before:

dziecko, pani, nauczycielka, kierowca, talerz, pan, imię, ulica,
przyjaciół, Angielka, miasto, sklep, Polak, pole, noc, nazwisko,
mężczyzna, zdjęcie, gałąź, zwierzę.

Exercise 2

Put the correct form of *dwa* before:

koleżanki, okna, rzeczy, kraje, dni, koledzy, noce, lata, dzieci, lekarze,
psy, łóżka, lekcje, turyści, ptaki, pisklęta, pomarańcze, drzwi, autobusy,
jabłka, niemowlęta, rzeki, miesiące.

Exercise 3

Put the correct form of *jeden* in the gap (accusative case needed).

- 1 Dwaj panowie czekają na _____ panią.
- 2 Krysia ma _____ koguta, _____ kaczkę i _____ pisklę.
- 3 Basia pamięta _____ pieśń i _____ kolędę.
- 4 Znamy _____ aktora i _____ aktorkę.

- 5 Antek ma _____ książkę, _____ zeszyt i _____ słownik.
 6 Mam _____ kolegę i _____ koleżankę.
 7 Pokój ma _____ okno i _____ drzwi.

Exercise 4

Match the numerals to the gaps. Use each numeral once.

trzy trzyj troje trzech trzech cztery cztery czterej czworo czterech

- 1 Agata kocha _____ (3) chłopców.
 2 Odwiedzam _____ (3) koleżanki.
 3 Znamy _____ (4) polskie miasta.
 4 Ciocia ma _____ (4) dzieci.
 5 Pan Kowalski ma _____ (4) córki.
 6 _____ (3) panowie znają język polski.
 7 Michał ma _____ (4) kolegów.
 8 _____ (3) dzieci czeka na autobus.
 9 _____ (4) polscy autorzy są dobrzy.
 10 Mam _____ (3) braci.

Exercise 5

Translate:

3 trams, 2 girls, 4 apples, 2 tables, 3 chairs, 2 doors, 4 ladies, 2 men,
 4 cats, 2 towns, 3 coffees, 2 roses, 4 cars, 3 students, 2 flats, 3 rooms,
 2 teas, 2 children.

UNIT 18

Numbers 5 to 20; indefinite numbers; quantities

Numbers above 4

These are followed by the *genitive plural* of the noun. Note the special form for 'men' nouns – pięciu, sześciu, siedmiu, ośmiu, dziewięciu, dziesięciu, jedenastu, dwunastu, trzynastu, czternastu, piętnastu, szesnastu, siedemnastu, osiemnastu, dziewiętnastu, dwudziestu.

5	pięć	11	jedenaście	17	siedemnaście
6	sześć	12	dwanaście	18	osiemnaście
7	siedem	13	trzynaście	19	dziewiętnaście
8	osiem	14	czternaście	20	dwadzieścia
9	dziewięć	15	piętnaście		
10	dziesięć	16	szesnaście		

pięć kotów
osiem kobiet
ośmiu przyjaciół
dziesięć dzieci

dwanaście domów
dwunastu panów
czternaście książek
piętnaście miast

piętnastu lekarzy
dziewiętnaście rzeczy
dwadzieścia matek
dwudziestu kolegów

Note these unusual plurals often used with numbers.

dzień day	tydzień week	rok year (pl. lata = summers)
miesiąc month		
dwa dni, tygodnie,		two days, weeks, months, years
miesiące, lata (nom.)		
pięć dni, tygodni, miesięcy, lat (gen.)		five days, weeks, months, years

Indefinite numbers

Some numbers are indefinite. They have a special form in the nominative and accusative cases for 'men' nouns. Indefinite numbers are regarded as quantities and are followed by the *genitive* case of the noun. When acting as subjects, they take a *singular* verb.

		<i>A few</i>	<i>Several</i>	<i>Many</i>	<i>So many</i>	<i>How many?</i>
<i>Nom./Acc.</i>	<i>(masc. men)</i>	paru	kilku	wielu	tylu	ilu
	<i>(other nouns)</i>	parę	kilka	wiele	tylę	ile
<i>Gen.</i>		paru	kilku	wielu	tylu	ilu

<i>Nom.</i>	<i>Acc.</i>
Jest wielu uczniów i wiele uczennic. There are many boy and girl pupils.	Mam parę kubków i wiele filiżanek. I have a few mugs and many cups.
Paru studentów czeka. A few students are waiting.	Mamy tylu dobrych przyjaciół. We have so many good friends.
Ilu studentów czeka? How many students are waiting?	Czekam na kilka pań. I'm waiting for several ladies.
<i>Gen.</i>	
Mam książki dla kilku/paru dzieci. I have books for several/a few children.	

Expressions of quantity

These are followed by the *genitive* case of the noun. There is no word for 'of'.

dużo* a lot of	trochę a little
dużo <i>mleka</i>	trochę <i>czasu</i>
sporo quite a lot of	mało little/few
sporo <i>komputerów</i>	mało <i>śniegu</i> , mało <i>dzieci</i>
wiele** many	dość, dosyć enough
wiele <i>książek</i>	dość <i>pieniędzy</i> , dosyć <i>pracy</i>
za too	za dużo <i>wina</i> , za wiele <i>dzieci</i> , za mało <i>cukru</i> , za mało <i>turystów</i>

* Used with nouns we cannot count, e.g. water, noise.

** Used with nouns we can count, e.g. cars, books.

Genitive after 'some'

A noun following 'some' (not translated in Polish) stands in the *genitive* case.

Dodaj soli [from <i>sól</i>] do zupy.	Add some salt to the soup.
Mogę pożyczyć mąki [from <i>mąka</i>]?	Can I borrow some flour?

Containers and measures

These are all followed by the *genitive* case of the noun.

Masculine

bochenek <i>chleba</i>	loaf of bread
kubek <i>jagód</i>	mug of berries
kawałek <i>mięsa</i>	piece of meat
karton <i>soku</i>	carton of juice
dzbanek <i>mleka</i>	jug of milk
kieliszek <i>wina</i>	glass of wine
słoik <i>dżemu</i>	jar of jam
wazon <i>kwiatów</i>	vase of flowers
koszyk <i>grzybów</i>	basket of mushrooms
talerz <i>zupy</i>	plate of soup
kilo(gram) <i>sera</i>	kilo of cheese
litr <i>soku</i>	litre of juice
pół <i>kilo(grama)</i>	$\frac{1}{2}$ kilo
pół <i>litra</i>	$\frac{1}{2}$ litre
ćwierć <i>kilo(grama)</i>	$\frac{1}{4}$ kilo
ćwierć <i>litra</i>	$\frac{1}{4}$ litre

Feminine

butelka <i>piwa</i>	bottle of beer
kromka <i>chleba</i>	slice of bread
filizanka <i>kawy</i>	cup of coffee
puszka <i>ryby</i>	tin of fish
łyżka <i>miodu</i>	spoon of honey
paczka <i>herbaty</i>	packet of tea
flaszka <i>wody</i>	bottle of water
skrzynka <i>jabłek</i>	crate of apples
tubka <i>kremu</i>	tube of cream
kostka <i>masła</i>	cube of butter
para <i>majtek</i>	pair of pants

Neuter

pudełko <i>zapalek</i>	box of matches
wiadro <i>wody</i>	pail of water

Verbs with present tense endings *-uję, -uje, -ują*

Many verbs have the infinitive **-ować** and present tense endings *-uję, -uje, -ują* (note extra **-j**).

Person	Ending	kupować (buy)	pakować (pack)
ja	<i>-uję</i>	<i>kupuję</i>	<i>pakuję</i>
ty	<i>-ujesz</i>	<i>kupujesz</i>	<i>pakujesz</i>
on/ona/ono	<i>-uje</i>	<i>kupuje</i>	<i>pakuje</i>
my	<i>-ujemy</i>	<i>kupujemy</i>	<i>pakujemy</i>
wy	<i>-ujecie</i>	<i>kupujecie</i>	<i>pakujecie</i>
oni/one	<i>-ują</i>	<i>kupują</i>	<i>pakują</i>

Exercise 1

Put *mało* or *dosyć* before these nouns, e.g.

mało, herbata = *mało herbaty* (gen.)

dosyć, lekarze = *dosyć lekarzy* (gen.)

1 <i>mało, studenci</i>	5 <i>mało, słońce</i>	9 <i>mało, dzieci</i>
2 <i>dosyć, pieniądze</i>	6 <i>dosyć, koleżanki</i>	10 <i>dosyć, masło</i>
3 <i>mało, pociągi</i>	7 <i>mało, mieszkania</i>	11 <i>mało, deszcz</i>
4 <i>dosyć, czas</i>	8 <i>dosyć, ludzie</i>	12 <i>dosyć, kawa</i>

Exercise 2

Put *dużo*, *wiele* or *wielu* before these nouns. Put the noun in the genitive case.

mleko = *dużo mleka* (uncountable noun)

książki = *wiele książek* (countable noun)

panowie = *wielu panów* (masc. 'men' noun)

1 <i>talerze</i>	4 <i>panie</i>	7 <i>woda</i>	10 <i>piwo</i>
2 <i>profesorowie</i>	5 <i>praca</i>	8 <i>chłopcy</i>	11 <i>nauczycielki</i>
3 <i>samochody</i>	6 <i>mężczyźni</i>	9 <i>studentki</i>	12 <i>nauczyciele</i>

Exercise 3

Put *tylę* or *tylu* before these nouns. They are already in the genitive case.

1 <i>kobiet</i>	5 <i>kierowców</i>	9 <i>hotelu</i>	13 <i>sąsiadów</i>
2 <i>sera</i>	6 <i>jabłek</i>	10 <i>dziewcząt</i>	14 <i>dzieci</i>
3 <i>miast</i>	7 <i>kolegów</i>	11 <i>chleba</i>	15 <i>sąsiadek</i>
4 <i>kotów</i>	8 <i>pieniędzy</i>	12 <i>drzew</i>	16 <i>ulic</i>

Exercise 4

Write the correct part of *kupować* in the first gap, and the genitive case of the noun in the second.

- 1 Mąż _____ bukiet _____ (kwiaty) dla żony.
- 2 Babcia _____ paczkę _____ (cukierki) dla wnuków.
- 3 Studenci _____ bochenek _____ (chleb) na obiad.
- 4 Ja _____ sześć _____ (bułki) na śniadanie.
- 5 Filip _____ filiżankę _____ (kawa) dla cioci.
- 6 My _____ karton _____ (sok) dla dziecka.
- 7 Ojciec _____ trzy litry _____ (wino) na święta.
- 8 Ty _____ dziesięć _____ (róże) dla matki.
- 9 Wy _____ kilogram _____ (kiełbasa) na kolację.
- 10 One _____ pół kilo _____ (truskawki) na deser.

Exercise 5

Complete the sentences. The bracketed nouns are singular. You may need the plural.

- 1 Ile _____ (jajko) kupujesz? Kupuję _____ (10).
- 2 Ile _____ (dżem) kupuje Anna? Kupuje dwa _____ (słoik).
- 3 Ile _____ (chleb) masz? Mam pół _____ (bochenek).
- 4 Ile _____ (gruszka) ma pani? Ma dwa _____ (kilogram).
- 5 Ile _____ (herbata) kupujesz? Kupuję pięć _____ (paczka).
- 6 Ile _____ (mleko) macie? Mamy siedem _____ (litr).
- 7 Ile _____ (masło) kupujecie? Kupujemy ćwierć _____ (kilogram).

Exercise 6

Put these 'men' nouns into the genitive plural after *ilu*?

Ilu

koledzy, przyjaciele, synowie, nauczyciele, turyści, malarze, bracia, sąsiedzi, Polacy, Niemcy, Anglicy.

Exercise 7

Co pakuje Anna? Translate each item. Use the vocabulary to write its nominative singular (if it exists) and plural.

	<i>Item</i>	<i>Nom. sing.</i>	<i>Nom. pl.</i>
	jedną parę rękawiczek	_____	_____
	pięć par butów	_____	_____
	osiem par skarpet	_____	_____
	dwie pary okularów	_____	_____
	dziesięć par majtek	_____	_____
	sześć par spodni	_____	_____

18

5 to 20;
indefinite
numbers;
quantities

Exercise 8

Translate. (You may need the special 'men' form of the number.)

10 boys, 6 girls, 12 months, 5 tourists, 17 cars, 20 ladies, 14 days,
7 doctors, 9 women, 13 weeks, 15 children, 8 men, 11 apples,
16 animals, 18 gentlemen, 19 years

UNIT 19

Ordinal numbers 1 to 20; name; age

Ordinal numbers

These behave like adjectives, agreeing in number, gender and case with the noun following. They are used mainly in the singular. Special forms for plural 'men' nouns do exist, i.e. *pierwsi, drudzy, trzeci, czwarcy panowie*. Only *pierwsi* and *drudzy* are used much.

1st	pierwszy, -a, -e	8th	ósmý	15th	piętnasty
2nd	drugi, -a, -ie	9th	dziewiąty	16th	szesnasty
3rd	trzeci, -ia, -ie	10th	dziesiąty	17th	siedemnasty
4th	czwarty, -a, -e	11th	jedenasty	18th	osiemnasty
5th	piąty etc.	12th	dwunasty	19th	dziewiętnasty
6th	szósty	13th	trzynasty	20th	dwudziesty
7th	siódmy	14th	czternasty		

pierwszy pan	ósmą wycieczką	piętnaste muzeum
druga książka	dziesiąte miasto	szesnasty dom
trzecie dziecko	dwunasty sklep	dziewiętnasta sala
szósty ogród	czternasta nagroda	ostatnie pole

last **ostatni, -ia, -ie** 2nd last **przedostatni, -ia, -ie**
next **następny, -a, -e**

Unless needed for clarity, *my* etc. is omitted in phrases like *my first . . .*, *his second . . .*, *our last . . .* e.g.

Ola ma drugie dziecko (Ola has her second child).

Nominative

Trzecia nagroda jest marna.
Ostatni list jest smutny.
Następne miasto jest stare.

The third prize is poor.
The last letter is sad.
The next town is old.

Accusative

Mam pierwszą nagrodę.	I have the first prize.
Czekam na drugi list.	I'm waiting for my second letter.
Kiedy masz następny egzamin?	When is your next exam?

Genitive

Słucham trzeciego programu.	I listen to Programme 3.
Piszę do trzeciej firmy.	I'm writing to the third company.
Szukam następnego numeru.	I'm looking for the next number.

Name and age

To state your first name, use **mieć** + **na imię**.

To state your surname say **Nazywam się ...** or **Moje nazwisko jest ...**

Mam na imię Anna.	My name is Anna.
On ma na imię Jan.	He is called John.
Nazywam się Wood.	My surname is Wood.
Moje nazwisko jest Wood.	

To state age use **mieć** + [cardinal number] + correct word for month(s) or year(s).

	<i>Month(s)</i>	<i>Year(s)</i>
1	miesiąc	rok
2–4	miesiące	lata
5+	miesiący	lat
	Wojtek ma miesiąc.	Bliźnięta mają rok.
	Dzieci mają trzy miesiące.	Piotrek ma dwa lata.
	Marta ma sześć miesięcy.	Wnuk ma osiem lat i dziewięć miesięcy.

Exercise 1

Pani Zawadzka			Pan Krupski		
Magda 10 years	Teresa 5 years	Basia 2 years	Maciek 9 years	Tomek 4 years	Ania 6 months

Look at the families above and complete the gaps.

- 1 Pani Zawadzka ma trzy _____. Pierwsz _____ córka ma na imię Magda. Ona ma _____ (10) _____. Drug _____ córka ma na imię Teresa. Ona ma _____ (5) _____. Trzec _____ ma na _____ Basia. Ona jest bardzo _____. Ona ma tylko _____.
 2 Pan Krupski ma _____ dzieci – _____ synów i _____ córkę. Pierwsz _____ syn ma _____ (9) _____. On _____ na imię Maciek. Drug _____ syn ma _____ (4) _____. On ma na imię _____. Córka ma tylko _____ (6) _____. Ona ma _____ imię Ania. Nazwisko córki jest _____.

Exercise 2

Use the given word(s) to fill in the gaps.

czerwony	czwartą	długie	dobra	drogie
drugie	dziesiąta	francuski	krótkie	następne
następny	niemiecki	nudna	ostatnia	pierwsza
pierwsze	pierwszego	pierwszy	trudna	trzeci

- 1 Bilet do _____ (the first) muzeum jest bardzo _____ (expensive).
 2 Piszę _____ (the second) zadanie.
 3 _____ (the third) dom ma _____ (red) dach.
 4 Marta ma _____ (the fourth) nagrodę.
 5 _____ (the tenth) lekcja jest _____ (hard).
 6 _____ (the first) książka jest _____ (good); _____ (the last) jest _____ (boring).
 7 _____ (the first) programy są _____ (long); _____ (the next) są _____ (short).
 8 _____ (the first) słownik jest _____ (French); _____ (the next) jest _____ (German).

Exercise 3

Rewrite, putting the number into the accusative case.

- 1 Maria czyta (the fifth) list od kolegi.
 2 Jurek je (his fourth) kanapkę.
 3 Karol śpiewa (the third) pieśń.
 4 Rodzice mają (their second) dziecko.
 5 Oni kupują (the last) bilety.
 6 Kasia ma (her first) mieszkanie.
 7 Czekamy na (the next) autobus.
 8 Kupuję (the last) polską gazetę.

Exercise 4

Put the given number before the nouns.

- 1 3rd kobieta, dzień, dziecko, turysta, miasto, pociąg, noc
- 2 6th zwierzę, rzecz, zdjęcie, miesiąc, kierowca, pani
- 3 15th godzina, drzewo, tydzień, lekcja, kolega, mężczyzna

Exercise 5

Match Columns 1 and 2 to find another 5 valid theatre tickets (3f has been found).

<i>Column 1</i>			<i>Column 2</i>	
<i>Row</i>	<i>Seat</i>		<i>Rząd (masc.)</i>	<i>Miejsce (neut.)</i>
(1)	13	7	(a) czternasty	szesnaste
(2)	2	11	(b) siedemnasty	drugie
(3)	6	13	(c) czwarty	trzecie
(4)	4	16	(d) dziewiąty	dziesiąte
(5)	10	9	(e) pierwszy	piąte
(6)	4	3	(f) <i>szósty</i>	<i>trzynaste</i>
(7)	20	19	(g) drugi	jedenaste
(8)	1	15	(h) osiemnasty	ósmo
(9)	17	2	(i) trzynasty	siódme
(10)	8	18	(j) dwudziesty	dziewiętnaste

UNIT 20

Questions

Questions which expect *Yes/No* answers start with **czy**:

Czy znasz Janka?	Do you know John?
Czy jest pan Smutek?	Is Mr Smutek here?
Czy oni są bogaci?	Are they rich?
Czy są już goście?	Are the guests here yet?
Czy umiesz pływać?	Can you swim?
Czy pani ma syna?	Do you have a son?

Alternatively, simply make a statement and raise your voice at the end.

Mama jest chora?	Is (your) mum ill?
Czekasz na pociąg?	Are you waiting for a train?

Czy is also a conjunction meaning ‘whether’ or ‘if’:

Nie wiem, czy jest Karol.
I don’t know if Charles is here.

Nie pamiętam, czy on ma dom.
I don’t remember whether he has a house.

Kto? Co? Gdzie? Kiedy? Jak? Dlaczego?

Many questions begin with these question words:

<i>Kto? Who?</i>	<i>Co? What?</i>	<i>Jak? How?</i>
Kto to jest? Who's that?	Co to jest? What's this?	Jak się pan/pani ma? How are you?
Kto ma samochód? Who has a car?	Co kupujesz? What are you buying?	Jak masz na imię? What's your name?
<i>Gdzie? Where?</i>	<i>Kiedy? When?</i>	<i>Dlaczego? Why?</i>
Gdzie jest bank? Where is the bank?	Kiedy masz egzamin? When is your exam?	Dlaczego narzekasz? Why do you complain?
Gdzie mieszka Ola? Where does Ola live?	Kiedy wraca Antek? When does Antek return?	Dlaczego jesteś zły? Why are you angry?

Kto? is the nominative case form. Co? serves for nominative and accusative.

These words also act as link words (like *kiedy*, *gdzie* in Unit 16). Note the preceding comma.

Pamiętam, kto ma książkę.

I remember who has the book.

Wiemy, co kupujecie.

We know what you are buying.

Czy wiesz, jak on ma na imię?

Do you know what his name is?

Dzieci pytają, dlaczego matka jest smutna.

The children ask why their mother is sad.

Exercise 1

Put *Kto*, *Co*, *Gdzie* or *Kiedy* in the gap.

- _____ to jest? Słownik polski.
- _____ mieszkacie? U babci.
- _____ to jest? Pan Krupski.
- _____ masz urodziny? Jutro.
- _____ kocha Martę? Andrzej.
- _____ kupujesz? Bułki.
- _____ odwiedzamy wujka? Dzisiaj.
- _____ są rodzice? U wujka.

Exercise 2

Put a suitable link word in the gap.

- 1 Student wie, _____ mieszka nauczyciel.
- 2 Kierownik pyta, _____ ma jutro urlop.
- 3 Ania nie pamięta, _____ ma na imię ojciec.
- 4 Rodzice pytają, _____ dziecko nie je.
- 5 Krysia nie wie, _____ szkoła jest blisko.
- 6 Turyści wiedzą, _____ jest przystanek.
- 7 Sklepiarkarka pyta, _____ podać.
- 8 Tomek nie pamięta, _____ kolega ma brata.
- 9 Nie wiem, _____ poczta jest czynna.

Exercise 3

Rewrite. Use the formal address form (pan etc.) and match the verb, e.g.

Gdzie _____ (mieszkać)? [dyrektor firmy] *Gdzie pan mieszka?*

1 Co _____ (kupować) dzisiaj?	[pani Nowak]
2 Kiedy _____ (wracać)?	[grupa turystów]
3 Czy _____ (znać) polski teatr?	[trzy aktorki]
4 Gdzie _____ (jeść) obiad?	[dwaj biznesmeni]
5 Dlaczego _____ (narzekać) na syna?	[pan Smutek]
6 Czy _____ (czekać) na autobus?	[pan i pani Kurtyka]

Exercise 4

You know the people in Exercise 3. Ask the questions using **ty** or **wy** verb parts, e.g.

not *Gdzie pan mieszka?* but *Gdzie mieszkasz?*

UNIT 21

Verbs ending in **-ować**, **-iwać**, **-awać**, **-ywać**; verb aspects

This is a very large group of verbs (see *kupować* in Unit 18) to which many new verbs are added. All add **-j** before the verb endings in the present tense.

Verbs with present tense endings **-uję**, **-ujesz**, **-ujemy**

Person	Ending	<i>dziękować</i> (thank)	<i>obiecować</i> (promise)	<i>oczekiwać</i> (expect)
ja	-uję	dziękuję	obiecuję	oczekuję
ty	-ujesz	dziękujesz	obiecujesz	oczekujesz
on/ona/ono	-uje	dziękuje	obiecuje	oczekuje
my	-ujemy	dziękujemy	obiecujemy	oczekujemy
wy	-ujecie	dziękujecie	obiecujecie	oczekujecie
oni/one	-ują	dziękują	obiecują	oczekują

Here are some useful verbs like the above.

budować	build	informować	inform
gotować	cook	malować	paint
kupować	buy	próbować	try, taste
pracować	work	szanować	respect
studiować	study	chorować	be ill
całować	kiss	kierować	drive
pilnować	look after	kosztować	cost, taste
rezerwować	reserve	podróżować	journey
telefonować	telephone	rysować	draw
fotografować	photograph	żartować	joke
otrzymywać	get	utrzymywać	maintain
wykonywać	perform a function	wychowywać	bring up (child)
pokazywać	show	obsługiwać	serve, wait on
zatrzymywać	stop	podskakiwać	jump, rise (prices)

Some common verbs look like -ywać verbs but behave like *mieszkąć*, e.g. *urywać* (tear off), *używać* (use), *spożywać* (consume food), *nazywać się* (be called).

Verbs with present tense endings -aję, -ajes, -ają

Person	Ending	<i>dawać</i> (give)	<i>wstawać</i> (get up)
ja	-aję	daję	wstaję
ty	-ajesz	dajesz	wstajesz
on/ona/ono	-aje	daje	wstaje
my	-ajemy	dajemy	wstajemy
wy	-ajecie	dajecie	wstajecie
oni/one	-ają	dają	wstają

Here are some useful verbs like the above. Many comprise *dawać* and a prefix, a common way of making Polish verbs.

dodawać	add to	nadawać	send (letter), broadcast
rozdawać	distribute	podawać	hand, serve
oddawać	give back	zostawać	remain (over)
zdawać	sit (exam)	stawać	make planned stop
sprzedawać	sell	dostawać	receive

Verb aspects

Polish has fewer tenses than English. It has no continuous tenses to express duration or ongoing action (e.g. ‘am walking’, ‘was singing’, ‘will be going’) and no past tenses with *have* or *had* (e.g. ‘have walked’, ‘had sung’, ‘will have gone’). To compensate, most Polish verbs have two forms, **imperfective** and **perfective**. They each express a different **aspect** of an action.

Imperfective verbs express action which is:

in progress	Buduję dom. (I'm building a house.)
Long-lasting	Owoce dużo kosztują. (Fruit costs a lot.)
Habitual	Wstaję wcześnie. (I get up early.)
Repeated	Autobus staje tu. (The bus stops here.)

Imperfective verbs mean
'to be doing something'

Imperf.

kupować	to be buying
pomagać	to be helping
robić	to be doing
pisac	to be writing

Perfective verbs express a single action which:

occurred once – in the past
will occur once – in the future

They have no present tense.

Perfective verbs are often just
imperfective verbs with a
different ending or extra prefix.

Perfective verbs mean
'to have done something'

Perf.

kupić	to have bought
pomóc	to have helped
zrobić	to have done
napisać	to have written

All the verbs covered in this Unit are imperfective.

Adverbs and imperfective verbs

Imperfective verbs are often used with adverbs which express frequency or current action.

często often
ciągle still, all the time
dzisiaj today
zawsze always
czasem sometimes

Zawsze kupuję gazetę.
Na razie piszę list.
Teraz idę do domu.
Marek ciągle kocha Annę.
Dzisiaj nie pracuję.
Zawsze wstawiamy wcześnie.
Kasia już dobrze gotuje.

już already
rzadko rarely
teraz now
na razie right now
zwyczajnie usually

I always buy a paper.
Right now, I'm writing a letter.
I'm going home now.
Mark still loves Anna.
I'm not working today.
We always get up early.
Kate already cooks well.

Exercise 1

Select the best verb and write it in the gap in the correct form.

studiować dziękować sprzedawać gotować podróżować
pracować malować całować zdawać rezerwować

- 1 Lekarze zwyczajnie _____ od rana.
- 2 Studentka dzisiaj _____ egzamin.
- 3 Dzieci rzadko _____ za prezenty.
- 4 Kasia teraz _____ obrazek.
- 5 Turyści już _____ pokoje.
- 6 Sklepiarze dzisiaj _____ tanie owoce.
- 7 Mama narazie _____ obiad.
- 8 Jacek zawsze _____ koleżankę.
- 9 Oni ciągle _____ język francuski.
- 10 On często _____ do Ameryki.

Exercise 2

Answer the questions, using the correct part of the italicised verb.

- 1 Czy *wstajesz* wcześniej? Nie, _____ późno.
- 2 Czy *dostajesz* prezenty na imieniny? Tak, _____ prezenty.
- 3 Co państwo *rozdają*? _____ bilety.
- 4 Czy *zostajecie* u cioci? Tak, _____ u niej.
- 5 Czy *nadajecie* listy? Tak, _____ je.
- 6 *Oddajesz* książkę? Tak, _____ ją.

Exercise 3

Select the best subject for the sentence. Also state the infinitive of the verb.

dziadek kierowca ojciec turyści
rodzice kierownik pracownik nauczyciele

- 1 _____ wychowują syna i córkę. (_____)
- 2 _____ wykonują trudną pracę. (_____)
- 3 _____ pokazują piękne zdjęcia. (_____)
- 4 _____ otrzymuje pieniądze. (_____)
- 5 _____ wychowuje wnuków. (_____)

- 6 _____ pokazuje nowy sprzęt. (_____)
- 7 _____ zatrzymuje autobus. (_____)
- 8 _____ utrzymuje rodzinę. (_____)

Exercise 4

Put the correct form of one of these verbs in each gap. Use each verb once.

chorować rezerwować nadawać informować
podawać podskakiwać budować kupować
kosztować telefonować nadawać kosztować

- 1 Dziecko _____ z radości.
- 2 To jest poczta. My _____ znaczki i _____ listy.
- 3 Tadek nie jest zdrowy. Często _____.
- 4 Goście jedzą obiad. Gospodyni _____ zupę.
- 5 My _____ pierogi. Są smaczne.
- 6 Państwo Wajda _____ pokój.
- 7 Samochody dużo _____.
- 8 Telewizja _____ programy i _____ nas.
- 9 Robotnicy _____ dom.
- 10 My często _____ do babci.

UNIT 22

Negation; simple conjunctions; there is/are; something

To negate a verb which has no direct object put **nie** before the verb.

Positive

Idę do kina.

Wiem, gdzie on mieszka.

Bank jest czynny.

Negative

Nie idę do kina.

I'm not going to the cinema.

Nie wiem, gdzie on mieszka.

I don't know where he lives.

Bank nie jest czynny.

The bank is not open.

To negate a verb which has a direct object put **nie** before the verb. Put the direct object into the *genitive* case unless the verb itself is one of the few which demand use of a different case. The direct object can be a noun (with/without adjective), or a pronoun.

Positive (acc.)

Kocham babcię.

Kupuję jabłko.

Mam siostry.

Zwiedzamy miasto.

Znam Annę. Znam ją.

Mamy miłą sąsiadkę.

Negative (gen.)

Nie kocham babci.

I don't love Grandmother.

Nie kupuję jabłek.

I don't buy apples.

Nie mam sióstr.

I have no sisters.

Nie zwiedzamy miasta.

We are not visiting the town.

Nie znam Anny. Nie znam jej.

I don't know Anna. I don't know her.

Nie mamy miłej sąsiadki.

We don't have a nice neighbour.

The accusative case of a singular masculine ‘alive’ noun or a plural ‘men’ noun is already identical to the genitive case, so the noun does not change after a negative verb.

Mam brata, kota. (acc.)	Nie mam brata, kota. (gen.)	I don't have a brother, cat.
Znam braci. (acc.)	Nie znam braci. (gen.)	I don't know the brothers.
<i>But: Mam koty.</i> (acc.)	Nie mam kotów. (gen.)	I have no cats.

Answering in the negative

In negative answers, repeat **nie**. Use genitive for direct object.

Czy ojciec pracuje?	Nie. On <i>nie</i> pracuje.
Czy pan zna Kraków?	Nie. Nie znam <i>Krakowa</i>.
Państwo mają rodzinę?	Nie. Nie mamy <i>rodziny</i>.

Double negatives

The negative forms of **kto**, **co**, **kiedy**, **gdzie** (who, what, when, where) are **nikt**, **nic**, **nigdy**, **nigdzie**. The verb is negated with **nie** as above.

1 **Kto**, **co**, **nikt** and **nic** are pronouns, so they have various case forms.

	<i>Kto (Who)</i>	<i>Nikt (No one)</i>	<i>Co (What)</i>	<i>Nic (Nothing)</i>
Nom.	kto Kto ma czas? Kto tu mieszka?	nikt Nikt <i>nie</i> ma czasu. Nikt tu <i>nie</i> mieszka?	co Co jest tanie? Co to jest?	nic Nic <i>nie</i> jest tanie. To <i>nie</i> jest nic nowego.
Acc.	kogo Kogo znacie? Kogo Ola kocha?	nikogo Nie znamy nikogo. Nie kocha nikogo.	co Co jesz? Co kupujecie?	niczego/nic* Nic <i>nie</i> jem. Nic <i>nie</i> kupujemy.
Gen.	kogo Kogo pan szuka?	nikogo Nikogo <i>nie</i> szukam.	czego Czego szukacie?	niczego Niczego <i>nie</i> szukamy.

* For direct object after negative verbs, you can use *nic* instead of *niczego*.

Czego and preposition **dla** make **Dlaczego?** The dative case form **Czemu?** often replaces **Dlaczego?** in speech, e.g. *Czemu jesteś smutny?* Why are you sad?

2 **Nigdy** and **nigdzie** never change.

Kiedy masz urlop?	Nigdy nie mam urlopu.
Kiedy wstajesz wcześniej?	Nigdy nie wstaję wcześniej.
Gdzie pracujesz?	Nigdzie nie pracuję.
Gdzie jest Janek?	Nigdzie nie ma Janka.

3 Adjective **żaden** means ‘not a single/none at all’. It is used with **nie**. Any direct object stands in the genitive case. Note the special plural ‘men’ form **żadni**.

<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>
Żaden lekarz nie jest mądry.	Żadna pani nie śpiewa.	Żadne kino nie jest tanie.
Żadni lekarze nie pracują.	Żadne pani nie czekają.	

Jaki książki czytasz?	Nie czytam żadnych książek.
Mamy pieniądze.	Nie mamy żadnych pieniędzy.
Czy jest autobus?	Nie, nie ma żadnego autobusu.
Czy kochasz Martę?	Nie, nie kocham żadnej dziewczyny.

There is/are

In the positive ‘there is’ is **jest** and ‘there are’ is **są**.

U babci jest duża kuchnia.	There is a big kitchen at Granny’s.
Tu są ładne ogrody.	There are nice gardens here.

But we cannot say **nie jest** and **nie są**. We use the *singular* **ma** of verb **mieć**, and the genitive case.

U babci nie ma dużej kuchni.	There is no big kitchen at Granny’s.
Tu nie ma ładnych ogrodów.	There are no nice gardens here.

Note that we can say *nie jest* and *nie są* when not translating ‘there is/are’.

Marek nie jest bogaty.	Mark is not rich.
Dzieci nie są u babci.	The children are not at Granny’s.

Negative of always, everyone, everything, everywhere

Positive statement containing

zawsze always
wszyscy everyone

wszędzie everywhere
wszystko everything

are negated like this.

Zawsze kupuję jabłka.
Wszędzie są parki.
Wszyscy kupują gazety.
Wszystko jest tanie.

Nigdy nie kupuję *jabłek* (gen.).
Nigdzie nie ma *parków* (gen.).
Nikt nie kupuje *gazet* (gen.).
Nie ma **nic** *taniego* (gen.).

‘Something/nothing’ plus adjective

coś (something) is **co** with extra **ś**. It behaves like **co** but *always* has a genitive case adjective.

Positive **coś**

Negative **nic**

Mam coś nowego.

Nie mam nic nowego.

I have nothing new.

Kupuję coś słodkiego.

Nie kupuję nic słodkiego.

I don't buy anything sweet.

You can combine **nic** with the double negatives.

Nikt nie ma nic ciekawego. No one has anything interesting.
Nigdy nie kupujemy nic drogiego. We never buy anything expensive.

Conjunctions

Coordinating conjunctions join words, phrases or clauses which have an identical grammatical function. Subordinating conjunctions, like *kiedy* and *gdzie* in Unit 16, introduce noun clauses or adverbial clauses.

Coordinating conjunctions

i	and [linking]	i . . . , i	both . . . and	albo/lub	or
, a	and [contrasting]/but	albo . . . , albo	either . . . or	, ale	but
oraz	and [at the same time]	ani . . . , ani nie	neither . . . nor		

i links related objects/ideas; also actions performed by the same subject.

a links contrasting objects/ideas; also contrasting actions with the same or different subjects.

ani . . . ani must be preceded or followed by negative verb.

You need a comma before the second of two identical conjunctions, before **ale** and **a** and before every **i** in a series, except the first.

Idę do sklepu i kupuję chleb.

I go to the shop and buy bread.

Jem jabłka i banany, i gruszki.

I eat apples and bananas and pears.

I Piotr, i Maria mają dzieci.

Both Peter and Mary have children.

Antek jest wysoki, a Marcin jest niski.

Antek is tall and [but] Martin is short.

Dzisiaj pracuję, a jutro jestem wolny.

I'm working today and [but] am free tomorrow.

Pracuję tu albo tam.

I work here or there.

Syn albo czyta, albo słucha radia.

My son either reads or listens to the radio.

Czytam książki lub czasopisma.

I read books or periodicals.

Telewizor jest drogi, ale niedobry.

The television is expensive but not good.

Nie mam ani herbaty, ani cukru.

I have neither tea nor sugar.

Wesołych Świąt oraz Szczęśliwego Nowego Roku.

Merry Christmas and a Happy New Year.

Exercise 1

Put into the negative, e.g. *Danka ma białą sukienkę. Danka nie ma białej sukienki.*

- 1 Marta ma przystojnego brata.
- 2 Profesor zna młodą nauczycielkę.
- 3 Kasia ma dobrego syna.
- 4 Pani ma grzeczną córkę.
- 5 Tomek kocha czarnego kota.
- 6 Dziecko kupuje sok owocowy.
- 7 Matka wita starego przyjaciela.
- 8 Ciocia ma duże mieszkanie.
- 9 Wujek kupuje nowy samochód.
- 10 Gotuję zupę pomidorową.

Exercise 2

Use *nikt, nigdy, nigdzie* plus *nie* to give each sentence an opposite meaning. Put any direct object into the genitive case.

1 Zawsze fotografujemy góry.	4 Wszędzie są bloki.
2 Wszędzie są lasy.	5 Zawsze jem ciastka.
3 Wszyscy jedzą pierogi.	6 Wszyscy mają pieniądze.

Exercise 3

Rewrite to give the same meaning, e.g.

Wszystko jest tanie. *Nie ma nic drogiego.*
Nie ma nic złego. *Wszystko jest dobre.*

1 Wszystko jest łatwe.	4 Nie ma nic nowego.
2 Nie ma nic dobrego.	5 Wszystko jest ciepłe.
3 Wszystko jest ładne.	6 Nie ma nic taniego.

Exercise 4

Rewrite, using *i, i* or *ani, ani*, e.g.

Dziecko kocha (matka, ojciec). Dziecko kocha i matkę, i ojca.
On nie ma (rower, samochód). On nie ma ani roweru, ani samochodu.

- 1 Nie kupuję (gazety, czasopisma).
- 2 Jemy (kiełbasa, szynka).
- 3 Teresa nie ma (pies, kot).
- 4 Matka kocha (syn, córka).
- 5 Nie pakuję (skarpety, buty).
- 6 Stasia pakuje (spódnica, bluzka).
- 7 Nie zwiedzamy (zamek, kościół).
- 8 Nie odwiedzam (babcia, ciotka).

Exercise 5

Complete the rhymes. Put the bracketed words into the genitive case.

Biedna ciocia Anka nie ma ani (dzbanek),
Ani (filiżanki), ani żadnych (szklanki).
Więc ciocia nie pije* (kawa) ani (woda),
Tylko sok jabłkowy z kartonu – dla (uroda).

* From verb *pić*.

UNIT 23

Indirect object (singular); verbs with present tense **-ę, -y, -ą**

Dative for indirect object

The *indirect object* specifies ‘to’ or ‘for’ someone. In Polish, these words are omitted. Instead, the indirect object stands in the dative case. We can often reverse the order of direct and indirect objects.

Daję	książkę [Acc.]	Jankowi. [Dat.]	I give	the book [dir. obj.]	<i>to Janek.</i> [indir. obj.]
Daję	Jankowi [Dat.]	książkę. [Acc.]	I give	<i>Janek</i> [indir. obj.]	the book. [dir. obj.]
Kupuję	rower [Acc.]	Magdzie. [Dat.]	I’m buying	a bike [dir. obj.]	<i>for Magda.</i> [indir. obj.]
Kupuję	Magdzie [Dat.]	rower. [Acc.]	I’m buying	<i>Magda</i> [indir. obj.]	a bike. [dir. obj.]

In the dative singular many consonants change when the dative ending is **-e**. However, these changes also occur in the locative case (Unit 32) and soon become familiar. If you cannot find a word in the dictionary, try applying the change backwards, e.g. to find **matce** you look up **matka**.

Masculine singular

The dative singular ending of masculine nouns is usually **-owi**, though **-u**, **-e** and **-ie** also occur. Penultimate **e** is usually lost. An **ó** in the final syllable usually becomes **o**; an **ą** usually becomes **ę**.

Ending	When used	Examples
owi	Most nouns.	Polak: Polakowi sąsiad: sąsiadowi Marek: Markowi mąż: mężowi
iowi	After ´ accent (accent lost, i added).	koń: koniowi uczeń: uczniowi gość: gościowi
u	A few old, mainly monosyllabic nouns.	brat: bratu świat: światu pan: panu kot: kotu ojciec: ojcu chłopiec: chłopcu pies: psu Bóg: Bogu ksiądz: księdzu
y	Nouns in -ca .	kierowca: kierowcy
e	Nouns in -ga use -dze . Nouns in -ka use -ce .	kolega: koledze kaleka: kalece
ie	Nouns in -ta use -cie . Nouns in -sta use -ście . Nouns in -zna use -źnie .	poeta: poecie dentysta: dentyście mężczyzna: mężczyźnie
Example	Nominative	Dative
	Sąsiad jest biedny. My neighbour is poor.	Pożyczam sąsiadowi samochód. I lend my neighbour my car.
	Kolega nie ma pracy. My friend has no work.	Kupuję koledze obiad. I buy lunch for my friend.
	Mężczyzna pracuje. The man is working.	Żona podaje mężczyźnie herbatę. The wife gives the man some tea.

Feminine singular

- 1 The dative singular of feminine nouns which end in one of the consonants below + **-a** has a consonant change, namely:

<i>Original</i>	<i>Change</i>	<i>Examples</i>	
ła	le	szkoła: szkole	
śła	śle	Wiśła: Wiśle	
sn	śnie	sosna: sośnie	
ta	cie	kobieta: kobiecie	Agata: Agacie
sta	ście	kapusta: kapuście	lista: liście
da	dzie	Wanda: Wandzie	Magda: Magdzie
zda	ździe	gwiazda: gwieździe	
zna	źnie	bielizna: bieliźnie	ojczyzna: ojczyźnie
ra	rze	siostra: siostrze	Barbara: Barbarze
ka	ce	Polska: Polsce	Anka: Ance
ga	dze	droga: drodze	podłoga: podłodze
cha	sze	mucha: musze	
-ba, -fa, -ma,	-bie, -fie, -mie,	osoba: osobie	prasa: prasie
-na, -pa, -sa,	-nie, -pie, -sie,	Józefa: Józefie	
-wa, -za	-wie, -zie	mama: mamie	Ewa: Ewie
		Anna: Annie	koza: kozie
		Europa: Europie	

s becomes **-ś** before **-mie, -nie, -cie, -le**. z becomes **-ź** before **-dzie, -nie**.

- 2 However, in all other feminine nouns the dative singular is like the genitive (Unit 11).

<i>Example</i>	<i>Nominative</i>	<i>Dative</i>
– with consonant change	Siostra ma urodziny. My sister has a birthday.	Daję siostrze prezent. I give my sister a present.
	Magda nie pracuje. Magda doesn't work.	Pożyczam Magdzie pieniądze. I lend Magda some money.
	Matka jest miła. The mother is kind.	Ala daje matce kwiaty. Ala gives flowers to her mother.
	Kobieta kupuje owoce. The woman is buying fruit.	Podaję kobiecie owoce. I hand the woman the fruit.
<i>Example</i>	<i>Genitive</i>	<i>Dative</i>
– as Gen. sing.	To są Kasi lody. [plural in Polish] This is Kate's ice cream. [nom. <i>Kasia</i>]	Daję Kasi lody. I give Kate ice cream.
	To jest babci recepta. This is Granny's prescription. [nom. <i>babcia</i>]	Lekarz daje babci receptę. Doctor gives granny a prescription.

Neuter singular

Most nouns take the ending **-u**. In practice, the indirect object is rarely a neuter noun unless it is a person or animal. Nouns in **-um** do not change.

Ending	When used	Examples
u	Nouns in -o , -e , -ie .	państwo: państwu dziecko: dziecku pole: polu życie: życiu
ieniu	Most nouns in -ię .	imię: imieniu ramię: ramieniu <i>But:</i> jagnię: jagnięciu żrebię: żrebięciu prosię: prosięciu
ęciu	Nouns in -ę .	zwierzę: zwierzęciu dziewczę: dziewczęciu niemowlę: niemowlęciu
Example	Nominative	Dative
	Prosię jest głodne. The piglet is hungry.	Dajemy prosięciu siano. We give the piglet hay.
	Dziecko je obiad. The child is eating lunch.	Matka daje dziecku zupę. Mother gives the child some soup.

Many Polish verbs take an indirect object; some also a direct object, e.g.

dawać	give	dokuczać*	annoy
oddawać	give back	odpowiadać*	reply (na + acc.)
podawać	hand	opowiadać	tell story
sprzedawać	sell	pomagać*	help
dziękować*	thank (za + acc.)	pożyczać	lend
kupować	buy	ufać*	trust
obiecować	promise	wręczać	hand, present
pokazywać	show	wysyłać	send
Unit 21 explains these verbs.		zabierać	take from

* Cannot take direct object.

These verbs behave like *mieszkać*.

Verbs with present tense endings **-ę**, **-y**, **-ą**

This group of verbs, mostly imperfective in meaning, usually ends in **-yć**, though some **-eć** verbs also belong here. The verb stem often ends in **-cz**, **-szcz**, **-sz**, **-ż**, **-źdź** or **-rz**. No consonant or vowel changes occur in any tense. These four useful **-yć** verbs can take an indirect object.

Person	Ending	wierzyć (believe)	tłumaczyć (translate, explain)	życzyć* (wish)	służyć (serve, function as)
ja	-ę	wierzę	 tłumaczę	życzę	służę
ty	-ysz	wierzysz	 tłumaczysz	życzysz	służysz
on/ona/ono	-y	wierzy	 tłumaczy	życzy	służy
my	-ymy	wierzymy	 tłumaczymy	życzymy	służymy
wy	-ycie	wierzycie	 tłumaczycie	życzycie	służycie
oni/one	-ą	wierzą	 tłumaczą	życzą	służą

Wierzę koledze.

Jan tłumaczy książkę siostrze.

Paweł służy w wojsku.

Igła służy do szycia.

Rodzice życzą dziecku zdrowia.

I believe my friend.

John explains the book to his sister.

Paul serves in the army.

A needle is used for sewing.

The parents wish the child health.

* The direct object of **życzyć** stands in the **genitive** case.

Życzę panu (dat.) szczęścia (gen.). I wish [to] you [of] happiness.

Dative case of adjectives (singular)

Adjectives in **-y**, **-a**, **-e** differ from those in **-i**, **-a**, **-ie** (notice the **i**). Masculine and neuter singular are identical.

1 Adjectives in **-y**, **-a**, **-e**

Masc. Fem. Neut.

-emu -ej -emu

2 Adjectives in **-i**, **-a**, **-ie**, and
those few ending in **-i**, **-ia**, **-ie**

Masc. Fem. Neut.

-iemu -iej -iemu

	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>
<i>Nom.</i>	dobry polski student, ojciec, kierowca, kolega	dobra polska matka, kobieta, babcia, melodia, pieśń, pani	dobrze polskie dziecko, życie, imię, zwierzę
<i>Dat.</i>	dobremu polskiemu studentowi, ojcu, kierowcy, koledze	dobrej polskiej matce, kobiecie, babci, melodii, pieśni, pani	dobremu polskiemu dziecku, życiu, imieniu, zwierzęciu

Dative case of *Kto/Co/Nikt/Nic*

Kto becomes **komu**; **co** becomes **czemu** (often replaces *Dlaczego?*).

Nikt becomes **nikomu**; **nic** becomes **niczemu**.

Komu ufasz? Whom do you trust?

Nikomu nie wierzę. I believe no one.

Czemu nie jesz? Why are you not eating?

Exercise 1

Put the nouns in the dative case.

- (a) Komu dziękuje Marcin? Dziękuje _____ (Polka, koleżanka, Jadwiga, kolega, siostra, Barbara, poeta, Danuta, turysta).
- (b) Komu ufa Ola? Ufa _____ (ciocia, Basia, Zuzia, pani, Izabela, Zofia, Alicja).
- (c) Komu dokucza Piotr? Dokucza _____ (ojciec, brat, pies, kot, chłopiec, pan).

Exercise 2

Answer the question, putting the indirect object into the dative case, e.g.

Komu ojciec kupuje lody? (kochany syn) *Kochanemu synowi.*

- 1 Komu przyjaciel pożycza pieniądze? (biedny przyjaciel)
- 2 Komu profesor wręcza nagrodę? (angielski uczeń)
- 3 Komu gospodarz podaje rachunek? (polski gość)
- 4 Komu sprzedawca sprzedaje słownik? (młody Anglik)
- 5 Komu dziadek daje prezent? (mały wnuczek)
- 6 Komu sąsiadka pokazuje zdjęcie? (stary sąsiad)
- 7 Komu żona dziękuje? (miły mąż)
- 8 Komu lekarz daje receptę? (chory pacjent)

Exercise 3

Rewrite using the correct form of the verb and of the indirect object.

e.g. Dziecko (pokazywać) (ojciec) zabawkę.
Dziecko pokazuje *ojcu* zabawkę.

- 1 Kelnerka (podawać) obiad (mężczyzna).
- 2 Mąż (kupować) (żona) kwiaty.
- 3 Żona (dziękować) (mąż).
- 4 Marek (pomagać) (kolega).
- 5 My (opowiadać) bajkę (dziecko).
- 6 Chłopiec (pożyczać) ołówek (dziewczyna).
- 7 Listonosz (dawać) (pan) list.
- 8 Studenci (oddawać) książki (nauczyciel).
- 9 Dziecko (podawać) zeszyt (nauczycielka).
- 10 Wnukowie (odpowiadać) (dziadek) na pytanie.

Exercise 4

Put the best adjective, of the *correct gender*, in the gap. Then rewrite, using the correct form of the verb and indirect object, e.g.

Ja (tłumaczyć) opowieść (_____ siostra).
Ja *tłumaczę* opowieść *głupiej siostrze*.

nieszczęśliwa kochana nowy miły zła głupia

- 1 On zawsze (życzyć) (_____ kolega) „Szerokiej drogi”.
- 2 Wy (życzyć) (_____ koleżanka) szczęścia.
- 3 Ja nigdy nie (wierzyć) (_____ sąsiadka).
- 4 Nauczycielka (tłumaczyć) książkę (_____ student).
- 5 My (życzyć) (_____ babcia) „Sto lat”.

UNIT 24

Indirect object (plural); dative case prepositions

The dative plural has the same set of endings for all genders. We make it from the *genitive singular without its ending*. So, vowel changes present in the genitive singular, e.g. loss of penultimate **e** or changes from **ó** to **o** or **a** to **e**, recur here (*pies*: *ps-a* gives *psom*; *wróg*: *wrog-a* gives *wrogom*; *gałąź*: *gałęz-i* gives *gałęziom*). Do not make it from the nominative plural; many 'men' nouns have a consonant change here, e.g. *Polak*: *Polacy*.

Ending	When used	Examples
om	Most nouns ending in consonant without ´ accent. Nouns in -in lose this, Rosjanin: Rosjanom.	ojciec: ojcom kolega: kolegom mąż: mężom okno: oknom wujek: wujkom matka: matkom muzeum: muzeom chłopiec: chłopcom <i>But</i> : dziecko: dzieciom przyjaciel: przyjaciółom ludzie (pl.): ludziom rodzice (pl.): rodzicom
iom	After ´ accent (accent lost, i added).	koń: koniom uczeń: uczniom gałąź: gałęziom gość: gościom łódź: łodziom pieśń: pieśniom dzień: dniom tydzień: tygodniom
iom	Nouns in -i, -ia, -ie .	pani: paniom babcia: babciom zdjęcie: zdjęciom kuchnia: kuchniom
ionom	Nouns in -ię add -om to true stem ending -ion .	imię: imionom ramię: ramionom <i>But</i> : jagnię: jagniętom żrebie: żrebiętom prosię: prosiętom
ętom	Nouns in -ę add -om to true stem ending -ę .	zwierzę: zwierzętom dziewczę: dziewczętom kurczę: kurczętom

Example	Nominative	Dative
	Sąsiedzi są biedni. My neighbours are poor.	Pożyczam sąsiadom samochód. I lend my neighbours my car.
	Koledzy nie mają pieniędzy. My friends have no money.	Kupuję kolegom obiad. I buy lunch for my friends.
	Mężczyźni pracują. The men are working.	Podaję mężczyznom herbatę. I give the men some tea.
	Matki są miłe. Mothers are kind.	Córki dają matkom kwiaty. Daughters give flowers to mothers.

Dative case of adjectives (plural)

All genders use the same endings. Adjectives in **-y, -a, -e** differ from those in **-i, -a, -ie** (notice the **i**).

1 Adjectives in -y, -a, -e
take -ym | 2 Adjectives in -i, -a, -ie , and those
few ending in -i, -ia, -ie
take -im |
|--|--|

	<i>Nominative Plural</i>	<i>Dative Plural</i>
<i>Masc.</i>	dobrzy polscy panowie	dobrym polskim panom
<i>Fem.</i>	piękne młode panie	pięknym młodym paniom
<i>Neut.</i>	głupie małe dzieci	głupim małym dzieciom

Dative case prepositions

A few prepositions (only *dzięki* and *przeciw* are common) are followed by the dative case.

dzięki	thanks/due to, as a result of	ku	towards*
przeciw[ko] #	against, in opposition to	wbrew	contrary to

Dzięki ojcu mam dom. I have a house thanks to my father.	Oficer nie działa wbrew rozkazom. An officer does not act contrary to orders.
Dzięki pielęgniarcom Anna jest zdrowa. Thanks to the nurses Anna is well.	Ku is often replaced by do + genitive , or the sentence is rephrased e.g.
Policjanci działają przeciw złodziejom. Policemen oppose thieves.	Droga prowadzi ku wiosce do wioski. The road leads to the village.
	Wakacje zbliżają się ku końcowi kończą się. The holidays are ending.

Used in phrases like *Kto jest za, a kto przeciw?* (Who is for, and who against?)
 * Remains in phrases like *ku pamięci* (in memory of) and *ku czci* (in honour of).

Exercise 1

Complete, inserting the dative *plural* of the nouns.

- (a) Komu Wojtek pomaga? Pomaga _____ (sąsiad, lekarz, robotnik, pani, sklepikarka, siostra, zwierzę, Polak, Francuz, Amerykanin, człowiek).
- (b) Komu dajecie pieniądze? Dajemy pieniądze _____ (synowie, córki, koledzy, nauczyciele, profesorowie, dzieci, dziewczynki, rodzice, przyjaciele).

Exercise 2

Put the correct dative plural ending on each adjective before the noun *kolegom*.

Piotr kupuje prezent dobr _____, drog _____, mił _____,
angielsk _____, now _____, francusk _____,
młod _____, wesoł _____, smutn _____ kolegom.

Exercise 3

Rewrite in the plural.

- 1 Student dziękuje miłemu nauczycielowi.
- 2 Nie ufam złemu sąsiadowi.
- 3 Kiedy oddajesz książkę pięknej koleżance?
- 4 Czy on pomaga małemu dziecku?
- 5 Ona pokazuje zdjęcie polskiemu człowiekowi.
- 6 Dziadek opowiada bajkę grzecznemu wnukowi.
- 7 Kelner podaje obiad głodnemu mężczyźnie.
- 8 Matka wysyła paczkę biednemu synowi.
- 9 Brat dokucza małej siostrze.

UNIT 25

More verbs with present tense **-ę, -y, -ą**

We met some verbs in this group, ending in **-yć**, in Unit 23. Here are some more, and three whose infinitive ends in **-eć**, but which also belong here. All twelve verbs are imperfective. All take a direct object (accusative case), apart from *uczyć*. Here the thing taught stands in the genitive case, the person taught stands in the accusative, e.g. *Uczę siostrę polskiego* (I teach my sister Polish).

Uczyć and *kończyć* can be followed by an infinitive, e.g. *Uczę siostrę tańczyć. Kończymy czytać.*

Person	Ending	<i>słyszeć</i> (hear)	<i>leżeć</i> (lie)	<i>krzyczeć</i> (shout) [at = na + acc.]
ja	-ę	słyszę	leżę	krzyczę
ty	-ysz	słyszysz	leżysz	krzyczysz
on/ona/ono	-y	słyszy	leży	krzyczy
my	-ymy	słyszemy	leżymy	krzyczymy
wy	-ycie	słyszycie	leżycie	krzyczycie
oni/one	-ą	słyszą	leżą	krzyczą

Ojciec krzyczy [na matkę].

Słyszemy muzykę.

Kot leży obok psa.

Father shouts [at mother].

We hear the music.

The cat is lying beside the dog.

kończyć end

liczyć count

patrzeć* look

straszyć

suszyć

tańczyć

frighten

dry

dance

uczyć

ważyć

znaczyć

teach

weigh

mark, mean

Kończymy pracę.

Liczę pieniądze.

Patrzysz na zdjęcie.

Pies straszy dziecko.

Suszę bieliznę.

Dzieci tańczą.

Uczę historii.

Matka waży mąkę.

Płot znaczy drogę.

Co to znaczy?

* Has alternative infinitive **patrzyć**. [at = na + Acc.]

Exercise 1

Insert the correct form of the italicised verb in the gap.

- 1 Kto *liczy* pieniądze? Rodzice je _____.
- 2 Kto *uczy* tutaj? Nauczycielki _____ tutaj.
- 3 Kto *straszy* dzieci? Duzi chłopcy je _____.
- 4 Kto *waży* jabłka. My je _____.
- 5 Co *znaczy* drogę? Drogowskazy _____ drogę.
- 6 Kto *kończy* lekcję? Ty _____ lekcję.
- 7 Kto *tańczy*? Maciej i Halina _____.
- 8 Co tam *leży*? Zeszyty tam _____.

Exercise 2

Give negative answers. Put any direct object into the genitive case, e.g.

Czy słyszysz głosy? Nie, nie *słyszę głosów*.

- 1 Czy patrzycie na obraz? Nie, nie _____.
- 2 Czy liczysz pieniądze? Nie, nigdy _____.
- 3 Czy kończysz pracę? Nie, nie _____.
- 4 Czy tańczycie dzisiaj? Nie, nigdy _____.
- 5 Czy krzyczysz na dziecko? Nie, nigdy _____.
- 6 Czy ważycie owoce? Nie, nie _____.
- 7 Czy uczysz dziecko? Nie, nie _____.
- 8 Czy suszycie bieliznę? Nie, nie _____.

Exercise 3

Put the verb in the gap to match the subject.

1 wy _____ (leżeć).	7 ona _____ (słyszeć).
2 on _____ (patrzyć).	8 wy _____ (uczyć).
3 oni _____ (liczyć).	9 ja _____ (tańczyć).
4 my _____ (krzyczyć).	10 ono _____ (znaczyć).
5 ty _____ (straszyć).	11 my _____ (kończyć).
6 ja _____ (wazyć).	12 one _____ (suszyć).

Exercise 4

Select the best verb to fill each gap. Only *one* verb in each pair fits somewhere. Use it *once*.

patrzę	kończysz	liczy	tańczy	krzyczy
patrzymy	kończycie	liczą	tańczą	krzyczą
wierzy	uczy	słyszcy	życzy	
wierzą	uczą	słyszają	życzą	

- 1 Nauczyciel _____ zeszyty.
- 2 Piotr nie _____ radia.
- 3 My _____ na obraz.
- 4 Tomek _____ na psa.
- 5 Marta _____ języka polskiego.
- 6 Maria _____ matce „Sto lat”.
- 7 Dziewczynki bardzo ładnie _____.
- 8 Kiedy ty _____ lekcję?
- 9 Rodzice _____ bratu.

Exercise 5

Rewrite the text in the positive (see Unit 22). Put any direct object into the accusative case.

Nikt nie jest zadowolony. Nikt nie ma ani czasu, ani pieniędzy.
Nikt nie kupuje kolegom prezentów. Nikt nie odwiedza rodziny. Nikt nie zwiedza dalekich krajów. Nikt nie czyta pięknych książek. Nigdy nie ma ani autobusu, ani pociągu. Nigdy nie ma ciepłej, słonecznej pogody. Dzieci nigdy nie pomagają rodzicom. Nigdzie nie ma grzecznych ludzi. Nigdzie nie ma tanich mieszkań. Żadni sklepikarze nie sprzedają tanich rzeczy.

25

More verbs
with present
tense -ę,
-y, -ą

UNIT 26

Dative case of pronouns

Dative case pronouns

These pronouns replace the indirect object, which contains the meaning 'to' and 'for'.

	<i>Singular</i>					<i>Plural</i>			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they</i> (men)	<i>they</i> (non-men)
<i>Nom.</i>	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
<i>Dat.</i>	mi	ci	mu	jej	mu	nam	wam	im	im
[to/for]	<i>me</i>	<i>you</i>	<i>him</i>	<i>her</i>	<i>it</i>	<i>us</i>	<i>you</i>	<i>them</i>	<i>them</i>

Mi, ci, mu cannot start a sentence or carry the sentence stress. In such situations use the *emphatic* forms **mnie, tobie, jemu**.

Kupuję ojcu krawat.

I buy a tie for father.

Kupuję mu krawat.

I buy a tie for him.

Nie ufam mu.

I don't trust him.

Nie ufam jemu.

I don't trust *him*.

Oddaję kolegom rower.

I return the bike to my friends.

Oddaję im rower.

I return the bike to them.

Daję matce kwiaty.

I give flowers to mother.

Daję jej kwiaty.

I give flowers to her.

Wierzę ci.

I believe you.

Tobie nie wierzę.

I don't believe *you*.

Pożycz mi książki.

He lends me books.

Mnie nie pożycza książek.

He doesn't lend *me* books.

Dative case prepositional pronouns

A different set of pronouns is used after dative case prepositions, e.g. *dzięki, przeciw*. They all begin with 'n', a historical remnant (e.g. *on + jemu* = *niemu*). Only *him, her, it* and *them* exist. For other persons, use the forms shown below.

	Singular					Plural			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they</i> (men)	<i>they</i> (non-men)
<i>Nom.</i>	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
<i>Dat.</i>	MNIE <i>me</i>	TOBIE <i>you</i>	niemu <i>him</i>	niej <i>her</i>	niemu <i>it</i>	nam <i>us</i>	wam <i>you</i>	nim <i>them</i>	nim <i>them</i>

<i>Preposition plus noun</i>	<i>Preposition plus pronoun</i>
Dzięki <i>bratu</i> jestem bogaty.	Dzięki <i>niemu</i> jestem bogaty.
Dzięki <i>sąsiadce</i> mam dom.	Dzięki <i>niej</i> mam dom.
Dzięki <i>kolegom</i> mamy pracę.	Dzięki <i>nim</i> mamy pracę.
Policjant działa przeciw złodziejowi/złodziejom.	Policjant działa przeciw <i>niemu/nim</i> .

Expressing emotions and body temperature

Polish often uses impersonal expressions, e.g. 'It is cold to me' or 'It is needful to him . . .' where English says 'I am/feel cold' or 'He needs . . .'. Such expressions use the *he/she/it* part of **być** (often omitted in short sentences in the present tense). The feeling is expressed with an adverb. The *person* is in the *dative* case, e.g. It is sad *to me*.

Jest mi źle/słabo.

I feel ill/faint.

Jest mi głupio.

I feel stupid.

Tomkowi jest duszno.

Tom needs some air.

Smutno mi (jest).

I feel sad.

Jest nam tam miło.

We like being there.

Paniom jest wesoło.

The ladies enjoy it.

Jest jej zimno/gorąco.

She's cold/hot.

Im jest tam.

They are happy/unhappy.

dobrze/niedobrze.

there.

Łatwo mu jest rysować.

He finds drawing easy.

Trudno (jest) żyć.

It's difficult to live.

bez pieniędzy.

without money.

Other impersonal expressions (dative case pronoun is in *italics*)

Some contain the reflexive pronoun *się* (Unit 27); others are followed by the genitive case.

Nudzi *mi się*. Chce *mi się* jeść. **Brak *mi* (jest) przyjaciół.** [gen.]
I am bored. I want to eat. I'm short of friends.

Zdaje *mi się*, że jest mróz. **Brakuje *ci* czasu.** [gen.]
I think that there's a frost. You lack time.

Jest *mu* wstyd, że jest biedny. **Żal *nam* (jest) córki.** [gen.]
He's ashamed of being poor. We feel sorry for the daughter.

Exercise 1

Replace the *dative case nouns* with pronouns.

Daję prezent *dziecku, siostrze, bratu, niemowlęciu, Agacie, artyście, nauczycielowi, matce, ojcu, nauczycielce.*

Exercise 2

Replace each bracketed noun with a pronoun.

- 1 Dzięki (lekarz) jestem zdrow.
- 2 Dzięki (profesorowie) jesteście mądrzy.
- 3 Dzięki (koledzy) umiem pływać.
- 4 Dzięki (koleżanka) znam język polski.
- 5 Dzięki (pan) wiem, gdzie jest sklep.
- 6 Dzięki (siostry) mam rower.
- 7 Dzięki (babcia) jem pyszne ciasto.
- 8 Dzięki (rodzice) mamy pieniądze.

Exercise 3

Change the given nominative case pronoun into the dative case.

- 1 Czy kupujesz (on) prezent?
- 2 Kiedy oddajesz (ona) książkę?
- 3 Opowiadam (ty) bajkę.
- 4 Czy pożyczasz (oni) komputer?
- 5 Wszyscy życzą (my) szczęścia.
- 6 Nigdy nie dajemy (one) leków.
- 7 Wysyłamy (wy) list.
- 8 Dlaczego (ja) nie wierzysz?

Exercise 4

Insert a pronoun to reflect the subject.

- 1 Koleżanki słuchają muzyki. Jest _____ wesoło.
- 2 Masz temperaturę. Czy jest _____ gorąco?
- 3 Dziewczyna ma cienki płaszcz. Jest _____ zimno.
- 4 Jesteśmy zajęci. Brak _____ czasu.
- 5 Tutaj nie ma powietrza. Jest _____ (ja) duszno.
- 6 Panie patrz na biedne dziecko. Jest _____ żal dziecka.
- 7 Maciej jest chory. Jest _____ niedobrze.
- 8 Lekarze pracują. Brak _____ czasu na wakacje.
- 9 Piotr nie ma kolegów. Jest _____ smutno.
- 10 Babcia jest stara. Jest _____ słabo.
- 11 Jesteście biedni. Brakuje _____ pieniędzy.
- 12 Ona nie ma samochodu. Jest _____ trudno podróżować.

UNIT 27

Pronoun **się**; verbs with present tense **-ię/-ę, -i, -ią/-ą**

Reflexive **się**

Reflexive verbs reflect their action back to the subject, e.g. ‘to amuse *oneself*, dress *oneself*’. Polish has many such verbs. They occur in all verb groups and obey the tense rules given for non-reflexive verbs. The reflexive pronoun **się** translates ‘myself’, ‘yourself’, etc. It never changes.

	<i>ubierać się</i> (get dressed)*	<i>uczyć się</i> (learn)**	<i>bawić się</i> (play)
ja	ubieram	uczę	bawię
ty	ubierasz	uczysz	bawisz
on/ona/ono	ubiera się	uczy się	bawi się
my	ubieramy	uczymy	bawimy
wy	ubieracie	uczycie	bawicie
oni/one	ubierają	uczą	bawią
*Sim.: nazywać się (be called) mieć się (to be) [health]		**Sim.: cieszyć się (rejoice)	

Some verbs are always reflexive, e.g. **bać się** (be afraid), **opiekować się** (look after). Other verbs have two forms – ordinary and reflexive – with different meanings, e.g. **uczyć** (teach) – **uczyć się** (learn); **nadawać** (post) – **nadawać się** (be suitable). It can be unclear why a Polish verb is reflexive.

Verbs with present tense in **-ię, -i, -ią** (all listed are imperfective)

Many Polish verbs, including many reflexive verbs, end in **-bić, -mić, -nić, -pić** or **-wić**. The **i** of the infinitive ending remains in the present tense.

<i>Person</i>	<i>Ending</i>	robić* (make, do)	mówić (say)	dzwonić (ring)	wątpić (doubt)
ja	-ię	robię	mówię	dzwonię	wątpię
ty	-isz	robisz	mówisz	dzwonisz	wątpisz
on/ona/ono	-i	robi	mówi	dzwoni	wątpi
my	-imy	robimy	mówimy	dzwonimy	wątpimy
wy	-icie	robicie	mówicie	dzwonicie	wątpicie
oni/one	-ią	robią	mówią	dzwonią	wątpią

* Usually means 'do' in sense of 'occupy oneself', e.g. *Co robisz jutro?* Where English says 'make a cake/dress' Polish is more precise – *piec ciasto* (bake a cake) and *szyc suknię* (sew a dress).

Similarly:

bawić się	(play)	martwić (się)	(worry)
dziwić się	(be amazed)	śnić	(dream)
gonić	(chase)	żeńić się	(marry a wife)
lubić	(like)		

Verbs with present tense in **-ę, -i, -ą** (all listed are imperfective)

Some, including many reflexive verbs, end in **-cić, -lić, -dzić**. They lose the **i** in the *ja* and *oni* parts.

<i>Person</i>	<i>Ending</i>	płacić (pay)	chodzić (go, walk)	chwalić (praise)
ja	-ę	płacę	chodzę	chwalę
ty	-isz	płacisz	chodzisz	chwalisz
on/ona/ono	-i	płaci	chodzi	chwali
my	-imy	płacimy	chodzimy	chwalimy
wy	-icie	płacie	chodzicie	chwalicie
oni/one	-ą	płacą	chodzą	chwalą

Similarly:

budzić (się)	wake	palić	smoke, burn
golić (się)	shave	prowadzić	lead
kłócić się	argue	radzić	advise
mylić się	be wrong	wstydzić się	be shy
nudzić (się)	bore		

Reciprocal **się**

Się also translates ‘each other/one another’.

Kochają się.
Znamy się.

They love each other.
We know one another.

Position of **się**

Usually, **się** stands after the first stressed word in the sentence or after/ before its verb. In very short sentences **się** can stand at the end.

Kasia martwi się.
Siostra nazywa się Irena Malicka.
Dzieci czują się źle.
Jak się pan/pani ma?
Jan cieszy się.

Kate is worried.
My sister is called Irene Malicka.
The children are ill.
How are you?
John is happy.

Emphatic self

The emphatic ‘self’ is translated by the adjective **sam** which also means ‘alone’.

Sam nie wiem, gdzie mieszkają.
Matka sama jest biedna.
Oni sami nic nie wiedzą.
Idę sam.
Ola sama chodzi do szkoły.
Dziecko samo się ubiera.
Tomek bawi się sam.

I, *myself*, don’t know where they live.
Mother is poor *herself*.
They, *themselves*, know nothing.
I’m going (by) *myself*.
Ola goes to school by *herself*.
The child dresses by *itself*.
Tom plays *alone*.

Exercise 1

Rewrite with the correct verb form.

1 my (mówić)	6 ty (robić)
2 ja (płacić)	7 wy (lubić)
3 oni (chodzić)	8 one (wątpić)
4 oni (palić)	9 ja (radzić)
5 ona (prowadzić)	10 ono (dzwonić)

Exercise 2

27

Pronoun **się**;
verbs with
-ię/-ę, -i,
-ią/-ą

Write the best verb in its correct form in the gap, e.g. *Marek budzi się wcześnie*.

1 Marek _____ wcześnie .	kłócić się
2 Kolega _____ do koleżanki.	martwić się
3 Tomek i Ola _____ razem.	nazywać się
4 Ojciec _____.	spodziewać się
5 Marta _____, bo ma stary płaszcz.	cieszyć się
6 Ania _____, bo nie rozumie lekcji.	żeńić się
7 Rodzice ciągle _____.	bawić się
8 Lekarz _____ Jan Majewski.	budzić się
9 Czy wy _____ gości?	dziwić się
10 Studenci _____, bo mają nagrody.	uśmiewać się
11 Dominik _____ dzisiaj.	wstydzić się
12 Ja _____, że nie lubisz Kasi.	golić się

Exercise 3

Arrange the given words into a sentence.

- 1 bawić Adam sam lubi się nie.
- 2 dzieci szkoły matka małe do prowadzi.
- 3 za Marta i płacą kawę Ola.
- 4 niegrzecznych nie Maria chłopców lubi.
- 5 się polskiego uczysz czy ty?
- 6 do nauczyciel się studentów uśmiewa.
- 7 kościoła nie do chodzą czy?
- 8 jutro się bo cieszy żeni Antek się.
- 9 dzwoni nie on mnie nigdy do.
- 10 nie małe palą dzieci papierosów.
- 11 nigdy kłócimy my nie się.
- 12 żona się wujek bo jest martwi chora.
- 13 brata bawi bez się Teresa.
- 14 spacerujemy chodzimy często na my.

Exercise 4

Rewrite the bracketed words in the correct form.

Mąż (Agnieszka) nazywa się Wojtek. (Budzić się) bardzo wcześnie. (Wstawać). Idzie* do (łazienka). (Golić się) a potem się (ubierać). Idzie do (kuchnia). (Jeść) śniadanie. (Uśmiechać się) do (żona) i (całować) ją. Wojtek i Agnieszka bardzo się (kochać). Nigdy się nie (kłócić). Sąsiedzi bardzo (dziwić się), bo on jest dosyć stary a ona (mieć) tylko (20) lat.

* He goes (from verb *iść*).

Exercise 5

Put the bracketed words into the correct form in this poem.

Wuj Łukasz, znudzony, (mówić) tak do (żona)
– Wiesz, ja nie (przesadzać); dziś się (wyprowadzać).
Bo tam u (Maryśka) śliczne są (kieliszek).
Najpierw kielich (wino); potem z nią do (kino).

UNIT 28

Instrumental case (nouns, adjectives)

The instrumental case has no equivalent in English. It is used for the noun after verbs of being, becoming and calling.

The instrumental case of nouns is made from the *genitive singular without its ending*. So, vowel changes present in the genitive singular, e.g. loss of penultimate **e** or changes from **ó** to **o** or **ą** to **ę**, recur here (*pies*: *ps-a* gives *psem/psami*; *wróg*: *wrog-a* gives *wrogem/wrogami*; *gałąź*: *gałęz-i* gives *gałęzią/gałęziami*).

Masculine singular

The instrumental singular ending is **-em** or **-iem** but ‘men’ nouns ending in **-a** take **-ą**.

Ending	When used	Examples
em	After hard stem except k, g .	syn: synem brat: bratem chłopiec: chłopcem mąż: mężem pies: psem pokój: pokojem las: lasem ojciec: ojcem
iem	After k, g .	Bóg: Bogiem pociąg: pociągiem Janek: Jankiem Polak: Polakiem Anglik: Anglikiem
iem	After ´ accent (accent lost, i added).	koń: koniem gość: gościem uczeń: uczniem gwóźdź: gwoździem <i>But</i> : dzień: dniem, tydzień: tygodniem
ą	Nouns in -a .	kolega: kolegą mężczyzna: mężczyzną

Feminine singular

<i>Ending</i>	<i>When used</i>	<i>Examples</i>
ą	Nouns in -a or -ia .	matka: matką ciocia: ciocią lekcja: lekcją droga: drogą Anna: Anną Polska: Polską
ą	Nouns in consonant without ´ accent add -ą .	sól: solą twarz: twarzą podróż: podróżą kolej: koleją rzecz: rzeczą mysz: myszą noc: nocą
ią	Nouns in -i add -ą . After ´ accent (accent lost, i added).	pani: panią gospodyni: gospodynią nić: nicią część: częścią gałąź: gałęzią pieśń: pieśnią jesień: jesienią wieś: wsią

Neuter singular

Nouns in **-um** do not change.

<i>Ending</i>	<i>When used</i>	<i>Examples</i>
em	After hard stem (except k, g) + -o or -e .	pióro: piórem krzesło: krzesłem morze: morzem zboże: zbożem słońce: słońcem miasto: miastem
iem	Nouns in -ie, -ko, -go .	życie: życiem zdjęcie: zdjęciem jabłko: jabłkiem dziecko: dzieckiem
ieniem	Nouns in -ię extend -ię to -ieniem .	imię: imieniem ramię: ramieniem <i>But:</i> żrebie: żrebięciem prosię: prosięciem jagnię: jagnięciem
ęciem	Nouns in -ę alone extend -ę to -ęciem .	zwierzę: zwierzęciem dziewczę: dziewczęciem

Plural – all genders

Ending	When used	Examples
ami	Most nouns. <i>But</i> : brat: braćmi ksiądz: księżmi człowiek: ludźmi pieniądz: pieniędzmi dziecko: dziećmi przyjaciół: przyjaciółmi	syn: synami ojciec: ojcami pies: psami stół: stołami lekcja: lekcjami kolega: kolegami noc: nocami córka: córkami święto: świętami mąż: mężami muzeum: muzeami
iami	Nouns in -i , -ia , -io , -ie .	pani: paniami babcia: babciami zdjęcie: zdjęciami
iami	Most nouns in ´ accent (accent lost, i added).	wieś: wsiami pieśń: pieśniami gałąź: gałęziami uczeń: uczniami gwóźdź: gwoździami tydzień: tygodniami
mi	Some nouns (often monosyllabic) in ´ accent keep it.	gość: gośćmi kość: kośćmi liść: liśćmi nieć: niećmi dłoń: dłońmi koń: końmi
ionami	Nouns in -ię extend -ię to -ionami .	imię: imionami ramię: ramionami <i>But</i> : żrebie: żrebiętami prosię: prosiętami jagnię: jagniętami
ętami	Nouns in -ę alone extend -ę to -ętami .	zwierzę: zwierzętami dziewczę: dziewczętami

Instrumental case of adjectives

An adjective associated with a noun which is in the instrumental case must also be in the instrumental case.

Below are the instrumental case endings of adjectives. Adjectives in **-y**, **-a**, **-e** differ from those in **-i**, **-a**, **-ie** (notice the **i**). Masculine and neuter singular are identical. The plural is identical for all genders.

1 Adjectives in **-y**, **-a**, **-e**

	Singular			Plural	
	Masc.	Fem.	Neut.	Non-men	Men
<i>Nom.</i>	dobry	dobra	dobre	dobre	dobrzy
<i>Instr.</i>	-ym dobrym	-ą dobrą	-ym dobrym	-ymi dobrymi	-ymi dobrymi

2 Adjectives in **-i, -a, -ie**, and those few ending in **-i, -ia, -ie**

	<i>Singular</i>			<i>Plural</i>	
	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Non-men</i>	<i>Men</i>
<i>Nom.</i>	polski ostatni	polska ostatnia	polskie ostatnie	polskie ostatnie	polscy ostatni
<i>Instr.</i>	-im polskim ostatnim	-ą polską ostatnią	-im polskim ostatnim	-imi polskimi ostatnimi	-imi polskimi ostatnimi

Instrumental case of *Kto/Co/Nikt/Nic*

Kto becomes **kim**; **co** becomes **czym**.

Nikt becomes **nikim**; **nic** becomes **niczym**.

Kim jesteś?

Who are you?

Nie jestem nikim ważnym.

I'm no one important.

Czym malujesz?

What are you painting with?

Usage after 'to be' and 'to call'

After **być** and various verbs of 'calling' and 'esteeming', a *noun* (with or without an adjective) stands in the instrumental case. Usually, this noun is a job, rank, nationality, social/family status or the name or judgement we give to someone.

Michał jest młodym dentystą.

Michael is a young dentist.

Dana jest miłą panią.

Dana is a friendly lady.

Jest Polakiem.

He is Polish [a Pole].

Jest Polką.

She is Polish.

Łukasza nazywamy dobrym ojcem.

We call Luke a good father.

Oni są policjantami. Są Anglikami.

They are policemen.

They are English.

Do not use the instrumental case after *To jest/To są* or to state a proper name.

To jest rower męża.

This is my husband's bicycle.

Jestem Andrzej Malicki.

I am Andrew Malicki.

To są ładne zdjęcia.

These are nice photographs.

To jest Marcin, kolega brata.

This is Martin, my brother's friend.

On ma na imię Tomasz.

His name is Thomas.

Nazywają go Tomek.

They call him Tom.

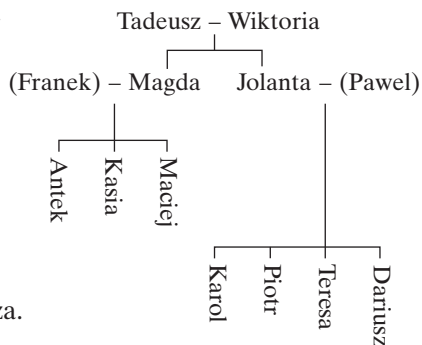
Exercise 1

Put the given words into the instrumental case.

- 1 Wojtek jest (Polak). Jest (słynny lekarz).
- 2 Joanna jest (Polka). Jest (sprytna sekretarka).
- 3 Dieter jest (Niemiec). Jest (bogaty biznesmen).
- 4 Kate jest (Angielka). Jest (biedna studentka).
- 5 Marc jest (Francuz). Jest (miły kierowca).
- 6 Gerda jest (Austriaczka). Jest (młoda nauczycielka).
- 7 Yves jest (Belg). Jest (zły dentysta).
- 8 Wayne jest (Amerykanin). Jest (głupi dyrektor).
- 9 Pilar jest (Hiszpanka). Jest (uprzejma kelnerka).
- 10 Maria jest (Włoszka). Jest (dobra gospodyni).

Exercise 2

- (a) Enter the correct family member
(e.g. syn, matka) in the gap.

- 1 Teresa jest _____ Jolanty.
- 2 Piotr jest _____ Teresy.
- 3 Jolanta jest _____ Pawła.
- 4 Franek jest _____ Magdy.
- 5 Antek jest _____ Franka.
- 6 Franek jest _____ Kasi.
- 7 Jolanta jest _____ Dariusza.
- 8 Magda jest _____ Karola.
- 9 Paweł jest _____ Macieja.
- 10 Tadeusz jest _____ Piotra.
- 11 Wiktoria jest _____ Teresy.
- 12 Antek jest _____ Wiktorii.

- (b) Put the given words into the instrumental case.

- 1 Maciej i Kasia są (dzieci) Magdy. Są (głupi uczniowie).
- 2 Magda i Franek są (rodzice) Antka. Są (bogaci nauczyciele).
- 3 Jolanta i Magda są (córki) Tadeusza. Są (dobre przyjaciółki).
- 4 Karol i Piotr są (bracia). Są (weseli przyjaciele).
- 5 Jolanta i Magda są (siostry). Są (zgrabne kobiety).

UNIT 29

Other uses of instrumental case

The instrumental case is also used to define the means by which an action occurred, its time or duration, and after certain verbs and adjectives.

Usage with transport, route or tool

Tool

Piszę długopisem albo ołówkiem.

I write in ballpoint or in pencil.

On maluje farbami.

He paints with paints.

Hanka myje ręce wodą.

Annie washes her hands with water.

Jacek bawi się zabawkami.

Jack plays with his toys.

Przykrywam dziecko kocem.

I cover the child with a blanket.

Transport

Jadę pociągami albo samochodem, albo samolotem. Idę piechotą.

I'm going by train or car or plane. I go on foot.

Route

Idę polem i lasem.

I go via field and forest.

Idę ulicą.

I go along the road.

Łódź płynie Wisłą.

The boat sails on the Wisła.

Idę korytarzem, potem schodami.

I go along the corridor, then up the stairs.

Jan macha ręką.

John is waving his hand.

Usage with time and duration

The instrumental case expresses extended time or extended duration of an action.

Wiosną zbieram kwiaty; jesienią owoce.

In spring I pick flowers; in autumn fruit.

Latem Maciej jest kelnerem.

In the summer Maciej is a waiter.

Rankiem jest zimno.

It is cold in the early morning.

Późnym wieczorem czytam.

I read late in the evening.

Zwierzęta polują nocą.

Animals hunt at night.

Jan pracuje całymi dniami.

John works for days on end.

Usage with certain verbs

Many common verbs used with a preposition in English (e.g. *cover with*) are followed by the instrumental case *without preposition* in Polish. Here are some imperfective verbs like this.

kierować direct
napępniać fill
ogradzać enclose
otaczać surround
pokrywać cover
zasłaniać cover, veil

bawić się play
cieszyć się enjoy, possess
interesować się be interested in
opiekować się look after
posługiwać się make use of
zajmować się busy oneself with

Napełniam wannę wodą.

I fill the bath with water.

On cieszy się dobrym zdrowiem.

He enjoys good health.

Posługuję się gramatyką.

I use a grammar book.

Otaczamy ogród płotem.

We surround the garden with a fence.

Usage with certain adjectives

The instrumental case follows adjectives derived from verbs which require the instrumental case. Many such adjectives imply enclosure, covering or filling. There is no word for 'by' or 'with'. Some common adjectives like this are:

otoczony surrounded
ogrodzony enclosed
napęlniony filled
nadziany with a filling
napchany stuffed full

pokryty covered (lightly)
zakryty covered (totally)
posypany sprinkled (lightly)
zasypany sprinkled (totally)
zasłonięty obscured
zalany flooded

Wieś [f.] **otoczona lasem.****Pole** [n.] **ogrodzone płotami.****Cukierki** [m. pl.] **nadziane miodem.****Kołdra** [f.] **napchana piórami.****Ciasto** [n.] **posypane cukrem.****Droga** [f.] **pokryta śniegiem.****Okna** [n. pl.] **zasłonięte firankami.****Miasto** [n.] **zalne wodą.**

Exercise 1

Put the best noun in its instrumental case form in the gap.

sztuka	dziecko	zabawki	miotła
piechota	firma	długopis	szmatka
lalka	pociąg	słowniki	samolot

1. Pani zamiata chodnik _____.
2. Dziewczynka bawi się _____.
3. Do Ameryki lecimy _____.
4. Mama wyciera okna _____.
5. Piszę list _____.
6. Tłumacz posługuje się _____.
7. Zawsze jadę _____.
8. Chłopcy bawią się _____.
9. Interesuję się _____.
10. Ojciec kieruje dużą _____.
11. Matka opiekuje się _____.
12. Idę do lasu _____.

Exercise 2

Put the words in () into the instrumental case.

(Zima) Zdzisiu idzie [*from iść*] (droga) przez wioskę. Wioska jest otoczona (góry) i (lasy). Dachy wszystkich domów są pokryte (śnieg). Rzeka jest pokryta (lód). Pola są zalane (woda). Zdzisiu idzie piechotą do szkoły. Śliska droga jest posypana (piasek). Jest bardzo niebezpieczna. Nie można [*one cannot*] jechać ani (samochód), ani (autobus), ani nawet (taksówka).

(Wiosna) i (lato) Zdzisiu jedzie [*from jechać*] (rower) przez las. Drzewa są pokryte (zielone liście), góry (krzaki), a łąki (zielona trawa) i (piękne drobne kwiatki). Słońce już nie jest zasłonięte (chmury).

UNIT 30

Prepositions followed by instrumental case

The prepositions below are followed by the instrumental case. All except **z** can also be used with the accusative case to denote motion (Unit 40). **Z** requires the instrumental case even with motion.

pod	below, under, near (geog.)	z	[together] with, with certain attributes
nad	above, over, near, on bank of	przed	in front of, earlier than
między	among, between	za	behind, beyond
Kot leży pod drzewem. The cat lies under the tree.		Idę z matką, ojcem, kolegą. I'm going with mother, father, a friend.	
Miasto leży nad morzem/ Wisłą. The town lies on the sea/Wisła.		Jem chleb z masłem. I eat bread and butter.	
Nad ranem/nad wieczorem. Towards morning/evening.		Jest to wysoki pan z brodą. He is a tall bearded gentleman.	
Mieszkam pod Krakowem. I live near Krakow.		Przed domem jest ogród. There is a garden in front of the house.	
Mieszkamy pod numerem 8. We live at number 8.		Przed kolacją jest zabawa. There is a dance before supper.	
Jesteście między przyjaciółmi. You are among friends.		Za lasem są łąki z jabłoniemi. Beyond the forest are apple orchards.	

To aid pronunciation an **e** is added to **nad**, **pod**, **przed**, and **z** before personal pronoun **mną** and before difficult consonant groups, e.g.

Niebo jest nade mną, ziemia pode mną.	The sky is above me, the earth below me.
Przede wszystkim pracuję.	Above all, I work.

Usage with certain verbs

Here are some common verbs followed by instrumental case prepositions.
All are imperfective.

bawić się z	play with
rozmawiać z*	speak with/to
kłócić się z**	quarrel with
sprzeczać się z*	disagree with
zgadzać się z*	agree with
bronić (się) przed**	protect against
chronić (się) przed**	guard against
tęsknić za**	pine for, miss
pracować nad	work at

* like *mieszkać*

** like *bawić*

Instrumental case prepositional pronouns

Personal pronouns, when used after instrumental case prepositions, change as below.

Singular						Plural			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they</i> <i>(men)</i>	<i>they</i> <i>(non-men)</i>
<i>Nom.</i>	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
<i>Instr.</i>	mną <i>me</i>	tobą <i>you</i>	nim <i>him</i>	nią <i>her</i>	nim <i>it</i>	nami <i>us</i>	wami <i>you</i>	nimi <i>them</i>	nimi <i>them</i>
<i>Preposition plus noun</i>						<i>Preposition plus pronoun</i>			
Idę z bratem i z siostrą.						Idę z nim i z nią.			
Zeszyty leżą pod książkami.						Zeszyty leżą pod nimi.			
Wstydzę się przed ludźmi.						Wstydzę się przed nimi.			
Kot leży pod drzewem.						Kot leży pod nim.			

Exercise 1

Select the best preposition for each gap and write the following noun in its correct form

między nad pod przed z za

- 1 Idę do miasta _____ (koleżanka).
- 2 _____ (Warszawa) jest piękny zamek.
- 3 Mamy lato _____ (jesień).
- 4 Spędzam wakacje _____ (morze).
- 5 Ciocia mieszka _____ (granica).
- 6 Pracuję _____ obiadem.
- 7 _____ (hotel) jest wielki parking.
- 8 Szkoła jest _____ (drzewa).

Exercise 2

Write the correct form of these plural nouns.

1 z (goście)	5 między (ludzie)	9 pod (krzaki)
2 przed (domy)	6 z (Polacy)	10 między (bracia)
3 nad (jeziora)	7 przed (lekcje)	
4 pod (ławki)	8 nad (głowy)	

Exercise 3

Write the italicised word in its correct form. Then rewrite 1 to 6, replacing the word with a pronoun.

1 Tęsknię za <i>przyjaciółką</i> .	7 Nie zgadzamy się z <i>ty</i> .
2 Sąsiad kłóci się z <i>sąsiadki</i> .	8 Koledzy kłócą się z <i>ja</i> .
3 Piotruś bawi się z <i>dzieci</i> .	9 Nikt nie tęskni za <i>wy</i> .
4 Student pracuje nad <i>zadanie</i> .	10 Marek bawi się z <i>one</i> .
5 Bronię dom przed <i>złodzieje</i> .	11 Goście rozmawiają z <i>my</i> .
6 Sprzecam się z <i>przyjaciele</i> .	12 Marta broni dzieci przed <i>oni</i> .

Exercise 4

Put the bracketed words into the correct form to complete the poem.
(*Italics* mark words in the locative case – Unit 32).

W *klasie siódmej* niespodzianka; na spaceru chodzi Danka
Z (rudy Tomek) i (Łukasz); no, i nawet z (Maciek) czasem.
A, z (syn) profesora, teraz chodzi Izydora.
Raz na lody, raz na kawę, i w niedzielę na zabawę.

Dziś wieczorem pod (ratusz) stoi Magda z (Tadeusz).
A przed (sklep) tam za (szkoła) siedzi Franek z (piękna Jola)
Przy *stoliku* z (ciasteczka), (lemoniada), (truskawki).
A Halinka z (piesek) idzie, bo chłopaków nienawidzi.

UNIT 31

Verbs with two imperfective forms

Most Polish verbs have two forms, *imperfective* and *perfective*, each expressing a different aspect of an action (Unit 21). A few common verbs have *two* imperfective forms.

Determinate form – expresses action in progress (I'm going home right now), or imagined in progress in the near future (I'm going home at noon).

Indeterminate form – expresses frequent, habitual or repetitive action (I go home at noon, I go to parties, I often go for walks).

Here are five verbs in this category. You may meet their perfective forms by chance.

	<i>Determinate</i>	<i>Indeterminate</i>	<i>Perfective</i>
	Note where parts of the verb differ from the rest.		
<i>Walk, go</i>	iść idę , idziesz, idzie, idziemy, idziecie, idą	chodzić chodzę, chodzisz, chodzi chodzimy, chodzicie, chodzą	pójść
<i>Travel</i>	jechać jadę , jedziesz, jedzie, jedziemy, jedziecie, jadą	jeździć jeżdżę , jeździsz, jeździ jeździmy, jeździcie, jeżdżą	pojechać
<i>Fly, rush (coll.)</i>	lecieć lecę, lecisz, leci lecimy, lecicie, lecą	latać latam, latasz, lata latamy, latacie, latają	polecieć
<i>Carry</i>	nieść niosę , niesiesz, niesie niesiemy, niesiecie, niosą	nosić (<i>also = to wear</i>) noszę , nosisz, nosi nosimy, nosicie, noszą	zanieść
<i>Transport</i>	wieźć wiozę , wieszysz, wiezie wieziemy, wiezicie, wiozą	wozić wożę , wozisz, wozi wozimy, wozicie, wożą	zawieźć

Notice how the verbs are often used with adverbs:

Determinate + adverb
of current time

dzisiaj today
już already
teraz now
zaraz in a moment
na razie right now
akurat right now
znowu once again

Indeterminate + adverb of frequency

często	often	zawsze	always
nigdy nie	never	rzadko	rarely
codziennie	daily	ostatnio	recently
ciągle	all the time	nadal	still
zwykle,	usually		
zwyczajnie			
od tygodnia, miesiąca, roku [gen.] for (since) the last week, month, year			
od dawna for a long time now			

Ola dzisiaj idzie z Piotrem.
Today Ola is going with Peter.

Ptaki teraz lecą do nas.
The birds are flying to us now.

Adam jedzie do Warszawy.
Adam is travelling to Warsaw.

Kasia niesie zakupy.
Kate is carrying the shopping.

Gospodarz wiezie owoce.
The farmer is transporting fruit.

Ola często chodzi do klubu.
Ola often goes to the club.

Nad domem zawsze latają ptaki.
Birds always fly above the house.

On ciągle jeździ do Krakowa.
He regularly travels to Krakow.

Ona chętnie nosi zakupy.
She likes to carry the shopping.

Zwykle wozi jabłka.
He usually transports apples.

There are many common derivatives, all imperfective, of **chodźć**, e.g.

wchodzić enter
podchodzić approach [space]
nadchodzić approach [time]

odchodzić depart
wychodzić go out
przychodzić come

Wychodzę na godzinę.
Oni nigdy nie wchodzi (do domu).
Pociąg odchodzi z dworca
głównego.
Dziecko przychodzi z matką.
Pies nie podchodzi do mnie.
Nadchodzą Święta.

I'm going out for an hour.
They never come in (to the house).
The train departs from Central
Station.
The child comes with its mother.
The dog doesn't come to me.
Christmas [any festival] is coming.

The time adverbs above are used with either verb type. The meaning often changes somewhat.

Determinate

Marek już idzie do domu.

Mark is going home *already*.

Teraz idę do teatru.

Right now I'm going to the theatre.

Indeterminate

Marek już chodzi do szkoły.

Mark goes to school *already*.

Teraz chodzę do teatru.

Nowadays, I [often] go to the theatre.

31

Verbs with two imperfective forms

Exercise 1

Choose the correct verb and write its correct part in the gap.

- 1 Ja zawsze _____ do parku. Dzisiaj _____ do zoo (iść, chodzić).
- 2 Oni od roku _____ autobusem. Dzisiaj _____ taksówką (jeździć, jechać).
- 3 My zwykle _____ zakupy do dziadka. Dzisiaj _____ też do wujka (nosić, nieść).
- 4 Bolek ostatnio _____ węgiel. Dzisiaj _____ siano (wieźć, wozić).
- 5 Ja zawsze _____ do pracy. Dzisiaj też _____ (lecieć, latać).
- 6 Anka rzadko _____ na zabawy. Dzisiaj _____ z siostrami (iść, chodzić).
- 7 Pociągi zwyczajnie _____ i ludzi, i towar. Dzisiaj _____ tylko ludzi (wieźć, wozić).
- 8 Ola _____ džinsy z sklepu. Ona nie _____ džinsów do szkoły (nosić, nieść).

Exercise 2

Insert the correct part of the given verb in the question. Fill the gap with a verb from this unit.

- 1 Czy ty (iść) jutro do opery? Nie, nigdy tam nie _____.
- 2 Czy Maria zawsze (latać) samolotem? Tak, nigdy nie _____ pociągiem.
- 3 Czy dzieci ciągle (chodzić) do podstawówki? Nie, już od dawna _____ autobusem do liceum.
- 4 Czy córki często (nosić) zakupy? Nie, zwykle żona je _____ samochodem.
- 5 Czy ty zawsze (nosić) spodnie? Nie, często _____ sukienki.
- 6 Czy ty ciągle (jeździć) do brata? Tak, jutro znowu _____ do niego.

31

Verbs
with two
imperfective
forms

- 7 Czy samoloty często (latać) nad miastem? Tak, akurat _____ samolot polski.
- 8 Czy ojciec nadal (wozić) syna do szkoły? Nie, syn od roku _____ rowerem.
- 9 Czy wy zawsze (chodzić) piechotą? Nie, dzisiaj _____ rowerem.
- 10 Czy Hanka nadal (chodzić) z Wojtkiem? Tak, dzisiaj _____ razem do kina.

UNIT 32

Locative case (nouns, prepositions)

The locative case, used only after prepositions, shows the location or static position of one item relative to another.

Consonant changes

The locative is the most complex case. When the ending **-e** is added, the same consonant changes occur as occurred in the feminine dative singular. However, they occur in the singular of *all genders*. After **b, f, m, n, p, s, w** and **z** the ending **-e** becomes **-ie**. The plural ending **-ach** does not cause *consonant* changes.

<i>Original</i>	<i>Change</i>	<i>Masculine incl. nouns in -a</i>	<i>Feminine</i>	<i>Neuter</i>
ł	le	stół: stole	szkoła: szkole	mydło: mydle
ś	śle	pomysł: pomysłe	Wisła: Wiśle	krzesło: krzesłe
sn	śnie	—	sosna: sośnie	—
t	cie	brat: bracie	kobieta: kobiecie	złoto: złocie
st	ście	artysta: artyście	kapusta: kapuście	miasto: mieście
d	dzie	wykład: wykładzie	Magda: Magdzie	stado: stadzie
zd	ździe	wyjazd: wyjeździe	gwiazda: gwieździe	gniazdo: gnieździe
zn	źnie	—	ojczyzna: ojczyźnie	Gnieźno: Gnieźnie
r	rze	Piotr: Piotrze	siostra: siostrze	pióro: piórze
k	ce	kaleka: kalece	Polska: Polsce	—
g	dze	kolega: koledze	podłoga: podłodze	—
ch	sze	—	pończocha: pończosze	—
-ba, -fa, -mo,	b, f, m,	Rzym: Rzymie	panna: pannie	pismo: piśmie
-na, -pa, -so,	n, p, s,	szeł: szefie	osoba: osobie	państwo: państwie
-wo, -za	w, z + ie	wóz: wozie	Europa: Europie	mięso: mięsie

s becomes **-ś** before **-mie, -nie, -cie, -le**. z becomes **-ź** before **-dzie, -nie**.

Vowel changes

Vowel changes are also frequent. When endings are added nouns compensate, in the singular and plural, by shortening their stem vowel (from **ó** to **o**, or **ą** to **ę**) or losing penultimate **e**. Change from **a** to **e** occurs in the singular only.

<i>Change</i>	<i>Singular</i>	<i>Plural</i>
ó to o	wóz: wozie ogród: ogrodzie stół: stole łódź: łodziu	wozach ogrodach stołach łodziach
ą to ę	mąż: mężu gałąź: gałęzi	mężach gałęziach
lost e	wujek: wujku dzień: dniu wieś: wsi	wujkach dniach wsiach
a to e (sing. only)	świat: świecie światło: świetle las: lesie miasto: mieście lato: lecie obiad: obiedzie	światach światłach lasach miastach latach obiadach

Masculine singular

As shown in the preceding tables, most nouns take the ending **-e** or **-ie**, often with accompanying consonant and vowel changes. Other possible endings are shown below (vowels may change too).

<i>Ending</i>	<i>When used</i>	<i>Examples</i>
u	After k, g, ch, j, l .	dach: dachu hotel: hotelu
u	Also, old monosyllabic nouns: pan: panu, syn: synu, dom: domu.	dziadek: dziadku Polak: Polaku Bóg: Bogu szpital: szpitalu pokój: pokoju kraj: kraju człowiek: człowieku
u	After c, cz, sz, rz, ż, dż .	ojciec: ojcu marzec: marcu chłopiec: chłopcu klucz: kluczu talerz: talerzu kapelusz: kapeluszu nóż: nożu garaż: garażu cmentarz: cmentarzu
iu	After ´ accent (accent lost, i added).	koń: koniu gość: gościu niedźwiedź: niedźwiedziu uczeń: uczniu liść: liściu gość: gościu But: tydzień: tygodniu kwiecień: kwietniu
y	Nouns in -ca .	kierowca: kierowcy sprzedawca: sprzedawcy

<i>Example</i>	<i>Nominative</i>	<i>Locative</i>
	To jest cmentarz. This is a cemetery.	Przy cmentarzu stoi kościół. A church stands by the cemetery.
	Pociąg czeka na dworcu. The train waits in the station.	W pociągu jest duszno. It is stuffy in the train.

Feminine singular

Feminine nouns ending in the consonants shown in the preceding tables + **-a** take ending **-e** or **-ie**, often with accompanying consonant and vowel changes. All other feminine nouns are as the genitive singular (Unit 11).

	<i>Nominative</i>	<i>Locative</i>
<i>Example – with consonant change</i>	Siostra ma urodziny. My sister has a birthday.	Siedzę przy siostrze. I sit by my sister.
	Magda jest chora. Magda is ill.	Rozmawiam o Magdzie. I'm speaking about Magda.
	Polska jest pięknym krajem. Poland is a lovely country.	Mieszkam w Polsce. I live in Poland.
	Kobieta nie ma dzieci. The woman is childless.	Myślę o kobiecie. I think about the woman.
<i>Example – as gen. sing.</i>	Babcia jest stara. Granny is old.	Pamiętamy o babci. We remember about Granny.
	Ulica jest pokryta śniegiem. The street is covered in snow.	Śnieg leży na ulicy. The snow lies on the street.
	Miłość to nic nowego. Love is nothing new.	On często myśli o miłości. He often thinks about love.

Neuter singular

As shown in the preceding tables, most nouns take the ending **-e** or **-ie**, often with accompanying consonant and vowel changes. Other possible endings are shown below. Nouns in **-um** do not change.

Ending	When used	Examples
u	Nouns in -go , -ko , -cho , -ło , -jo .	jabłko: jabłku tango: tangu ucho: uchu jajo: jaju wojsko: wojsku echo: echu
u*	Nouns in -e and -ie replace -e by -u .	pole: polu serce: sercu słońce: słońcu życie: życiu morze: morzu zdjęcie: zdjęciu
ieniu*	Most nouns in -ię extend -ię to -ieniu .	imię: imieniu ramię: ramieniu <i>But:</i> jagnię: jagnięciu źrebię: źrebięciu prosię: prosięciu
ęciu*	Nouns in -ę extend -ę to -ęciu .	zwierzę: zwierzęciu dziewczę: dziewczęciu

* = Same as dative singular.

Example	Nominative	Locative
	Wojsko to dobry zawód. The army is a fine career.	Oni są w wojsku. They are in the army.
	Zdjęcie jest ładne. The photograph is nice.	Na zdjęciu jest rodzina. The family is on the photograph.

Plural – all genders

The plural ending **-ach** does not cause *consonant* changes. Vowel changes which occurred in the singular recur here.

Ending	When used	Examples
ach	Nouns not ending in ´ accent, -ia or -io .	pies: psach muzeum: muzeach pokój: pokojach matka: matkach Polak: Polakach jabłko: jabłkach lekcja: lekcjach święto: świętach <i>But:</i> oko: oczach dziecko: dzieciach
iach	Nouns in -ia or in ´ accent (accent lost, i added).	wieś: wsiach gość: gościach liść: liściach koń: koniach pieśń: pieśniach gałąź: gałęziach ciocia: ciociach
ionach	Most nouns in -ię add -ach to true stem ending -ion .	imię: imionach ramię: ramionach <i>But:</i> jagnię: jagniętach źrebię: źrebiętach prosię: prosiętach
ętach	Nouns in -ę add -ach to true stem ending -ęć .	zwierzę: zwierzętach dziewczę: dziewczętach
ech	A few plural countries.	Niemcy: Niemczech Węgry: Węgrzech Włochy: Włoszech

Example	Nominative	Locative
	Włochy są małym krajem. Italy is a small country.	Mieszkamy we Włoszech. We live in Italy.
	Dzieci są mądre. The children are clever.	Często rozmawiają o dzieciach. They often talk about the children.

Locative case prepositions

The prepositions below are followed by the locative case. All except **przy** can also be used with the accusative case to denote motion (Unit 40). **Przy** requires the locative case even with motion.

na on, at, in [open area]

w in [enclosed area], dressed in

o about, concerning, at [time],
with certain physical attributes

Pies jest na podwórku/w ogrodzie.
The dog is in the yard/garden.

Spotykamy się w kawiarni na dworcu.
We meet in the café at the station.

Kasia zawsze stoi w drzwiach.
Kate always stands in the doorway.

Jestem w dobrym/złym humorze.
I am in a good/bad mood.

Jestem w średnim wieku.
I am middle-aged.

Idę w płaszczu zimowym.
I'm going in my winter coat.

Dziecko o jasnych włosach i niebieskich oczach.
A child with fair hair and blue eyes.

przy near, close to, by, while
doing . . .

po along, up and down, after
[time], in [language],
inherited from

Siedzę przy oknie/stole.
I'm sitting by the window/
at the table.

Sklep jest przy ulicy Lwowskiej.
The shop is in Lwów Street.

Śpiewam przy pracy.
I sing while I work.

Łatam po schodach/mieście.
I run up and down the stairs/
all over town.

Łódka płynie po rzece/jeziorze.
The boat sails on the river/lake.

Mówię po polsku i po angielsku.
I speak Polish and English.

Kościół jest po prawej stronie.
The church is on the right.

Po paru latach, po wojnie.
After a few years, after the war.

To aid pronunciation an **e** is added to **w** before difficult consonant groups, e.g.

We Wrocławiu jest rynek. There is a market square in Wrocław.

Usage with certain verbs

Here are some common verbs followed by locative case prepositions. All are imperfective.

mówić o	speak about	wiedzieć o	know about
myśleć o	think about	zapominać o	forget
opowiadać o	recount about	grać na	play on
rozmawiać o	talk about	znać się na	know a lot about

Rozmawiamy o Polsce przy obiedzie. **Gram na gitarze/skrzypcach.**
We talk about Poland over lunch. I play the guitar/violin.

Opowiadam bajkę o kocie w butach. **Zawsze zapominam o urodzinach.**
I tell the story of Puss-in-Boots. I always forget birthdays.

Verbs *siedzieć, stać, płynąć, myśleć*

These often occur with the locative case.

siedzieć (sit)	siedzę, siedzisz, siedzi, siedzimy, siedzicie, siedzą
stać (stand)	stoję, stoisz, stoi, stoimy, stoicie, stoją
płynąć (float)	płynę, płyniesz, płynie, płyniemy, płyniecie, płyną
myśleć (think)	myślę, myślisz, myśli, myślimy, myślicie, myślą

Locative case of *Kto/Co/Nikt/Nic*

Kto becomes **kim**; **co** becomes **czym**

Nikt becomes **nikim**; **nic** becomes **niczym**

O kim myślisz?	Who are you thinking about?
W czym masz herbatę?	What do you keep the tea in?
Nie gram na niczym.	I don't play anything.

Exercise 1

(a) Write the correct locative case form of the noun after **w**.

- 1 Książdz jest w (kościół).
- 2 Mam mało pieniędzy w (bank).
- 3 Oni pracują w (szkoła).
- 4 W (fabryka) jest dużo hałasu.
- 5 W (muzeum) zwiedzamy zabytki.
- 6 W (noc) jest ciemno.
- 7 Bilety sprzedają w (kiosk).
- 8 Kupujemy jabłka w (sklep).
- 9 Kolega czeka w (samochód).
- 10 Ludzie siedzą w (autobus).

(b) Write the correct locative case form of the noun after **po**.

- 1 Łódka płynie po (rzeka, morze, jezioro, woda).
- 2 Pies lata po (trawa, podwórko, ogród, ulica).
- 3 Idę do kolegi po (śniadanie, obiad, kolacja, wykład).
- 4 Lubię spacerować po (miasto, las, góry, ulice).

Exercise 2

Write the correct form of the given verb and noun (some are plural).

- 1 Marta (być) przy (telefon).
- 2 Antek (siedzieć) przy (stół).
- 3 Koledzy (bawić się) na (chodnik).
- 4 Tramwaj (stać) na (przystanek).
- 5 Pies (leżeć) na (podłoga).
- 6 Rodzice (być) na (wakacje).
- 7 Koleżanki (siedzieć) na (ławka).
- 8 Zimą dzieci (jeździć) na (sanki).
- 9 Ty (siedzieć) przy (biurko).
- 10 Okręty (płynąć) po (morza).

Exercise 3

Put a suitable preposition in the gap.

- 1 Marta stoi _____ drzwiach.
- 2 Siedzimy _____ ławkach _____ parku.
- 3 Kazik niesie torbę _____ plecach.
- 4 Zbyszek lata _____ schodach.
- 5 Jestem _____ Warszawie _____ studiach.
- 6 Marysia zapomina _____ lekcjach.
- 7 Pielęgniarka pracuje _____ pacjentach.
- 8 Ola gra _____ skrzypcach i _____ organach.
- 9 Rozmawiam _____ kolegach.
- 10 Tomek ma dziurę _____ spodniach.

UNIT 33

Locative case (adjectives, pronouns)

Locative case of adjectives

An adjective associated with a noun which is in the locative case must also be in the locative case.

Below are the locative case endings of adjectives. Adjectives in **-y, -a, -e** differ from those in **-i, -a, -ie** (notice the **i**). Masculine and neuter singular are identical. The plural is identical for all genders.

1 Adjectives in **-y, -a, -e**

	<i>Singular</i>			<i>Plural</i>	
	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Non-men</i>	<i>Men</i>
<i>Nom.</i>	dobry	dobra	dobre	dobre	dobrzy
<i>Loc.</i>	-ym dobrym	-ej dobrej	-ym dobrym	-ych dobrych	-ych dobrych

2 Adjectives in **-i, -a, -ie**, and those few ending in **-i, -ia, -ie**

	<i>Singular</i>			<i>Plural</i>	
	<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Non-men</i>	<i>Men</i>
<i>Nom.</i>	polski ostatni	polska ostatnia	polskie ostatnie	polskie ostatnie	polscy ostatni
<i>Loc.</i>	-im polskim ostatnim	-iej polskiej ostatniej	-im polskim ostatnim	-ich polskich ostatnich	-ich polskich ostatnich

Locative case prepositional pronouns

Personal pronouns, when used after locative case prepositions, change as below.

	<i>Singular</i>					<i>Plural</i>			
	<i>I</i>	<i>you</i>	<i>he</i>	<i>she</i>	<i>it</i>	<i>we</i>	<i>you</i>	<i>they</i> <i>(men)</i>	<i>they</i> <i>(non-men)</i>
<i>Nom.</i>	ja	ty	on	ona	ono	my	wy	oni	one
<i>Loc.</i>	mnie <i>me</i>	tobie <i>you</i>	nim <i>him</i>	niej <i>her</i>	nim <i>it</i>	nas <i>us</i>	was <i>you</i>	nich <i>them</i>	nich <i>them</i>

Preposition plus noun

Mówię o *bracie* i o *siostrze*.
Zeszyty leżą na *książkach*.
Kelner pracuje przy *ludziach*.
Prezent jest w *pudełku*.

Preposition plus pronoun

Mówię o *nim* i o *niej*.
Zeszyty leżą na *nich*.
Kelner pracuje przy *nich*.
Prezent jest w *nim*.

Exercise 1

Write the verb in its correct form. Then put **małym**, **małej** or **małych** in the gap.

- 1 Paweł (siedzieć) na _____ krześle.
- 2 Ja nic nie (wiedzieć) o _____ dzieciach.
- 3 My (siedzieć) przy _____ koleżance.
- 4 Dzieci (bawić się) w _____ ogrodzie.
- 5 Łódka (płynąć) po _____ rzece.
- 6 Tomek (leżeć) w _____ łóżku.
- 7 One (pracować) w _____ fabryce.
- 8 Oni (rozmawiać) o _____ pacjencie.
- 9 Pies (latać) po _____ polu.
- 10 Koledzy (siedzieć) w _____ pokoju.
- 11 W _____ pociągach (być) ciasno.
- 12 Kościół (stać) przy _____ szkole.
- 13 Ola (znać się) na _____ zwierzętach.
- 14 Książki (leżeć) na _____ stole.

Exercise 2

Replace the italicised word by the corresponding pronoun.

- 1 Rozmawiam o *dziecku* przy *matce*.
- 2 Gram na *gitarze* i na *organach*.
- 3 Nikt nie wie nic o *chłopcach*.
- 4 Marysia siedzi przy *cioci*.
- 5 Matka opowiada o *synu* i o *córcie*.
- 6 Mam płaszcz po *siostrze*.
- 7 Synowie siedzą przy *ja*.
- 8 Nie wiecie nic o *my*?
- 9 Nigdy nie zapominam o *ty*.
- 10 Czy syn nie myśli o *wy*?

Exercise 3

Select the best adjective and write its correct form in the gap.

(a) **tani hiszpański trzeci wysoki średni drugi ostatni krótki**

- 1 Czy mieszkasz w _____ bloku?
- 2 Ania chodzi w _____ sukience.
- 3 Nie znamy się na _____ muzyce.
- 4 Głupia Ala jest ciągle na _____ miejscu.
- 5 Czy kupujecie chleb w _____ sklepie?
- 6 Siedzę w ogrodzie po _____ śniadaniu.
- 7 Siedzimy w pociągu w _____ przedziale.
- 8 Ojciec jest w _____ wieku.

(b) **drogi długi niebieski niski głupi polski**

- 1 Turyści spacerują po _____ górach.
- 2 Kocham dziewczynę o _____ oczach.
- 3 Nigdy nic nie kupuję w _____ sklepach.
- 4 Nauczyciel rozmawia o _____ dzieciach.
- 5 Czy znasz się na _____ filmach?
- 6 W zimie chodzę w _____ butach.

Exercise 4

Complete the poem with the correct form of the given words.

Dziś jesteśmy w (duża, nowa,) pięknej (hala) koncertowej.

Klawiatura (stać) w (ką) przy (cymbałki) i (trójką).

A na (scena) gitarzysta, skrzypek, trębacz i pianista.

Rudy Tomek (grać) na (flet), mały Janusz na (klarnet).

Pani Kasia z dumy pęka – Ach, jak pięknie (grać) Helenka

Raz na (bęben), (pianino); (umieć) też na mandolinie.

Koleżanka nowa z Gdyni (czytać) nuty z pięciolinii.

Słuchacze na nogi (wstawać) i wielkie brawo (klaskać).

UNIT 34

This, that, such, what like, which

ten/ta/to	this	jaki/a/ie	what like
który/a/e	which	tamten/tamta/tamto	that
taki/a/ie	such		

These are adjectives and take the normal adjective endings. They can also be used to replace a noun, e.g. *This* [adjective] *book is good. I prefer that one* [pronoun], i.e. *that book*.

Special forms exist for ‘men’ in the nominative plural; otherwise, there is one form for all genders in the plural.

	Singular			Plural	
	Masc.	Neut.	Fem.	Non-men	Men
<i>Nom.</i>	(tam)t- en jak- <i>i</i> któr-y tak- <i>i</i>	(tam)t- o któr- e jak- <i>ie</i> tak- <i>ie</i>	(tam)t- a któr- a jak- a tak- a	(tam)t- e któr- e jak- <i>ie</i> tak- <i>ie</i>	(tam) c-i któ- rz-y ja- c-y ta- c-y
<i>Acc.</i>	<i>Non-alive</i> – (tam)t- en jak- <i>i</i> któr-y tak- <i>i</i> <i>Alive</i> – as gen.	As nom.	tę <i>but</i> tamt- ą któr- ą jak- ą tak- ą	As nom.	As gen.
<i>Gen.</i>	(tam)t- ego któr- ego	jak- <i>iego</i> tak- <i>iego</i>	As loc./dat. (tam)t- ej	(tam)t- ych któr- ych	jak- <i>ich</i> tak- <i>ich</i>
<i>Loc.</i>	(tam)t- ym któr- ym	jak- <i>im</i> tak- <i>im</i>	As gen. któr- ej		
<i>Dat.</i>	(tam)t- emu któr- emu	jak- <i>iemu</i> tak- <i>iemu</i>	jak- <i>iej</i> tak- <i>iej</i>	(tam)t- ym któr- ym	jak- <i>im</i> tak- <i>im</i>
<i>Instr.</i>	(tam)t- ym któr- ym	jak- <i>im</i> tak- <i>im</i>	(tam)t- ą któr- ą jak- ą tak- ą	(tam)t- ymi któr- ymi	jak- <i>imi</i> tak- <i>imi</i>

Ten, tamten, który behave as *dobry*. **Jaki, taki** behave as *polski*.

Jaki and **który** can be used in questions, often separated from their noun if the meaning is clear. **Jaki** in exclamations means ‘What a . . . /How . . .’

Jaka to jest szkoła?

What is this school like?

Jaką książkę kupujesz?

What kind of book are you buying?

Jacy to są chłopcy!

What (awful) boys!

Jakie ładne miasto!

What a lovely town!

Ten rower jest nowy, a tamten stary.

This bicycle is new, that one old.

Idziesz z tym kolegą czy z tamtym?

Are you going with this friend or that one?

List jest od tamtej pani.

The letter is from that lady.

Nie ma takiego numeru.

There is no such number.

Nie rozmawiam z takimi ludźmi.

I don't talk to such people.

Która to jest szkoła?

Which school is this?

Którą książkę kupujesz?

Which book are you buying?

Którzy to są chłopcy?

Which boys are these?

Który pan jest dobrym kierowcą?

Which gentleman is a good driver?

Z którą panią pracujesz?

Which lady do you work with?

***Wiem, która jest godzina.**

I know what time it is.

***Są tacy, którzy nie lubią ciasta.**

There are (such) people who don't like cake.

To państwo jest bogate.

This country is rich.

Ci państwo są bogaci.

These people are rich.

* **Który** used to introduce a relative clause is preceded by a comma.

Exercise 1

Put the correct form of **ten** in front of these nouns (nominative case).

autobus, ludzie, matka, zwierzę, kot, dzieci, koledzy, pani, kwiaty, lekarze,
panie, łóżko, Polak, rodzice, pieśń, skrzypce.

Exercise 2

Put the italicised words into the plural.

1 Rozmawiamy z <i>tym panem</i> .	5 Lubię <i>tę koleżankę</i> .
2 Znam <i>taką panią</i> .	6 Nie lubimy <i>tej sąsiadki</i> .
3 <i>Którą</i> zabawkę kupujecie?	7 <i>Jaki</i> sok kupujesz?
4 Znają <i>tego człowieka</i> .	8 Ufam <i>temu lekarzowi</i> .

Exercise 3

Fill the gap with the form of *tamten* which best replaces the words in italics, e.g. Jadę *tym pociągkiem*. *Tamten* jedzie do Tarnowa.

- Czytam *tę książkę*. _____ jest trudna.
- Kupuję *te czasopisma*. _____ są za drogie.
- Ten nauczyciel* jest młody, a _____ stary.
- Lubię *tego chłopca*. _____ jest niegrzeczny.
- Kasia lubi *te lody*. _____ nie są smaczne.
- Zawsze kupuję w *tym sklepie*. Do _____ nie chodzę.
- Ona bawi się z *tymi kolegami*. _____ są głupi.
- Prezent jest dla *tych dzieci*. _____ dzieciom nic nie dajemy.

Exercise 4

These questions contrast the meaning of *jaki* and *który*. Select the best answer for each.

1 Do jakiej szkoły chodzisz?	a Ta w zielonym płaszczu.
2 Do której szkoły chodzisz?	b W tym obok sklepu.
3 Które dziewczyny lubisz?	c Z przyjaciółmi.
4 Jakie dziewczyny lubisz?	d Bardzo mili.
5 Jaka jest pani córka?	e Do szkoły numer 8.
6 Która to pani córka?	f Halinkę i Dorotę.
7 W którym domu mieszkasz?	g Z grzecznymi.
8 W jakim domu mieszkasz?	h Pan i pani Dudek.
9 Z którymi ludźmi rozmawiasz?	i Do dobrej.
10 Z jakimi ludźmi rozmawiasz?	j W starym.
11 Jacy są rodzice Tomka?	k Piękne.
12 Którzy to rodzice Tomka?	l Miła i inteligentna.

Exercise 5

Put the correct form of *który* in the question and the correct form of *ten/tamten* in the answer. The required case is shown.

- 1 Na _____ krześle siedzisz? Na _____ (ten). [loc.]
- 2 Do _____ szkoły chodzicie? Do _____ (ten). [gen.]
- 3 Na _____ koleżankę czekasz? Na (tamten). [acc.]
- 4 W _____ szafie jest sweter? W (tamten). [loc.]
- 5 O _____ chłopcu pamiętasz? O (tamten). [loc.]
- 6 Do _____ muzeum idziecie? Do (tamten). [gen.]
- 7 Pod _____ krzesłem leży pies? Pod (tamten). [instr.]
- 8 W _____ budynku jest bank? W (ten). [loc.]
- 9 W _____ książkach są obrazki? W (tamten). [loc.]
- 10 Nad _____ drzewami latają ptaki? Nad (ten). [instr.]

Exercise 6

Write the given words in their correct form, e.g. Mam *takiego syna* (taki syn).

- 1 Mam (taka sukienka).
- 2 Ufam (tacy ludzie).
- 3 Nie kocham (takie dziewczęta).
- 4 Syn nie bawi się z (takie dzieci).
- 5 Ojciec ma (taki pies).
- 6 Nie rozmawiam o (takie rzeczy).
- 7 Uczę się (taki język).
- 8 Wuj jeździ (taki samochód).
- 9 Tutaj nie ma (takie cukiernie).
- 10 Nie daję prezentu (takie dziecko).

UNIT 35

My, your, etc., own

Possessive adjectives

mój*	my	jego	his, its	} <i>Invariable.</i>
twój*	your (sing.)	jej	her	} <i>Not really</i>
swój*	my (own), your (own) etc.	ich	their	} <i>adjectives.</i>
nasz*	our	czyj*	whose	
wasz*	your (pl.)			

Words marked * are adjectives and take the normal adjective endings for each case. All nine words can also be used as pronouns to replace a noun when we know what is meant, e.g. *My [adjective] book is boring. I prefer yours [pronoun], i.e. your book.* Omit them, unless required for clarity.

Syn jest młody. My/your/his etc. son is young.

Jego syn jest młody. His son is young.

	Singular			Plural	
	Masc.	Neut.	Fem.	Non-men	Men
Nom.	mój nasz czyj	moj- e nasz- e czyj- e	moj- a nasz- a czyj- a	moj- e nasz- e czyj- e	mo- i na- s-i czy- i
Acc.	Non-alive – mój, nasz, czyj Alive – as gen.	As nom.	moj- ą nasz- ą czyj- ą	As nom.	As gen.
Gen.	moj- ego , nasz- ego , czyj- ego		As loc./dat. czy- ich	mo- ich , nasz- ych ,	
Loc.	mo- im , nasz- ym , czy- im		moj- ej nasz- ej	As gen.	
Dat.	moj- emu , nasz- emu , czyj- emu		czyj- ej czy- im	mo- im , nasz- ym ,	
Instr.	mo- im nasz- ym czy- im		moj- ą nasz- ą czyj- ą	mo- imi nasz- ymi czy- imi	

twój, swój behave as *mój*. **Wasz** behaves as *nasz*.
The *j* in *mój* and *czyj* is lost if followed by an *i*.

To say *your* to someone formally use the genitive form of pan etc., namely

pan: **pana** pani: **pani** panowie: **panów**
panie: **pań** państwo: **państwa**

Gdzie jest pana/pani syn?	Where is your [sing.] son?
Czy jedziemy pana/pani samochodem?	Are we going in your [sing.] car?
To jest panów/pań/państwa autobus.	This is your [pl.] bus.

Swój (my, your, his, etc.)

This is a Polish oddity.

- 1 It implies ‘(of) my, your etc. own’ and can also refer to persons addressed as ‘pan’ etc.
- 2 It is often used where English uses voice stress to make a contrast, e.g. *Lubię pracę*: I like my (the) job. but *Lubię swoją pracę*: I like *my* job.

- 3 It replaces my/mine etc. if the thing possessed belongs to the subject of the sentence. We say *Lubię swoją pracę* because the job belongs to the subject 'I'. However, we say *Moja* (not *swoja*) *praca jest trudna* [The subject here is 'the job'].
- 4 It often prevents confusion with *jego, jej, ich* which refer to someone else.

Possessive adjective	Swój
Moja praca jest nudna. My job is boring.	Nie lubię swojej pracy. Lubisz swoją? I don't like my job. Do you like yours?
Nie mamy jego/jej/ich dokumentów. We don't have his/her/their documents.	Czy macie swoje dokumenty? Have you your documents?
Mój samochód jest stary. My car is old.	Jadę swoim samochodem, a on (jedzie) swoim. I'm going in <i>my</i> car and he's going in <i>his</i> .
Jedziemy jego/jej/ich samochodem. We're going in his/her/their car.	
To są nasze miejsca, a to wasze. These are our places, and these yours.	Siedzimy na swoich miejscach. We are sitting in our (correct) places.
Gdzie mieszkają twoi koledzy? Where do your friends live?	Idę ze swoimi kolegami, a nie z twoimi. I'm going with <i>my</i> friends not yours.
On nigdy nie odwiedza jego brata. He never visits his (someone's) brother.	On odwiedza swojego brata. He visits his (own) brother.
Moi sąsiedzi są mili. A twoi? My neighbours are nice. And yours?	Rozmawiam ze swoimi sąsiadami. I speak with my neighbours.

Exercise 1

Write the correct possessive adjective before these nouns, e.g. (ty) *twoja matka*.

1 (ja) dziecko	7 (oni) dom	13 (one) pokój
2 (my) gazety	8 (ja) koleżanki	14 (ja) dzieci
3 (wy) ogród	9 (wy) koledzy	15 (on) rower
4 (ty) lekarz	10 (ona) ręką	16 (ona) suknia
5 (oni) pieniądze	11 (my) goście	
6 (ty) przyjaciele	12 (on) lekcje	

Exercise 2

Write the correct form of *czyj* before these nouns.

1 kot	5 sąsiadki	9 spodnie	13 brat
2 lalka	6 dzieci	10 siostra	14 goście
3 siostry	7 rodzice	11 wnukowie	15 twarz
4 bracia	8 dziecko	12 wnuczki	

Exercise 3

Fill the gap with the most suitable possessive adjective.

- 1 Mamy psa. _____ pies jest czarny.
- 2 Jecie śniadanie? Czy _____ śniadanie jest smaczne?
- 3 Kochacie rodziców. Czy _____ rodzice są mili?
- 4 Masz rodzinę? Czy _____ rodzina jest duża?
- 5 Masz samochód. Jedziemy _____ samochodem.
- 6 Mamy gości. Czy znacie _____ gości?
- 7 Odwiedzasz ciotkę? Nie znamy _____ ciotki.
- 8 Mamy nową sąsiadkę. Czy znacie _____ sąsiadkę?

Exercise 4

Write the correct form of *czyj* in the gap.

- 1 _____ zdjęcie oglądasz?
- 2 _____ książkę czytasz?
- 3 _____ samochodem jeździsz?
- 4 _____ syna lubisz?
- 5 _____ zabawkami się bawisz?
- 6 Do _____ domu idziesz?
- 7 O _____ dzieciach opowiadasz?
- 8 Z _____ córką idziesz?

Exercise 5

Rewrite thus:

Rower *Adama*. Jego rower. Jeździ swoim rowerem.
Książki *Kasi*. Jej książki. Czyta swoje książki.

- 1 Ogród *rodziców*. _____ ogród. Lubią _____ ogród.
- 2 Dzieci *nauczyciela*. _____ dzieci. Kocha _____ dzieci.
- 3 Dom *matki*. _____ dom. Pracuje w _____ domu.
- 4 Kanapki *koleżanek*. _____ kanapki. Jedzą _____ kanapki.
- 5 Łóżko *brata*. _____ łóżko. Leży na _____ łóżku.
- 6 Torba *kolegów*. _____ torba. Niosą _____ torbę.
- 7 Pies *babci*. _____ pies. Idzie z _____ psem.
- 8 Zdjęcia *Piotra*. _____ zdjęcia. Rozmawia o _____ zdjęciach.
- 9 Kanapa *cioci*. _____ kanapa. Siedzi na _____ kanapie.

Exercise 6

Put the correct form of *mój* or *swój* in the gap (* from verb *pić*).

Zapraszam do _____ pokoju. Tu jest _____ krzesło, tu _____ stół, a tu _____ książki. Tu mam _____ telewizor, _____ komputer i _____ płyty kompaktowe. Spędzam dużo czasu w _____ pokoju. Leżę na _____ łóżku i czytam. Siedzę na _____ krześle przy _____ komputerze. Piszę listy do _____ przyjaciół, do _____ siostry i do _____ brata. Słucham też _____ muzyki. Czasem zapraszam gości do _____ pokoju. _____ goście siedzą przy _____ stole, jedzą _____ ciastka, piją* _____ wino i _____ kawę. Ale nie lubią słuchać _____ muzyki. Szkoda! Lubię _____ muzykę.

UNIT 36

Each, every, all

każdy each, every; wszyscy, wszystkie all (the)

These adjectives take the normal adjective endings. They can also be used as pronouns to replace a noun, e.g. *Each [adjective] book is good. Each [pronoun] is good.*

Wszystko (everything) (Unit 22) also has case forms which you may meet.

	<i>Singular</i>			<i>Plural</i>	
	<i>Masc.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Non-men</i>	<i>Men</i>
<i>Nom.</i>	każd- y	każd- e wszystk- o	każd- a	wszystk- ie	wszys- c-y
<i>Acc.</i>	<i>Non-alive</i> – każd- y <i>Alive</i> – as gen.	As nom.	każd- ą	As nom.	As gen.
<i>Gen.</i>	każd- ego , wszystk- iego		każd- ej	wszystk- ich	
<i>Loc.</i>	każd- ym , wszystk- im		każd- ej	wszystk- ich	
<i>Dat.</i>	każd- emu , wszystk- iemu		każd- ej	wszystk- im	
<i>Instr.</i>	każd- ym , wszystk- im		każd- ą	wszystk- imi	
<div><div><div>Każdy pan = Wszyscy panowie Każdy sklep = Wszystkie sklepy Każdy kupuje chleb. Wszyscy kupują chleb. Rozmawiam z każdym. Rozmawiam ze wszystkimi. Wszystko jest tanie. Pamiętam o wszystkim.</div><div>Każda pani = Wszystkie panie Każde imię = Wszystkie imiona } Everyone buys bread. } } I talk to everyone. } Everything is cheap. I remember everything.</div></div></div>					

Note these ways of saying *all of us, all of you, all of them*:

masc. każdy z + nas, was, nich

= my, wy, oni wszyscy

fem. każda z + nas, was, nich

= my, wy, one wszystkie

Każdy z nas jest zmęczony =

My **wszyscy** jesteśmy zmęczeni.

Każda z nich jest zmęczona =

One **wszystkie** są zmęczone.

Każdy/każda z was czeka =

Wy **wszyscy/wszystkie** czekacie.

<i>Każdy</i>	z + Gen.	moich, twoich, swoich, naszych,	<i>kolegów</i>	Wszyscy moi, twoi, swoi, nasi, wasi, jego, jej, ich koledzy		
Każda		waszych,	<i>sklepów</i> <i>kotów</i>	Wszystkie	moje, twoje, nasze, wasze, jego, jej, ich	sklepy koty książki dzieci
Każde		jego, jej, ich	książek dzieci			

Exercise 1

Write the correct form of *każdy* before each noun. Then, make a phrase with *każdy* using the preposition and case indicated. Finally rewrite the phrase in the plural, e.g.

siostra, do + Gen. *każda siostra, do każdej siostry, do wszystkich sióstr*

1 park, w + loc.	6 sąsiad, u + gen.
2 stacja, na + loc.	7 brat, dla + gen.
3 sklep, przed + instr.	8 dziecko, od + gen.
4 krzesło, pod + instr.	9 drzewo, na + loc.
5 kolega, do + gen.	

Exercise 2

Rewrite each sentence in the singular, using the correct form of *każdy* for the phrase in italics.

- Wszystkie ulice* są pokryte śniegiem.
- On kupuje *wszystkim synom* prezent.
- Wręczę *wszystkim studentkom* nagrody.
- Ona kłóci się ze *wszystkimi sąsiadkami*.
- Czy znasz *wszystkie drzewa*?
- We *wszystkich ogrodach* są kwiaty.

Exercise 3

Rewrite in the singular, changing only the words in italics.

We wszystkich dużych miastach jest dworzec kolejowy. Od *wszystkich dworców* odchodzą pociągi osobowe, pospieszne i ekspresowe. *We wszystkich pociągach* są przedziały. *We wszystkich przedziałach* siedzą ludzie. *Wszyscy panowie* czytają gazety. *Wszystkie panie* oglądają czasopisma. *Wszystkie dzieci* patrzą przez okno. Do *wszystkich przedziałów* wchodzi konduktor. *Kłania się wszystkim panom*, uśmiecha się do *wszystkich pań*, żartuje z *wszystkimi dziećmi*. Sprawdza *wszystkie bilety*. Potem życzy *wszystkim pasażerom* „Miłej podróży” i wychodzi.

Exercise 4

Replace the direct object (italicised) with a pronoun + *wszystkie* in the correct case, e.g.

Czy czytasz *te książki*? Czytam *je wszystkie*.

Czy znacie *moich nauczycieli*? Znamy *ich wszystkich*.

1 Czy znasz <i>tych chłopców</i> ?	4 Czy kochacie <i>tych wnuków</i> ?
2 Czy odwiedzacie <i>te koleżanki</i> ?	5 Czy śpiewasz <i>pieśni</i> ?
3 Czy lubisz <i>te ciastka</i> ?	6 Czy fotografujecie <i>parki</i> ?

UNIT 37

Clock time

The Poles say *What hour is it?, at what hour?, it's the tenth hour and fifty minutes, at ten minutes past the eighth hour, in five minutes the ninth hour*, etc. Although the hour (**godzina**) is usually omitted, you still need the feminine form of the ordinal numbers, e.g. *Jest druga (godzina)*. These decline as adjectives (see Unit 19). In the 24-hour clock, use *dwudziesta pierwsza/druga/trzecia* for 21st/22nd/23rd. So, 10.00 is *dziesiąta (godzina)* or *dwudziesta druga (godzina)*. You also need the cardinal numbers *dwadzieścia* (20), *trzydzieści* (30), *czterdzieści* (40), *pięćdziesiąt* (50). So, 8.56 is *ósma pięćdziesiąt sześć*.

To specify minutes (**minuta**) to the hour use **za** + nominative case of the hour; for minutes past the hour use **po** + locative case of the hour. For half hours use **do** + genitive case of the next hour. It is often easier to use the cardinal numbers, e.g. *Jest ósma pięć* instead of *Jest pięć po ósmej*. **Minuta** declines like an ordinary feminine noun.

The feminine locative singular of adjectives is identical to the genitive singular, so you only need to remember the **-ej** form of each ordinal number when using **o**, **po** and **do**, e.g. *o czwartej, po czwartej, do czwartej*. However, **drugi** and **trzeci**, which end in **-i**, become *drugiej* and *trzeciej*.

Która jest godzina? Jest ...	What's the time? It's ...
Jest pierwsza	It's one o'clock
Jest piąta (zero) dziewięć	It's 5.09
Jest ósma pięćdziesiąt	It's 8.50
Jest siódma trzydzieści	It's 7.30
<i>or Jest wpół do ósmej</i>	It's 7.30 (state next hour)
Jest dokładnie dwunasta	It's 12 o'clock exactly
Jest południe	It's noon
Jest północ	It's midnight
Jest za kwadrans czwarta	It's 3.45 (state next hour)
Jest kwadrans po czwartej	It's 4.15

At = o + locative

Note: The **o** is used before full hours and optionally before the half hour.

O której (godzinie) ... ?	At what time ... ?
o pierwszej	at 1.00
o dziewiątej	at 9.00
o drugiej trzydzieści	at 2.30
<i>or o wpół do trzeciej</i>	at 2.30 (state next hour)
Obiad jest o pierwszej.	Lunch is at 1.00.
Jest ciemno o piętej.	It's dark at 5.00.
Mam pociąg jedenasta trzy.	I have a train at 11.03.
Idziemy (o) wpół do dziewiątej.	We're going at 8.30.

Past = po + locative

Jest minuta po drugiej	It's 2.01
Jest trzy minuty po jedenastej	It's 11.03
Jest sześć minut po czwartej	It's 4.06

To/before = za + nominative

Jest za dwadzieścia pierwsza	It's 12.40
Jest za pięć szósta	It's 5.55 (state next hour)

rano	in the morning	przed południem	a.m.
wieczorem	in the evening	po południu	p.m.
w nocy	at night	pół godziny	half an hour
wczoraj wieczorem	last night (time prior to sleeping)		
wczoraj w nocy	last night (time for sleeping)		

Time expressions with the accusative

na = for a specific time

Idę do lekarza na czwartą.	I'm going to the doctor's for 4.00.
Wychodzę na dziesięć minut.	I'm going out for ten minutes.

za = in a specific time

Za godzinę mam lekcję.	I have a lesson in an hour.
Wracam za pół godziny.	I'm coming back in half an hour.
Za pięć minut jest pociąg.	There's a train in five minutes.

Time expressions with the genitive

od = from; **do** = until; **około** = around

Od południa do północy.	From noon till midnight.
Od siódmej w dół.	Any time from 7.00 onwards.
Pracuję do dwunastej/południa.	I work until 12.00/noon.
Od rana do wieczora/nocy.	From morning till evening/night.
Idziemy około dziewiątej.	We are going around 9.00.

Time expressions with the locative

o = at; **po** = past

Najwcześniej o ósmej rano.	8.00 a.m. at the earliest.
Najpóźniej o trzeciej po południu.	3.00 p.m. at the latest.
Idę spać po jedenastej/północy.	I go to bed after eleven/midnight.
Po południu nie ma zajęć.	There are no lessons after noon.

Time expressions with the instrumental

przed = before; **między . . . a . . .** = between . . . and . . .

Wracam z pracy przed siódmą.	I return from work before 7.00.
Pracujemy przed południem.	We work before noon.
Jestem w domu między drugą a trzecią.	I'm at home between 2.00 and 3.00.
Między wpół do piątej a szóstą.	Between 4.30 and 6.00.

Exercise 1

Write these times in full. Use no prepositions.

7.55 11.10 8.40 17.12 20.19

Exercise 2

Rephrase the times in Exercise 1 using **za** (to) or **po** (past). Do not use 24-hour clock.

Exercise 3

Write these times using **wpół do**, **kwadrans po** or **za kwadrans**.

4.15 1.45 2.30 7.15 10.30 8.45

Exercise 4

Write a phrase using **o** (at) and the locative in the gap. For '30' use **wpół do**.

- 1 Kasia ma pociąg _____ (2.00).
- 2 Wracam _____ (3.30).
- 3 Wstaję _____ (5.30).
- 4 Jemy _____ (12.30).
- 5 Idziemy do lekarza _____ (5.00).
- 6 Ojciec wraca _____ (4.00)
- 7 Mam lekcję _____ (12.00).
- 8 Otwieram sklep _____ (6.30).

Exercise 5

Rewrite in 24-hour clock without using prepositions,

e.g. za kwadrans siódma wieczorem = *osiemnasta czterdzieści pięć*

- 1 dwadzieścia po czwartej po południu
- 2 za kwadrans dziesiąta wieczorem
- 3 za dziesięć (minut) jedenasta w nocy
- 4 trzy minuty po ósmej wieczorem
- 5 wpół do trzeciej po południu
- 6 kwadrans po piątej po południu
- 7 wpół do dziewiątej wieczorem
- 8 za cztery minuty szósta wieczorem

Exercise 6

37

Clock time

Complete in Polish.

- 1 Paweł wraca *around 4.00*.
- 2 Pracuję *from 7.00 a.m. to 3.00 p.m.*
- 3 Idę *at about 12.30*.
- 4 Czy jecie *exactly at 12.00*?
- 5 Nie wstaję *before 9.00*.
- 6 Idziemy *between 5.00 and 6.00*.
- 7 On dzwoni *after 2.00*.
- 8 Ola idzie do pracy *for 11.00*.
- 9 Mam pociąg *in 10 minutes*.
- 10 Wychodzę *for 15 minutes*.

UNIT 38

Być (past, future); days

Past tense (I was)

The endings are added to the verb stem **by**. The endings are different for the three genders in the singular, and for masculine ‘men’ nouns and all other nouns in the plural.

<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Men</i>	<i>Other nouns</i>
ja by- <i>łem</i>	ja by- <i>łam</i>	—	my by- <i>liśmy</i>	my by- <i>łyśmy</i>
ty by- <i>leś</i>	ty by- <i>łaś</i>	—	wy by- <i>liście</i>	wy by- <i>łyście</i>
on by- <i>ł</i>	ona by- <i>ła</i>	ono by- <i>ło</i>	oni by- <i>li</i>	one by- <i>ły</i>

The plural for men contains *-li* not *-ły*. It is also used for subjects of mixed male/female or mixed male/neuter gender. The stress is always on the **by** syllable.

Future tense (I will be)

<i>Singular</i>		<i>Plural</i>	
ja	będę	my	będziemy
ty	będziesz	wy	będziecie
on/ona/ono	będzie	oni/one	będą

There were no/will be no

The past of **nie ma** is **nie było**; the future is **nie będzie**. Remember that the direct object (shown in capitals) stands in the genitive case after a negative verb.

Są jabłka. **Nie ma JABŁEK.** **Nie było wczoraj JABŁEK.** **Nie będzie jutro JABŁEK.**

<i>Past</i>	<i>Future</i>
Wczoraj byłem nad morzem.	Jutro nie będę wolny.
Nie byłeś u nas.	Będiesz wolny około piątej?
Wczoraj był ładny film.	Jutro nie będzie FILMU.
Marta nie była w biurze.	Czy Marta będzie jutro?
Czy dziecko było chore?	Tak, ale jutro będzie w szkole.
Byliśmy w kościele.	Po obiedzie będziemy u babci.
Gdzie byliście/byłyście rano?	Czy będziecie u nas o trzeciej?
Wszyscy lekarze byli zajęci.	Jutro też nie będzie LEKARZY.
Czy byli państwo Kowalscy?	Nie, będą o dwunastej.
Moje siostry były w domu.	Jutro będą u koleżanek.

Days of the week

Four days are masculine; three ending in **-a** are feminine. Days are often used with the prepositions below. Note where **we** is used to aid pronunciation.

	<i>Nominative</i>	<i>Accusative</i> <i>w (on)</i>	<i>Genitive</i> <i>od (from)</i> <i>do (to)</i>	<i>Locative</i> <i>po (after)</i> <i>o (concerning)</i>	<i>Instrumental</i> <i>przed</i> <i>(before)</i>
<i>Mon.</i>	ponie- dzialek	w ponie- dzialek	ponie- działku	ponie- działku	ponie- działkiem
<i>Tues.</i>	wtorek	we wtorek	wtorku	wtorku	wtorkiem
<i>Wed.</i>	środa	w(e) środę	środy	środzie	środą
<i>Thur.</i>	czwartek	w(e) czwartek	czwartku	czwartku	czwartkiem
<i>Fri.</i>	piątek	w piątek	piątku	piątku	piątkiem
<i>Sat.</i>	sobota	w sobotę	soboty	sobocie	sobotą
<i>Sun.</i>	niedziela	w niedzielę	niedzieli	niedzieli	niedziela

Pokój na noc z piątku [gen.] **na sobotę** [acc.]. A room for the night from Friday to Saturday.

Umawiamy się na niedzielę [acc.]. We make a date for Sunday.

Exercise 1

	<i>Kazik</i>	<i>Ewa</i>	<i>Tomek i Ola</i>	<i>Basia i Wanda</i>
<i>Po.</i>	kolega	zoo	klub jazzowy	biblioteka
<i>Wt.</i>	dom	plaża	ogród	ciocia
<i>Śr.</i>	wujek	zabawa	las	ogród botaniczny
<i>Cz.</i>	działka	muzeum	wycieczka	jezioro
<i>Pt.</i>	koncert	koleżanka	imieniny dziadka	klub
<i>So.</i>	mecz	babcia	kino	teatr
<i>Nd.</i>	park	basen	kościół	hala sportowa

For (a) to (d) refer to the above table and fill the gap with correct form of **być**.

(a) Today is Thursday. Kazik and Ewa are talking.

- K: Gdzie _____ wczoraj?
 E: _____ na zabawie. A ty _____ w kinie?
 K: Nie. _____ u wujka. Gdzie _____ przedwczoraj?
 E: _____ na plaży. A ty gdzie _____?
 K: Cały dzień _____ w domu. _____ mi smutno.

(b) Tomek/Ola discuss their past activities with Basia/Wanda.

- T/O: Gdzie _____ w środę?
 B/W: _____ w ogrodzie botanicznym. A wy gdzie _____?
 T/O: _____ w lesie. Gdzie _____ we czwartek?
 B/W: _____ nad jeziorem. A wy _____ w mieście?
 T/O: Nie, _____ na wycieczce.

(c) Today is Thursday. Kazik and Ewa are talking.

- K: Czy _____ jutro w muzeum?
 E: Nie, _____ u koleżanki. A ty gdzie _____ jutro?
 K: _____ na koncercie.
 E: A gdzie _____ dzisiaj wieczorem?
 K: _____ na działce. Jest dużo owoców. A ty gdzie _____ w niedzielę?
 E: Rano _____ na basenie. Potem, nie wiem. A ty?
 K: Na basenie _____ już wiele razy. _____ w parku.

(d) Tomek/Ola discuss their future plans with Basia/Wanda.

- T/O: Gdzie _____ w piątek wieczorem?
 B/W: _____ w klubie. A wy gdzie _____?
 T/O: _____ na imieninach dziadka. A kiedy _____ w teatrze?
 B/W: W sobotę po południu. A w niedzielę _____ w hali sportowej?
 T/O: Nie. _____ w kościele.

Exercise 2

Reply in the appropriate tense. If possible, replace names with a pronoun, and place with *tam* (there).

- 1 Gdzie była Basia w poniedziałek?
- 2 Gdzie będzie Kazik w sobotę?
- 3 Kto był w kościele w niedzielę?
- 4 Czy Kazik był w domu w poniedziałek?
- 5 Kto był we wtorek u cioci?
- 6 Czy Ewa będzie u koleżanki w sobotę?
- 7 W jakim klubie był Tomek i z kim?
- 8 Czy Ola będzie w kinie sama?
- 9 Kto był u dziadka na imieninach?
- 10 Kto będzie w ogrodzie botanicznym?

Exercise 3

Read the text and answer in Polish.

Dzwoni listonosz. Trzyma ogromną paczkę, list poleczony, i dwa rachunki. Drzwi otwiera ośmioletni synek pani Kowalskiej.

- L: Czy jest tatuś?
 M: Nie. Jest w pracy.
 L: Czy jest może mama?
 M: Mamy też nie ma. Pracuje od wpół do siódmej do wpół do jedenastej.
 L: A babcia albo dziadek? Może są?
 M: Nie. Oni mieszkają w Warszawie. Będą u nas w niedzielę.
 L: A może jest siostra?
 M: Nie mam siostry. Brat jest w szkole. Wraca o pierwszej.
 L: A kto jest w domu oprócz ciebie?
 M: Oprócz mnie? Nikt.
 L: A kto się tobą opiekuje?
 M: Pies, proszę pana. Jest bardzo duży, bardzo zły i nie lubi listonoszy.

- 1 Gdzie pracują listonosze?
- 2 Ile lat ma dziecko w tej opowieści?
- 3 Jakie zwierzę ma dziecko?
- 4 Czy babcia mieszka w tym samym domu?
- 5 Ile rzeczy ma listonosz dla rodziny?
- 6 Ile godzin pracuje matka?
- 7 O której godzinie zaczyna matka pracę?
- 8 Ilu braci ma dziecko?
- 9 Czy pani Kowalska ma córkę?

UNIT 39

Months; seasons; time expressions

Months and seasons

For 'in' with months and seasons use **w** and the locative case (but note exceptions with **na**). Note where **we** is used to aid pronunciation. All months are masculine. **Luty** was a masculine adjective meaning 'bleak' and behaves as such. Three seasons are feminine; one neuter.

	<i>Nominative</i>	<i>Locative</i> <i>w (in),</i> <i>po (after)</i>	<i>Genitive</i> <i>od (from)</i> <i>do (to)</i>	<i>Instrumental</i> <i>przed (before)</i>
<i>Jan.</i>	styczeń	styczniu	stycznia	styczniem
<i>Feb.</i>	luty	lutym	lutego	lutym
<i>Mar.</i>	marzec	marcu	marca	marcem
<i>Apr.</i>	kwiecień	kwietniu	kwietnia	kwietniem
<i>May</i>	maj	maju	maja	majem
<i>June</i>	czerwiec	czerwcu	czerwca	czerwcem
<i>July</i>	lipiec	lipcu	lipca	lipcem
<i>Aug.</i>	sierpień	sierpniu	sierpnia	sierpniem
<i>Sept.</i>	wrzesień	we wrześniu	września	wrześniem
<i>Oct.</i>	październik	październiku	października	październikiem
<i>Nov.</i>	listopad	listopadzie	listopada	listopadem
<i>Dec.</i>	grudzień	grudniu	grudnia	grudniem
<i>spring</i>	wiosna (f.)*	na wiosnę	wiosny	wiosną
<i>summer</i>	lato (n.)*	w lecie	lata	latem
<i>autumn</i>	jesień (f.)*	na jesieni	jesieni	jesienią
<i>winter</i>	zima (f.)*	w zimie	zimy	zimą

* Instrumental case alone = 'every' – *wiosną, latem, jesienią, zimą* (every spring, etc.).

You will soon meet these words in spoken Polish:

	<i>day</i>	<i>week</i>	<i>month</i>	<i>year</i>
<i>Sing.</i>				
<i>Nom./acc.</i>	dzień	tydzień	miesiąc	rok
<i>Gen.</i>	dnia	tygodnia	miesiąca	roku
<i>Loc.</i>	dniu	tygodniu	miesiącu	roku
<i>Instr.</i>	dniem	tygodniem	miesiącem	rokiem
<i>Dat.</i>	dniowi	tygodniowi	miesiącowi	rokowi
<i>Plural</i>				
<i>Nom./acc.</i>	dni*	tygodnie	miesiące	lata
<i>Gen.</i>	dni	tygodni	miesięcy	lat
<i>Loc.</i>	dniach	tygodniach	miesiącach	latach
<i>Instr.</i>	dniami	tygodniami	miesiącami	latami #
<i>Dat.</i>	dniom	tygodniom	miesiącom	latom

* *Dni* was used after numbers, e.g. *trzy dni*, but is now also used after adjectives, e.g. *ładne dni* and when 'days' is qualified, e.g. *dni mojego życia* (days of my life). The form *dnie* survives in some phrases, e.g. *całe dnie* (days on end).

Old form *laty* occurs in set phrases, e.g. *przed laty* (years ago).

Time expressions

Some really useful expressions are those with **co** (every), **temu** (ago), **zszły** (last) and **przyszły** (next). Note the prepositions used with particular cases. Nouns following numbers above 4, **pół** (half) and **parę** (a few) stand in the genitive case.

<i>co</i> + nom.	=	<i>every</i>	Many expressions use
<i>raz na</i> + acc.	=	<i>once every</i>	Genitive case alone:
<i>co minuta</i>		<i>co trzy dni</i>	<i>jednego/pewnego dnia</i>
<i>co dwie minuty</i>		<i>co drugi dzień</i>	<i>one day</i>
<i>co para minut</i>		<i>co tydzień</i>	<i>jednej/pewnej nocy</i>
<i>co godzina</i>		<i>co dwa tygodnie</i>	<i>one night</i>
<i>co pół godziny</i>		<i>co osiem tygodni</i>	<i>każdego dnia</i>
<i>co para godzin</i>		<i>co pięć miesięcy</i>	<i>every day</i>
<i>co rano</i>		<i>co rok</i>	<i>każdego wieczora</i>
<i>co wieczór</i>		<i>co pół roku</i>	<i>each evening</i>
<i>co niedziela</i>		<i>co dziesięć lat</i>	
<i>co kwiecień</i>		<i>raz na godzinę</i>	
<i>codziennie daily</i>		<i>dwa razy na dzień</i>	

<i>temu ago</i>	<i>zeszły* last</i>	<i>przyszły* next</i>
minutę temu	* With days, parts of days – use acc.	
trzy dni temu	* With weeks, months, years – use loc.	
pięć miesięcy temu		
tydzień/rok temu	w zeszły piątek	w przyszły wtorek
pół roku temu	w zeszłą środę	w przyszłą sobotę
sześć lat temu	w zeszłą noc	w przyszły wieczór
dawno temu	w zeszłym tygodniu	w przyszłym maju
Jak dawno temu?	w zeszłym miesiącu	w przyszłym roku
od + gen. <i>from</i>	dzisiaj <i>today</i>	jutro <i>tomorrow</i>
do + gen. <i>to</i>	wczoraj <i>yesterday</i>	pojutrze <i>day after tomorrow</i>
od piątku do soboty	od wczoraj do jutra	
od tygodnia	od dzisiaj do pojutrze	
od trzech miesięcy		
od pięciu dni	Notice the tenses here:	
od paru miesięcy	Jestem od piątku.	
od wielu lat	<i>I have been here since Friday.</i>	
od dawna	Będę od piątku.	
	<i>I will be here from Friday.</i>	

Cały whole (all); ***już*** + ***cały***

The adjective ***cały*** means *whole*. ***Już*** + ***cały*** + **present tense**, means *to have been doing something for . . .* The word following ***cały*** is in the accusative case.

Cały rok pracuję.	I work all year round.
Całą sobotę byłam w pracy.	I was at work all Saturday.
Całą noc nie było spokoju.	There was no peace all night.
Już cały dzień pada deszcz.	It has been raining all day.
Już cały rok pracuję.	I've been working for a year.
Czekam już całą godzinę.	I've been waiting for a whole hour.

Exercise 1

These tourists are visiting Poland. Write their replies in Polish. Use the verb given in the question or the one suggested in brackets.

39

Months;
seasons;
time
expressions

	<i>Rano</i>	<i>Popołudnie</i>	<i>Wieczór</i>
Po.	Odpoczynek po podróży	Spacer po mieście	Wycieczka statkiem po okolicach
Wt.	Muzeum Drugiej Wojny Światowej	Na jagody!	Czas wolny
Śr.	Ogród botaniczny	Restauracja <i>Smakołyk</i> – obiad	Kino – film <i>Pan Tadeusz</i>
Cz.	Czas wolny	Hala sportowa – basen lub mecz piłki nożnej	Hotel <i>Biały Orzeł</i> – wieczór na wesoło – do północy
Pt.	Wycieczka do zamku Bilet wstępu 10zł.	Na zakupy! Dom towarowy	Filharmonia – koncert. Bilet 30 zł.
So.	Marsz w góry. Wracamy około ósmej UWAGA – Ciepła odzież i dobre buty konieczne!		21.00 – Późna kolacja – bezpłatne napoje
Nd.	Msza Święta – <i>Kościół Świętej Anny</i>	Proszę przygotować bagaże do wyjazdu	Klub Polski – zabawa bufetowa

- 1 Gdzie i kiedy kupujecie prezenty?
- 2 Kiedy słuchacie muzyki?
- 3 Kiedy zwiedzacie stare miasto?
- 4 Czy oglądacie film we wtorek?
- 5 Czy macie czas na polski obiad? (jeść)
- 6 Czy będziecie w kościele polskim?
- 7 Co robicie w środę rano?
- 8 Co robicie we czwartek? (pływać, grać, bawić się)
- 9 O czym pamiętacie w sobotę rano?
- 10 Ile kosztuje wstęp do zamku?

Exercise 2

Make sentences starting with **co** (every) and rearranging the given words,

e.g. Every Sunday, kościół, chodzić, ja.
Co niedziela chodzę do kościoła.

- 1 Every year, podwyżka, robotnicy, dostawać, wszyscy.
- 2 Every two minutes, w domu, telefon, u nas, dzwonić.
- 3 Every evening, kawiarnia, w, Marysia, pracować, nowa.
- 4 Every day, w, kupować, i bułki, my, mleko, sklep.
- 5 Every minute, nasza, przez, patrzeć, sąsiadka, okno.
- 6 Every week, klub polski, po, Paweł, do, chodzić, lekcje.
- 7 Every few years, praca, siostra, zmieniać, moja.
- 8 Every month, Kraków, rodzice, do, jeździć, samochód.
- 9 Every Saturday, czy, chodzić, na, wy, zabawa?
- 10 Every winter, Polska, śnieg, bardzo, być, w, dużo.

Exercise 3

cały dzień	cały tydzień	cały luty	cały wieczór
całą niedzielę	cały rok	całą noc	cały styczeń
całe lato	cały miesiąc	całą godzinę	cały czas

Insert the best phrase in each gap.

- 1 Pracuję cały dzień i _____.
- 2 Anka już _____ nie ma pracy.
- 3 Pies _____ lata po ogrodzie.
- 4 _____ spędzam z rodziną.
- 5 _____ oglądamy telewizję.
- 6 _____ jest mróz w całym kraju.
- 7 Czekam na przyjaciół już _____.
- 8 W Polsce _____ jest piękna pogoda.
- 9 Te głupie dzieci _____ się kłócą.
- 10 Dzieci _____ są w szkole.
- 11 W Polsce śpiewamy kolędy _____.
- 12 Dwanaście miesięcy to _____.

Exercise 4

Unjumble the sentences (check new words in vocabulary) (* from verb *lać, bić, wiać*).

- 1 Błyskawice w są maju czasem. I pioruny leje* deszcz biją*. Też zdarzają dni i ale ciepłe się słoneczne.
- 2 Lato lipcu w mamy. Dzień lecie świeci cały w słońce. Nie gorąco i chmur niebie ma na jest.
- 3 To styczeń zima jeszcze. Zimno w pada i styczniu jest bardzo śnieg.
- 4 Pogodę lutym mamy w wstrętną. Mróz czasem a jest ze śniegiem czasem deszcz. Samochodowe na zdarzają drogach wypadki się śliskich.
- 5 To kwiecień wiosna – dni w ciepłych początek Polsce. Pierwsze są w kwiatki ogrodach już. Wieczorem śpiewają drzewach w rano i ptaki.
- 6 Jest na pogoda dosyć jesieni chłodna już. Jest wieje* czasem i mgła wiatr. Kolor opadają liście z zmieniają i drzew.

Exercise 5

Translate into Polish. Use past tense of **być** and expressions with **temu**.

- 1 I (fem.) was in Poland two months ago.
- 2 Antek was with us five years ago.
- 3 Three days ago we (masc.) were on a trip.
- 4 Were you (fem. pl.) in Kraków a week ago?
- 5 Long ago there were no computers nor telephones.
- 6 How long ago were you (masc. sing.) in England?
- 7 Where was Marta an hour ago?

UNIT 40

Dual-case prepositions

Some prepositions are always followed by a particular case, e.g. **bez** *matki* (gen.) and **przez** *okno* (acc.); others often have several meanings which require different cases:

Czekam **na** matkę (acc.). I'm waiting **for** my mother.
Siedzę **na** krześle (loc.). I'm sitting **on** the chair.
Patrzę **na** zegarek (acc.). I'm looking **at** my watch.

Verbs of motion

In Polish, the accusative case expresses *motion*. When a verb implies *motion to/from*, the preposition after that verb is often followed not by the *locative* or *instrumental* case as you have learned, but by the *accusative*. Be careful; motion can seem present in English where there is none in Polish, e.g.

The child runs up and down the street (It is in the street [position] and is simply running.)
The child runs into the street (It is on the pavement, then runs [motion] into the street.)

Many verbs are pairs: one defines position, the other defines motion. Six we can practise are:

Position

stać to stand
siedzieć to be seated
leżeć to lie, be lying

Motion

stawiać to put something in a standing position
siadać to sit down
kłaść to lay something in a lying position
(**kłaść się** to lie down)

We met *leżeć* in Unit 25; *stać* and *siedzieć* in Unit 31. *Stawiać* and *siadać* act like *mieszkać*; *kłaść* like *iść*:

kłaść: kładę, kładziesz, kładzie, kładziemy, kładzecie, kładą

Expressing 'in' and 'to'

Usually **w** + loc. translates *in*; **do** + gen. translates *motion into/towards*. But, if position or motion relate to an open area we use **na**.

w + loc. = Position *inside*
enclosed area

**Jestem w mieście, Warszawie,
Polsce. Prezent jest w pudełku.**

do + gen. = Motion *to*
enclosed area

**Jadę do miasta, Warszawy, Polski.
Kładę prezent do pudełka.**

na + loc. = Position *inside*
open area

**Jestem na rynku,
dworcu, ulicy.**

na + acc. = Motion *to*
open area

Idę na rynek, dworzec, ulicę.

A few, often multi-state, countries, and most geographical regions, use **na** for 'in/to'.

	Hungary Węgry	Near East Bliski Wschód*	Silesia Śląsk	Canary Islands Wyspy Kanaryjskie [pl.]
in = na + loc.	na Węgrzech	na Bliskim Wschodzie	na Śląsku	na Wyspach Kanaryjskich
to = na + acc.	na Węgry	na Bliski Wschód	na Śląsk	na Wyspy Kanaryjskie

* Sim. Daleki Wschód.

Locative to accusative change

This change most often occurs with **na** (on/onto). It occurs with **w** (in/into) when the associated noun is an open area, e.g. hills, market place, fog, water. It occurs with **po** and **o** mostly in idioms.

*Position = loc.**na, o, po, w***Pracuję na poczcie.**

I work at the post office.

Wazon stoi na stole.

The vase stands on the table.

Sweter leży na półce.

The jumper is lying on the shelf.

Jestem na urlopie.

I am on holiday.

Po obiedzie gramy w karty.

We play cards after lunch.

Zawsze zapominam o gazecie.

I always forget the newspaper.

W lesie są jagody.

There are berries in the forest.

W górach jest śnieg.

There is snow in the hills.

*Motion = acc.**na, o, po, w***Idę na pocztę.**

I'm going to the post office.

Stawiam wazon na stół.

I stand the vase on the table.

Kładę sweter na półkę.

I lay the jumper on the shelf.

Jadę na urlop.

I'm going on holiday.

Idę po obiad.

I'm going to fetch the lunch.

Proszę o gazetę.

I ask for a paper.

Pies ucieka w las.

The dog runs off into the forest.

Jedziemy w góry.

We are driving into the hills.

Instrumental to accusative change

*Position = instr.**między, nad, pod, przed, za***Jesteśmy nad morzem.**

We are at the seaside.

Pies leży pod łóżkiem.

The dog is lying under the bed.

Kot siedzi przed płotem.

The cat is sitting in front of the fence.

Tomek mieszka za granicą.

Tom lives abroad.

Dziecko jest za drzwiami.

The child is behind the door.

*Motion = acc.**między, nad, pod, przed, za***Jedziemy nad morze.**

We're going to the seaside.

Pies kładzie się pod łóżko.

The dog lies down under the bed.

Kot wychodzi przed płot.

The cat comes out in front of the fence.

Tomek jedzie za granicę.

Tom is going abroad.

Dziecko chowa się za drzwi.

The child hides behind the door.

Exercise 1

In each pair of sentences the same noun is omitted. Find it, then write its correct form (acc. or loc.) in the gap.

rowerze	spacery	wycieczce	góry
rower	spacerach	wycieczkę	górach
imieninach	lekcje	drzewach	
imieniny	lekcjach	drzewa	

- 1 W _____ było dużo śniegu.
Kiedy jedziemy w _____?
- 2 Idę do koleżanki na _____.
Czy byliście u kolegi na _____?
- 3 Antek jeździ na _____.
Antek siada na _____ i jedzie do miasta.
- 4 W lecie chodzimy na _____.
Na _____ spotykamy kolegów.
- 5 Ola była wczoraj na _____.
Jadę jutro na _____.
- 6 Na jesieni są złote liście na _____.
Ptaki siadają na _____ i śpiewają.
- 7 O której idziesz na _____.
W piątek byliśmy na _____.

Exercise 2

Insert the correct form of the verb. Write the noun in brackets in its correct form (acc. or instr.).

- 1 Kot zawsze (leżeć) pod (krzak).
- 2 Kot zawsze (uciekać) pod (krzak).
- 3 Dzieci (chować się) za (płot).
- 4 Za (płot) (być – past) ładne ogrody.
- 5 Nad (morze) (być – future) piękne plaże.
- 6 Kasia (jechać) nad (morze).
- 7 Między (studenci) (być – past) Francuzi.
- 8 (ja, jechać) za (miasto).
- 9 Za (miasto) (być – future) las.

Exercise 3

Insert the correct form of the verb. Then, decide which case (acc. or loc.) follows **na**.

- 1 Kwiaty (stać) na (stół). Pani (stawiać) wazon kwiatów na (stół).
- 2 Czy ty (być) w przyszłym roku na (studia)? Ty kiedy (jechać) na (studia)?
- 3 Ojciec (pracować) na (poczta). Czy wy (iść) na (poczta)?
- 4 Ja (być) jutro na (urlop). Ja (jechać) jutro na (urlop).
- 5 Książki (leżeć) na (półka). Profesor (kłaść) książkę na (półka).
- 6 Dzieci (iść) na (spacer). My (masc.) (być) wczoraj na (spacer).
- 7 Chłopiec (siedzieć) na (kanapa). Rodzice (siadać) na (kanapa).
- 8 Ciocia (mieszkać) na (Węgry). My (jechać) na (Węgry).

Appendix 1: How grammar works

Grammar means the rules governing how a language is written or spoken. Every word is a particular part of speech with its own particular function. Most languages have these parts of speech – nouns, pronouns, adjectives, verbs, adverbs, prepositions, conjunctions, numerals and interjections. Many languages also contain the definite article *the* and the indefinite article *a/an*. Polish does not.

1 Nouns

A noun is the name of a person, animal, place, object, feeling, sense, attribute or abstract idea. English has two types of noun.

Proper – these nouns are considered special and are capitalised. They include people, animals, buildings, geographical places and features, celebratory days, characters in books/films, e.g. *James, Agnes, Mrs Jones, Sir Albert, Poland, Warsaw, River Thames, Peter Rabbit, St Joseph's Church, The Pope, Christmas*.

Common – these are nouns which are not capitalised, e.g. *boy, mother, teacher, driver, cat, engine, apple, tree, river, sky*. Some common nouns are abstract (we cannot see them), e.g. *war, fear, sight, height, delay, trust, reality*.

Common nouns are as follows:

Countable – they can follow a numeral, e.g. two *cats*, four *children*, ten *pounds*, a hundred *years*.

Uncountable – they cannot follow a numeral. Instead, we use a quantity, e.g. some *peace*, a little *water*, a lot of *rubbish*.

Collective – they define an aggregate of persons/animals, e.g. *herd, group, queue, crowd, workers, staff, police, working class*.

Polish has the same types of noun as English.

Number

Most nouns can be either singular (*boy, child*) or plural (*boys, children*). Abstract nouns like *peace, despair* do not usually have a plural.

Gender

English nouns have a fairly obvious gender:

Masculine – defines male persons/animals: *father, son, brother, uncle, pig, dog*.

Feminine – defines female persons/animals: *mother, daughter, sister, aunt, sow, bitch*.

Neuter – defines inanimate objects or abstract concepts: *table, window, sugar, carrot, water, grass, wind, peace, sadness, laughter, debt, success*.

Common – defines persons/animals where the gender is unclear: *teacher, driver, manager, staff, child, bird, animal*.

Polish has three genders: masculine, feminine and neuter. Each noun has a gender. All male persons are masculine; all female persons are feminine. The gender of all remaining nouns, with a few exceptions, **is governed by their endings**.

Consider these inanimate (non-person) Polish nouns which, in English, would all be neuter:

<i>Masculine</i>		<i>Feminine</i>		<i>Neuter</i>	
stół	table	szafa	cupboard	krzesło	chair
uniwersytet	university	szkoła	school	gimnazjum	high school
banan	banana	gruszka	pear	jabłko	apple

Stems and endings

The stem of a word is the part to which case endings (in nouns, pronouns, adjectives including declinable numerals) and person endings (in verbs) are affixed, e.g. **kobiet-*a*, miast-*o*, dobr-*y*, pierwsz-*ego*, tob-*a*, jad-*e***. The final stem consonant can change under the influence of a following **e** or **i**, e.g. **miasto** can become **mieście**. This is called consonant alternation.

Grammatical cases

English has five cases:

Nominative – subject of the verb: *The boy* eats his dinner. *He* eats his dinner.

Accusative – direct object of the verb: The boy eats *his dinner*. The boy eats *it*.

Dative – indirect object of the verb: The boy gives a sweet *to his friend*.

The boy gives a sweet *to him*.

Genitive – indicates possession, usually with an apostrophe (with persons/animals) or the word ‘of’ (with inanimate objects): The *boy’s* friend is happy. This is the *cat’s* basket. The girls’ coats are wet. The leg *of the table* is broken.

Vocative – addresses someone/something: Sit down, *boy*. Quiet, *Anna*!

In English, case endings, apart from the apostrophe, plural ‘s’, and some odd plurals, e.g. child/children, have largely disappeared, although they are very visible in pronouns, e.g. *I love him, and he loves me* not *I love he, and he loves I*.

In English, the relationship between words in a sentence is usually clear from the order of the words, and the presence of the definite/indefinite articles ‘a’ and ‘the’. *The girl loves the boy* is different from *The boy loves the girl*.

In inflected languages such as Polish, there is no definite or indefinite article. Each noun, pronoun, adjective and numeral, by changing its endings, clearly shows its relationship to other words in the sentence (its *case*). Polish has seven cases – nominative, accusative, genitive, locative, instrumental, dative and vocative.

Declensions

The pattern of case endings for nouns is called a *declension*. The declension to which a noun belongs is governed by factors such as its spelling, origin and development through usage over the years. Nouns which change their endings identically belong to the same declension.

According to the *Mały Słownik Języka Polskiego*, Polish has five masculine, six feminine and six neuter declensions (with variants in endings occurring within them). A declension pattern (fully declined noun) is shown for each. Dictionaries list nouns in the nominative singular form.

Most Polish language dictionaries show the gender and declension number of each noun, e.g.

Dom (m) = **menski** (masculine); IV = 4th declension, i.e. declines like **bohater** (warrior).

Matka (ż) = **żeński** (feminine); III = 3rd declension, i.e. declines like **łąka** (meadow).

Liceum (n) = **nijaki** (neuter); VI = 6th declension, i.e. declines like **muzeum**.

Nouns borrowed from other languages, e.g. **biznes**, **koktajl**, **dżem**, **drink**, **kryzys**, **sytuacja**, are usually transcribed into Polish, retaining their original

pronunciation as faithfully as possible, and added to an appropriate declension. Due to the influence of American pronunciation, the English short vowel ‘a’ is often transcribed as ‘e’, e.g. **biznesmen** (a businessman). A Polish plural **biznesmeni** (businessmen) has resulted.

The *case* endings of one declension and another, for the same gender, often vary only slightly. In addition, the case endings for the masculine and neuter genders are often identical. Hence, rather than remembering many declension patterns, it is wiser to learn the most typical case endings found in each gender, and to memorise the declension of nouns which do not behave typically. A good dictionary normally lists each headword along with its genitive singular/plural, nominative plural and any unexpected endings, e.g. dative singular.

2 Pronouns

A pronoun is a word used in place of a noun to denote a person or object already spoken about or implied. Starting with ‘The *man* needs a new *car* for his *wife*’, we can use pronouns to avoid repeating *man*, *car* and *wife*:

He needs a new car for *her*. *He* will buy *it* today. *This one* is too small. He likes *that one*.

There are nine types of pronoun in English and Polish, each with its special function:

Personal – these replace the subject, direct object, indirect object or noun following a preposition.

		<i>Subject</i>	<i>Object</i>
Singular	1st person	<i>I</i>	<i>me</i>
	2nd person	<i>you</i>	<i>you</i>
	3rd person	<i>he/she/it</i>	<i>him/her/it</i>
Plural	1st person	<i>we</i>	<i>us</i>
	2nd person	<i>you</i>	<i>you</i>
	3rd person	<i>they</i>	<i>them</i>

Bob [subject] gave the ball [direct object] to the boy [indirect object] after speaking with Mother [following preposition].

He gave *it* to *him* after speaking with *her*.

Reflexive – these reflect the action of the verb back to the subject and include the word ‘self’.

I rarely think about *myself*. The child can wash *himself*. We surprised *ourselves*.

Reciprocal – these connect several persons and carry the idea of ‘each other’ or ‘one another’.

Jack and Jill love *each other*. People should care for *one another*.

Possessive – these define a noun as belonging to someone.

This car is *mine*, but *I* prefer *yours*. *His* is even better.

Demonstrative – these choose between two alternatives.

Do you like *this one* or *that one*? *These* [cars] are not as fast as *those* [cars].

Interrogative – these ask a question.

Who won? *Whose* [bag] is this? *What kind* [of film] do you like?

Distributive – these specify each one, all, some, not one, no and none.

If *each* [person] does his best, *all* [people] will be happy.

None [no people] will be happy if only *some* [people] work hard.

Relative – these begin a relative clause which describes the preceding noun in such a way as to distinguish it clearly from other nouns of the same class.

The man *who cleans my windows* is quite young.

The woman *whom I married* is prettier than any other woman *whom I know*.

Indefinite – these are used when we cannot define a noun precisely, e.g. *someone, something, somebody*.

Somebody should say *something* to *someone* at the next meeting.

All Polish pronouns, except reflexive and reciprocal, decline according to the number, gender and case of the noun which they replace. The

following six pronoun types: possessive (**mój**), demonstrative (**ten, tamten**), interrogative (**jaki, który, czyj**), distributive (**każdy, wszystkie/wszyscy**) and relative (**który**) decline as the identical adjectives.

The difference in grammatical function is that pronouns replace a noun but adjectives describe a noun or pronoun, e.g.

Weź mój [adj.] **samochód.** / **Weź mój** [pron.].

Take my car. / Take mine.

Wolę tamtą [adj.] **książkę.** / **Wolę tamtą** [pron.].

I prefer that book. / I prefer that one.

Każdy [adj.] **student ma dyplom.** / **Każdy** [pron.] **ma dyplom.**

Each student has a diploma. / Each one has a diploma.

3 Adjectives

An adjective qualifies (gives more information about) a noun or pronoun. It stands before or after it, depending on the grammar of the sentence. Adjectives standing after a part of the verb 'to be' (e.g. I was *angry*) are being used 'predicatively'. In Polish, every adjective agrees in number, gender and case with the noun or pronoun which it qualifies. The example below shows some of the many possible variations of the adjective **biały** (white):

Nom. **Biały kot** (white cat, masc. sing.); **biała suknia** (white dress, fem. sing.); **białe okna** (white windows, neut. pl.)

Acc. **Mam białego kota.** I have a white cat.
Mam białą suknię. I have a white dress.

Gen. **Dom nie ma białych okien.** The house doesn't have white windows.

Instr. **Dom z białymi oknami.** A/the house with white windows.

Polish has eight types of adjective, each with its special function:

Attributive (also called **descriptive**) – these are the adjectives we most often use. They describe attributes like size, colour, nationality, age, appearance or personality, e.g.

The house is *old*. John is a *happy* child. I bought a *red* car. The pie is *delicious*. I need a *new* computer. He is *sad*.

Every attributive adjective, e.g. *happy*, *delicious*, has a comparative form, e.g. *happier*, *more delicious* and a superlative form, e.g. *happiest*, *most delicious*. In Polish, these forms also agree in number, gender and case with the noun or pronoun which they qualify.

Possessive – these describe who or what something belongs to.

This is *my* car. It is nicer than *your* car. *Her* car is older than *their* car. It failed *its* MOT.

Demonstrative – these point out or choose between alternatives.

I like *this* dress more than *that* dress? *These* exams are harder than *those* exams. *Such* people are not trustworthy.

Distributive – these specify each one, all, every, either, neither, not one, no and none.

If *each* student worked hard, *all* teachers would be happy.
No students performed well and *not one* student passed.
 You can speak to *either* boy but *neither* boy will tell the truth.

Interrogative – these ask a question.

Whose house is bigger? *What kind of* film do you like? *Which* book is better?

Relative – these introduce a relative clause beginning with ‘which’ or ‘what’ followed by a noun.

I know *which* girls you like. We need to decide *what* train to take.
 Do you know *which* boy stole your bike?

Indefinite – these specify an indefinite number, e.g. several, most, some, few.

Several girls bought *some* articles of clothing. *Most* girls bought nothing.

Numerical – Polish treats cardinal numbers (one, two etc.) and ordinal numbers (first, second etc.) as adjectives.

Using adjective types together

In English, as in Polish, we can use several types of adjective in the same sentence. In Polish, each must agree in number, gender and case with the noun or pronoun which it qualifies. However, note that *his*, *her* and *their* (**jego**, **jej**, **ich**) are invariable and cannot change to agree with anything:

I like *my* [possessive] *new* [attributive] job. (*My* and *new* agree with 'job')

Whose [interrogative] *red* [attributive] car is that? (*Whose* and *red* agree with 'car')

These [demonstrative] *wooden* [attributive] chairs are *heavier* [attributive, comparative] than *those* [demonstrative] *plastic* [attributive] chairs. (All the italicised adjectives agree with 'chairs')

My [possessive] *biggest* [attributive, superlative] problem is *our* [possessive] *noisy* [attributive] neighbours.

Some [indefinite] *English* [attributive] students are *poor* [attributive], but *other* [indefinite] students are *better off* [attributive, comparative].

Our [possessive] *elderly* [attributive] parents want to sell *their* [possessive] flat.

His [possessive] mother has already bought *her* [possessive] *new* [attributive] carpet.

Words with both an adjectival and pronominal function

Some words can operate both as adjectives and pronouns, e.g.

To nie jest **mój** (adj.) pies. **Mój** (pron.) jest czarny.

This is not *my* dog. *Mine* is black.

Ten (adj.) płaszcz jest tańszy (adj.) od **tamtego** (adj.) płaszcza. Kupię **ten** (pron.). Nie kupię **tamtego** (pron.).

This coat is cheaper than *that* coat. I'll buy *this one*. I won't buy *that one*.

4 Verbs

A verb can express an action (*eat*, *sing*, *walk*, *speak*) or a thought, feeling or emotion (*think*, *believe*, *suspect*, *seem*, *like*, *hate*, *desire*, *want*). The verbs 'to be' and 'to have' can stand alone (I *am* tired; They *have* a dog) or serve as auxiliary verbs.

Most languages contain auxiliary verbs. These help us to form tenses. The auxiliary verbs in English are: *be*, *have*, *do*, *can*, *could*, *may*, *might*, *must*, *ought*, *should*, *would*, *shall*, *will*, *need*, *dare*, and *used* (I *am* eating,

I have eaten; *You may* go; *She should have* come earlier; *They ought* to ask; *He used* to like coffee; *You can't* do this).

Most verbs can assume either a transitive or intransitive function. If transitive, the action of the verb passes from the subject to a direct object, e.g. *The girl* [subject] **ate** [verb] *her breakfast* [direct object]. If intransitive, there is no direct object, e.g. *The girl* [subject] **ate** [verb] quickly.

In most languages a verb has some or all of these forms:

Infinitive – in English this is indicated by ‘to’. I plan *to finish* tomorrow.

In Polish, the infinitive is contained within the verb and normally ends in -ć (**czytać, być, pracować**) or just -c (**móc, piec**). The infinitive of an imperfective verb has a continuous, hence present tense, meaning, e.g. **czytać** (to be reading, to read habitually). The infinitive of a perfective verb has a completed, hence past tense meaning, e.g. **przeczytać** (to have read).

Indicative mood – used to make positive or negative statements and ask questions (*I like* cats; *We don't have* a car; *Who left* this here?). The indicative mood has these tenses: present, past, future and conditional.

In all tenses in the indicative mood, the verb can be in the active voice where someone does something (The man *bought* the house) or in the passive voice where something is done (The house *was bought* by the man).

Imperative mood – used to give commands. (*Come* here; *Give* me some money; *Buy* that dress).

Subjunctive mood – once used to express hypothetical events, this has largely disappeared from English except in expressions like ‘If I *were* (not *was*) you, I would buy a house’ and ‘I request that Jane *come* (not *comes*) at once.’ Polish has no subjunctive mood. Hypothetical events normally require the conditional tense in the indicative mood or are expressed with the help of an adverbial phrase:

Gdyby był [conditional tense] **biedny, toby pracował** [conditional tense].

If he were poor he would work.

Na twoim miejscu [adverbial phrase] **zostałbym** [conditional tense] **w Tarnowie.**

If I were you [lit. in your place], I would remain in Tarnów.

Participles – a Polish verb normally has two adverbial participles (present and past tense) which, like all adverbs, are associated with a verb and hence are unchangeable:

She fell (while) *going* upstairs [adverbial participle, present].

Having gone upstairs, she fell asleep [adverbial participle, past].

A Polish verb also normally has three adjectival participles which, like all adjectives, agree in number, gender and case with the noun or pronoun which they qualify. They occur in the present or past tense, and in the active or passive voice:

I saw a *bike standing* by the shop. [present adjectival participle, active]
 Then I saw the *bike being pushed* by a boy. [present adjectival participle, passive]
 It was the *bike (which had been) stolen* yesterday. [past adjectival participle, passive]

Verbal prefixes – these create new verbs from existing verbs: *undo*, *reassess*, *overcook*.

Phrasal verbs – these are very common in English (*jump down*, *fall over*, *spread out*). Polish uses verbal prefixes instead (*zeskoczyć*, *przewrócić się*, *rozłożyć*).

5 Adverbs

Adverbs tell us how, when or where the action of a verb occurs. There are seven types of adverb in Polish, each with its special function. The first three types are the most common.

Time – these define when the action occurs, e.g. *today*, *already*, *early*, *later*, *now*.

Place – these define where the action occurs, e.g. *here*, *there*, *below*, *everywhere*. Many adverbs in this group define direction, e.g. *upstairs*, *downhill*, *sideways*.

Manner – these define how the action occurs, e.g. *slowly*, *fast*, *silently*, *suddenly*, *well*, *efficiently*. English adverbs of the ‘how’ kind often end in *-ly*.

Degree – these define the extent to which the action occurs, e.g. *very*, *quite*, *almost*, *scarcely*, *enough*, *too*.

Frequency – these define how often the action occurs, e.g. *daily*, *often*, *never*, *always*, *sometimes*, *constantly*.

Modification – these alter the sense of the action to some extent, e.g. *also*, *probably*, *only*, *even*, *definitely*, *presumably*.

Interrogative – these ask a question, e.g. *Why?*, *Where?*, *When?*, *How?* They are best treated simply as question words and are listed in Appendix 3.

Many adverbs have three forms – positive, comparative and superlative: *fast*, *faster*, *fastest*; *quickly*, *more quickly*, *most quickly*; *well*, *better*, *best*.

Note: If you are struggling to identify the part of speech for a particular word, it is most likely to be an adverb or a conjunction.

Adverbial phrases

These have at least two words and exist in all the above categories. Sometimes we find that an adverbial phrase qualifies the action of the verb more precisely than would a single-word adverb, e.g.

He drove at a furious pace is more expressive than He drove fast.
I woke at the crack of dawn is more expressive than I woke early.

Adverbial phrases do not translate easily into another language because:

- 1 They are often idiomatic, and a literal word-for-word translation may not make sense in another language. For example, **na górze** (upstairs) also literally means 'on the hill'.
- 2 They often contain a preposition. In Polish, a preposition may have several different meanings depending on the grammatical case which follows it. Most difficult are English phrases containing 'in' and 'with'. Unless 'in' means 'inside', one can rarely translate it into Polish as 'w'. Similarly, unless 'with' means 'accompanied by', one can rarely translate it as 'z'.

Hence, if struggling to translate an adverbial phrase into Polish, it is often better to condense the phrase down to one word and use an adverb, or think about the exact meaning of the phrase and translate accordingly.

In English, as in Polish, we can use several types of adverb or adverbial phrase in the same sentence:

The family has *always* (frequency) lived *there* (place) *very* (degree) *happily* (manner).
 I *rarely* (frequency) visit James *now* (time). He lives *too* (degree) *far away* (place).
In March (time) you *often* (frequency) see daffodils *here and there* (place), but tulips *never* (frequency) appear *so* (degree) *early* (time).
 Buses run *back and forth* (place) *to Kraków* (place) *at regular intervals* (frequency) *during the summer* (time).

Distinguishing between adjectives and adverbs

This is critical, especially in sentences where both occur together. Adjectives agree in number, gender and case with a noun or pronoun. Adverbs do not agree with anything:

Jason runs *fast* [adv.] but Eliza runs *faster*. [adv.]
 I got the *fast* [adj.] train to work today.
 Which teacher is *the best*? [adj.]

Which teacher do you like *best*? [adv.]
 On Monday the queues in Tesco's were *longer*. [adj.]
 I waited *longer* [adv.] in Tesco's on Monday.
 Get up *earlier* (adv.) and catch the *earlier* [adj.] train.

6 Prepositions

A preposition is a word or group of words, e.g. *in, for, next to*, which stands in front of a noun or pronoun and relates it to other parts of the sentence. Hence, very few sentences contain no prepositions:

Jack is sitting *at* the piano; I bought a book *in* the shop *for* my sister;
 Anna sat down *beside* her friend; Did you go *with* Mary?; No, I went
without her; I go to Kraków *for* two weeks *on* Tuesday. Will you write
to them soon?

A preposition and its associated noun or pronoun form a *prepositional phrase*. This can clarify place, time, direction, purpose, etc. In English, as in Polish, many prepositions have several meanings which we work out from the context:

I bought it *for* my mother (so that she would benefit – purpose).
 I bought it *for* my holidays (for a special event – time).
 I sold it *for* five pounds (for the sum of £5 – cost).
 I waited *for* James (until he came – time).
 We went out *for* a meal (to eat – purpose).

The situation is more complex in the case of Polish prepositions because each is followed by one of five grammatical cases. In addition, most of the prepositions normally followed by the locative or instrumental case are 'dual-case'; they are followed by the accusative case if motion or aim towards a person or object is involved. If a preposition has several meanings, it may well be followed by a different case for each meaning. Here are some examples in which prepositions **za** and **na** have various meanings.

Parking jest za sklepem. [Instr.]
Zrób to za mnie. [Acc.]
Siadaj za mną. [Instr.]
Za zabawkę trzeba zapłacić. [Acc.]
Kupiłem to za trzy funty. [Acc.]
Za rok kupię dom. [Acc.]
Masz na lody. [Acc.]

The car park is *behind* the shop.
 Do it *for* (instead of) me.
 Sit *behind* me.
 You have to pay *for* the toy.
 I bought it *for* three pounds.
 I'll buy a house *in* [after] a year.
 Here's [some money] *for* some
 ice cream.

Książka jest <i>na</i> stole. [Loc.]	The book is <i>on</i> the table
Położ książkę <i>na</i> stół. [Acc.]	Put the book <i>on</i> the table.
Robię dżem <i>na</i> zimę. [Acc.]	I'm making jam <i>for</i> the winter.
Idę <i>na</i> imprezę. [Acc.]	I'm going <i>to</i> a party.
Janek choruje <i>na</i> grypę. [Acc.]	John is ill <i>with</i> the flu.
Gram <i>na</i> gitarze. [Loc.]	I play [<i>on</i>] the guitar.

7 Conjunctions

Conjunctions join words, phrases or clauses in a sentence. A clause must contain a verb. A main clause contains the main verb and a subordinate clause contains a secondary verb.

There are two types of conjunction.

Coordinating conjunctions – these join words, phrases or clauses which have an identical grammatical sense and function in a sentence. They are simple to use and occur frequently, e.g. *and*, *but*, *or*, *either . . . or*, *neither . . . nor*, *both . . . and*.

Mary *and* George live in Paris; I will be *either* a doctor *or* a lawyer;
The dress will fit Jane *or* Emma.

A frequent error is to use co-ordinating conjunctions to join ideas with different grammatical sense or function.

Correct: Paula likes chips *but* I prefer potatoes.
Jack lives in Bristol *and* I often visit him there.

Incorrect: Paula likes chips *and* my Granny likes cats.
Jack has a house *but* Granny doesn't like him.

Subordinating conjunctions – these start a subordinate clause. There are seven types: *time*, *cause*, *condition*, *concession*, *purpose*, *result* and *comparison*. They can begin a sentence or follow the main clause.

Before I go out, I'll cut the grass. [starts clause of time]
Jim will ring *if* he has a problem. [starts clause of condition]

8 Numerals

Numerals are numbers. There are cardinal (1, 2, 3) and ordinal numbers (1st, 2nd, 3rd). In Polish both types decline, generally agreeing with the number (singular or plural), gender and case of the accompanying noun

or pronoun. Most complex are cardinal numbers ‘one’ and ‘two’. ‘Three’ and ‘four’ have fewer gender and case forms. Numbers from ‘five’ onwards have only one declined form. However, they are treated as quantities and are followed by the genitive case of the noun, e.g. ‘five houses’ is ‘five of houses’, therefore, **pieć domów**. Watch out for special forms of cardinal numbers applicable to ‘men’ nouns (e.g. **trzy** becomes **trzej**) and to collective neuter nouns (e.g. **trzy** becomes **troje**). Ordinal numbers just decline as adjectives.

9 Interjections

Interjections are exclamations, like Hey!, Oi!, Bother! They are usually self-explanatory. Many are rooted in Christianity, e.g. the Polish **Matko!** means ‘Mother [of God]’.

10 How languages develop for ease of use

Polish, like English, contains voiced and unvoiced consonants. The terms ‘voiced’ and ‘unvoiced’ are very appropriate because they describe exactly what is happening. For example, when we say ‘b’ and ‘p’ our lips and tongue are roughly in the same position, except that the ‘b’ sound is said with more force. This causes our larynx to vibrate and hence produce a voiced sound. The ‘p’ sound, said with little force is, therefore, unvoiced.

When a spoken language is developing, people put sounds together so that the words which they create are as easy as possible to say. A word starting with ‘sp’, in which both consonants are unvoiced and flow into each other naturally, is easier to say than one starting with ‘zp’, where the ‘z’ is voiced but the ‘p’ is unvoiced. To say ‘zp’ one has to say ‘z’, stop, and then add ‘p’. The unvoiced equivalents of **b, d, g, w, z** are **p, t, k, f, s**.

If you look in a Polish dictionary you find that words often begin with **sp, zb, st, zd, sk, zg, sf** (groupings where both consonants are either voiced or unvoiced) rather than with **sb, zp, sd, zt, sg, zk, zf** (groupings where both voiced and unvoiced consonants are present). Exceptions do exist, such as **kw** and **sw** (unvoiced followed by voiced). The latter exists alongside its equivalent **zw** (both voiced). However, in the many words starting with **kw**, mainly but not exclusively transcribed from foreign words in ‘qu’, such as **kwartet** and **kwalifikacja**, the sound becomes **kf**, as is the case in Polish words starting with **kw**, like *kwiat* and *kwias*. In the few Polish words starting with **sw** (e.g. **swój, swoboda**) **sw** is said as **sf**. Words starting with **sf**, like **sfera** and **sfinks** are foreign in origin.

When Polish became a written language, the spelling of a word was usually based on its pronunciation. Foreign words entering the language

usually adopted a Polish spelling, e.g. *credit*, *business* (both from English), *plein air*, *cadre* (both from French), *Vorhang* (German) and *credenza* (Italian) became **kredyt**, **biznes**, **plener**, **kadra**, **firana** and **kredens**. *Xerox* often became **ksero**. Under the influence of American English pronunciation, the short 'a' sound in adopted words was often transcribed as 'e'. So, *businessman*, *match* and *flash* became **bisnezmen**, **mecz** and **flesz**.

In English, although we are mostly unaware of it, voicing of unvoiced consonants occurs predominantly when the preceding consonant is voiced. So, in *jobs*, *lads*, *dogs*, *gives*, *glazes*, the 's' is voiced to become a 'z', but in *chops*, *boots*, *books*, *toffs*, *glasses*, the 's' remains unvoiced. Words ending with a final sound 'f' mainly adopt a plural with a 'v' sound. So, *leaf*, *wife* become *leaves*, *wives*. But *roof*, *chief* remain as *roofs*, *chiefs*. Another phenomenon can also occur. In the English pronunciation of *houses* and *blouses* the fact that the final 's' has assumed a 'z' sound forces the preceding 's' to assume a 'z' sound as well. In Scotland, *houses* is usually said with two 's' sounds, while the pronunciation of *blouses* can vary regionally.

Appendix 2: Studying an inflected language

1 What is an inflected language?

Polish is an inflected language belonging, with languages like Russian, Serbian and Bulgarian, to the Slavonic branch of the Indo-European group of languages. Latin and Greek, although not Slavonic, are also inflected. In an inflected language the endings on words change according to the function of the word in the sentence. Verbs change according to their conjugation, nouns according to their declension.

Briefly, dictionaries list words in their uninflected form, but may also state unusual inflected forms.

<i>Part of speech</i>	<i>What dictionary descriptions normally state</i>
Noun	Nominative singular (ojciec, matka, dziecko : father, mother, child), but often also the genitive singular and nominative plural.
Pronoun	Nominative singular (on, tamten : he, that one).
Adjective	Positive form of masculine singular (ładny : pretty). The comparative form (here ładniejszy : prettier) is not shown if it is formed in the normal way by adding -(i)ejszy to the positive. But, for szybki (quick) the comparative szybszy (quicker) appears.
Adverb	Positive form (ładnie : nicely). The comparative form (here ładniej : more nicely) is not shown if it is formed in the normal way by adding -(ie)j to the positive. But, for szybko (quickly) the comparative szybciej (more quickly) appears.
Verb	Infinitive, often the 1st and 2nd person singular of the present tense, and whether the verb is of imperfective or perfective aspect (czytać : imperf. <u>or</u> przeczytać : perf.)
Preposition	Grammatical case used after it. An extra -e to help with pronunciation may apply, e.g. w, we (in); z, ze (from, with).
Numeral	Usually <i>numeral plus card.</i> (cardinal: one, two) or <i>ord.</i> (ordinal: first, second).
Conjunction	Simply <i>conj.</i> and meaning.
Interjection/ Exclamation	Either <i>interject.</i> or <i>exclam.</i> and meaning.

2 How do words change in Polish?

In order to use a dictionary effectively you must be able to identify the original form of a word, i.e. before the word shows any inflections (case endings or verb endings) demanded by a particular piece of text.

<i>Part of speech</i>	<i>Possible changes</i>
Noun	<p>Every noun belongs to a particular <u>declension</u> (group identified from its prevalent characteristics). The <u>gender</u> (masculine, feminine, neuter) of a noun is fixed. Nouns change (decline) to:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1 Show grammatical case, by adding, removing or changing the original ending according to the pattern prescribed for their noun declension. Ojciec (Nom. sing.) becomes ojca (Acc. and Gen. sing.); ojcem (Instr. sing.). 2 Show <u>number</u> (singular or plural) in all grammatical cases. Ojciec (Nom. sing.) becomes ojcowie (Nom. pl.); ojcom (Dat. pl.).
Pronoun	<p>A pronoun has the same <u>gender</u> (masculine, feminine, neuter) as the noun which it replaces. Pronouns decline according to the pattern prescribed for their pronoun declension. On (he) (Nom. sing.) becomes jego (Acc. and Gen. sing.); nim (Instr. sing.). Oni (they) (Nom. pl.) becomes ich (Acc. and Gen. pl.); nimi (Instr. pl.).</p>
Adjective	<p>Adjectives, e.g. szybki, agree in <u>number</u>, <u>gender</u> and <u>case</u> with the noun or pronoun which they describe. Given three genders and seven grammatical cases in the singular and the same again in the plural, each adjective could potentially have 42 different forms. In reality, this reduces markedly because some cases and genders use the same form of the adjective. Comparative (-er) and superlative (-est) forms of adjectives (szybszy, najszybszy) also decline as above.</p>
Adverb	<p>Adverbs, e.g. szybko, have comparative and superlative forms (szybciej, najszybciej). However, they are otherwise <u>invariable</u>, i.e. they do not agree with anything.</p>
Verb	<p>These cause great problems. Each verb has a fixed number of <u>tenses</u> depending on its aspect: imperfective, like czytać or perfective like przeczytać. Each verb also belongs to a defined <u>conjugation</u>. Each conjugation has defined endings for 1st, 2nd, and 3rd person singular (I, you, he/she/it) as well as for 1st, 2nd and 3rd person plural (we, you, they). In the past, future and conditional tenses, there are unique forms for masculine, feminine and neuter subjects.</p>

<i>Part of speech</i>	<i>Possible changes</i>
Preposition	These are <u>invariable</u> . However, nouns, pronouns and adjectives (both singular and plural) standing after a preposition decline according to the grammatical <u>case</u> required by the <u>preposition</u> .
Numeral	These cause major problems. <u>Cardinal</u> numbers have special forms for masculine nouns and collective nouns, e.g. trzy (three) becomes trzej (masc.) and troje (collective). <u>Ordinal</u> numerals (first, second etc.) decline as adjectives, agreeing with the <u>number</u> , <u>gender</u> and <u>case</u> of their associated noun or pronoun.
Conjunction	These are <u>invariable</u> but obey special rules about the use of commas to separate words, phrases and clauses in a sentence.

3 What are the most common student errors?

Comprehension of an inflected language is seriously reduced by failing to identify parts of speech correctly. Students most often fail to identify:

- 1 Gender, number and case of a noun.
- 2 Nouns with atypical endings, e.g. **artysta** (masc. but looks like fem.), **noc** (fem. but looks like masc.).
- 3 Similar endings:
 - a) Dative singular **-owi** confused with masc. nominative plural **-owie**, or even parts of a verb, e.g. **powie** (he will say).
 - b) Masculine genitive singular in **-a** (**ojca**) confused with feminine nominative singular noun in **-a** (**praca**).
 - c) Dative plural in **-om** (**matkom**, **ojcom**) or genitive plural of feminine noun without an ending (**matek** from **matka**) identified as masculine nominative singular noun ending in consonant or masculine diminutive ending in **-ek**.
 - d) Genitive plural of feminine nouns in **-cia** (**cioc** from **ciocia**) identified as infinitive of verb.
 - e) Neuter plural in **-a** (**pole**; **pola**) identified as feminine singular.
 - f) Feminine singular in **-i** (**pani**) or instrumental plural ending **-ami** identified as nominative plural ending in **-i**.
- 4 Diminutives of noun, e.g. **stolik**, **stoliczek** (small table), both from **stół** (table), confused with **stolek** (stool).
- 5 Similar words, like **nic** (nothing) and **nić** (thread) or **wesołe** (happy) and **wesele** (wedding).

- 6 Negative verb (there is a **nie** somewhere in the sentence). Hence, the reader does not realise that the direct object of the verb will be in the genitive case unless the verb itself demands use of a different case.
- 7 Person and tense of verb. This relies on knowledge of the conjugation type of the verb.
- 8 Aspect of verb – imperfective or perfective. However, a few verbs have two imperfective aspects plus a perfective aspect.
- 9 Gender and person in the past, future and conditional tense of verbs, e.g. **pisali** (they wrote, masc. plural) versus **pisały** (they wrote, fem./neut. plural).
- 10 Verb ending **-a** (**mieszka**: he/she/it lives) confused with feminine nouns, most of which also end in **-a** (**miska**: bowl).
- 11 Gender, number and case of pronoun – **on** (he) changes to **jemu**, **jego** in different cases.
- 12 Gender, number and case of adjective.
- 13 Special masculine plural form of adjective relating to ‘men’ (**dobry** becomes **dobrzy**).
- 14 Adjective confused with adverb, e.g. **daleki** with **daleko**.
- 15 Comparative and superlative forms of adjective and adverb, especially if irregular, not recognised, e.g. adjective **duży** (big) has comparative **wiekszy** (bigger); adverb **długo** (for a long time) has comparative **dłużej** (for a longer time).
- 16 Irregular nouns, adjectives, adverbs and verbs.
- 17 Inflected forms of numbers, e.g. **dwa: dwaj: dwie: dwóch: dwoje** all mean ‘two’.
- 18 Word has vowel and/or consonant alternations (**świat: świecie, Magda: Magdzie**).
- 19 Question word is in an unexpected case. **Co** (what) and **kto** (who) are obviously different but **czym, czemu** are often confused with **kim, komu**.

4 How to study a Polish text

Word order in a Polish sentence rarely follows the *subject–verb–object* order prevalent in English. In addition, especially in speech or for emphasis, associated words are often separated, e.g. adjective split from noun, or pronoun split from verb. For example,

W jednym tylko byłem sklepie instead of **Byłem tylko w jednym sklepie**. (*I went to only one shop*)

Takie chcesz oglądać filmy? instead of **Chcesz oglądać takie filmy?** (*You want to watch such films?*)

Marta dwóch ma synów instead of **Marta ma dwóch synów**.

(Martha has two sons.)

Dobry kupiłeś słownik? Instead of **Kupiłeś dobry słownik?** (Did you buy a good dictionary?)

Czemu ty tak późno wracasz? instead of **Czemu wracasz tak późno?** (Why are you home so late?)

When faced with a Polish text, it is a mistake to start at the beginning of a sentence and translate word for word. Rather:

- 1 Check if the sentence is a statement or a question.
- 2 Find the verb(s).
- 3 Identify if each verb is a tense or an infinitive. If you find an infinitive, it often follows an auxiliary verb which you must also find (e.g. **Mogę** [auxiliary] **przyjść** [infinitive]: I can come).
- 4 Identify the person of the verb.
- 5 Identify if the verb is positive (its object is normally in the accusative case) or negative (its object is most probably in the genitive case).
- 6 Find the subject of the verb.
- 7 Establish whether the subject is singular or plural.
- 8 Find the gender of the subject. Gender affects any associated adjectives/pronouns and also the formation of past, future and conditional tenses.
- 9 Identify any adjectives and adverbs.
- 10 Divide the sentence into clauses. Main clauses begin with a subject; subordinate clauses begin with a conjunction (*and, although*) or a relative pronoun/adjective (*who, which*).
- 11 Divide the clauses into phrases, often containing a preposition (*with my father, at the bus stop, near the shop*).
- 12 In an inflected language, nouns/pronouns and adjectives rarely appear in the nominative singular. To get the meaning, you must find the dictionary form of these words by working backwards. In the phrase **przy obiedzie** (at lunch), if you identify **obiedzie** as the locative singular of **obiad**, you can look up the meaning.
- 13 Remember that *a, the, some, any* do not exist in Polish (although there are ways of making your meaning clearer). Normally, context will dictate meaning. For example, **z psem** could mean *with a dog, with his dog, with their dog*, etc.

5 Sample text (in present tense)

Note: Bold = verb, uppercase = noun, italics = adjective, underline = adverb.
In a standard text:

- a noun/pronoun rarely appears in its nominative singular form. Various case endings are used, especially for direct objects and after prepositions.
- a subject rarely precedes its verb.
- a mix of perfective and imperfective verbs, some reflexive others non-reflexive, is used.
- a mix of past, present and future tense is used, along with some imperatives.
- personal pronouns (*I, you, he*, etc.) are normally contained within the verb.
- an adjective sometimes follows the associated noun, rather than preceding it.

Skręcamy w lewo, żeby *szybko* **dojechać** do PRZYJACIÓŁ. **Jest** już *strasznie późno*. **Zbliża się** *jedenasta*. A *mroźno!* **Zapada** też *gęsta* MGŁA.

Jedziemy *główną SZOSĄ*. Po *prawej* STRONIE *małe* PRZEDSZKOLE, *małutka* PRZYCHODNIA *lekarska*, *zamrożnięte* DZIAŁKI, na których już nic nie *rośnie*. Po *lewej*, KIOSKI, STRAGANY. *Chyba* tu w DNIE *powszednie* **odbywają się** TARGI. *Dalej*, PARKING. *Nagle* **hamuję**.

– Co **się dzieje?** – **pyta** KASIA.

– **Patrz**, *tam* na PARKINGU pod DRZEWEM. *Ten stary* POLONEZ. Czemu on *tam* **tak samotnie stoi?**

– Nie **wiem**. *Chyba* MŁODZIEŻ **się całuje**.

Wysiadamy z WOZU i po cichutku **zbliżamy się** do SAMOCHODU. *Przednie* ŚWIATŁA **są** *włączone*. DRZWI **są** *zamknięte* na KLUCZ. W SAMOCHODZIE **jest** tylko *dwoje* DZIECI. CHŁOPCZYK *ma* *może* osiem LAT, a DZIEWCZYNKA ze cztery. W *lodowatym* POJEŹDZIE oboje *mocno* **śpią**. *Gdzie* **są** RODZICE?

Czemu *te* DZIECI *tak* **śpią** na *pustym* PARKINGU przy *ogromnym* SKLEPIE *spożywczym*? No, i do tego w *NOC wigilijną*, *kiedy* *wszyscy* **są** u siebie w DOMU przy STOLE *wigilijnym*.

– No, i co *teraz?* – **pyta** KASIA.

Dzwonię na KOMENDĘ. *Tam zawsze* **jest** POLICJANT na *ostrym* DYŻURZE.

Translation

We turn left in order to reach our friends quickly. It is already terribly late. Not far off eleven o'clock. And freezing! A thick fog is falling too.

We travel along the main road. On the right, a small play school, a tiny doctor's surgery, frozen allotments, on which surely nothing is growing by now. On the left, kiosks, market stalls. There are probably markets here on working days. Further on, a car park. Suddenly, I brake.

'What's going on?' asks Kate.

'Look, there in the car park, under the tree. That old Polonez. Why is it standing there all on its own?'

'I don't know. It's probably youngsters kissing.'

We get out of the van and quietly approach the car. The front lights are on. The door is locked. There are only two children in the car. The little boy is perhaps eight years old and the little girl about four. Both are fast asleep in the freezing vehicle. Where are their parents? Why are these children sleeping in an empty car park outside a huge food shop? And on Christmas Eve too, when everyone is at home at the celebration meal.

'Well, what now?' asks Kate.

'I'll phone the police station. There's always a policeman on emergency duty there.'

Word analysis

Only significant words are analysed. For verbs, infinitive and aspect are given. Pronouns, prepositions and conjunctions are omitted if their meaning is clear from the English translation.

Word	Origin
skracamy	skręcać (imperf.). Present tense. Ending -amy is 1st person pl.
szybko	adverb from adjective szybki .
dojechać	dojechać (perf.). Infinitive after żeby .
przyjaciół	przyjaciół . Noun. Gen. pl. after preposition do . Naszych (our) is implied.
jest	być (imperf.) Present tense. 3rd person sing.
zbliża się	zbliżać się (imperf.). Reflexive. Present tense. Ending -a is 3rd person sing.
jedenasta	ordinal number. Godzina (hour) fem. is omitted. Subject of zbliża się .
zapada	zapadać (imperf.). Present tense. Ending -a is 3rd person sing.
gęsta mgła	adj. + noun. Fem. sing. Subject of zapada .
jedziemy	jechać (imperf.). Present tense. Ending -emy is 1st person plural.
główną szosą	adj. główna + noun szosa . Instr. case for 'means to an end'. Fem. sing.
prawej stronie	adj. prawa + noun strona . Fem. sing. Loc. after preposition po . Verb jest (is) has been omitted.

Word	Origin
na których	loc. pl. of który after preposition na (on which) referring to działki (fem. pl.).
nic nie	double negative nic + nie (nothing). Nic is subject of rośnie .
rośnie	rosnąć (imperf.). Present tense. Ending -ie is 3rd person sing.
odbywają się	odbywać się (imperf.). Reflexive. Present tense. Ending -ają is 3rd person pl.
targi	targ . Noun. Masc pl. Subject of odbywają się .
dalej	adverb. Comparative of daleko .
hamuję	hamować (imperf.). Present tense. Ending -uję is 1st person, sing.
się dzieje	dziać się (imperf.) Reflexive. Present tense. Ending -eje is 3rd person sing. Subject is co .
pyta	pytać (imperf.). Present tense. Ending -a is 3rd person sing.
patrz	patrzeć (imperf.) Imperative, 2nd person sing.
czemu	question word 'why'.
samotnie	adverb from adjective samotny .
stoi	stać (imperf.). Present tense. 3rd person sing. Subject is on (Polonez).
nie wiem	wiedzieć (imperf.) with negative nie . 1st person sing.
się całuje	całować się (imperf.). Reflexive. Present tense. Ending -uje is 3rd person sing.
wysiadamy	wysiądać (imperf.) Present tense. Ending -amy is 1st person pl.
wozu	wóz . Noun. Gen. after preposition z .
po cichutku	adverb from cicho .
zbliżamy się	zbliżać się (imperf.). Reflexive. Present tense. Ending -amy is 1st person pl.
samochodu	samochód . Noun. Gen. after preposition do .
przednie	adj. Agrees with światła . Neut. pl.
światła	światło . Noun. Neut. pl. Subject of są (present tense, 3rd person pl. of być .)
włączone	adj. from verb włączyć (perf.). Neut. pl. Agrees with światła .
drzwi	noun, always pl. Subject of są (present tense, 3rd person pl. of być .)
zamknięte	Adj. from verb zamknąć (perf.). Agrees with drzwi .
na klucz	klucz . Noun. Zamknąć na klucz means 'close with a key'.
samochodzie	samochód . Noun. Loc. after preposition w .
dwoje	number 'two'. Collective form used with dzieci (children).
chłopczyk	Noun. Diminutive of chłopiec . Subject of ma .

Word	Origin
ma	mieć (imperf.). Used with ages. Present tense, 3rd person sing.
lat	lata Noun. Pl. of rok (year). Gen. after number greater than 4.
lodowatym pojeździe oboje	adj. lodowaty + noun pojazd . Loc. after preposition w . number 'both'. Collective form used with dzieci (children).
śpią gdzie	spać (imperf.). Present tense. Ending -ą is 3rd person pl. question word 'where'.
rodzice	noun. Masc. pl. Subject of są (present tense, 3rd person pl. of być).
te dzieci	demonstrative adj. ten + noun dzieci . Neut. pl. Subject of śpią .
pustym parkingu	adj. pusty + noun parking . Loc. after preposition na .
ogromnym sklepie	adj. ogromny + noun sklep + adj. spożywczy . Loc. after preposition przy .
spożywczym	pronoun to . Gen. after preposition do .
tego	noun noc + adj. wigilijna . Acc. of time after preposition w .
noc wigilijną	pronoun. Masc. pl. 'men' form. Subject of są (present tense, 3rd person pl. of być).
wszyscy	noun dom . Loc. after preposition w .
domu	noun stół + adj. wigilijny . Loc. after preposition przy .
stole wigilijnym	dzwonić (imperf.). Present tense used for future 'will ring'. 1st person sing.
dzwonię	komenda . Noun. Acc. after preposition na .
komendę	być (imperf.) Present tense. 3rd person sing.
jest	adj. ostry + noun dyżur . Loc. after preposition na .
ostrym dyżurze	

Appendix 3: Question words

Czy?	Starts a question which expects a <i>Yes</i> or <i>No</i> answer, e.g. Czy jesteś głodny? (Are you hungry?)	Jak długo?	How long?
Co?	What?	*Jaki?	Of what kind?
Czemu? [Dat. of co]	Why?	Kiedy?	When?
*Czyj?	Whose?	Komu? [Dat. of kto]	To whom?
Dlaczego?	Why?	Kto?	Who?
Dokąd?	To where?	*Który?	Which?
Do kogo? [Gen. of kto]	To whom	Którego? [Gen. of który]	On what date?
Do którego? [Gen. of który]	To what date?	Na jak długo?	For how long?
Do której (godziny)? [Gen. of która]	To what time?	O której (godzinie)? [Loc. of która]	At what time?
Gdzie?	Where?	Od kiedy?	From when?
Ile?	How much/ many?	Od kogo? [Gen. of kto]	From whom?
Ile razy?	How many times?	Od którego? [Gen. of który]	From what date?
Jak?	How?	Skąd?	From where?
Jak często?	How often?	Z kim? [Instr. of kto]	With whom?
Jak dawno (temu)?	How long ago?		

* These words are also pronouns and adjectives and decline as such, agreeing in number, gender and case with the noun to which they refer, e.g. **Kupujesz dom**

[Acc.]? **Jaki?** but **Kupujesz gazetę/mieszkanie? Jaką?/Jakie?** Examples are given for the more complex questions.

Którego jedziesz do Polski?

When (on what date) are you going to Poland?

Od którego jesteś w Polsce?

How long (from what date) have you been you in Poland?

Do którego jesteś w Polsce?

Till when (to what date) are you in Poland?

O której zaczynasz pracę?

At what hour do you start work?

Do której pracujesz?

To what hour do you work?

Do kogo dzwonisz?

Who are you phoning?

Od kogo dostałeś słownik?

Who did you get the dictionary from?

Z kim idziesz na imprezę?

With whom are you going to the party?

Komu dałeś pieniądze?

To whom did you give the money?

Dokąd idziesz?

(To) where are you going?

Skąd jesteś?

Where are you from?

Appendix 4: Verbs **być** and **mieć** – all tenses

Note: Some information in this Appendix is not covered in this book but in *Polish: An Essential Grammar* and in *Intermediate Polish: A Grammar and Workbook*.

Być ‘to be’

This imperfective verb has two forms – an irregular actual form **być** (I am) and a frequentative form **bywać** (I am habitually) which is rare and used mainly in the present and past tenses, e.g. **Często bywam/bywałem w Krakowie.** (I often visit/visited Kraków.)

Present tense

Person		być	bywać
ja	I	jestem	bywam
ty	you (sing.)	jesteś	bywasz
on/ona/ono	he/she/it	jest	bywa
my	we	jesteśmy	bywamy
wy	you (pl.)	jesteście	bywacie
oni/one	they	są	bywają

Past tense – **być**

Singular			Plural	
Masc.	Fem.	Neut.	Men nouns	Other nouns
ja byłem	ja byłam	–	my byliśmy	my byłyśmy
ty byłeś	ty byłaś	–	wy byliście	wy byłyście
on był	ona była	ono było	oni byli	one były

Past tense – **bywać**

Singular			Plural	
Masc.	Fem.	Neut.	Men nouns	Other nouns
ja bywałem	ja bywałam	–	my bywaliśmy	my bywałyśmy
ty bywałeś	ty bywałaś	–	wy bywaliście	wy bywałyście
on bywał	ona bywała	ono bywało	oni bywali	one bywały

Future tense – **być**

Singular	Plural
ja będę	my będziemy
ty będziesz	wy będziecie
on/ona/ono będzie	oni/one będą

Future tense – **bywać** (made with future tense of **być** + past tense of **bywać**)

Singular	Plural
ja będę bywał / bywała	my będziemy bywali / bywały
ty będziesz bywał / bywała	wy będziecie bywali / bywały
on/ona/ono będzie bywał / bywała / bywało	oni/one będą bywali / bywały

Conditional tense – **być**

Made from 3rd person singular and 3rd person plural of past tense plus conditional tense endings (shown in *italics*).

Singular			Plural	
Masc.	Fem.	Neut.	Men nouns	Other nouns
ja byłbym	ja byłabym	–	my bylibyśmy	my byłybyśmy
ty bylibyś	ty byłabyś	–	wy bylibyście	wy byłybyście
on byłby	ona byłaby	ono byłoby	oni byliby	one byłyby

Conditional tense – *bywać*

Made from 3rd person singular and 3rd person plural of past tense plus conditional tense endings (shown in *italics*).

<i>Singular</i>			<i>Plural</i>	
<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Men nouns</i>	<i>Other nouns</i>
ja bywałbym	ja bywałabym	–	my bywalibyśmy	my bywałybyśmy
ty bywałbyś	ty bywałabyś	–	wy bywalibyście	wy bywałybyście
on bywałby	ona bywałaby	ono bywałoby	oni bywaliby	one bywałyby

Mieć ‘to have’

This imperfective verb has two forms – an actual form **mieć** and a frequentative form **miewać**, both belonging to the **-am, -a, -ają** conjugation. **Miewać** is archaic, but is still found in its reflexive form in the present tense, e.g. **Jak się pan miewa?**, instead of **Jak się pan ma?**

Present tense

<i>Person</i>		mieć	miewać
ja	I	mam	miewam
ty	you (sing.)	masz	miewasz
on/ona/ono	he/she/it	ma	miewa
my	we	mamy	miewamy
wy	you (pl.)	macie	miewacie
oni/one	they	mają	miewają

Past tense – mieć

<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Men nouns</i>	<i>Other nouns</i>
ja miałem	ja miałam	–	my mieliśmy	my miałyśmy
ty miałeś	ty miałaś	–	wy mieliście	wy miałyście
on miał	ona miała	ono miało	oni mieli	one miały

Future tense – *mieć*

Made with future tense of *być* and past tense of *mieć*.

<i>Singular</i>		
<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>
ja będę <i> miał </i>	ja będę <i> miała </i>	–
ty będziesz <i> miał </i>	ty będziesz <i> miała </i>	–
on będzie <i> miał </i>	ona będzie <i> miała </i>	ono będzie <i> miało </i>
<i>Plural</i>		
<i>Men nouns</i>	<i>Other nouns</i>	
my będziemy <i> mieli </i>	my będziemy <i> miały </i>	
wy będziecie <i> mieli </i>	wy będziecie <i> miały </i>	
oni będą <i> mieli </i>	one będą <i> miały </i>	

Conditional tense – *mieć*

Made from 3rd person singular and 3rd person plural of past tense plus conditional tense endings (shown in *italics*).

<i>Masc.</i>	<i>Fem.</i>	<i>Neut.</i>	<i>Men nouns</i>	<i>Other nouns</i>
ja <i> miałby </i>	ja <i> miałaby </i>	–	my <i> mielibyśmy </i>	my <i> miałybyśmy </i>
ty <i> miałbyś </i>	ty <i> miałabyś </i>	–	wy <i> mielibyście </i>	wy <i> miałybyście </i>
on <i> miałby </i>	ona <i> miałaby </i>	ono <i> miałoby </i>	oni <i> mieliby </i>	one <i> miałyby </i>

Appendix 5: Perfective and imperfective verb aspects

This appendix compares the tenses available, and their formation, in related verbs, one with an imperfective aspect, the other with a perfective aspect. Example C shows one of the very few verbs with two imperfective aspects, plus a perfective aspect.

Note: Some information in this Appendix is not covered in this book but in *Polish: An Essential Grammar* and in *Intermediate Polish: A Grammar and Workbook*.

Example A – Prefixed verb

<i>Imperfective</i> czytać (to be reading)		<i>Perfective</i> przeczytać (to have read)
<i>Present Tense</i>		
ja	czy ta m	None
ty	czy ta sz	
on/ona/ono	czy ta	
my	czy ta my	
wy	czy ta cie	
oni/one	czy ta ją	
<i>Past Tense – Parts shown in bold are used to form future and conditional tenses.</i>		
ja (m./f.)	czyta łem / czyta łam	przeczyta łem / przeczyta łam
ty (m./f.)	czyta łeś / czyta łaś	przeczyta łeś / przeczyta łaś
on/ona/ono	czytał / czytała / czytało	przeczyta ł / przeczyta ła / przeczyta ło
my (m./f.)	czyta liśmy / czyta łyśmy	przeczyta liśmy / przeczyta łyśmy
wy (m./f.)	czyta liście / czyta łyście	przeczyta liście / przeczyta łyście
oni/one (m./f.)	czytali / czytały	przeczyta li / przeczyta ły

<i>Future Tense</i>		<i>Endings of present tense of imperfective verb used</i>
<i>Made with future tense of być + past tense</i>		
ja (m./f.)	będę czytał / czytała	przeczyt am
ty (m./f.)	będziesz czytał / czytała	przeczytas z
on/ona/ono	będzie czytał / czytała / czytało	przeczyt a
my (m./f.)	będziemy czytali / czytali	przeczyt amy
wy (m./f.)	będziecie czytali / czytali	przeczyt acie
oni/one (m./f.)	będą czytali / czytali	przeczyt ają
<i>Conditional Tense</i>		
<i>Made from 3rd person singular and 3rd person plural of past tense</i>		
ja (m./f.)	czyt alby m / czyt alaby m	przeczyt alby m / przeczyt alaby m
ty (m./f.)	czyt alby ś / czyt alaby ś	przeczyt alby ś / przeczyt alaby ś
on/ona/ono	czyt alby / czyt alaby / czyt aloby	przeczyt alby / przeczyt alaby / przeczyt aloby
my (m./f.)	czyt aliby śmy / czyt aliby śmy	przeczyt aliby śmy / przeczyt aliby śmy
wy (m./f.)	czyt aliby ście / czyt aliby ście	przeczyt aliby ście / przeczyt aliby ście
oni/one (m./f.)	czyt aliby / czyt aliby	przeczyt aliby / przeczyt aliby
<i>Imperative Mood – used for commands</i>		
ja	–	–
ty	czyt aj	przeczyt aj
on/ona/ono	niech czyt a	niech przeczyt a
my	czyt ajmy	przeczyt ajmy
wy	czyt ajcie	przeczyt ajcie
oni/one	niech czyt ają	niech przeczyt ają

Example B – Stem-altered verb

	Imperfective kupować (to be buying)	Perfective kupić (to have bought)
Present Tense		
Ja	kupuję	None
ty	kupujesz	
on/ona/ono	kupuje	
my	kupujemy	
wy	kupujecie	
oni/one	kupują	
Past Tense – Parts shown in bold are used to form future and conditional tenses.		
Ja (m./f.)	kupowałem / kupowałam	kupiłem / kupiłam
ty (m./f.)	kupowałeś / kupowałaś	kupiłeś / kupiłaś
on/ona/ono	kupował / kupowała / kupowało	kupił / kupiła / kupiło
my (m./f.)	kupowaliśmy / kupowałyśmy	kupiliśmy / kupiłyśmy
wy (m./f.)	kupowaliście / kupowałyście	kupiliście / kupiłyście
oni/one (m./f.)	kupowali / kupowały	kupili / kupiły

Future Tense		
Made with future tense of być + past tense		
ja (m./f.)	będę kupował / kupowała	kupię
ty (m./f.)	będziesz kupował / kupowała	kupisz
on/ona/ono	będzie kupował / kupowała / kupowało	kupi
my (m./f.)	będziemy kupowali / kupowały	kupimy
wy (m./f.)	będziecie kupowali / kupowały	kupicie
oni/one (m./f.)	będą kupowali / kupowały	kupią
Conditional Tense		
Made from 3rd person singular and 3rd person plural of past tense		
ja (m./f.)	kupował bym / kupował abym	kupil bym / kupil abym
ty (m./f.)	kupował byś / kupował abyś	kupil byś / kupil abyś
on/ona/ono	kupował by / kupował aby / kupował oby	kupil by / kupil aby / kupil oby
my (m./f.)	kupował ibyśmy / kupowały byśmy	kupil ibyśmy / kupil byśmy
wy (m./f.)	kupował ibyście / kupowały byście	kupil ibyście / kupil byście
oni/one (m./f.)	kupował iby / kupowały by	kupil iby / kupil by
Imperative Mood – used for commands		
ja	—	—
ty	kupuj	kup
on/ona/ono	niech kupuje	niech kupi
my	kupujmy	kupmy
wy	kupujcie	kupcie
oni/one	niech kupują	niech kupią

Example C – Verb with two imperfective aspects

		Imperfective – Indeterminate (habitual action) chodzić (to go regularly)	Imperfective – Determinate (action in progress) ić (to be going now)
Present Tense			
ja		chodzę	idę
ty		chodzisz	idziesz
on/ona/ono		chodzi	idzie
my		chodzimy	idziemy
wy		chodzicie	idziecie
oni/one		chodzą	idą
Past Tense – Parts shown in bold are used to form future and conditional tenses.			
ja (m./f.)		chodziłem / chodziłam	szedłem / szłam
ty (m./f.)		chodziłeś / chodziłaś	szedłeś / szłaś
on/ona/ono		chodził / chodziła / chodziło	szedł / szła / szło
my (m./f.)		chodziliśmy / chodziliśmy	szliśmy / szłyśmy
wy (m./f.)		chodziliście / chodziliście	szliście / szłyście
oni/one (m./f.)		chodzili / chodzily	szli / szły

<i>Future Tense</i>	
<i>Made with future tense of być + past tense</i>	
ja (m./f.) ty (m./f.) on/ona/ono my (m./f.) wy (m./f.) oni/one (m./f.)	<i>Made with future tense of</i> będę szedł / szła będziesz szedł / szła będzie szedł / szła / szło będziemy szi / szły będziecie szi / szły będą szi / szły
<i>Conditional Tense – made from 3rd person singular and 3rd person plural of past tense</i>	
ja (m./f.) ty (m./f.) on/ona/ono my (m./f.) wy (m./f.) oni/one (m./f.)	szedł by / szła by szedł byś / szła byś szedł by / szła by / szł o szliby śmy / szłyby śmy szliby ście / szłyby ście szliby / szłyby
<i>Imperative Mood – used for commands</i>	
ja ty on/ona/ono my wy oni/one	– idź niech idzie idźmy idźcie niech idą
The related verb with perfective aspect is pójść (to have gone); Present – none Past – poszedł / poszła ; poszedłeś / poszłaś ; poszedł / poszła / poszło ; poszliśmy / poszłyśmy ; poszliście / poszłyście ; poszli / poszły Future – pójdę ; pójdiesz ; pójdzie ; pójdziemy ; pójdziecie ; pójdą Conditional – poszedłbym / poszłabym ; poszedłbyś / poszłabyś ; poszedłby / poszłaby / poszłoby ; poszlibyśmy / poszłybyśmy ; poszlibyście / poszłybyście ; poszliby / poszłyby Imperative – –; pójdź ; niech pójdzie ; pójdźmy ; pójdźcie ; niech pójdą	

KEY TO EXERCISES

Unit 1

Exercise 1

2 piękna 4 dobra 5 dobra 7 stare 8 piękne 11 stary 16 piękna

Exercise 2

A: 2i, 3b, 4a, 5c, 6h, 7d, 8f, 9e

B: 1 jakie 2 jakie 3 jaki 4 jaka 5 jaki 6 jaki 8 jaka 9 jaka

C: 1 smaczne 2 małe 3 wysoki 4 miła 5 słoneczny 6 duży 8 zimna 9 trudna

Exercise 3

1 On jest wysoki. 2 Ono jest stare. 3 On jest znany. 4 Ona jest ładna.
5 Ona jest biała. 6 On jest duży. 7 Ono jest smutne. 8 On jest inteligentny.

Exercise 4

1 duży czerwony 2 wesoły stary 3 drogie warszawskie 4 pyszne słodkie
5 stara polska 6 cicha zimowa 7 ładna młoda

Exercise 5

1 . . . młoda i mądra 2 . . . biedna i głupia 3 . . . niska i piękna 4 . . . miła i
wesoła 5 . . . bogata i inteligentna 6 . . . głodna i zmęczona

Unit 2

Exercise 1

ptaki, okna, kwiaty, dziewczyny, muzea, numery, pola, telefony, drogi, morza, kobiety, sklepy, siostry, zdjęcia, pociągi, szkoły, jabłka, koleżanki, mieszkania, sąsiadki

Exercise 2

2 ulice ... wąskie 3 aleje ... szerokie 4 owce ... białe 5 kuchnie ... ciepłe
6 lekcje ... trudne 7 sale ... zajęte 8 babcie ... miłe

Exercise 3

1 duże kapelusze 2 polskie pałace 3 kolorowe parasole 4 wygodne hotele
5 piękne kraje 6 ciemne noce 7 smaczne owoce 8 niebieskie talerze
9 długie miesiące 10 małe klucze 11 smutne twarze 12 krótkie podróże

Exercise 4

1 konie 2 miłości 3 jabłonie 4 liście 5 nici 6 pieśni 7 opowieści 8 ognie
9 tygodnie 10 wsie 11 gałęzie 12 łodzie

Exercise 5

1 otwarte. One nie są zamknięte. 2 drogie. One nie są tanie. 3 krótkie. One nie są długie. 4 nowe. One nie są stare.

Exercise 6

1 niemowlęta. Niemowlęta są zmęczone. 2 imiona. Polskie imiona są trudne.
3 zwierzęta. Zwierzęta są miłe. 4 dziewczęta. Angielskie dziewczęta są piękne. 5 kurczęta. Małe kurczęta są żółte.

Unit 3

Exercise 1

- a) malarze, poeci, fryzjerze, kierowcy, ogrodnicy, specjaliści
- b) synowie, bracia, ojcowie, wujkowie, chłopcy, koledzy

Exercise 2

- a) 1 biedni 2 chore 3 szczęśliwe 4 zmęczeni 5 dobrzy 6 zajęte 7 smutni
8 głodni
b) 9 zadowolone 10 starzy 11 młodzi 12 bogate
c) 1 oni 2 one 3 one 4 oni 5 oni 6 one 7 oni 8 oni 9 one 10 oni
11 oni 12 one

Exercise 3

1b, 2g, 3f, 4i, 5a, 6c, 7h, 8j, 9d, 10e

Exercise 4

- a) 1 polscy 2 rosyjscy 3 szkoccy 4 norwescy 5 angielscy 6 niemieccy
7 włoscy 8 japońscy 9 belgijscy 10 francuscy 11 greccy 12 hiszpańscy
b) 1c, 2f, 3k, 4h, 5g, 6a, 7d, 8e, 9l, 10b, 11i, 12j

Exercise 5

1c, 2b, 3e, 4b, 5b, 6d, 7e, 8e, 9a, 10b, 11e, 12b, 13e, 14e, 15b

Unit 4

Exercise 1

1 ma 2 mają 3 ma 4 mamy 5 mają 6 ma 7 macie 8 mają 9 masz 10 mają
11 mam 12 ma 13 mają 14 ma 15 mają 16 ma 17 ma 18 mają

Exercise 2

1 czekoladowe jajko 2 polską książkę 3 trudne nazwisko 4 małą córkę
5 zieloną suknię 6 wysokie drzewo 7 szeroką rzekę 8 angielskie imię

Exercise 3

1 białe okna 2 smaczne kielbasy 3 dobre siostry 4 wąskie ulice 5 duże pola
6 trudne lekcje 7 stare mieszkania 8 dobre dzieci

Exercise 4

1 świeże, świeże masło 2 miła, miłą ciocię 3 tanie, tanie mleko 4 stara, starą
żonę 5 drogie, drogie mięso 6 młode, młode nauczycielki 7 różowe, różowe
suknie

Unit 5

Exercise 1

1 śpiewam 2 otwierają. 3 odwiedza 4 zna 5 pamiętasz 6 śpiewa 7 witamy
8 kochają 9 zwiedzacie 10 czytają 11 zamyka 12 pamiętają

Exercise 2

1c, 2e, 3b, 4h, 5d, 6a, 7f, 8g

Exercise 3

- a) 1 ... czyta trudną książkę. 2 ... zwiedza nową szkołę. 3 ... znam biedną sąsiadkę. 4 ... pamięta starą kawiarnię. 5 ... kocha piękną dziewczynę. 6 ... odwiedza młodą panią. 7 ... śpiewa polską pieśń. 8 ... witasz miłą koleżankę.
- b) 1 Lekarze czytają trudne książki. 2 Koledzy zwiedzają nowe szkoły. 3 My znamy biedne sąsiadki. 4 One pamiętają stare kawiarnie. 5 Chłopcy kochają piękne dziewczyny. 6 Mężczyźni odwiedzają młode panie. 7 Dzieci śpiewają polskie pieśni. 8 Wy witacie miłe koleżanki.

Unit 6

Exercise 1

1 ... ma duży, piękny dom. 2 ... mają dobre, drogie ołówki. 3 ... zwiedzamy stary zamek. 4 ... wita miłe białe króliki. 5 ... śpiewają hymn narodowy.

Exercise 2

samochód, rower, stół, paszport, talerz, hotel, pociąg, ser, kraj. Rest are masculine 'alive' nouns.

Exercise 3

1 Zosia śpiewa wesołą pieśń. 2 Antek zna stary zamek. 3 (Ja) czytam polską gazetę. 4 Zwiedzają piękne miasto. 5 Chłopiec otwiera duże okno. 6 Babcia odwiedza biedne dziecko.

Exercise 4

1 (On) zamyka duże okna. 2 Kochamy szare króliki. 3 Franek pamięta stare samochody. 4 Znamy nowe sklepy. 5 Odwiedzamy babcię. 6 (Oni) czytają francuskie książki. 7 Ona kocha polskie domy. 8 On zwiedza niemieckie miasta.

Unit 7

Exercise 1

1 . . . gramy w karty. 2 . . . , pytam o adres. 3 . . . zapraszam na przyjęcie.
4 . . . narzekamy na dziecko. 5 . . . pytamy o drogę. 6 . . . gram w piłkę
nożną.

Exercise 2

1 narzeka 2 przepraszam 3 narzekają 4 dziękuję 5 zapraszają 6 patrzę
7 pytacie 8 jadę

Exercise 3

1 pytamy, siostrę 2 czekacie, babcię 3 przeprasza, spóźnienie 4 pyta, godzinę
5 grają, piłkę nożną 6 narzeka, matkę 7 rozmawiają, telefon

Exercise 4

1 Chłopiec czeka na pociąg. 2 Marta przeprasza za kłopot. 3 Agata ma
czas na kawę. 4 Dzwonię po taksówkę. 5 Idę po chleb. 6 Dziękuję za obiad.
7 Tomek zaprasza dziewczynę na imprezę. 8 Proszę o pieniądze.

Exercise 5

1 gazetę 2 Warszawę 3 prezent 4 okno 5 taksówkę 6 pieniądze 7 zdjęcie
8 Teresę 9 las 10 spacer

Unit 8

Exercise 1

syna, młodzieńca, malarza, Anglika, dentystę, Tomka, nauczyciela, psa,
kota, sprzedawcę, męża, chłopca, gościa, kolegę, wujka, fryzjera, ojca,
ucznia

Exercise 2

1 Kogo kochasz? Kocham brata. 2 Kogo pamiętasz? Pamiętam dziadka.
3 Kogo kochasz? Kocham męża. 4 Kogo odwiedzasz? Odwiedzam kolegę.
5 Kogo znasz? Znam mężczyznę. 6 Kogo witasz? Witam gościa. 7 Kogo
kochasz? Kocham psa. 8 Kogo odwiedzasz? Odwiedzam chłopca.

Exercise 3

1 Córki ... nauczycielkę. 2 Pani ... koleżankę. 3 Ciocia ... córkę. 4 ... siostrę.
5 ... sąsiadkę. 6 ... lekarkę. 7 Wnuczka ... babcię. 8 Polki ... Angielkę.

Unit 9

Exercise 1

profesorów malarzy Anglików kolegów artystów towarzyszy Rosjanów
żołnierzy nauczycieli sklepikarzy

Exercise 2

1 One kochają Francuzów. 2 Znamy lekarzy. 3 Ona zna Amerykanów.
4 On ma braci. 5 Kocham nauczycieli. 6 Oni pamiętają studentów.
7 Pamiętam listonoszy. 8 Wy znacie inżynierów. 9 Ty odwiedzasz przyjaciół.
10 Pamiętamy specjalistów.

Exercise 3

1 Żony narzekają na mężów. 2 Marta czeka na kolegę. 3 Patrzę na psa.
4 Ojcowie narzekają na chłopców. 5 Czekamy na kolegów. 6 Idę po męża.
7 Angielskie panie pytają o gości. 8 Dzwonię po lekarza. 9 Małe dzieci
pytają o dziadka. 10 Polscy turyści czekają na kierowcę.

Unit 10

Exercise 1

2 pieśń, ją 3 nauczycielkę, ją 4 ołówek, go 5 ciocię, ją 6 okna, je 7 drzwi,
je 8 kolegę, go 9 wujka, go 10 dziadka, go 11 gazetę, ją 12 dziecko, je

Exercise 2

1 ja, nią 2 go, niego 3 je, nie 4 ich, nich 5 je, nie 6 go, niego

Exercise 3

1 nas 2 nich 3 niego 4 nią 5 ją 6 ich 7 nas 8 ciebie 9 mnie 10 cię

Exercise 4

1 Nauczycielki narzekają na nie. 2 Chłopcy kochają nas. 3 Czekamy na was. 4 Pamiętacie nas? 5 Znamy ich. 6 Koledzy zapraszają je. 7 Kochamy was. 8 Ojcowie narzekają na nich. 9 Pytamy o nie. 10 Zapraszamy was na lody.

Exercise 5

1h, 2f, 3g, 4l, 5k, 6c, 7j, 8e, 9a, 10d, 11i, 12b

Unit 11

Exercise 1

1 kota 2 stołu 3 dzbana 4 samochodu 5 garnka 6 barana 7 słoika 8 chleba 9 sera 10 obiadu 11 buta 12 kalafiora 13 sklepu 14 dywanu 15 grzyba 16 ziemniaka

Exercise 2

1 ma. Dom siostry jest ładny. 2 odwiedza. Babcia dziecka jest stara. 3 ma. Pole ojca jest małe. 4 kocha. Rower wujka jest stary. 5 czyta. Książka Teresy jest trudna. 6 ma. Mleko kota jest świeże. 7 kocha. Dziewczyna Antka jest piękna. 8 ma. Taksówka kierowcy jest nowa.

Exercise 3

1 koniec burzy 2 początek lekcji 3 koniec alei 4 początek podróży 5 koniec pieśni 6 początek wakacji 7 koniec opowieści 8 początek melodii 9 koniec jesieni

Unit 12

Exercise 1

1 matki, matek 2 wojska, wojsk 3 lekarki, lekarek 4 jabłka, jabłek 5 córki, córek 6 łóżka, łóżek 7 nazwiska, nazwisk 8 bluzki, bluzek

Exercise 2

1 wujka, wujków 2 słoika, słoików 3 kieliszka, kieliszków 4 patyka, patyków 5 czajnika, czajników 6 sznurka, sznurków

Exercise 3

- 1 Czyj . . . dom. . . dom studentów.
- 2 Czyja . . . zabawka. . . zabawka braci.
- 3 Czyje . . . jedzenie. . . jedzenie psów.
- 4 Czyja . . . ciocia. . . ciocia siostr.
- 5 Czyj . . . klub. . . klub Polaków.
- 6 Czyje . . . czasopismo. . . czasopismo rodziców.
- 7 Czyj . . . autobus. . . autobus turystów.
- 8 Czyja . . . lalka. . . lalka córek.
- 9 Czyje . . . zdjęcie. . . zdjęcie koleżanek.
- 10 Czyj . . . obiad. . . obiad dzieci.
- 11 Czyja . . . sypialnia. . . sypialnia synów.
- 12 Czyje . . . mieszkanie. . . mieszkanie panów.
- 13 Czyja . . . sąsiadka. . . sąsiadka kolegów.
- 14 Czyje . . . miasto. . . miasto przyjaciół.

Unit 13

Exercise 1

wesołego, wesołej, wesołych; drogiego, drogiej, drogich: młodego, młodej, młodych; głupiego, głupiej, głupich; ciekawego, ciekawej, ciekawych; chorego, chorej, chorych; wielkiego, wielkiej, wielkich; bogatego, bogatej, bogatych; biednego, biednej, biednych; angielskiego, angielskiej, angielskich

Exercise 2

1 brytyjskiego chłopca 2 miłego wujka 3 małego brata 4 zmęczonego pana
5 czarnego psa 6 młodej matki 7 niskiej dziewczynki 8 ładnej siostry
9 pięknego zwierzęcia 10 niebieskiego morza 11 nowego miasta 12 dużego muzeum

Exercise 3

1 Malutkie niemowlę ma niskie łóżeczko. Łóżeczko malutkiego niemowlęcia jest niskie. 2 Bogaty biznesmen ma drogi samochód. Samochód bogatego biznesmena jest drogi. 3 Miła babcia kocha czarnego kota. Kot miłej babci jest czarny. 4 Małe dziecko ma nową zabawkę. Zabawka małego dziecka jest nowa. 6 Stary pan ma siwe włosy. Włosy starego pana są siwe. 8 Piękna pani ma ładną suknię. Suknia pięknej pani jest ładna. 9 Biedna studentka czyta taną gazetę. Gazeta biednej studentki jest tania. 10 Duża rodzina ma duże mieszkanie. Mieszkanie dużej rodziny jest duże. 11 Polski profesor czyta trudne czasopismo. Czasopismo polskiego profesora jest trudne. 12 Młody mąż kocha młodą żonę. Żona młodego męża jest młoda.

Exercise 4

1 nowego kolegi 2 starego kierowcy 3 polskiego artysty 4 bogatego sprzedawcy 5 włoskiego turysty

Exercise 5

1 czyje, polskich studentek 2 czyje, starych profesorów 3 czyje, młodych braci 4 czyj, dobrych kolegów 5 czyje, angielskich nauczycieli 6 czyje, pięknych pań 7 czyja, białych królików 8 czyje, ślicznych sióstr

Exercise 6

1 czekamy, mądrych nauczycieli 2 kocha, dobrego męża 3 Ja dzwonię, znajomego lekarza 4 wita, miłego wnuka 5 pytasz, starego dziadka 6 znają, nowych studentów 7 patrzę, przystojnych chłopców 8 pamiętacie, młodych panów 9 narzeka, leniwych synów 10 odwiedzamy, grzecznych kolegów

Unit 14

Exercise 1

- (a) teatru, banku, kościoła, domu, zamku, ogrodu, lasu
- (b) kolegów, braci, rodziców, przyjaciół, studentów
- (c) kwiaciarni, apteki, szkoły, księgarni, toalety
- (d) kina, muzeum, mieszkania, dziecka, łóżka

Exercise 2

- (a) telefonu, radia, magnetowidu, telewizora, światła, lodówki, centralnego ogrzewania
- (b) wujka, ciotki, babci, siostry, brata, syna, córki, Mamy, ojca, dziadka

Exercise 3

1 Polaków, Polek 2 sióstr, braci 3 nauczycieli, nauczycielek 4 wnuków, wnuczek 5 sklepów, banków, biur. 6 bułek, jaj 7 koncertów, sztuk

Exercise 4

1 nowej szkoły 2 dobrej koleżanki 3 ładnego parku 4 starego muzeum 5 miłego kolegi 6 długiego koncertu 7 młodej siostry 8 czerwonych róż 9 grzecznych dzieci 10 młodego wnuka

Exercise 5

1h/z, 2g/bez, 3e/od, 4b/do, 5i/dla, 6a/z, 7j/od, 8c/do, 9f/do, 10d/od

Unit 15

Exercise 1

1 taniego słownika 2 matki, ojca 3 dobrych książek 4 cukierków, czekoladek
5 polskich kolęd 6 czarnego psa

Exercise 2

1 szuka, ołówków 2 słuchasz, muzyki 3 słuchacie, programu 4 szuka, kota
5 słuchając, orkiestry 6 szukam, dobrej kawiarni 7 słucha, polskiej pieśni
8 szukasz, nowego mieszkania

Exercise 3

2g, 3i, 4a, 5j, 6b, 7d, 8c, 9h, 10e

Exercise 4

1 chleba, masła, kielbasy, sera, ogórka, cebuli, pomidorów, jajek
2 ołówków, kredek, papieru, długopisów, linijki, komputera

Exercise 5

1 brata, niego 2 babci, dziadka, nich 3 Agaty, niej 4 panów, pań, nich
5 samochodu, niego 6 mieszkania, niego 7 dzieci, nich 8 pracy, niej

Exercise 6

1 ich 2 niego 3 niej 4 cię

Unit 16

Exercise 1

1 nauczyciela 2 umiem 3 kielbasę 4 jedzą 5 mieszka 6 umieją 7 jest *not* są
8 umie

Exercise 2

1 kiedy. My daughter knows when there is a bus to Kraków. 2 gdzie. I don't know where the post office is. 3 że. The tourists know that the trip is expensive. 4 gdzie. We don't remember where they live. 5 że. The father knows that his son is lazy. 6 kiedy. Don't you know when you have your exam? 7 że. The child knows that fruit is healthy. 8 kiedy. You (to a lady) don't know when the bank is open?

Exercise 3

1 Anka zna Warszawę i Kraków. 2 Kasia umie czytać i pisać. 3 Matka wie, kiedy dziecko jest chore. 4 Chłopiec umie pływać. 5 Wiem, że masz czas na kawę. 6 Wiem, gdzie Piotr mieszka. 7 Mężczyźni znają nauczycieli. 8 Wiemy, że znasz Magdę.

Exercise 4

1g, 2e, 3d, 4f, 5b, 6c, 7h, 8a

Exercise 5

1 jedzą, wujka, rodziny 2 rozumiem, pomocy 3 wiedzą, cioci 4 banku, wiem, szkoły 5 zimnej pogody, je 6 umiecie, parku, kościoła 7 wie, zna 8 rozumieją, Warszawy

Unit 17

Exercise 1

jedno, jedna, jedna, jeden, jeden, jeden, jedno, jedna, jeden, jedna, jedno, jeden, jeden, jedno, jedna, jedno, jeden, jedno, jedna, jedno

Exercise 2

dwie, dwa, dwie, dwa, dwa, dwaj, dwie, dwa, dwoje, dwaj, dwa, dwa, dwie, dwaj, dwa, dwoje, dwie, dwoje, dwa, dwa, dwoje, dwie, dwa

Exercise 3

1 jedną 2 jednego, jedną, jedno 3 jedną, jedną 4 jednego, jedną 5 jedną, jeden, jeden 6 jednego, jedną 7 jedno, jedne

Exercise 4

1 trzech 2 trzy 3 cztery 4 czworo 5 cztery 6 trzech 7 czterech 8 troje 9 czterej
10 trzech

Exercise 5

trzy tramwaje, dwie dziewczynki, cztery jabłka, dwa stoły, trzy krzesła,
dwoje drzwi, cztery panie, dwaj mężczyźni, cztery koty, dwa miasta, trzy
kawy, dwie róże, cztery samochody, trzech studenci, dwa mieszkania, trzy
pokoje, dwie herbaty, dwoje dzieci

Unit 18

Exercise 1

1 studentów 2 pieniędzy 3 pociągów 4 czasu 5 słońca 6 koleżanek
7 mieszkań 8 ludzi 9 dzieci 10 masła 11 deszczu 12 kawy

Exercise 2

1 wiele talerzy 2 wielu profesorów 3 wiele samochodów 4 wiele pań 5 dużo
pracy 6 wielu mężczyzn 7 dużo wody 8 wielu chłopców 9 wiele studentek
10 dużo piwa 11 wiele nauczycielek 12 wielu nauczycieli

Exercise 3

1 tyle 2 tyle 3 tyle 4 tyle 5 tylu 6 tyle 7 tylu 8 tyle 9 tyle 10 tyle 11 tyle
12 tyle 13 tylu 14 tyle 15 tyle 16 tyle

Exercise 4

1 kupuje, kwiatów 2 kupuje, cukierków 3 kupują, chleba 4 kupuję, bułek
5 kupuje, kawy 6 kupujemy, soku 7 kupuje, wina 8 kupujesz, róż 9 kupujecie,
kielbasy 10 kupują, truskawek

Exercise 5

1 jajek, dziesięć 2 dżemu, słoiki 3 chleba, bochenka 4 gruszek, kilogramy
5 herbaty, paczek 6 mleka, litrów 7 masła, kilograma

Exercise 6

kolegów, przyjaciół, synów, nauczycieli, turystów, malarzy, braci, sąsiadów,
Polaków, Niemców, Anglików

Exercise 7

1 pair of gloves, rękawiczka, rękawiczki; 5 pairs of shoes, but, buty; 8 pairs of socks, skarpeta, skarpety; 2 pairs of glasses, no sing., okulary; 10 pairs of knickers, no sing., majtki; 6 pairs of trousers, no sing., spodnie

Exercise 8

dziesięciu chłopców, sześć dziewczynek/dziewcząt, dwanaście miesięcy, pięciu turystów, siedemnaście samochodów, dwadzieścia pań, czternaście dni, siedmiu lekarzy, dziewięć kobiet, trzynaście tygodni, piętnaście dzieci, ośmiu mężczyzn, jedenaście jabłek, szesnaście zwierząt, osiemnastu panów, dziewiętnaście lat

Unit 19

Exercise 1

- 1 córki, pierwsza, dziesięć, lat, druga, pięć, lat, trzecia, córka, imię, młoda or mała, dwa, lata.
- 2 troje, dwóch, jedną, pierwszy, dziewięć, lat, ma, drugi, cztery, lata, Tomek, sześć, miesięcy, na, Krupska

Exercise 2

1 pierwszego, drogie 2 drugie 3 trzeci, czerwony 4 czwartą 5 dziesiąta, trudna 6 pierwsza, dobra, ostatnia, nudna 7 pierwsze, długie, następne, krótkie 8 pierwszy, francuski, następny, niemiecki

Exercise 3

1 piątą 2 czwartą 3 trzecią 4 drugie 5 ostatnie 6 pierwsze 7 następny 8 ostatnią

Exercise 4

1 trzec- with endings: -ia, -i, -ie, -i, -ie, -i, -ia 2 szóst- with endings: -e, -a, -e, -y, -y, -a 3 piętnast- with endings: -a, -e, -y, -a, -y, -y

Exercise 5

Valid: 1i, 2g, 6c, 7j, 9b

Unit 20

Exercise 1

1 Co 2 Gdzie 3 Kto 4 Kiedy 5 Kto 6 Co 7 Kiedy 8 Gdzie

Exercise 2

1 gdzie 2 kto 3 jak 4 dlaczego 5 czy 6 gdzie 7 co 8 czy 9 kiedy

Exercise 3

1 pani, kupuje 2 państwo, wracają 3 panie, znają 4 panowie, jedzą 5 pan, narzeka 6 państwo, czekają

Exercise 4

1 Co kupujesz? 2 Kiedy wracacie? 3 Czy znacie polski teatr? 4 Gdzie jecie obiad? 5 Czy jesz lody? 6 Dlaczego narzekasz na syna? 7 Czy czekacie na autobus?

Unit 21

Exercise 1

1 pracują 2 zdaje 3 dziękują 4 maluje 5 rezerwują 6 sprzedają 7 gotuje 8 całuje 9 studiują 10 podróżuje

Exercise 2

1 wstaję 2 dostaję 3 rozdajemy 4 zostajemy 5 nadajemy 6 oddaję

Exercise 3

1 rodzice, wychowywać 2 nauczyciele, wykonywać 3 turystki, pokazywać 4 pracownik, otrzymywać 5 dziadek, wychowywać 6 kierownik, pokazywać 7 kierowca, zatrzymywać 8 ojciec, utrzymywać

Exercise 4

1 podskakuje 2 kupujemy, nadajemy 3 choruje 4 podaje 5 kosztujemy 6 rezerwują 7 kosztują 8 nadaje, informuje 9 budują 10 telefonujemy

Unit 22

Exercise 1

1 . . . nie ma przystojnego brata. 2 . . . nie zna młodej nauczycielki. 3 . . . nie ma dobrego syna. 4 . . . nie ma grzecznej córki. 5 . . . nie kocha czarnego kota. 6 . . . nie kupuje soku owocowego. 7 . . . nie wita starego przyjaciela. 8 . . . nie ma dużego mieszkania. 9 . . . nie kupuje nowego samochodu. 10 Nie gotuję zupy pomidorowej.

Exercise 2

1 Nigdy nie fotografujemy gór. 2 Nigdzie nie ma lasów. 3 Nikt nie je pierogów. 4 Nigdzie nie ma bloków. 5 Nigdy nie jem ciastek. 6 Nikt nie ma pieniędzy.

Exercise 3

1 Nie ma nic trudnego. 2 Wszystko jest złe. 3 Nie ma nic brzydkiego. 4 Wszystko jest stare. 5 Nie ma nic zimnego. 6 Wszystko jest drogie.

Exercise 4

1 . . . ani gazet, ani czasopism. 2 . . . i kielbasę, i szynkę. 3 . . . ani psa, ani kota. 4 . . . i syna, i córkę. 5 . . . ani skarpet, ani butów. 6 . . . i spódnicę, i bluzkę. 7 . . . ani zamku, ani kościoła. 8 . . . ani babci, ani ciotki.

Exercise 5

dzbanka, filiżanek, szklanek, kawy, wody, urody

Unit 23

Exercise 1

- (a) Polce, koleżance, Jadwidze, koledze, siostrze, Barbarze, poecie, Danucie, turyście
- (b) cioci, Basi, Zuzi, pani, Izabeli, Zofii, Alicji
- (c) ojcu, bratu, psu, kotu, chłopcu, panu

Exercise 2

1 biednemu przyjacielowi 2 angielskiemu uczniowi 3 polskiemu gościowi
4 młodemu Anglikowi 5 małemu wnuczkowi 6 staremu sąsiadowi 7 miłemu
mężowi 8 choremu pacjentowi.

Exercise 3

1 podaje, mężczyźnie 2 kupuje, żonie 3 dziękuje, mężowi 4 pomaga, koledze 5 opowiadamy, dziecku 6 pożycza, dziewczynie 7 daje, panu 8 oddają, nauczycielowi 9 podaje, nauczycielce 10 odpowiadają, dziadkowi

Exercise 4

1 życzy, miłemu koledze 2 życzyście, nieszczęśliwej koleżance 3 wierzę, złej sąsiadce 4 tłumaczy, nowemu studentowi 5 życzymy, kochanej babci

Unit 24

Exercise 1

- (a) sąsiadom, lekarzom, robotnikom, paniom, sklepikarkom, siostram, zwierzętom, Polakom, Francuzom, Amerykanom, ludziom
- (b) synom, córkom, kolegom, nauczycielom, profesorom, dzieciom, dziewczynkom, rodzicom, przyjaciółom

Exercise 2

dobrym, drogim, miłym, angielskim, nowym, francuskim, młodym, wesołym, smutnym

Exercise 3

1 Studenci dziękują miłym nauczycielom. 2 Nie ufamy złym sąsiadom. 3 Kiedy oddajecie książki pięknym koleżankom? 4 Czy oni pomagają małym dzieciom? 5 One pokazują zdjęcia polskim ludziom. 6 Dziadkowie opowiadają bajki grzecznym wnukom. 7 Kelnerze podają obiady głodnym mężczyznom. 8 Matki wysyłają paczki biednym synom. 9 Bracia dokuczają małym siostram.

Unit 25

Exercise 1

1 liczą 2 uczą 3 straszą 4 ważymy 5 znaczą 6 kończą 7 tańczą 8 leżą

Exercise 2

1 . . . patrzymy na obraz. 2 . . . nie liczę pieniędzy. 3 . . . kończę pracy. 4 . . . nie tańczymy. 5 . . . nie krzyczę na dziecko. 6 . . . ważymy owoców. 7 . . . uczę dziecka 8 . . . suszymy bielizny

Exercise 3

1 leżycie 2 patrzy 3 liczą 4 krzyczymy 5 straszysz 6 ważę 7 słyszy 8 uczycie
9 tańczę 10 znaczy 11 kończymy 12 suszą

Exercise 4

1 liczy 2 słyszy 3 patrzymy 4 krzyczy 5 uczy 6 życzy 7 tańczy 8 kończysz
9 wierzą

Exercise 5

Wszyscy są zadowoleni. Wszyscy mają i czas, i pieniądze. Wszyscy kupują
kolegom prezenty. Wszyscy odwiedzają rodzinę. Wszyscy zwiedzają dalekie
kraje. Wszyscy czytają piękne książki. Zawsze są i autobusy, i pociągi.
Zawsze jest ciepła, słoneczna pogoda. Dzieci zawsze pomagają rodzicom.
Wszędzie są grzeczni ludzie. Wszędzie są tanie mieszkania. Wszyscy sklepikarze
sprzedają tanie rzeczy.

Unit 26

Exercise 1

mu, jej, mu, mu, jej, mu, mu, jej, mu, jej

Exercise 2

1 niemu 2 nim 3 nim 4 niej 5 niemu 6 nim 7 niej 8 nim

Exercise 3

1 mu 2 jej 3 ci 4 im 5 nam 6 im 7 wam 8 mi

Exercise 4

1 im 2 ci 3 jej 4 nam 5 mi 6 im 7 mu 8 im 9 mu 10 jej 11 wam 12 jej

Unit 27

Exercise 1

1 mówimy 2 płacę 3 chodzą 4 palą 5 prowadzi 6 robisz 7 lubicie 8 wątpią
9 radzę 10 dzwoni

Exercise 2

2 uśmiecha się 3 bawia się 4 goli się 5 wstydzi się 6 martwi się 7 kłóć się
8 nazywa się 9 spodziewacie się 10 cieszą się 11 żeni się 12 dziwi się

Exercise 3

1 Adam nie lubi bawić się sam. 2 Matka prowadzi małe dzieci do szkoły.
3 Ola i Marta płacą za kawę. 4 Maria nie lubi niegrzecznych chłopców. 5 Czy
ty uczysz się polskiego? 6 Nauczyciel uśmiecha się do studentów. 7 Czy
nie chodzą do kościoła? 8 Antek cieszy się, bo jutro się żeni. 9 On nigdy
nie dzwoni do mnie. 10 Małe dzieci nie palą papierosów. 11 My się nigdy nie
kłócimy. 12 Wujek martwi się, bo żona jest chora. 13 Teresa bawi się bez
brata. 14 My często chodzimy na spacer.

Exercise 4

Agnieszki, Budzi się, Wstaje, łąazienki, Goli się, ubiera, kuchni, Je, Uśmiecha
się, żony, całuje, kochają, kłóć, się dziwią, ma, dwadzieścia

Exercise 5

mówi, żony, przesadam, wyprowadzam, Maryśki, kieliszki, wina, kina

Unit 28

Exercise 1

1 Polakiem, słynnym lekarzem 2 Polką, sprytną sekretarką 3 Niemcem,
bogатым biznesmenem 4 Angielką, biedną studentką 5 Francuzem, miłym
kierowcą 6 Austriaczką, młodą nauczycielką 7 Belgiem, złym dentystą
8 Amerykanem, głupim dyrektorem. 9 Hiszpanką, uprzejmą kelnerką
10 Włoszką, dobrą gospodynią

Exercise 2

- (a) 1 córką 2 bratem 3 żoną 4 mężem 5 synem 6 ojcem 7 matką 8 ciocią
or ciotką 9 wujem or wujkiem 10 dziadkiem 11 babcią 12 wnukiem
- (b) dziećmi, głupimi uczniami 2 rodzicami, bogатыmi nauczycielami
3 córkami, dobrymi przyjaciółkami 4 braćmi, wesołymi przyjaciółmi
5 siostrami, zgrabnymi kobietami

Unit 29

Exercise 1

1 miotłą 2 lalką 3 samolotem 4 szmatką 5 długopisem 6 słownikami
7 pociągami 8 zabawkami 9 sztuką 10 firmą 11 dzieckiem 12 piechotą

Exercise 2

Zimą, drogą, górami, lasami, śniegiem, lodem, wodą, piaskiem, samochodem,
autobusem, taksówką. Wiosną, latem, rowerem, zielonymi liśćmi, krzakami,
zieloną trawą, pięknymi drobnymi kwiatkami, chmurami

Unit 30

Exercise 1

1 z koleżanką 2 Pod Warszawą 3 przed jesienią 4 nad morzem 5 za granicą
6 przed obiadem 7 przed/za hotelem 8 między/za drzewami

Exercise 2

1 gośćmi 2 domami 3 jeziorami 4 ławkami 5 ludźmi 6 Polakami 7 lekcjami
8 głowami 9 krzakami 10 braćmi

Exercise 3

1 przyjaciółką, nią 2 sąsiadkami, nimi 3 dziećmi, nimi 4 zadaniem, nim
5 złodziejami, nimi 6 przyjaciółmi, nimi 7 tobą 8 ze mną 9 wami 10 nimi
11 nami 12 nimi

Exercise 4

rudym Tomkiem, Łukaszem, Maćkiem, synem, ratuszem, Tadeuszem,
sklepem, szkołą, piękną Jolą, ciasteczkami, lemoniadą, truskawkami,
pieskiem

Unit 31

Exercise 1

1 chodzę, idę 2 jeżdżą, jadą 3 nosimy, niesiemy 4 wozi, wiezie 5 latam, lecę
6 chodzi, idzie 7 wożą, wiożą 8 niesie, nosi

Exercise 2

1 idziesz, chodzę 2 lata, jeździe 3 chodzą, jeżdżą 4 noszą, wozi 5 nosisz, noszę 6 jeździsz, jadę 7 latają, leci 8 wozi, jeździ 9 chodzicie, jedziemy 10 chodzi, idą

Unit 32

Exercise 1

- (a) 1 kościele 2 banku 3 szkole 4 fabryce 5 muzeum 6 nocy 7 kiosku 8 sklepie 9 samochodzie 10 autobusie
(b) 1 rzece, morzu, jeziorze, wodzie 2 trawie, podwórku, ogrodzie, ulicy 3 śniadaniu, obiedzie, kolacji, wykładzie 4 mieście, lesie, górach, ulicach

Exercise 2

1 jest, telefonie 2 siedzi, stole 3 bawią się, chodniku 4 stoi, przystanku 5 leży, podłodze 6 są, wakacjach 7 siedzą, ławce 8 jeżdżą, sankach 9 siedzisz, biurku 10 płyną, morzach

Exercise 3

1 w 2 na, w 3 na 4 po 5 w, na 6 o 7 przy 8 na, na 9 o 10 w

Unit 33

Exercise 1

1 siedzi, małym 2 wiem, małych 3 siedzimy, małej 4 bawią się, małym 5 płynie, małej 6 leży, małym 7 pracują, małej 8 rozmawiają, małym 9 lata, małym 10 siedzą, małym 11 małych, jest 12 stoi, małej 13 zna się, małych 14 leżą, małym

Exercise 2

1 nim, niej 2 niej, nich 3 nich 4 niej 5 nim, niej 6 niej 7 mnie 8 nas 9 tobie 10 was

Exercise 3

- (a) 1 wysokim 2 krótkiej 3 hiszpańskiej 4 ostatnim 5 tanim 6 drugim 7 trzecim 8 średnim
(b) 1 niskich 2 niebieskich 3 drogich 4 głupich 5 polskich 6 długich

Exercise 4

dużej, nowej, hali, stoi, kącie, cymbałkach, trójkącie, scenie, gra, flecie, klarnecie, gra, bębnie, pianinie, umie, czyta, wstają, klaskają

Unit 34

Exercise 1

ten, ci, ta, to, ten, te, ci, ta, te, ci, te, to, ten, ci, ta, te

Exercise 2

1 tymi panami 2 takie panie 3 które zabawki 4 tych ludzi 5 te koleżanki
6 tych sąsiadek 7 jakie soki 8 tym lekarzom

Exercise 3

1 tamta 2 tamte 3 tamten 4 tamten 5 tamte 6 tamtego 7 tamci 8 tamtym

Exercise 4

1i, 2e, 3f, 4k, 5l, 6a, 7b, 8j, 9c, 10g, 11d, 12h

Exercise 5

1 którym, tym 2 której, tej 3 którą, tamtą 4 której, tamtej 5 którym, tamtym
6 którego, tamtego 7 którym, tamtym 8 którym, tym 9 których, tamtych
10 którymi, tymi

Exercise 6

1 taką sukienkę 2 takim ludziom 3 takich dziewcząt 4 takimi dziećmi
5 takiego psa 6 takich rzeczach 7 takiego języka 8 takim samochodem
9 takich cukierni 10 takim dzieciom

Unit 35

Exercise 1

1 moje 2 nasze 3 wasz 4 twój 5 ich 6 twoi 7 ich 8 moja 9 wasi 10 jej
11 nasi 12 jego 13 ich 14 moje 15 jego 16 jej

Exercise 2

1 czyj 2 czyja 3 czyje 4 czyi 5 czyje 6 czyje 7 czyi 8 czyje 9 czyje
10 czyja 11 czyi 12 czyje 13 czyj 14 czyi 15 czyja

Exercise 3

1 nasz 2 wasze 3 wasi 4 twoja 5 twoim 6 naszych 7 twojej 8 naszą

Exercise 4

1 czyje 2 czyją 3 czym 4 czyjego 5 czyimi 6 czyjego 7 czyich 8 czyją

Exercise 5

1 ich, swój 2 jego, swoje 3 jej, swoim 4 ich, swoje 5 jego, swoim 6 ich, swoją
7 jej, swoim 8 jego, swoich 9 jej, swojej

Exercise 6

swojego, moje, mój, moje, swój, swój, swoje, swoim, swoim, swoim, swoim,
swoich, swojej, swojego, swojej, swojego, Moi, moim, moje, moje, moją,
mojej, swoją

Unit 36

Exercise 1

1 każdy, w każdym parku, we wszystkich parkach 2 każda, na każdej stacji,
na wszystkich stacjach 3 każdy, przed każdym sklepem, przed wszystkimi
sklepami 4 każde, pod każdym krzesłem, pod wszystkimi krzesłami
5 każdy, do każdego kolegi, do wszystkich kolegów 6 każdy, u każdego
sąsiada, u wszystkich sąsiadów 7 każdy, dla każdego brata, dla wszystkich
bracia 8 każde, od każdego dziecka, od wszystkich dzieci 9 każde, na każdym
drzewie, na wszystkich drzewach

Exercise 2

1 Każda ulica jest pokryta . . . 2 . . . każdemu synowi. . . 3 . . . każdej
studentce nagrodę 4 . . . z każdą sąsiadką 5 . . . każde drzewo . . . 6 W
każdym ogrodzie . . .

Exercise 3

W każdym dużym mieście. . . . Od każdego dworca . . . W każdym pociągu . . . W każdym przedziale. . . . Każdy pan czyta gazetę. Każda pani ogląda czasopismo. Każde dziecko patrzy . . . każdego przedziału . . . każdemu panu . . . każdej pani . . . każdym dzieckiem . . . każdy bilet, . . . każdemu pasażerowi . . .

Exercise 4

1 Znam ich wszystkich. 2 Odwiedzamy je wszystkie. 3 Lubię je wszystkie.
4 Kochamy ich wszystkich. 5 Śpiewam je wszystkie. 6 Fotografujemy je wszystkie.

Unit 37

Exercise 1

siódma pięćdziesiąt pięć, jedenasta dziesięć, ósma czterdzieści, siedemnasta dwanaście, dwudziesta dziewiętnaście

Exercise 2

za pięć ósma, dziesięć po jedenastej, za dwadzieścia dziewiąta, dwanaście po piątej, dziewiętnaście po ósmej

Exercise 3

kwadrans po czwartej, za kwadrans druga, wpół do trzeciej, kwadrans po siódmej, wpół do jedenastej, za kwadrans dziewiąta

Exercise 4

1 o drugiej 2 o wpół do czwartej 3 o wpół do szóstej 4 o wpół do pierwszej
5 o piątej 6 o czwartej 7 o dwunastej 8 o wpół do siódmej

Exercise 5

1 szesnasta dwadzieścia 2 dwudziesta pierwsza czterdzieści pięć 3 dwudziesta druga pięćdziesiąt 4 dwudziesta (zero) trzy 5 czternasta trzydzieści 6 siedemnasta piętnaście 7 dwudziesta trzydzieści 8 siedemnasta pięćdziesiąt sześć

Exercise 6

1 około czwartej 2 od siódmej rano do trzeciej popołudniu 3 około wpół do pierwszej 4 dokładnie o dwunastej 5 przed dziewiątą 6 między piątą a szóstą 7 po drugiej 8 na jedenastą 9 za dziesięć minut 10 na kwadrans [na piętnaście minut]

Unit 38

Exercise 1

- (a) byłaś, byłam, byłeś, byłem, byłaś, byłam, byłeś, byłem, było
- (b) byliście, byliśmy, byliście, byliśmy, byliście, byliśmy, byliście, byliśmy
- (c) będziesz, będę, będziesz, będę, będziesz, będę, będziesz, będę, byłem, będę
- (d) będziecie, będziemy, będziecie, będziemy, będziecie, będziecie, będziemy

Exercise 2

1 Ona była w bibliotece. 2 On będzie na meczu 3 Tomek i Ola byli tam. 4 Nie, on był u kolegi. 5 Basia i Wanda były tam. 6 Nie, ona będzie u babci. 7 On był w klubie jazzowym z Olą. 8 Nie, ona będzie tam z Tomkiem. 9 Tomek i Ola byli tam. 10 Basia i Wanda będą tam.

Exercise 3

1 Oni pracują na poczcie. 2 Ono ma osiem lat. 3 Ono ma psa. 4 Nie, ona mieszka w Warszawie. 5 On ma cztery rzeczy dla rodziny. 6 Ona pracuje cztery godziny. 7 Ona zaczyna pracę o wpół do siódmej. 8 On ma jednego brata. 9 Nie, ona ma dwóch synów.

Unit 39

Exercise 1

1 Kupujemy je w domu towarowym w piątek popołudnie. 2 Słuchamy jej w piątek wieczór. 3 Zwiedzamy je w poniedziałek popołudnie. 4 Nie, oglądamy go we środę. 5 Tak, jemy w restauracji polskiej we środę popołudnie. 6 Tak, będziemy tam w niedzielę rano. 7 Idziemy do ogrodu botanicznego. 8 Pływamy. Gramy w piłkę nożną. Bawimy się w hotelu. 9 Pamiętamy o cieplej odzieży i o dobrych butach. 10 Kosztuje dziesięć złotych.

Exercise 2

(other word order is possible) 1 Co rok wszyscy robotnicy dostają podwyżkę. 2 Co dwie minuty telefon dzwoni u nas w domu. 3 Co wieczór Marysia pracuje w nowej kawiarni. 4 Codziennie kupujemy mleko i bułki w sklepie. 5 Co minuta nasza sąsiadka patrzy przez okno. 6 Co tydzień Paweł chodzi do klubu polskiego po lekcjach. 7 Co para lat moja siostra zmienia pracę. 8 Co miesiąc rodzice jeżdżą samochodem do Krakowa. 9 Czy chodzicie na zabawę co sobota? 10 Co zima jest bardzo dużo śniegu w Polsce.

Exercise 3

1 całą noc 2 cały miesiąc 3 cały dzień 4 całą niedzielę 5 cały wieczór
6 cały luty 7 całą godzinę 8 całe lato 9 cały czas 10 cały tydzień 11 cały
styczeń 12 cały rok

Exercise 4

1 W maju są czasem błyskawice. Leje deszcz i biją pioruny. Ale zdarzają się też ciepłe i słoneczne dni. 2 W lipcu mamy lato. W lecie słońce świeci cały dzień. Jest gorąco i nie ma chmur na niebie. 3 Styczeń to jeszcze zima. W styczniu pada śnieg i jest bardzo zimno. 4 W lutym mamy wstrętą pogodę. Czasem jest mróz a czasem deszcz ze śniegiem. Na śliskich drogach zdarzają się wypadki samochodowe. 5 Kwiecień to wiosna – początek ciepłych dni w Polsce. Są już pierwsze kwiatki w ogrodach. Rano i wieczorem śpiewają ptaki w drzewach. 6 Na jesieni pogoda jest już dosyć chłodna. Wieje wiatr i czasem jest mgła. Liście zmieniają kolor i opadają z drzew.

Exercise 5

(other word order is possible) 1 Dwa miesiące temu byłam w Polsce. 2 Antek był u nas pięć lat temu. 3 Trzy dni temu byliśmy na wycieczce. 4 Czy byliście w Krakowie tydzień temu? 5 Dawno temu nie było ani komputerów, ani telefonów. 6 Jak dawno temu byłeś w Anglii? 7 Gdzie była Marta godzina temu?

Unit 40

Exercise 1

1 górach, góry 2 imieniny, imieninach 3 rowerze, rower 4 spacer, spacerach
5 wycieczce, wycieczkę 6 drzewach, drzewa 7 lekcje, lekcjach

Exercise 2

1 leży, krzakiem 2 ucieka, krzak 3 chowają się, płot 4 płotem, były 5 morzem, będą 6 jedzie, morze 7 studentami, byli 8 jadę, miasto 9 miastem, będzie

Exercise 3

1 stoją, stole, stawia, stół 2 będziesz, studiach, jedziesz, studia 3 pracuje, poczcie, idziecie, pocztę 4 będę, urlopie, jadę, urlop 5 leżą, półce, kładzie, półkę 6 idą, spacer, byliśmy, spacerze 7 siedzi, kanapie, siadają, kanapę 8 mieszka, Węgrzech, jedziemy, Węgry

POLISH-ENGLISH VOCABULARY

Excluded are numbers, days and months (Units 17–19, 38, 39) and reflexive verbs (Unit 27) whose meaning is clear from the non-reflexive form. Male/female noun equivalents are combined. Adjectives are in masculine singular form. (f.) = feminine; preposition case is shown, e.g. [loc.].

a	and <i>meaning</i> but	bielizna	underwear/whites
adres	address	bilet	ticket
aktor(ka)	actor	biznesmen	businessman
akurat	right now	blisko [gen.]	near, nearby
albo . . . , albo	either . . . or	blok	block of flats
albo/lub	or	bluzka	blouse
ale	but	błyskawica	lightning
aleja	wide street	bo	because
Ameryka	America	bochenek	loaf
Amerykanin	American	bogaty	rich
angielski	English	botaniczny	botanical
Anglia	England	Boże Narodzenie	Christmas
Anglik/Angielka	English person	Bóg	God
ani . . . , ani	neither . . . nor	ból	pain
artysta	artist	brak	shortage
autobus	bus	brakować	lack
babcia	grandmother	brat	brother
bać się	be afraid	broda	beard
banan	banana	bronić	protect
bardzo	very	brytyjski	British
basen	swimming pool	brzeg	edge
bawić się	play	brzuch	stomach
Belgia	Belgium	brzydkie	ugly
belgijski	Belgian	budować	build
bez [gen.]	without	budynek	building
bęben	drum	budzić	wake
biały	white	bukiet	bouquet
biblioteka	library	bułka	bread roll
bić	hit	burza	storm
biedny	poor	but	shoe
		butelka	bottle (small)

być	be	czasopismo	magazine
były	former	Czechy [pl.]	Czech Republic
bywać	be, visit, go occasionally	czekać	wait
		czekolad(k)a	chocolate
całować	kiss	czerwony	red
cały	whole	często	often
cebula	onion	część (f.)	part
cena	price	człowiek	person
centralny	central	czuć	feel, smell
chętnie	gladly	czyj	whose
Chińczyk	Chinaman	czynny	open
chleb	bread	czytać	read
chłop	peasant	ćwierć	quarter
chłopiec	boy	dach	roof
chmura	cloud	daleki	distant
chodźć	walk, go	daleko [gen.]	far from
chorągiew (f.)	flag	data	date
chorować	be ill	dawać	give
chory	ill	dawno	long ago
chować	hide	dentysta	dentist
chronić	guard	deszcz	rain
chudy	thin	deszczowy	rainy
chwalić	praise	dla [gen.]	for
chwila	moment	dłaczego	why
ciasno [adv.]	crowded	dłoń	palm of hand
ciast(k)o	cake	długi	long
ciągle	constantly	długopis	ballpoint pen
cichy	quiet	do [gen.]	to, towards, into
ciekawý	curious	doba	24 hours
cięż	calf	dobry	good
ciemno [adv.]	dark	dodawać	add to
ciemny [adj.]	dark	dokoła	around
cień	shadow	dokuczać	annoy
ciepły	warm	dom	house
cierpliwy	patient	dom towarowy	dept. store
cieszyć się	enjoy	dostawać	receive
ciocia/ciotka	aunt	dość, dosyć	enough
cmentarz	cemetery	drobny	tiny
co	what, every	droga	road
co podać?	Yes, please?	drogi	expensive, beloved
codziennie [adv.]	daily	drogo [adv.]	much (cost)
coś	something	drogowskaz	road sign
córka	daughter	dróżka	path
cudowny	magnificent	drzewo	tree
cukier	sugar	drzwi [pl.]	door
cukierek	boiled sweet	duma	pride
cukiernia	confectioner's	dużo	a lot of
czajnik	kettle	duży	big
czarny	black	dworzec	station
czas	time	dyrektor	director
czasem	sometimes	dzban(ek)	jug

dziadek	grandfather	gotowy	ready
działać	act, work	góra	hill
działka	allotment	góral	highlander
dziecko	child	grać	play
dzień	day	gramatyka	grammar
dziewczę	girl	granica	border
dziewczyn(ka)	girl	grecki	Greek
dzięki [dat.]	thanks to	grosz	penny
dziękować	thank	gruby	fat
dzisiaj/dziś	today	gruszka	pear
dziura	hole	grypa	'flu
dziwić się	be amazed	grzeczny	polite
dzwonić	ring	grzyb	mushroom
dżem	jam	gwiazda	star
dżinsy [pl.]	jeans	gwóźdź	nail
egzamin	exam	hala koncertowa	concert hall
ekspresowy	express [train]	hala sportowa	leisure centre
fabryka	factory	hałas	noise
farba	paint	herbata	tea
figa	fig	Hiszpan(ka)	Spaniard
filiżanka	cup	hiszpański	Spanish
firanka	curtain	i	and
firma	firm	i . . . , i	both . . . and
flaszka	bottle (big)	ich	their
flet	flute	ilość	amount
fotografować	photograph	ilu, ile	how many
Francja	France	imieniny	name day
francuski	French	imię	name
Francuz(ka)	French person	informować	inform
fryzjer	hairdresser	inteligentny	clever
funt	pound	interesować się	be interested
gałąź (f.)	branch	inżynier	engineer
gazeta	newspaper	iść	go
gdzie	where	jabłko	apple
gimnazjum	high school	jabłoń (f.)	apple tree
gitara	guitar	jagnię	lamb
gitarzysta	guitarist	jagoda	berry
głodny	hungry	jaj(k)o	egg
głos	voice	jak	how
głowa	head	jaki	what like
główny	main, central	japoński	Japanese
głupi	stupid	jechać	travel
gniazdo	nest	jedzenie	food
godzina	hour	jego	his, its
golić	shave	jej	her
gołąb	pigeon	jeść	eat
gospodyni	landlady	jesień	autumn
gość	guest	jezioro	lake
gotować	cook	jeździć	travel

język	language	kończyć	end
jutro	tomorrow	korytarz	corridor
już	already	kostka	cube
kaczka	duck	kosz(yk)	basket
kaleka	cripple	kosztować	cost, taste
kamień	stone	kość (f.)	bone
kanapa	settee	kościół	church
kanapka	sandwich	kot	cat
kapelusz	hat	kraj	country
kapusta	cabbage	krawat	tie
karty [pl.]	cards	kredka	coloured pencil
kawa	coffee	krem	cream
kawałek	piece	kromka	slice (bread)
kawiarnia	café	król	king
każdy	each, every	królik	rabbit
kąt	corner	krótki	short
kelner(ka)	waiter	krzak	bush
kiedy	when	krzesło	chair
kielich/kieliszek	wine glass	krzyczeć	shout
kielbasa	sausage	ksiądz	priest
kierować	drive, direct	książę	prince
kierowca	driver	książka	book
kilku, kilka	several	księgarnia	bookshop
kino	cinema	kto	who
klarnet	clarinet	który	which
klaskać	clap	ku [dat.]	towards
klawiatura	keyboard	kubek	mug
klub	club	kuchnia	kitchen
klucz	key	kupować	buy
klaniać się	bow	kurczę	chick
kłaść	lay down	kwadrans	quarter
kłopot	problem	kwiaciarnia	florist's
klócić się	argue	kwiat(ek)	flower
kobieta	woman	lać	pour
koc	blanket	lalka	doll
kochać	love	las	forest
kochany	beloved	latać	fly
kod pocztowy	post code	lato	summer
kogut	cockerel	lecieć	fly
kolacja	supper	lek	medication
kolęda	carol	lekarz/lekarka	doctor
kolega/koleżanka	friend	lekcja	lesson
kolej	railway	lemoniada	lemonade
kolejka	queue	leniwy	lazy
kołdra	duvet	lepszy	better
kołnierz	collar	leżeć	lie
koło [gen.]	near	liceum	secondary school
koncert	concert	liczyć	count
koniec	end	linijka	ruler
konieczny	mandatory	list	letter
koń	horse	listonosz	postman

liść	leaf	młody	young
litr	litre	młodzieniec	a youth
lodówka	fridge	młodzież	young people
lody [pl.]	ice cream	młotek	hammer
lód	ice	morze	sea
lubić	like	może	perhaps
ludzie [pl.]	people	móc	be able
łabędź	swan	mój	my
ładny	nice	mówić	speak/say
ławka	bench	mróz	frost
łazienka	bathroom	Msza Święta	Mass
łąka	meadow	muzyka	music
łódź (f.), łódka	boat	myć	wash
łóżko	bed	mydło	soap
łyżka	spoon	mylić się	be wrong
łza	tear	myśl (f.)	thought
		myśleć	think
		mysz (f.)	mouse
machać	wave	na [acc.]	for
magnetowid	video recorder	na [loc.]	on, at, in [open area]
majtki [pl.]	knickers	na razie	right now
malarz	painter	nad [instr.]	above, on bank of
malować	paint	nadał	still
mało	little/few	nadawać	send (letter), broadcast
mały	small	nadawać się	be suitable
marny	meagre	nadchodzić	approach [time]
marsz	hike	nadzieja	hope
martwić	worry	nagroda	prize
masło	butter	napelniać	fill
matka	mother	napój	drink
mądry	clever	naprzeciw[ko]	opposite
mąka	flour	[gen.]	
mąż	husband	narodowy	national
meble [pl.]	furniture	narzekać	complain
mecz	match [game]	narzędzie	tool
mężczyzna	man	następny	next
mgła	fog	nasz	our
miasto	town	nauczyciel(ka)	teacher
mieć	have	nawet	even
miejsce	place	nazwisko	surname
miesiąc	month	nic	nothing
mieszkanie	flat	nić (f.)	thread
mieszkaniec	inhabitant	nie	not
między	among, between	niebezpieczny	unsafe
mięso	meat	niebieski	blue
miłość (f.)	love	niebo	sky
miły	pleasant	niedaleko [gen.]	near
mimo [gen.]	despite	niedźwiedź	bear
minuta	minute	niegrzeczny	impolite
miotła	brush	Niemcy [pl.]	Germany
miód	honey	Niemiec	a German
miska	dish		
mleko	milk		

niemiecki	German	opadać	fall
niemowlę	baby	opiekować się	look after
nienawidzić	hate	opowiadać	tell story
niespodzianka	surprise	opowieść (f.)	story
nieszczęśliwy	unhappy	opóźniony	late
nieść	carry	(o)prócz [gen.]	except
nikt	no one	oraz	and [at same time]
niski	short, low	organy [pl.]	organ
no	well	osoba	person
noc (f.)	night	osobowy	passenger [train]
noga	leg	ostatni	last
Norweg	a Norwegian	ostatnio	recently
norweski	Norwegian	otaczać	surround
nos	nose	otrzymywać	get
nosić	carry, wear	otwarty	open
nowy	new	otwierać	open
nóż	knife	owca	ewe
nudny	boring	owoc	fruit
nudzić	bore		
numer	number	pacjent	a patient
nuta	note	paczka	packet, parcel
		pakować	pack
o [acc.]	for	palec	finger
o [loc.]	about, at [time]	palić	smoke, burn
obiad	lunch	pałac	palace
obiecować	promise	pamięć (f.)	memory
obok [gen.]	beside, next to	pamiętać	remember
obraz(ek)	picture	pan	gentleman
obsługiwać	serve, wait on	pani	lady
oczekiwać	expect	panna	unmarried lady
od [gen.]	from	państwo	Mr and Mrs
odchodzić	depart	papier	paper
oddawać	give back	papieros	cigarette
odpoczynek	rest	para	pair
odpowiadać	reply	parasol(ka)	umbrella
odwiedzać	visit (person)	parking	car park
odzież	clothes	paru, parę	a few
ogień	fire	pasażer	passenger
ogórek	cucumber	paszport	passport
ogradzać	enclose	patrzyć	look
ogrodnik	gardener	patyk	stick
ogromny	huge	pełny	full
ogród	garden	pewny	sure, certain
ogrzewanie	heating	pękać	burst
ojciec	father	pianino	piano
ojczyzna	fatherland	pianista	pianist
okno	window	pić	drink
oko [pl. oczy]	eye	piechotę	on foot
okolice [pl.]	surroundings	pielęgniarka	nurse
okręt	ship	pieniądz	coin (pl. = money)
okulary [pl.]	spectacles	pieróg	stuffed dumpling
ołówek	pencil	pierwszy	first

pies	dog	pomarańcza	orange
piesek	little dog	pomidor	tomato
pieśń (f.)	song	pomoc (f.)	help
pięciolinia	stave	pomysł	idea
pięknie	nicely	pończocha	stocking
piękny	lovely	porzeczka	currant
piętro	storey	posługiwać się	make use of
pilnować	look after	pospieszny	fast [train]
piłka nożna	football	potem	afterwards
pioruny [pl.]	thunder	potrzebować [gen.]	need
piosenka	song	powietrze	air
pióro	pen, feather	pożyczać	lend
pisać	write	pół	half
piskłę	chick	półka	shelf
piwo	beer	północ	midnight
plaża	beech	późno [adv.]	late
płacić	pay	praca	work
plaszcz	coat	pracować	work
plot	fence	pracowity	hardworking
płynąć	sail	pracownik	worker
plyta kompaktowa	CD	prezent	present
pływać	swim	prosić	ask
po [acc.]	for	prosię	piglet
po [loc.]	along, after [time], in [language]	proszek	powder
pociąg	train	prowadzić	lead
początek	start	próbować	try, taste
pod [instr.]	below, near	przeciw(ko) [dat.]	against
podawać	hand, serve (food)	przed	in front of, earlier
podchodzić	approach [space]	przedwczoraj	day before yesterday
podczas [gen.]	during	przedział	compartment
podłoga	floor	przeproszać	apologise
podróż (f.)	journey	przez [acc.]	through
podróżować	journey	przy [loc.]	near, while doing . . .
podskakiwać	jump, rise (prices)	przychodzić	come
podstawówka	junior school	przyjacieli/	friend
podwórko	yard	przyjaciółka	
podwyżka	rise	przyjaźń (f.)	friendship
poeta	poet	przyjęcie	party
pogoda	weather	przykrywać	cover
pojutrze	day after tomorrow	przystanek	bus stop
pokazywać	show	przystojny	handsome
pokój	room	przyszły	next
pokrywać	cover	ptak	bird
Polak/Polka	Pole	pudelko	box
pole	field	puszka	tin
poleczony	registered	pyszny	tasty
policjant	policeman	pytać	ask
Polska	Poland	pytanie	question
polski	Polish		
południe	noon	rachunek	bill
pomagać	help	radość	joy
		radzić	advise

ramię	arm	sklepikarz/	shopkeeper
ratusz	town hall	sklepikarka	
raz	time	skrzynia	crate
razem	together	skrzypce [pl.]	violin
recepta	prescription	skrzypek	violinist
rezerwować	reserve	słodki	sweet
ręka [pl. ręce]	hand	słoik	jar
rękawiczka	glove	słońce	sun
robić	make, do	słoneczny	sunny
robotnik	worker	słownik	dictionary
rodzice [pl.]	parents	słowo	word
rodzina	family	słuchać [gen.]	listen
rok [pl. lata]	year	słuchacz	listener
Rosjanin	a Russian	służyć	serve
rosyjski	Russian	słynny	famous
rower	bicycle	słyszeć	hear
rozdawać	distribute	smaczny	tasty
rozmawiać	speak	smutny	sad
rozumieć	understand	sok	juice
róg	corner	sosna	pine tree
róża	rose	sól	salt
różowy	pink	spacer	walk
rudý	red-haired	spacerować	walk
ryba	fish	specjalista	specialist
rynek	market place	spędzać	spend [time]
rysować	draw	spodnie [pl.]	trousers
rzadko	rarely	spodziewać się	expect
rzecz (f.)	thing	spokój	peace
rzeka	river	sporo	quite a lot of
Rzym	Rome	spóźnienie	lateness
		sprawdzać	check
sala	room	sprytny	clever
sałata	lettuce	sprzeczać się	disagree
sam	alone	sprzedawać	sell
samochód	car	sprzedawca	seller
samolot	aeroplane	sprzęt	equipment
sanki [pl.]	sleigh	stać	stand
sąsiad(ka)	neighbour	stacja	station
scena	stage (theatre)	stary	old
schody [pl.]	stairs	statek	steamer
ser	cheese	stawać	halt
serce	heart	stawiać	put in standing position
siadać	sit down	Sto lat	Happy Birthday!
siano	straw	stół/stolik	table
siedzieć	sit	straszyć	frighten
się	myself, yourself, etc.	strona	side (road), page
silny	strong	studia [pl.]	studies
siostra	sister	studiować	study
siostrzeniec	cousin	suknia/sukienka	dress
siwy	grey-haired	suszyć	dry
skarpet(k)a	sock	swój	my, your (own), etc.
sklep	shop		

syn	son	teraz	now
sypialnia	bedroom	też	also
szafa	cupboard	tęcza	rainbow
szanować	respect	tęsknić	pine for, miss
szary	grey	tłumacz	translator
szczęście	fortune	tłumaczyć	translate, explain
szczęśliwy	happy	to	this
szczotka	brush	toaleta	toilet
szeroki	wide	torba	bag
Szerokiej drogi	Safe Journey!	towar	goods
szklanka	glass	tramwaj	tram
Szkocja	Scotland	trawa	grass
szkocki	Scottish	trębacz	trumpeter
szkoła	school	trochę	a little
Szkot(ka)	Scot	trójkąt	triangle
sznurek	string	trudny	difficult
szpital	hospital	truskawka	strawberry
sztuka	play (theatre)	trzeci	third
szukać [gen.]	look for	trzymać	hold
Szwed(ka)	Swede	tu/tutaj	here
szybki	fast	tubka	tube
szynka	ham	tulipan	tulip
śliczny	beautiful	turysta	tourist
śliski	slippery	twarz (f.)	face
ślub	marriage	twój	your [sing.]
śmiać się	laugh	tydzień	week
śniadanie	breakfast	tylko	only
śnieg	snow	tyłu, tyle	so many
śpiewać	sing	tyśiąc	thousand
średni	medium		
świat	world	u [gen.]	at house, shop etc. of
światło	light	ubierać	dress
świecić	shine	ubogi	very poor
świeży	fresh	ucho	ear
święto	celebration	uciekać	flee
święty	holy	uczeń	pupil
		uczyć	teach
taki	such	uczyć się	learn
taksówka	taxi	ufać	trust
talerz	plate	ulica	street
tam	there	umawiać się	make a date
tam/ten/ta/to	that	umieć	know how
tani	cheap	urlop	holiday
tańczyć	dance	uroda	beauty
tata/tatusz	Daddy	urodziny	birthday
teatr	theatre	uśmiechać się	smile at
telefon	telephone	utrzymywać	maintain
telefonować	(vb) telephone	używać [gen.]	use
telewizja	television		
telewizor	television set	w [loc.]	in, dressed in
temu	ago	w ciągu [gen.]	in the course of
ten/ta/to	this	w pobliżu [gen.]	near

wakacje [pl.]	holidays
warszawski	of Warsaw
wasz	your [pl.]
wazon	vase
ważyc	weigh
wąski	narrow
wątpić	doubt
wbrew [dat.]	contrary to
wchodzić	enter
wcześnie [adv.]	early
według [gen.]	according to
wesoły	cheerful
węgiel	coal
Węgry	Hungary
wiać	blow
wiadro	pail
wiatr	wind
widok	view
wiedzieć	know a fact
wiek	age
wielu, wiele	many
wierzyć	believe
wieś/wioska	village
wieźć	transport
wieża	tower
więc	therefore
więzień	prisoner
wino	wine
wiosna	spring
witać	greet
Włoch/Włoszka	Italian
Włochy	Italy
włoski	Italian
włosy	hair
wnuk/wnuczka	grandchild
woda	water
wojna	war
wojsko	army
wolny	free
wozić	transport
wóz	truck, car
wpół do	half past [time]
wracać	return
wręczać	hand, present
wróg	enemy
wstawać	get up
wstęp	entry
wstrętny	awful
wstyd	shame, shyness
wstydzić się	be shy
wszędzie	everywhere
wszyscy, wszystkie	all

wszystko	everything
wśród [gen.]	among
wuj(ek)	uncle
wybrzeże	coastline
wychodzić	go out
wychowywać	bring up (child)
wycieczka	excursion
wycierać	wipe
wygodny	comfortable
wyjazd	departure
wykład	lecture
wykonywać	perform a function
wykształcenie	education
wypadek	accident
wysoki	tall
wysyłać	send
wzdłuż [gen.]	along length of
z [instr.]	with
z(e) [gen.]	out of, from
z powodu [gen.]	due to
za	too (e.g. too much)
za [instr.]	behind, beyond
zabawa	dance, game
zabawka	toy
zabierać	take from
zabytek	monument
zaczynać	start
zadanie	exercise (academic)
zadowolony	satisfied
zajęcie	exercise
zajęty	busy
zajmować się	busy oneself with
zakupy [pl.]	shopping
zamek	castle
zamiast [gen.]	instead of
zamiatać	sweep
zamieszkanie	residence
zamknięty	closed
zamykać	close
zapalka	match
zapominać	forget
zapraszać	invite
zaraz	in a moment
zasłaniać	cover, veil
zatrzymywać	stop
zawód	occupation
zawsze	always
ząb	tooth
zbierać	gather
zbliżać się	approach
zboże	grain

zdarzać się	occur	znać się na	know a lot about
zdawać	sit (exam)	znajomość	acquaintance
zdawać się	seem	znajomy	known
zdjęcie	photo	znany	known
zdrowie	health	znowu	again
zdrowy	healthy	znudzony	bored
zegar(ek)	clock/(watch)	zostawać	remain (over)
zeszły	last	zupa	soup
zeszyt	jotter	zwiedzać	visit (place)
zgadzać się	agree	zwierzę	animal
zgrabny	handsome	zwyczajnie	usually
zielony	green	zwykle	usually
zima	winter	źrebię	foal
zimny	cold	żaden	not one
zimowy	for winter	żał	sorrow
złodziej	thief	żartować	joke
złoto	gold	że [conj.]	that
złoty (pl. złote)	Polish coin	żeńić się	marry a wife
złoty	golden	żołądz (f.)	acorn
zły	bad, angry	żołnierz	soldier
zmęczony	tired	żona	wife
zmieniać	change	żółty	yellow
znaczek	stamp	żyć	live
znaczyć	mark, mean	życie	life
znać	know	życzyć	wish

INDEX

Notes:

1. Material in the Appendices is not analysed but simply listed as App 1, 2 etc.
2. Entries are normally listed under the main noun; for example, to find information about accusative case prepositions you need to look under prepositions, accusative.

a and/but 96

accusative case

direct object 23–24, 28–29, 34–35,
37, 63

prepositions 31–32

pronouns 39–40

time expressions 162

address, forms of 9

adjectives

agreement (nominative case) 7–10, 15,
19–20

interrogative 149–150

omission 6

possessive 55–56, 153–155

adverbs 89, 113, 133–134

age 81

ago 171–172

albo or 96

albo ... albo either ... or 96

ale but 96

all 158–159, 172

alphabet 1

ani ... ani neither ... nor 96

articles 6, 182

aspects 88–89, 133–135, App 5

bez without 60

blisko near 59

być be

future 166

past 166

present 9

summary of tenses App 4

cases *see individual case names*

cały all (with time) 172

clock time 161–163

co every (with time) 172

co what 85, 93, 104, 124, 142, App 3

comma before conjunctions 96

conjunctions 95–96

consonants 2–4

change before ending 3–4, 19–20, 99,
101, 137

containers 76

coś something 95

czemu why 93, App 3

czy whether 84

czy (questions) 84, App 3

czyj whose 53, 153–154, App 3

daleko od far from 59

dative case

after verbs 102

indirect object 99–102, 106–107

prepositions 107

days 167

direct object *see* accusative case

after negative verb 92–95

dla for 60

dlaczego why 85

do to(wards) 60

with time 162–163

dokoła round 59

dość/dosyć enough 75

dużo many/much 75

dzięki thanks to 107

each 158–159
 each other 117
 every 158–159, 171
 everyone/thing/where 95

feeling, verbs of 113
 few 75

gdzie where 67, 85, App 3
 gender 6
 genitive case 43–48, 50–53, 55
 after numbers 74
 after ‘some’ 75
 after ‘something’/‘nothing’ 95
 in quantities, containers, measures 75–76
 prepositions 59–61
 with clock time 161–163
 with months, seasons 170
 with negative verbs 92–93
 with positive verbs 63
 grammar summary App 1

how 85
 how many 75, App 3

i and 96
 if 84
ile/ilu how many 75, App 3
 imperfective aspect 88–89, App 5
 determinate/indeterminate verb forms 133–135
 indirect object *see* dative case
 inflected language App 2
 instrumental case 121–124, 129–130
 after ‘be’ and ‘call’ 124
 after other verbs 126
 other usages 126–128
 prepositions 129
 time expressions 126, 163
 with months, seasons 170

jak how 85, App 3
jaki what like 10, 15, 149–150

każdy each 158–159
kiedy when 67, 85, App 3
kilka/kilku few 75
koło near 59
kto who 85, 93, 104, 124, 142, App 3
który which 149–150, App 3
ku towards 107

locative case 137–142, 145–146
 prepositions 141–142
 time expressions 163
 with months, seasons 170
lub or 96

mało little/few 75
 many 75
 measures 76
mieć have
 nie ma there is not 166
 summary of tenses App 4
między among 129
między... a between... and (time) 163
mimo despite 60
 months 170

na for 31
 on 141
 with time 162
 with seasons 170
nad above 129
 name, saying your 81
naokoło round 59
naprzeciw(ko) opposite 59
 negatives 92–95
nic nothing 93, 95, 104, 124, 142
nie not 92–93
niedaleko (od) near 59
nigdy nie never 94
nigdzie nie nowhere 94
nikt no one 93, 95, 104, 124, 142
 no one 95
 nominative case 6–9, 12–15, 18–20
 nothing 95
 nouns
 endings, gender, stems 6–7
 plural only 14
 nowhere 95

numbers
 above 4 with genitive 74
 cardinal 70–72, 74
 collective 71–72
 indefinite 74–75
 ordinal 80–81
 with time 161–163

o about, for 31
 at 141
 with time 162–163
 object *see* accusative case; dative case
obok next to 59

od from 60
około around (time) 163
oprócz apart from 60
oraz and 96
 own 153–155

parę/paru few 75
 perfective aspect 88–89, App 5
po for 31
 after, along, in 141
 with time 162–163

pod under 129
podczas during 60
 possession 43–48, 50–53
 prepositions
 accusative 31–32
 dative 107
 dual case 176–178
 genitive 59–61
 instrumental 129–130
 locative 141–142
 with extra *e* 31, 60, 129, 162

prócz apart from 60
 pronouns
 emphatic 40, 64, 112
 interrogative 84
 omission 9
 personal 9, 39, 63, 112, 146
 possessive 153–155
 prepositional 40, 64, 113, 130, 146
 reciprocal 117
 reflexive 116

pronunciation 1–5
przeciw(ko) against 107
przed before 129
 with months, seasons 170
 with time 163
przez through 31
przy at, near 141
przyszły next (with time) 171

quantities 75
 questions 84, App 3

sam alone, self 118
 seasons 170
 several 75
się
 impersonal 114
 self 116–118
 so many/much 75
 some 75

something 95
 stress (syllables) 4–5
 subject *see* nominative case
 such 149–150
swój own 154–155

taki such 149–150
tamten that 149–150
temu ago (with time) 171–172
ten this 149–150
 that (adjective/pronoun) 149–150
 that (conjunction) 67
 there is/are 93
 there was/will be 166
 this (adjective/pronoun) 149–150
 time, clock 161–163
trochę a little 75
tyle/tylu so many/much 75

u at the house of 59

verbs (other than *być*)
 aspects 88–89, App 5
 perfective/imperfective worked
 example App 5
 present 9, 26, 67–68, 76–77, 87–88,
 102–103, 109, 116–117
 reflexive 116–117
 with motion 176
 with two imperfective forms 133–135
 vowels 1–2
 changes 3, 137

w (games) 31
 in 141
 in (months, seasons) 170
w ciągu during 60
w pobliżu near 59
wbrew contrary to 107
według according to 60
 week days 167
 weights 76
 what 85, App 3
 what like 10, 15, 149–150, App 3
 when 67, 85, App 3
 where 67, 85, App 3
 whether 84, App 3
 which 149, App 3
 who 85, App 3
 whose 53, App 3
 why 85, App 3
wiele/wielu many 75

wśród among 59
wszystkie/wszyscy all 158–159
wszystko everything 95
wzdłuż along length of 59

z from, out of 60
with 129
z powodu due to 60

za for 31
behind, beyond 129
too 75
with time 162
zamiast instead of 60
zeszły last (with time) 171
żaden not one 94
że that (conjunction) 67